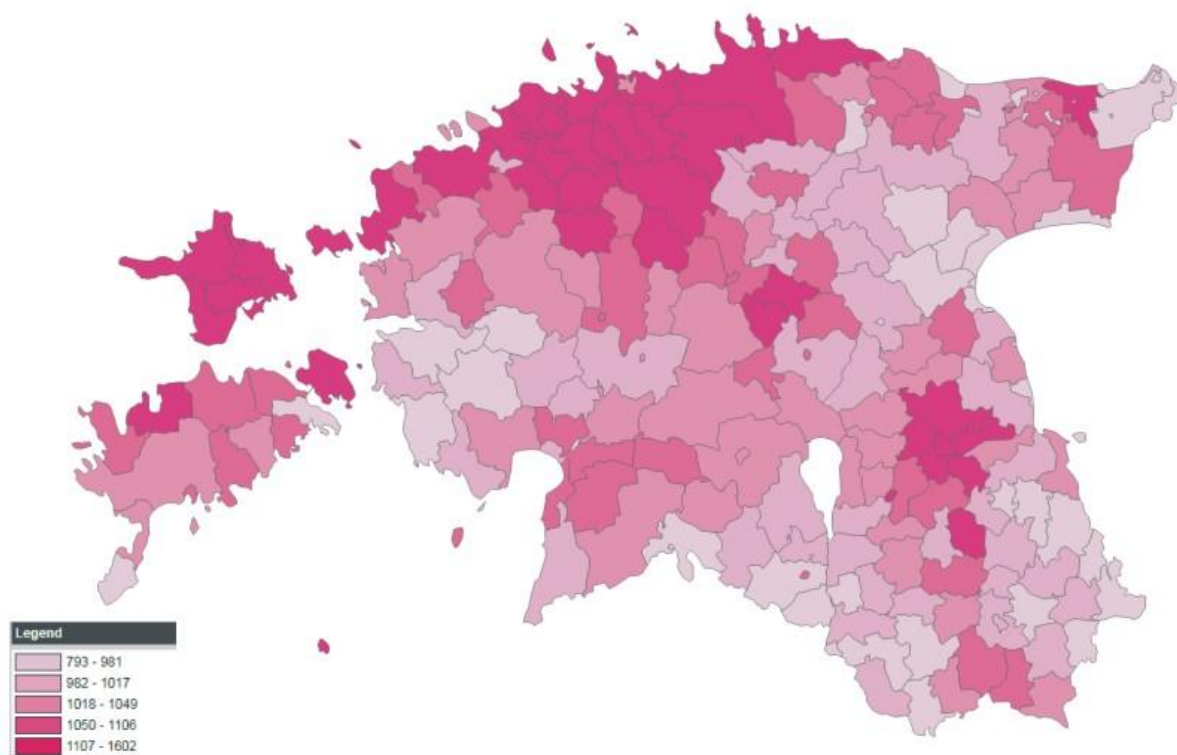

RAPLAMAA OLUKORRA ANALÜÜS 2021

Rapla 2021

Sisukord

1

Sisukord	2
1. Sissejuhatuseks.....	3
2. Rahvastik ja asustus.....	4
3. Majandus ja ettevõtlus.....	24
4. Haridus ja tööhõive	46
5. Füüsiline ja sotsiaalne sidusus	62
6. Elukeskkond.....	94
7. Maine ja kohaturundus	99
8. Haldus.....	106
Olulisimate strateegiliste kokkulepete täitmine	115
35 000 õnnelikku ja kodukohta hindavat elanikku.....	115
Kõige puhtam ja turvalisem elukeskkond Eestis	115
Positiivselt tuntud piirkond	115
Sagedased ja head ühendused Tallinnaga.....	115
Tolmuvaba kattega tee igasse asulasse.....	116
Hea ühistranspordikorraldus maakonnas	116
Kvaliteetsed ja kõigile kättesaadavad avalikud teenused	116
Loovusest pakatav kultuuriruum.....	116
Maakonna haridusasutuste koostöövõrgustik, mis kaasab ettevõtjaid ja kõrgkoole	116
Igale Raplamaa lapsele on tagatud kodulähedane lasteaiakoht.....	117
Raplamaa on atraktiivne turismipiirkond.....	117
Neli kaasaegset tööstusala 40 minuti kaugusel Tallinnast	117
Kehtna Rasketehnika Kompetentsikeskus.....	117
Rapla tervishoiulinnak	117
Järvakandi klaasiklaster	118
Kohila Keskkonnahariduse Keskus.....	118
Kasutatud allikad	119
Lisad.....	120

1. Sissejuhatuseks

Käesolev analüüs on koostatud 2021. aastal eesmärgiga pöörata tähelepanu viimastel aastatel Raplamaal ja Eestis toimunud muutustele ning anda analüütiline alus maakonna uue arengustrateegia koostamiseks.

Analüüsis on üritatud kasutada kõige uuemaid avalikult kättesaadavaid andmeid, mis on tähenduslikud maakonna arengu seisukohalt.

Dokumendis on esitatud ka meterjalid Raplamaa arengustrateegia 2035+ seire kohta, võttes kokku kohalike omavalitsuste 2017-2021 koosseisu perioodil tehtu ja toimunu.

Lisades on toodud ka valminud uuringute kokkuvõtted.

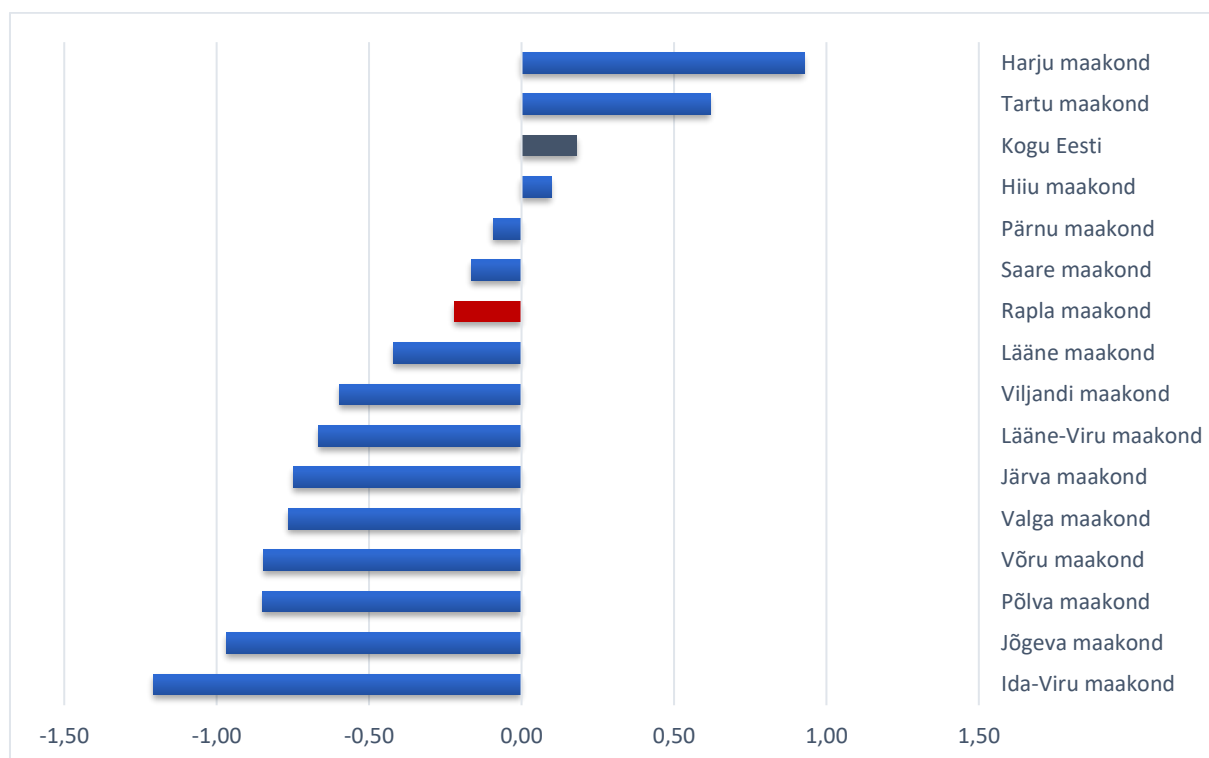
Märkus 1: Ajaperioodid võivad statistika ja muude andmete puhul olla erinevad. Võib tekkida küsimus, miks just üks või teine konkreetne aasta on valitud, mille kohta andmed esitatakse. Üldiselt on vastus sama – üritatud on kasutada värskeimaid kättesaadavaid andmeid.

Märkus 2: Alates 1. jaanuarist 2016 on Statistikaametis kasutusel uus rahvaarvu arvutamise meetoodika ja inimeste elukoha allikas, mida tuleb muutuste analüüsimisel arvestada. Elukohaks on isikute rahvastikuregistrijärgne elukoht. Seetõttu ei ole uued andmed 100% võrreldavad vanadega, kuigi vahed ei ole reeglina suured.

2. Rahvastik ja asustus

Statistikaameti andmetel elas Raplemaal 1. jaanuaril 2021. aastal kokku 33116 elanikku, mis moodustab 2,49% Eesti elanikkonnast. Rahvaarvu poolest on Raplmaa maakondade seas keskmisel, 8. kohal. See koht ei ole peale 2017. aasta haldusreformi enam muutunud.

Alates Eesti taasiseseisvumisest 1991. aastal, mil Raplemaal elas 39717 elanikku on maakonna rahvaarv reeglina aasta aastalt kahanenud, nagu ka enamikus teistes Eesti maakondades. Kahanemine on olnud üldjuhul pidev, kuid kahanemistempo on olnud üks aeglasemaid Eestis – ajavahemikus 2017-2021 oli see nt vaid 0,22% aastas (vt joonis 1). Varasematel aastatel oli see pisut kiirem – nt 2010-2015 oli 0,91% aastas. Rahvastiku kahanemine on viimastel aastatel aeglustunud enamikus Eesti maakondades.

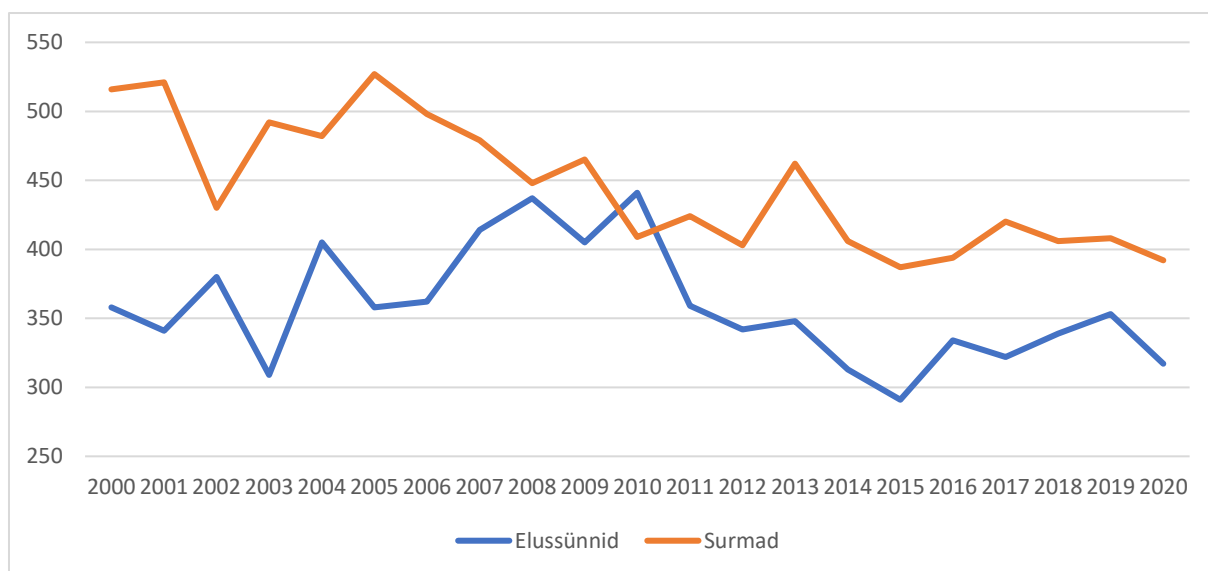

Joonis 1. Rahvaarvu muutus 2017-2021, % aastas.

Nagu näha jooniselt, on positiivne rahvastikumuutus olnud viimastel isegi tervelt kolmes maakonnas (võrdluseks – 2010-2025 vaid Harjumaal). Ka Raplmaa kasvas nt 2019. aastal (12 inimese võrra). Harju- ja ka Tartumaa kasv viib üles Eesti keskmise näitaja, mis on samuti muutunud positiivseks.

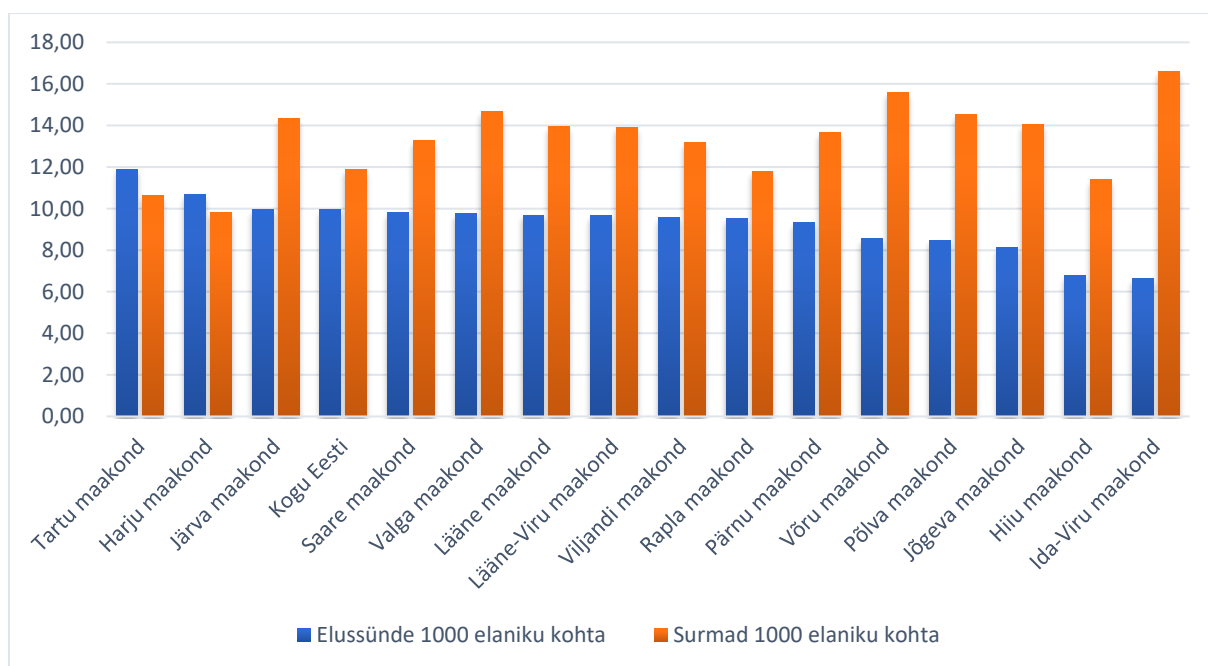
Rahvaarvu mõjutavad kaks olulist suundumust: rahvastiku loomulik liikumine ehk loomulik iive ja rahvastiku mehaaniline liikumine ehk rahvastikuränne.

Loomuliku iive juures mängivad rolli omakorda kaks rahvastikuprotsessi – sündimus (elussünnid) ja suremus. Loomulik iive moodustabki nende kahe vahe.

Joonis 2. Sündide ja surmade dünaamika Rapla maakonnas 2000-2020.

Vaadeldes perioodi sajandivahetusest tänaseni näeme, et pea kõigil aastatel on surmade arv maakonnas suurem kui elussündide arv, erandiks vaid 2010. aasta (vt joonis 2). Seega kaotab Raplamaa loomulike protsesside kaudu iga-aastaselt enam rahvast kui ta juurde saab. Kui elussündide arv püsib pidevalt suhteliselt madalal tasemel, siis surmade arv on viimased kaks aastakümnet näidanud nõrka langustrendi, mis on tingitud keskmise eluea kasvust.

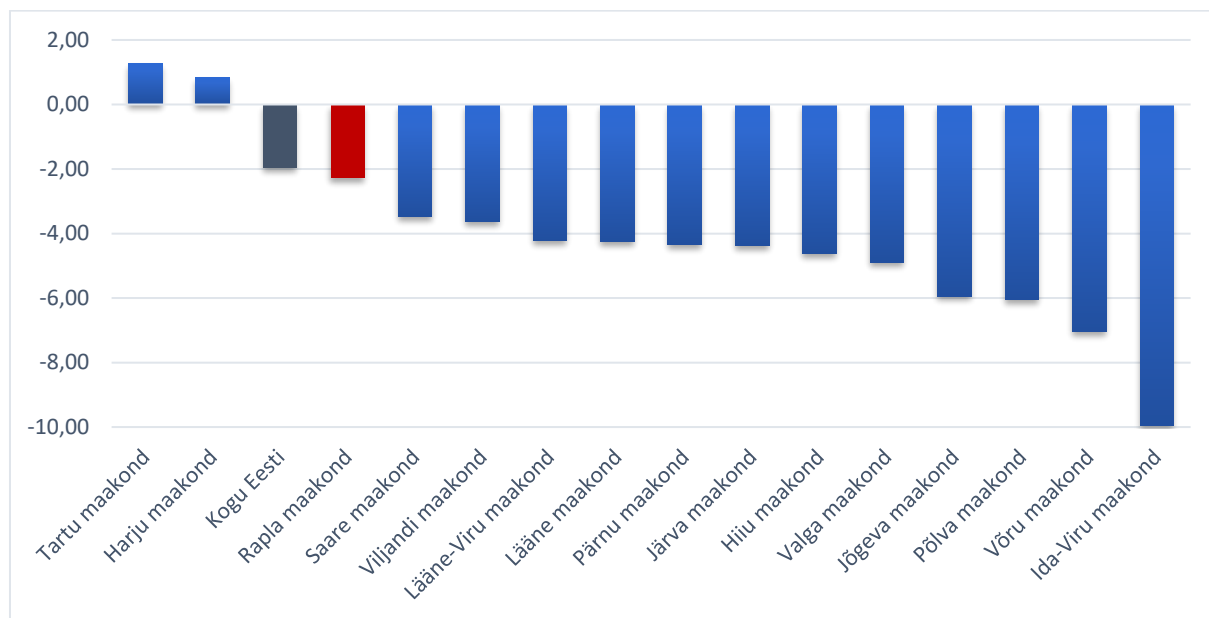

Joonis 3. Sündimuse ja suremuse üldkordajad maakondades 2020. aastal (promillides).

Raplamaa sündimuse üldkordaja (elussünnid 1000 elaniku kohta) 9,52 promilli on Eesti keskmiste seas (maakondadest 9.) ja jääb alla ka riigi keskmisele (9,94) (vt joonis 3). See positsioon on aastati muutunud – mõnel aastal on Rapla maakond olnud ka märgatavalt eespool. Eesti keskmise veavad endiselt üles rahvarikkad Harjumaa ja Tartumaa, eriti viimane, milles sündimuse üldkordaja on 11,90 promilli. Traditsiooniliselt madalama sündimusega on Hiiumaa (6,76 promilli) ja Ida-Virumaa (6,64).

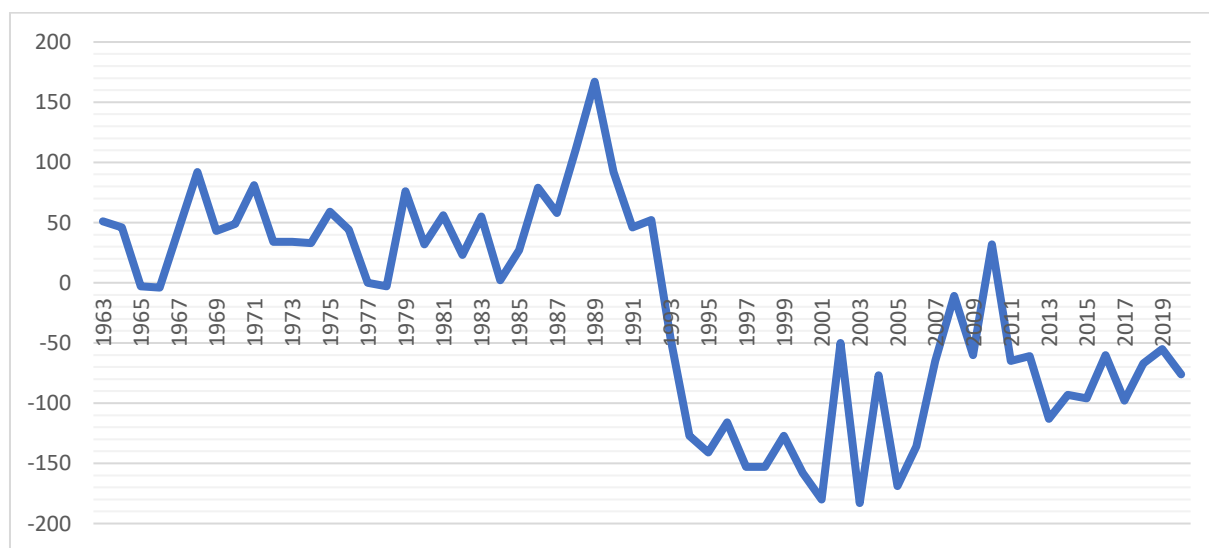
Teised maakonnad vahetavad suures osas omavahel aasta-aastalt positsioone. Seetõttu ei mängi ka Raplamaa konkreetne koht „edetabelis“ erilist rolli – suuri muutusi ei ole toimunud.

Suremuse üldkordaja (surmad 1000 elaniku kohta) Raplemaal on 11,81 promilli, mis on üks madalamaid riigis (4. koht maakondadest). See on madalam isegi Eesti keskmisest, mis oli 2020. aastal 11,90 promilli. Kõige madalam on suremus Harjumaal (9,83) ja Tartumaal. Seevastu paljudes maakondades on näitaja tublisti kõrgem – nt Ida-Virumaal isegi 16,59.

Joonis 4. Loomuliku iibe kordaja maakondades 2020. aastal (promillides).

Loomuliku iibe kordaja (sündimuse ja suremuse üldkordajate vahe) kajastab sama pilti, mida võisime näha juba eelmisel joonisel – vaid Harjumaal ja Tartumaal võis 2020. aastal täheldada rahvastiku loomulikku juurdekasvu (nt Tartumaal 1,28 promilli). Raplemaal oli loomuliku iibe kordaja negatiivne – nimelt -2,28 promilli, nagu ka Eestis keskmiselt (-1,96). Kõigis teistes maakondades on loomulik iive aga märksa sügavamas miinuses – nt Ida-Virumaal isegi -9,95 promilli.

Joonis 5. Loomulik iive Raplemaal 1963-2020.

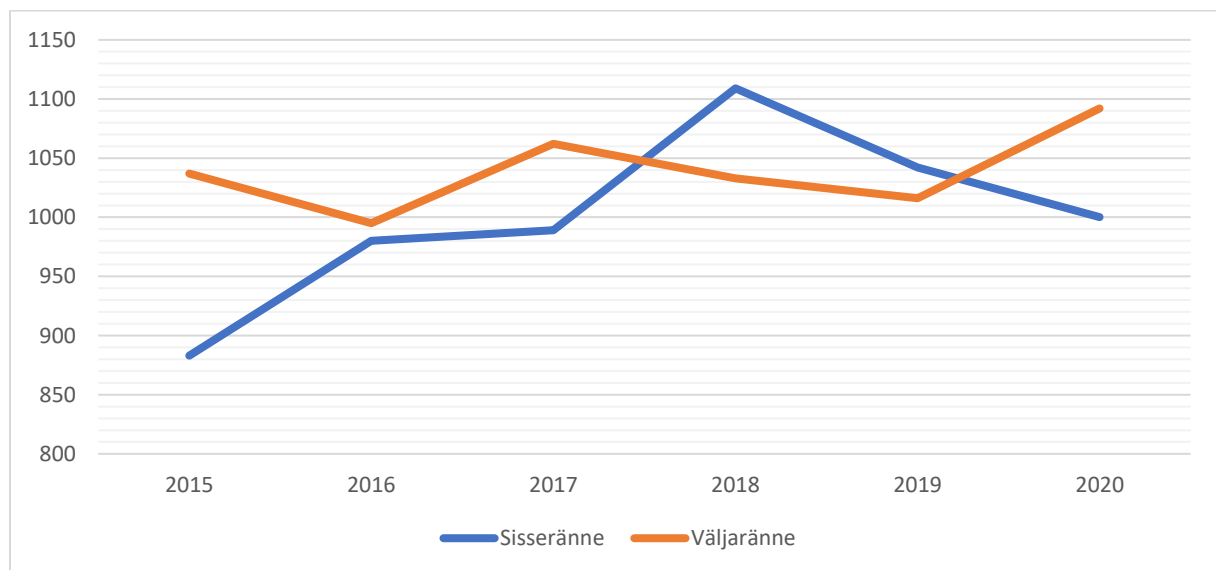
Pikemas ajaperioodis maakonnas toimunud ilmestab joonisel 5 kujutatu – kui 1992. aastani oli loomulik iive valdavalt positiivne (1989. aastal maksimum +167 inimest), siis alates 1993. aastast on see kukkunud alla nulli ega ole enam sellest üle tõusnudki, v.a 2010. aasta (vt joonis 5). Sarnane trend on olnud iseloomulik kogu Eestile.

Kui tulla rahvastiku loomuliku liikumise teema lõpetuseks korra rahvastiku taastootmise juurde, siis näeme, et summaarne sündimuskordaja (keskmine laste arv naise kohta) püsis Eestis veel kuni 1990. aastani üle 2. Seejärel kukkus see järsult kuni 1,28-ni (1998) ja kuigi sündimuskordaja on praeguseks mõnevõrra tõusnud, on see endiselt väga madal – 2020. aastal 1,58. Rahvastiku taastootmiseks peaks summaarne sündimuskordaja olema teatavasti vähemalt 2,1. See näitab, et Eesti rahvastik ei ole ennast loomulikult viisil taastootnud juba viimased ligi 30 aastat.

Sama näitavad taaste bruto- ja netokordajad (keskmine tütarde arv naise kohta). Kui kordajate väärtus on üle 1, on uus põlvkond eelmisest suurem. Kui 1990. aastal olid need näitajad veel ligi 1, siis järgnenud kukkumine viis 1998. aastaks näitajate väärtused 0,62 ja 0,61-ni. Praeguseks on pilt natuke taastunud, aga 2020. aasta 0,78 ja 0,77 ei ole kaugeltki piisavad. Üks põhjus võib olla selles, et emade keskmine vanus esimese lapse sünnil on praktiliselt iga-aastaselt tõusnud 1991. aasta 22,64 eluaastalt 2020. aasta 28,24-le, aga see ei ole ainus põhjus.

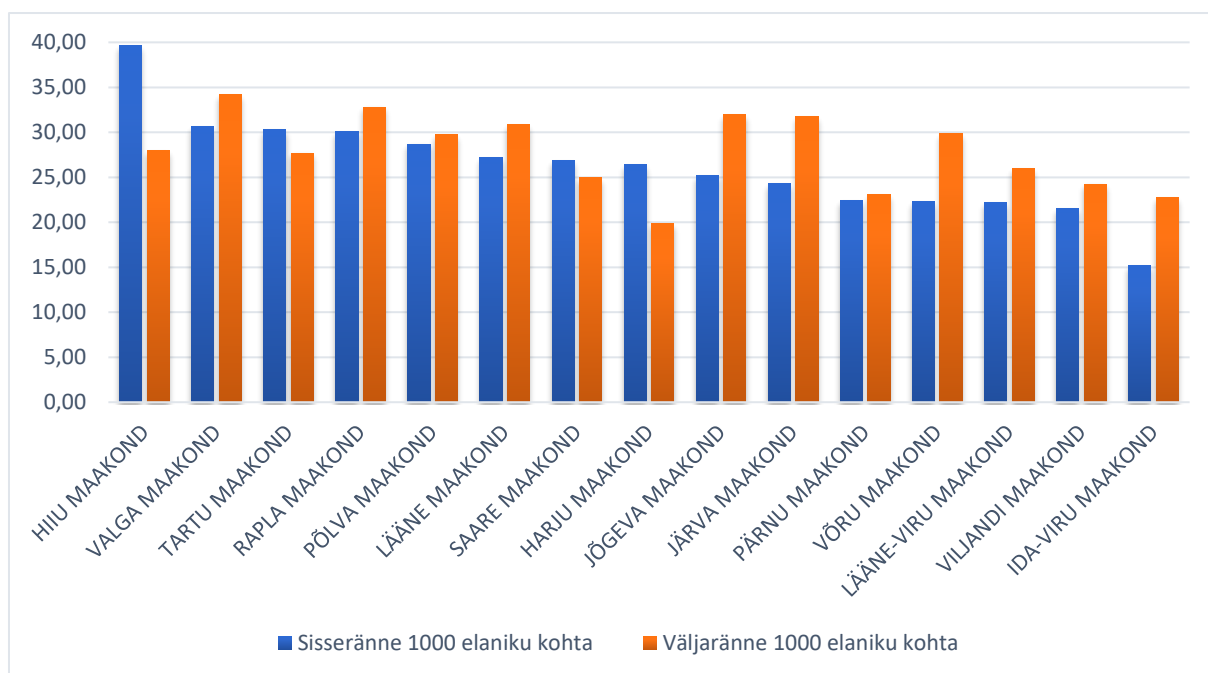
Selge on see, et Eesti rahvastik tervikuna ja ka Raplamaa rahvastik loomulikult viisil end ei taastoda. See tähendab, et rahvaarvu stabiilsuse tagamiseks tuleb seda kompenseerida mehaaniliselt viisil, st rahvastikurände abil.

Rahvastiku mehaanilise iibe ehk rände puhul on olulised rahvastikuprotsessid sisseränne ja väljaränne. Nende kahe vahe annab rändesaldo, mille plussmärk näitab juurdekasvu ja miinus – kahanemist.

Joonis 6. Rände dünaamika Raplamaal aastatel 2015-2020.

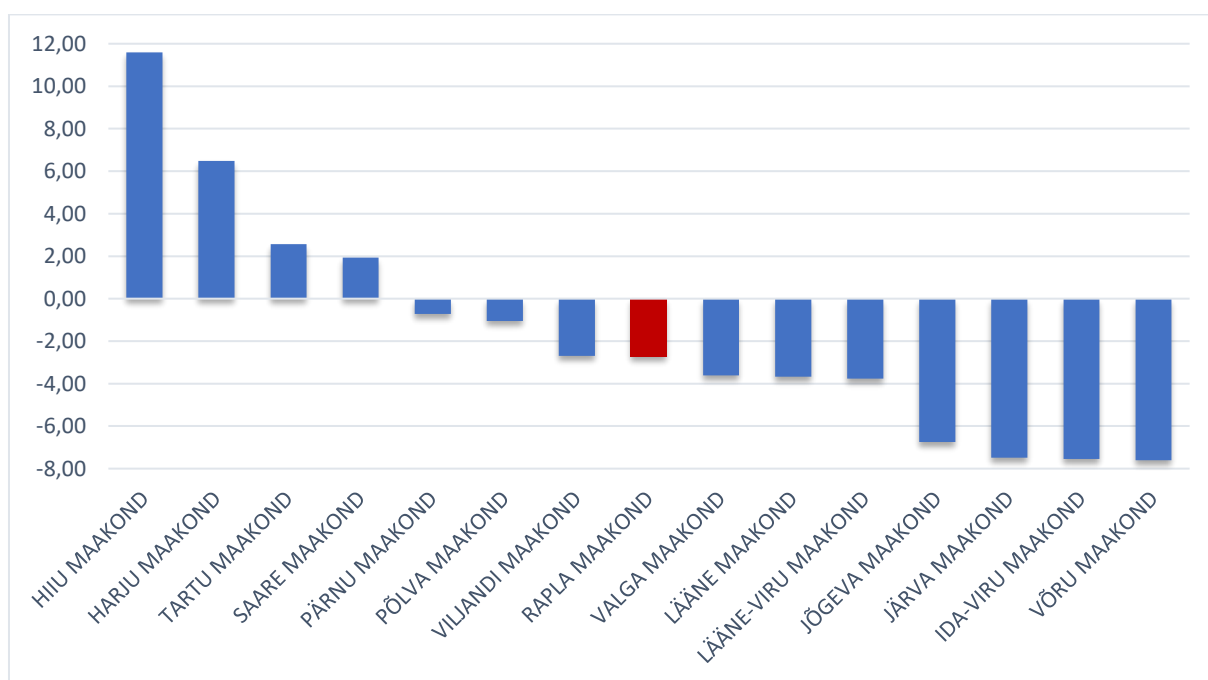
Vaadates sisserännet Raplamaale ja väljarännet maakonnast viimase viie aasta jooksul (vt joonis 6), võime tähele panna, et suuresti jätkub juba varasem muster, mille kohaselt reeglina väljaränne ületab sisserännet, kuid tavapärase 100-200 inimeseline miinus on taandunud pigem kuni 100 inimeseliseks miinuseks. Aastate 2000, 2001, 2006 ja 2007 kõrvale on lisandunud uued positiivse rändesaldoga aastad 2018 ja 2019. Sisserände ja väljarände vahelised erinevused on mõnevõrra tasandunud ning tasandunud on ka rände tagajärjel toimuvad rahvaarvu muutused maakonnas.

Joonis 7. Sisserände ja väljarände kordajad maakondades 2020. aastal (promillides).

Kui võtame siia juurde võrdluseks 2020. aasta pildi kogu Eesti kohta, siis näeme, et sisserände kordaja (sisserändajaid 1000 elaniku kohta) osas on Raplamaa oma 30,05 promilliga Eesti üks kõrgemaid (vt joonis 7). Mõnel aastal on see olnud ka kõrgem. Üldiselt on Raplamaale olnud omane pigem keskmisest kõrgem sisserändekordaja. Ebatavaliselt kõrge (39,61) oli sel aastal Hiiumaa näitaja ja teistest tavapäraselt madalam Ida-Virumaa oma 15,21 promilliga. Ülejäänud maakonnad moodustavad ühtlasema rea.

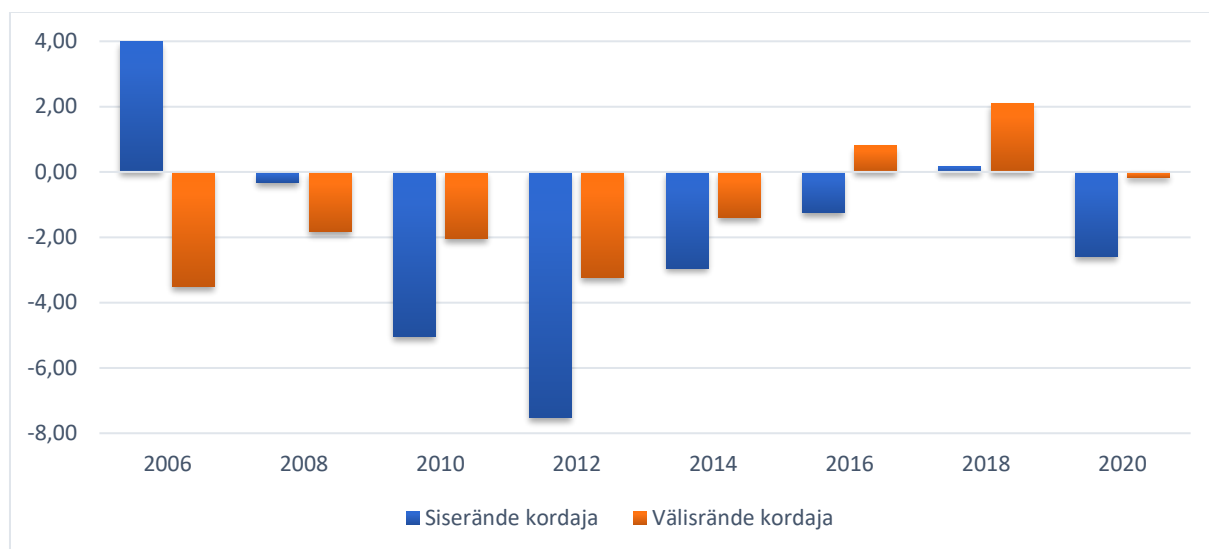
Samal aastal oli ka väljarände kordaja Raplamaal päris suur – 32,81 promilli (2. Eestis). Sel aastal oli näitaja kõrgem vaid Valgamaal (34,22). Harjumaal on väljarände kordaja aga samas vaid 19,89 promilli.

Joonis 8. Mehaanilise iibe ehk rände kordaja maakondades 2020. aastal (promillides).

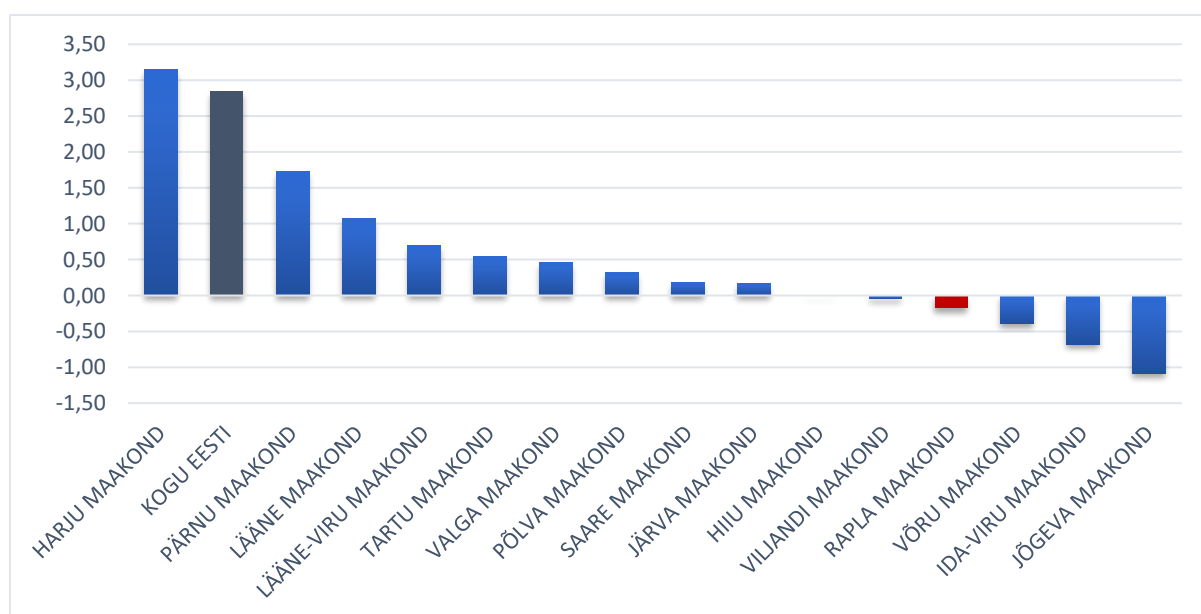
Rändekordaja (sisserände ja väljarände kordajate vahe) jäi Raplamaal 2020. aastal alla nulli, aga mitte väga suurelt (-2,76 promilli) (vt joonis 8) – olles sellega Eesti keskmiste seas. Nagu ka eespool viidatud, on Raplamaa rändekordaja olnud mõnel aastal ka plussis. Kogu Eesti peale oli 2020. aastal 4 maakonda, kus rändekordaja oli positiivne – ootamatult kõrge näitajaga Hiiumaa (11,59 promilli), aga ka Harjumaa, Tartumaa ja Saaremaa. Kirde-, Kagu- ja Kesk-Eesti on kõige tugevama rändesurve all – nt Võrumaal on rändekordaja -7,60 promilli, Ida-Virumaal -7,54 ja Järvamaal -7,49.

Üldist rännet (ja vastavalt ka siis rändekordajat) mõjutavad välisränne ehk ränne maakonna ja välisriikide vahel ning siseränne ehk Eesti-sisene ränne.

Joonis 9. Rändekordajad Raplamaal 2006-2020.

Raplamaa puhul on näha, et alates 2006. aastast on mõlemad rändekordajad olnud pigem negatiivse väärtusega ja seega üksteist võimendanud ning viinud alla ka üldise rändekordaja (vt joonis 9). On aga ka aastaid, kus üks kordajatest (nt 2006 ja 2016) või lausa mõlemad kordajad (nt 2018) on tõusnud plusspoolele, mis on vedanud plusspoolele või siis vähemasti tasakaalupunkti lähistele ka üldise kordaja. Järgnevat vaatame mõlemat komponenti natuke lähemalt.

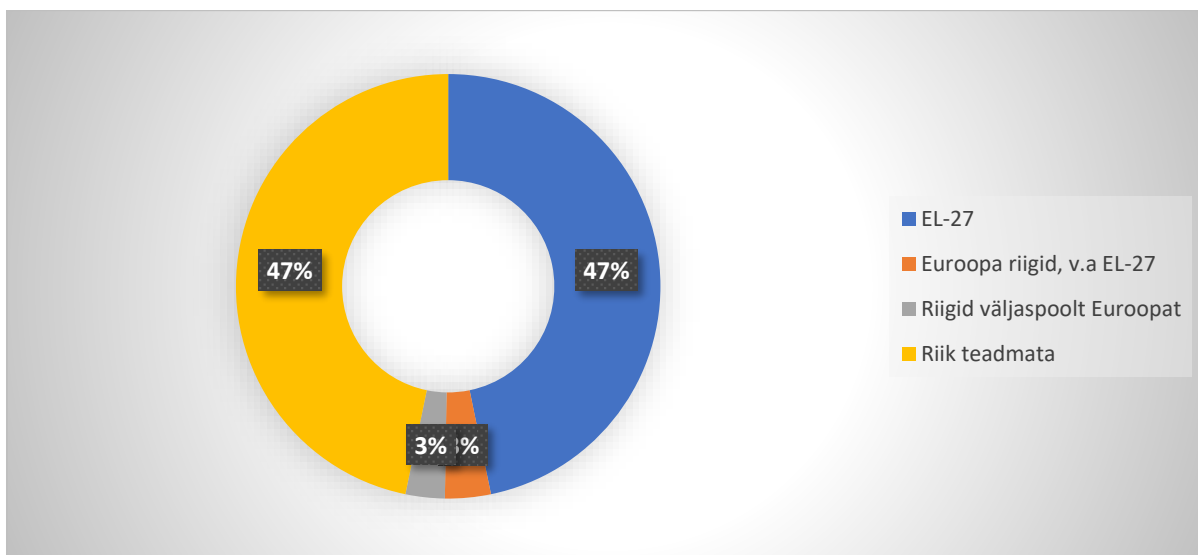

Joonis 10. Välisrände kordaja (välisrände saldo 1000 elaniku kohta) Eesti maakondades 2020. aastal.

Välisrände puhul on saame märkida, et jätkunud ja isegi süvenenud on viimstele aastatele iseloomulik trend, mille kohaselt välisrände kordaja on pöördunud päris mitmetes maakondades (ja ka Eestis tervikuna) positiivseks, st et välisriikidest tuleb Eestisse ja mitmetesse maakondadesse rohkem inimesi sisse kui neid lahkub välismaale. See on kontrastiks veel vähem kui 10 aastat tagasi valitsenud valdavale väljarändesurvele. Järgnevad aastad näitavad, kui püsiv selline kasvusuundumus saab olema.

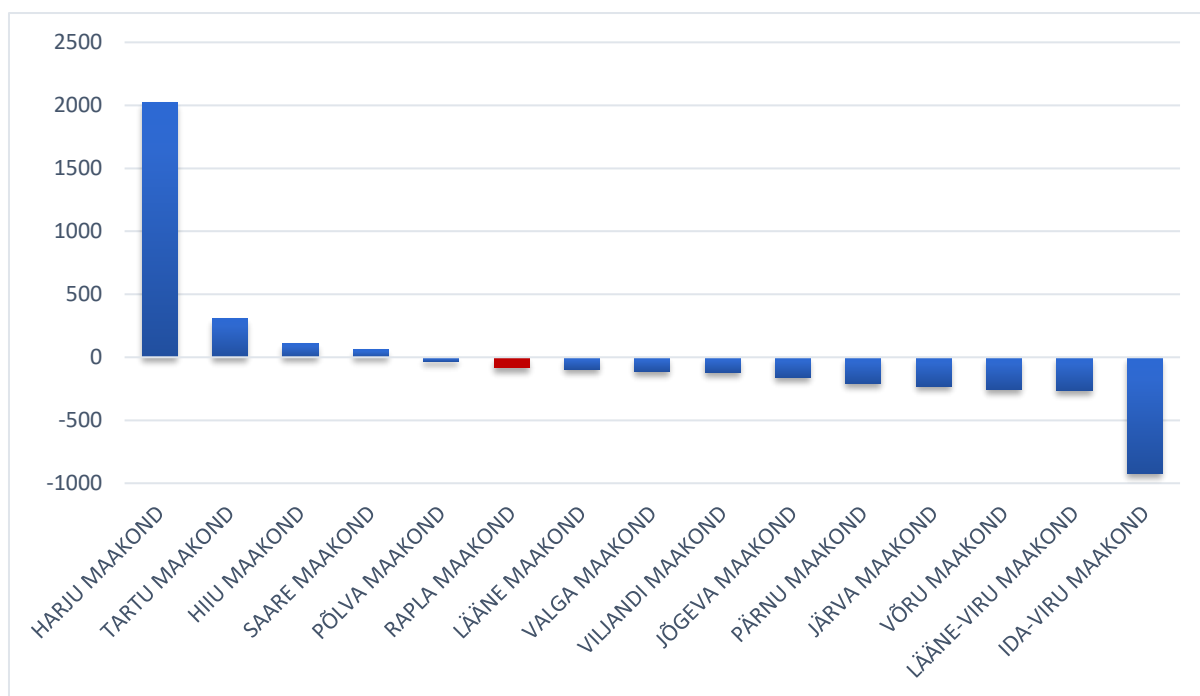
Võrreldes Eesti maakondi 2020. aasta andmetel omavahel, siis näeme, et ootuspäraselt on positiivse saldoga Harjumaa (kordaja väärtus lausa 3,15 promilli), mis on ka ainus maakond, mis seekord ületab Eesti keskmist. Plusspoolel on aga veel terve rida maakondi – rohkem kui varasematel aastatel. Raplamaa jääb oma -0,18 promilliga seekord väiksesse miinusesse. 2020. aastal suurim miinus Ida-Virumaal ja Jõgevamaal – viimases -1,09 promilli. Seda Raplamaa tulemust ei maksa üle tähtsustada, sest aastast aastasse pendeldavad tulemused plusspoolelt miinuspoolele ja tagasi.

Kui vaadata lähemalt, millistesse välisriikidesse Raplamaalt lahkuti, siis – jättes kõrvale sihtkohad, mis on statistikale teadmata – on peamisteks sihtkohtadeks Euroopa Liidu liikmesriigid ehk n-ö EL-27 (vt joonis 11). Neist valdav osa suundub Soome, mujale juba märksa vähem. Head pilti reaalistest rändesuundadest ei saa enne, kui suurema osa lahkujate sihtriigid on teada. Selles osas on viimastel aastatel edasiminekut, kuna nende väljarändajate osakaal, kelle puhul sihtriik on teadmata, on langenud alla poole (vähenemine ca 10% võrra).

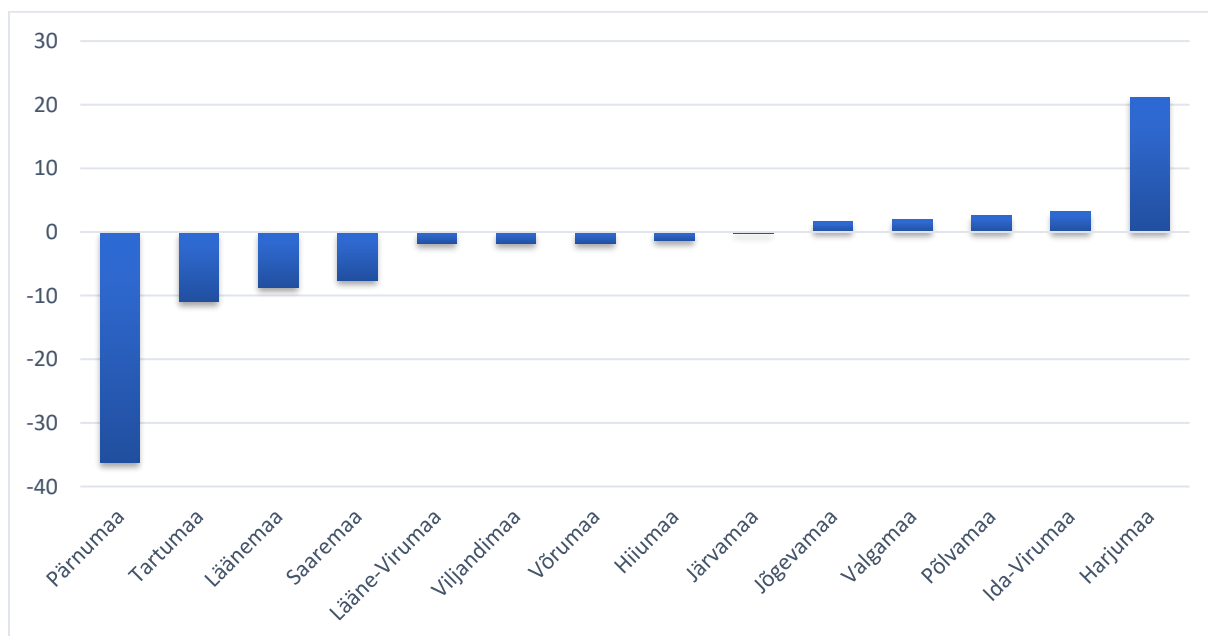
Joonis 11. Raplamaalt 2020. aastal välisriikidesse rännanud.

Välisränne mõjutab üsna oluliselt Raplamaa rahvastikku – nt 2020. aastal lahkus Raplamaalt välisriikidesse 201 inimest ja tagasi tuli 195 inimest. Saldo oli seega 6 inimesega miinuses. Nagu juba varem mainitud, on viimasel ajal olnud saldo Eestile tervikuna positiivne, aga kindlat tulevikuproгноosi pikemaks ajaperioodiks on raske teha.

Joonis 12. Maakondade rändesaldo Eesti-sisises rändes aastal 2020.

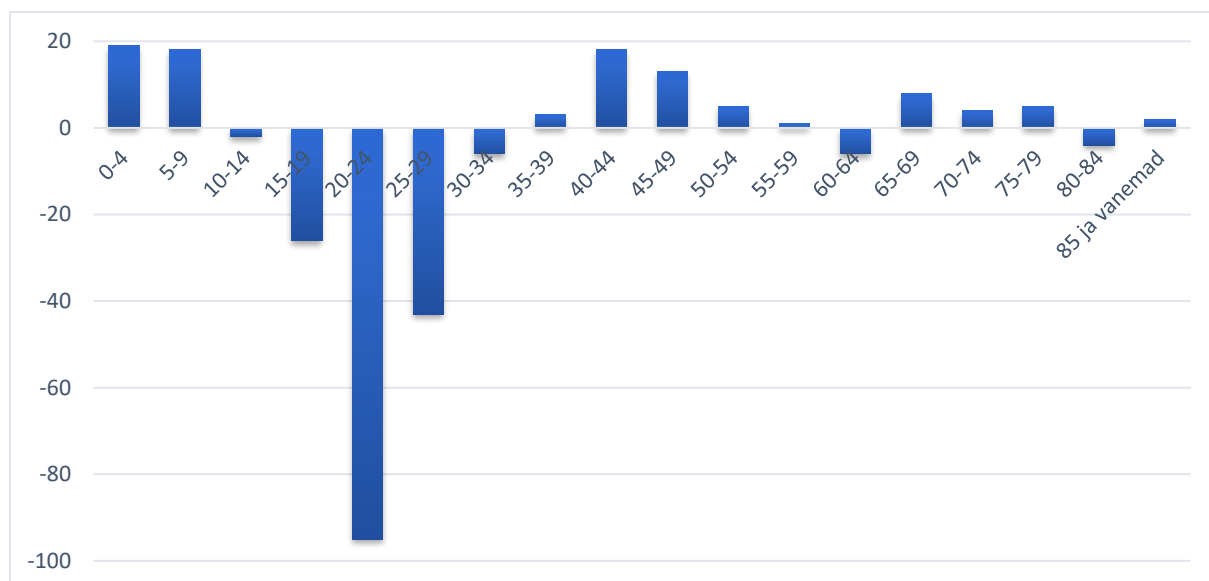
Eesti-sisises maakondadevahelises rändes on reeglina olnud plusspoollel vaid Harjumaa, mis „pumpab“ jõuliselt teistest maakondadest endale elanikke juurde – nt 2020. aastal sai Harjumaa juurde 2020 elanikku (vt joonis 12). Seda on siiski märksa vähem kui mõnedel eelnevatel aastatel. Lisaks on väikses plussis veel Tartumaa, Hiiumaa ja Saaremaa. Kõik teised kaotasid elanikkonda riigisisese „ümberjaotamises“. Raplamaa kaotus oli suhteliselt väike – 86 elanikku. Ka teiste maakondade puhul ei olnud kaotused väga suured, v.a Ida-Virumaa, mis kaotas lausa 921 elanikku.

Joonis 13. Raplamaa rändebilanss teiste maakondadega, aastakeskmise 2016-2020.

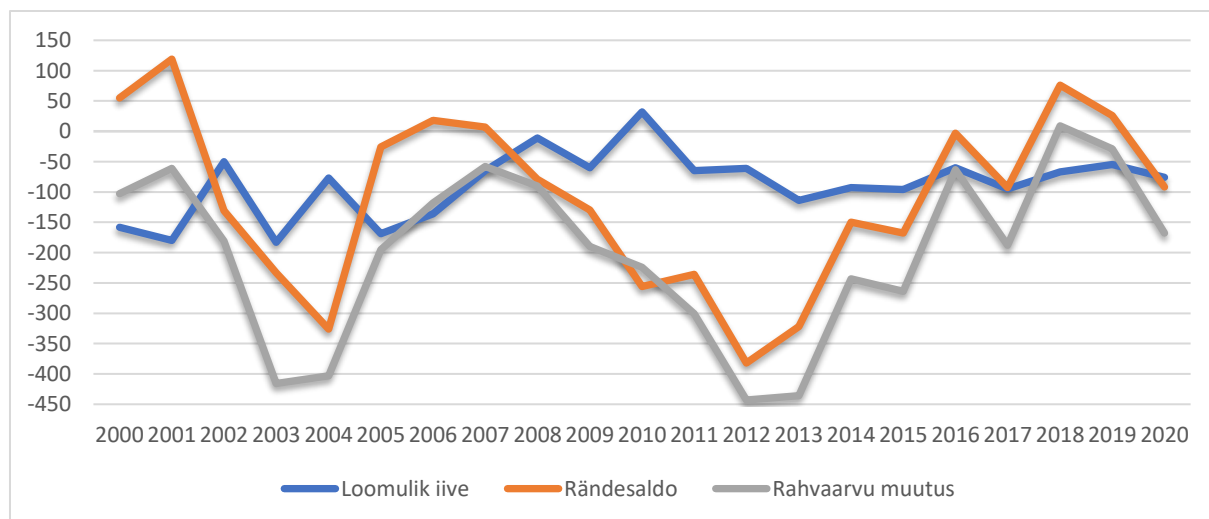
Huvitav areng on viimastel aastatel toimunud inimeste liikumises Raplamaa ja Harjumaa (sh Tallinn) vahel – viimase viie aasta keskmisena tuleb Harjumaalt ja Tallinnas uusi elanikke Raplamaale rohkem kui neid siit lahkub. Veel mõni aasta tagasi kaotas Rapla maakond selgelt inimesi just eeskätt neile

piirkondadele, aga praegu on bilanss Harjumaaga 21 inimesega plussis (vt joonis 13). Harjumaa ja Tallinn on piirkonnad, kust Raplamaale iga-aastaselt kõige enam inimesi nii saabub kui ka kuhu neid kõige enam lahkub. Endises mahus kaotatakse inimesi Pärnumaale (-36). Teiste maakondadega on bilanss jätkuvalt suhteliselt tasakaalus (vahe üldjuhul alla 10 inimese).

Joonis 14. Eesti-sisese rände Raplamaa saldo vanuserühmade kaupa 2020.

Raplamaale on iseloomulik positiivne rändesaldo laste (0-9 eluaastad), vanemate tööealiste 35-54 rühmade ja vanemaeliste (alates 65) osas (vt joonis 14). Siit võib teha järelduse, et ühest küljest tulevad Raplamaale elama lastega pered, kes otsivad lastele head kasvukeskkonda paigas, kus töökohad (sh Tallinna töökohad) ei jääks liiga kaugele. Teisest küljest tulevad rahulikumat pensionipõlve veetma vanemaelised – osa neist on endisse kodupaika tagasitulijad, aga on ka uusi inimesi. Peamiselt kaotab maakond aga noori ja nooremas tööeas inimesi. Noored (15-24) lähevad mujale õppima, kuna Raplamaal vastavaid võimalusi praktiliselt ei ole, nooremad tööelised (25-34) aga tõenäoliselt lahkuvad töökohtade kannul.

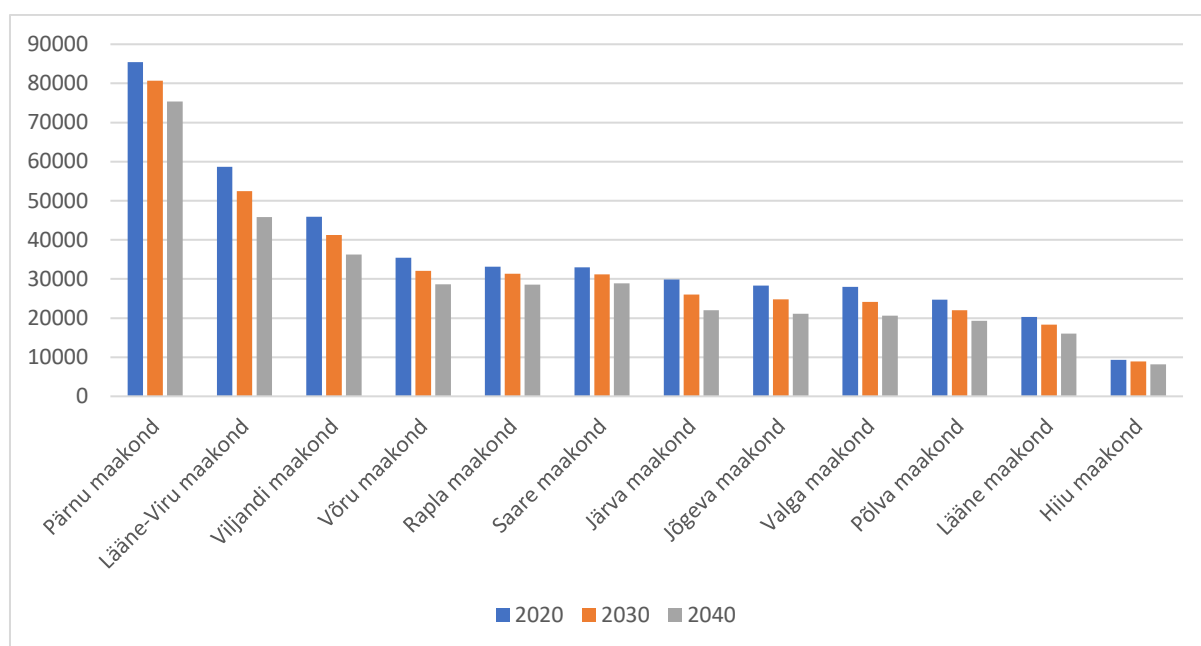
Joonis 15. Rahvaarvu muutuse komponentide dünaamika Raplamaal 2000-2020.

See pilt on suhteliselt sarnane enamikus Eesti maakondadest – noored ja nooremad tööelised lahkuvad ning vanemaelisi tuleb pisut taas juurde. On vaid kaks maakonda, kus lisandub noori ja

nooremaid tööelisi – need on Tartumaa (eriti vanuserühmas 25-29) ja muidugi Harjumaa. Viimase puhul lisandub 15-34 vanuserühmades iga-aastaselt enam kui 2000 inimest.

Vaadates rahvaarvu muutuse komponente nende koosmõjus võime tõdeda, et kuna loomuliku iibe numbriline väärtus on viimase 20 aasta jooksul olnud suhteliselt väike (pea alati kergelt negatiivne, v.a 2010. aastal), siis on rändesaldo mõju maakonna rahvaarvu muutumisele olnud märksa olulisem (vt joonis 15). Just tugeva rändesaldo miinusega aastad (2004, 2012, 2013) on olnud need, mil maakonna rahvaarv on kõige enam kahanenud. Loomuliku iibe muutuste mõju on väiksem ning isegi selle mõningane tõus ei suuda reeglina kompenseerida negatiivset rändesaldot. Kui mõlemad komponendid olnud samasuunalised, siis on rahvaarvu langus (või ka tõus) nende kumulatiivses mõjus märgatavam. Viimastel aastatel on olnud maakonna rahvaarv stabiilsem ja suuri hüppeid ei ole olnud, aga on veel vara öelda, kas siin on tegemist trendi muutusega.

Milline on eelneva valguses Raplamaa rahvastiku tulevikuprognosis?

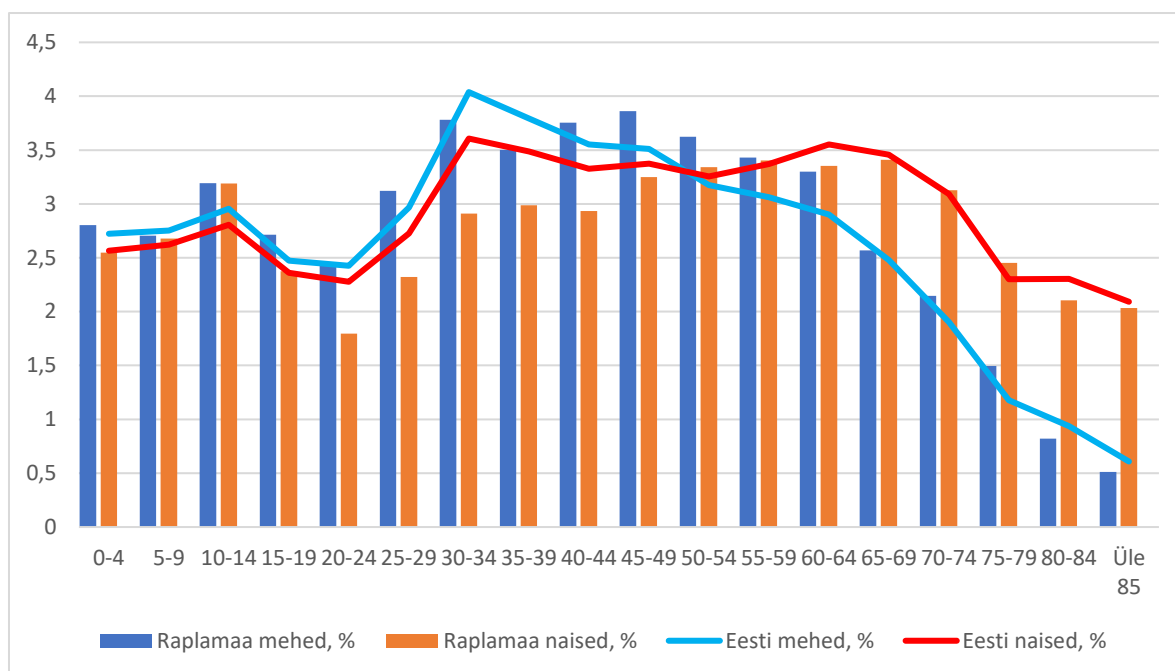

Joonis 16. Prognoositav rahvaarv maakondades (v.a nn suured maakonnad, nagu Harjumaa, Tartumaa ja Ida-Virumaa) 2030. ja 2040. aastatel (aluseks 01.01.2019 rahvaarv).

Aastatel 2020-2040 langeb rahvaarv pea kõigis maakondades, v.a Harjumaa ja Tartumaa (vt joonis 16). Langeb see prognoosi kohaselt ka Raplamaal – 33162 inimeselt (2020) 28527-le (2040). Samas näeme, et langemiskõver ei ole nii järsk nagu enamikul maakondadest.

Statistikaameti rahvastikuprognose uuendati 2019. aastal, kuna mõningad demograafilised näitajad muutusid teisiti kui varem ennustati – eriti puudutas see oodatust positiivsemat välisrännet. Siiski näeme, et prognoos on tegelike 2019-2021 rahvastikuandmetega võrreldes negatiivsem enamiku maakondade puhul. Prognoositust kiiremini on kahanenud vaid Ida-Virumaa ja Võrumaa, mujal on kahanemine olnud prognoosist märksa tagasihoidlikum. Ka Raplamaa on prognoosituga võrreldes pea 100 inimesega plussis. Harjumaa on kasvanud taas prognoosituga võrreldes ennaktempos (viimase 2 aastaga +1781 inimest). Muidugi ei maksa viimase paari aasta põhjal teha kaugeleulatuvaid järeldusi, kuid ka prognoosidesse tuleks endiselt suhtuda ettevaatlikult ja oodata nende edasist täiustamist.

Raplamaa soolis-vanuselise koosseisu 2021. aasta algul iseloomustav graafik on oma põhikujult sarnane Eesti kui terviku graafikuga, kuid on märgatavad ka mõningad erinevused (vt joonis 17).

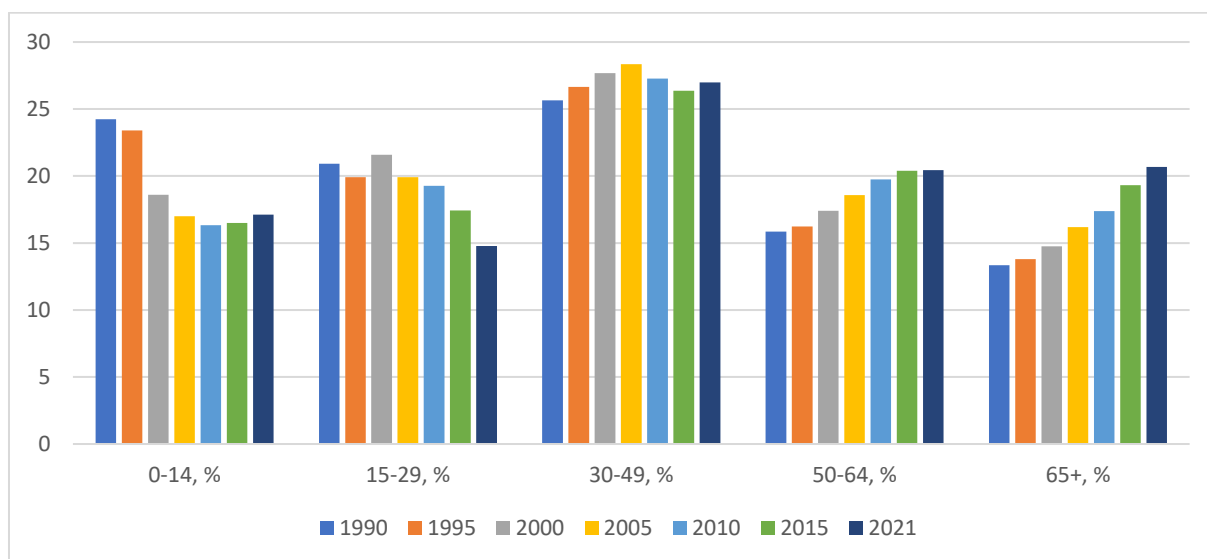

Joonis 17. Raplamaa ja Eesti soolis-vanuselise koosseisu võrdlus seisuga 01.01.2021

Jooniselt 17 jääb silma, et Raplemaal on võrreldes Eesti keskmisega mõningane vanemas tööeas (40-64 eluaastat) meeste ülejääk ja väga selge puudujääk noorte kuni keskealiste (25-44 eluaastat) naiste osas.

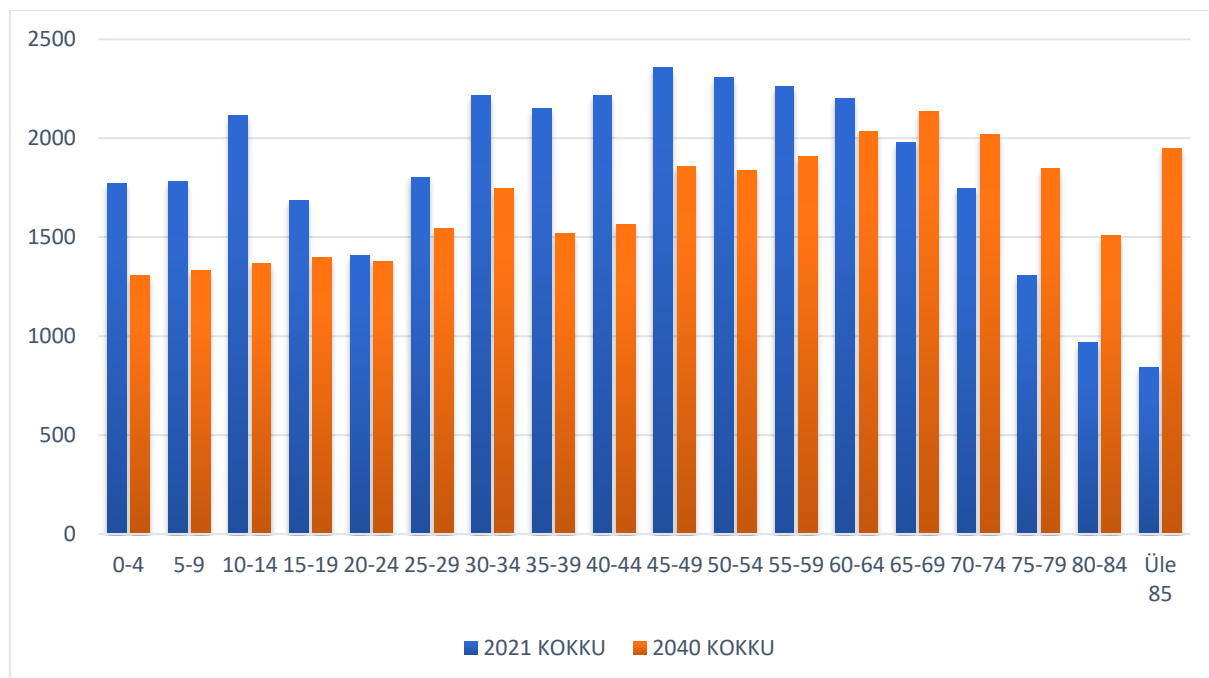
Vaadates lähemalt Raplamaa soo-vanuskoosseisu, näeme suurt erinevust naiste ja meeste osas erinevates vanuserühmades. Juba alates 15. eluaastast on naiste arv väiksem meeste omast. Eriti reljeefsalt tuleb see välja 25-49 eluaastani, kus meeste ülekaal on märgatav. Raplemaal tuleb 85 noort naist 100 noore mehe kohta. See ei erine väga palju mitmete teiste maakondade pildist, küll aga selgelt Eesti keskmisest. Maakonna maapiirkondades on see probleem muidugi eriti terav.

Teine asjaolu, mis soo-vanuskoosseisust silma jääb, on vanemas elueas (65 eluaastat ja vanemad) naiste suur ülekaal. See on suuresti seletatav naiste pikema elueaga ega erine üldiselt Eesti kui terviku pildist.

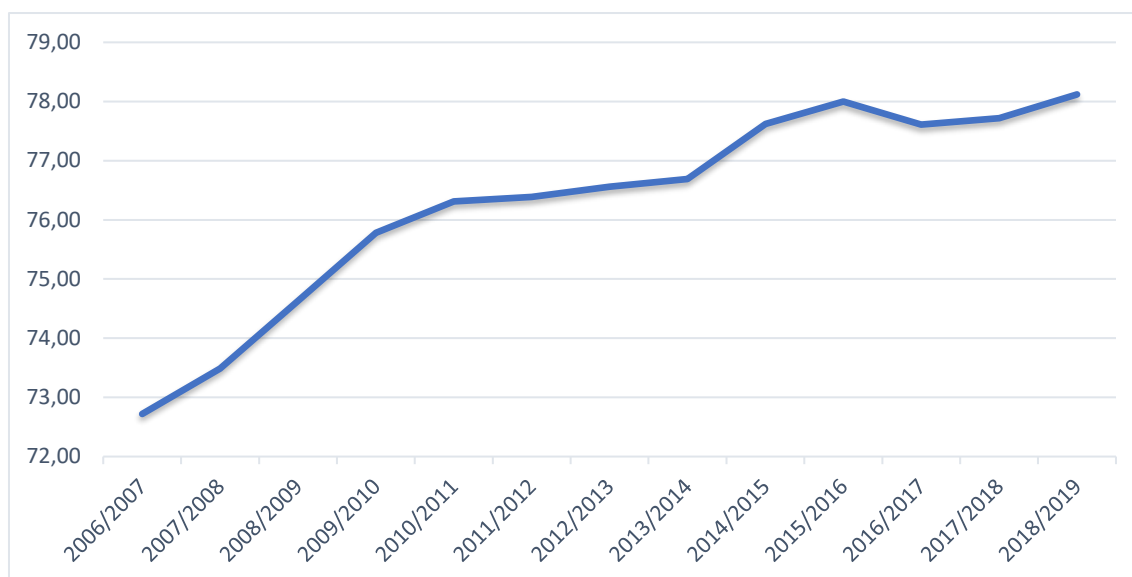
Joonis 18. Rahvastiku vanuserühmade proportsioonide muutused Raplemaal 1990-2021.

Alates taasiseseisvumisest on Raplamaa rahvastiku soo-vanuskoosseis üksjagu muutunud (vt joonis 18). Laste (0-14 eluaastad) arv kahanes kiiresti 1990-ndatel aastatel. Viimase kahekümne aasta jooksul on selle earühma osakaal rahvastikus enam-vähem stabiliseerunud. Laste arvu kahanemist on pidurdanud pigem positiivne ränne, loomulik juurdekasv on negatiivne. Kahanenud on ka noorte (15-29 eluaastad) arv, kusjuurde see on earühm, mille puhul on langus olnud viimase mõne aasta jooksul eriti järsk, kuna seda varem kompenseerinud nn „laulva revolutsioon laste“ arvukas põlvkond on järk-järgult nihkunud järgmisse vanusrühma. Noorte vanuserühma vähenemist on mõjutanud ka suur väljaränne. Tööealise rahvastiku osakaal on mõneks ajaks stabiliseerunud ning selle sees on pisut kasvanud vanemas tööeas (50-64) inimeste arv. Eluea tõusu ja mõningase sisserände tulemusena on kasvav vanuserühm jätkuvalt pensioniealised.

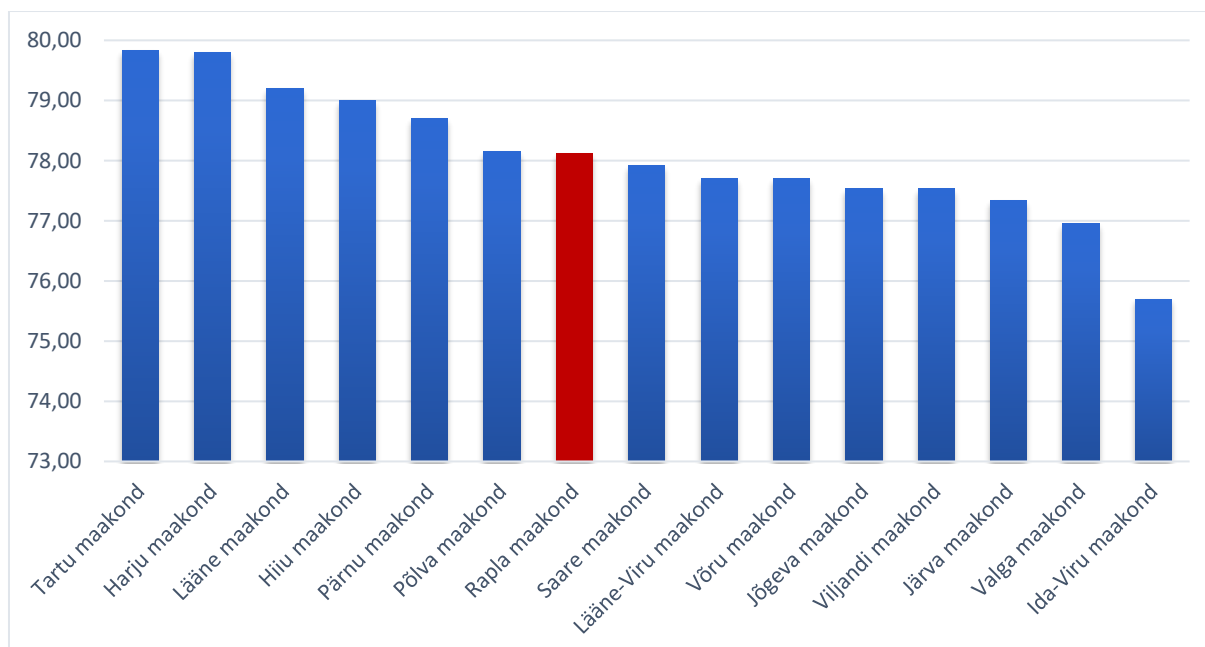
Joonis 19. Prognoositav rahvastikumuudatus vanuserühmiti Raplamaal 2021-2040.

Praeguse rahvastikuproгноosi kohaselt muutub Raplamaa rahvastiku koosseis aastaks 2040 üsna radikaalselt (vt joonis 19). Üks asi on rahvaarvu kui terviku vähenemine (vt joonis 16), aga sellest isegi olulisemad on suured muutused soo-vanuskoosseisus. Aastaks 2040 väheneb prognoosi järgi tööealiste arv isegi ligi kolmandiku võrra: olukord on seda keerulisem, et vähenemine toimub ka laste ja noorte vanuserühmades ja kuna need põlvkonnad on veelgi väiksema arvukusega, siis ei taastu tööealiste vanuserühmad ka tulevikus endisel määral. Seevastu põlvkonnad alates 65. eluaastast on senisest arvukamad, eriti alates 75. eluaastast. Ühe põhjusena saab selle viimase puhul kindlasti välja tuua eluea pikenemise, mis on iseenesest positiivne. Negatiivne on see, et ühiskonna ülalpidamine jääb üha vähemate õlule.

Joonis 20. Sünnihetkel elada jäänud aastad Raplamaal (vanus, milleni vastsündinu tõenäoliselt elab).

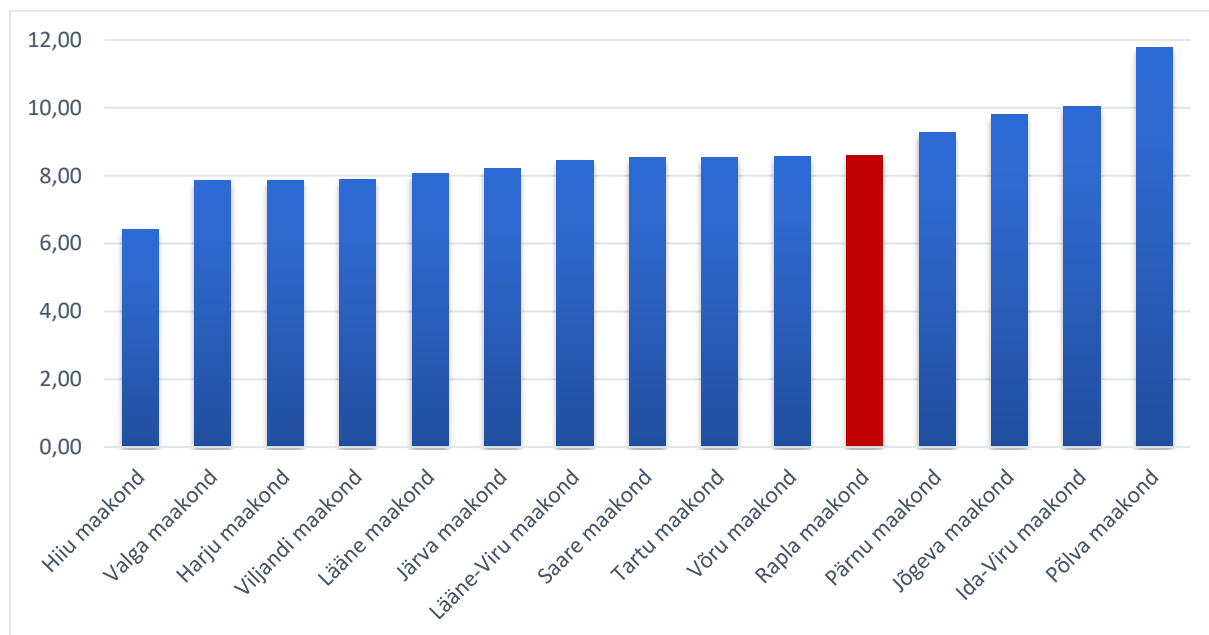
Viimasel kümnel aastal on kogu Eestis jõudsalt kasvanud inimeste oodatav eluiga – nt Raplamaal on sünnihetkel elada jäänud aastate arv kasvanud 72,72 eluaastalt (perioodil 2006/2007) kasvanud kuni 78,12 eluaastale (perioodil 2018/2019) (vt joonis 20). Seejuures kasvas meeste oodatav eluiga kiiremas tempos ja jõudis 2015/2016 74,45 eluaastani. Viimastel aastatel on olnud väike tagasimineku ja 2018/2019 oli meeste oodatav eluiga 73,87. Naiste oodatav eluiga oli 2018/2019 82,46 eluaastat. Naiste vastav näitaja on juba ületanud Euroopa Liidu keskmise taseme – 2019. aastal oli see 81,3 eluaastat. Euroopa Liidu meeste keskmine oodatav eluiga sünnimomendil oli aga 78,5 – st, et siin on mahajäämus veel suur.

Joonis 21. Sünnihetkel elada jäänud aastad maakonniti, 2018/2019.

Raplamaa on oma 78,1 eluaastaga Eestis maakondade seas üsna keskel, 7. kohal (vt joonis 21). Maakondadest on jätkuvalt esirinnas Tartumaa ja Harjumaa, kus oodatav eluiga on väga napilt alla 80. Ida-Virumaa oma 75,7 eluaastaga jääb endiselt teistest maakondadest selgelt maha – mujal olid

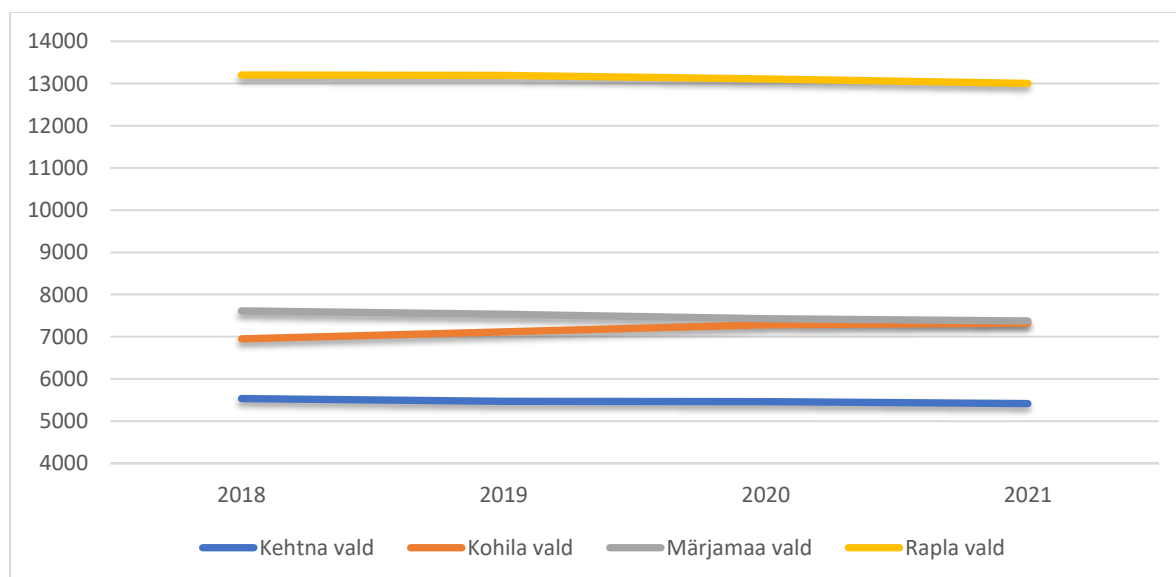
sellised numbrid veel 5-6 aastat tagasi. Üldiselt ongi eluiga pikem läänepoolsetes maakondades ja lühem idapoolsetes (v.a erandlik Tartumaa).

Joonis 22. Meeste ja naiste sünnihetkel oodatava eluea vahe 2018/2019.

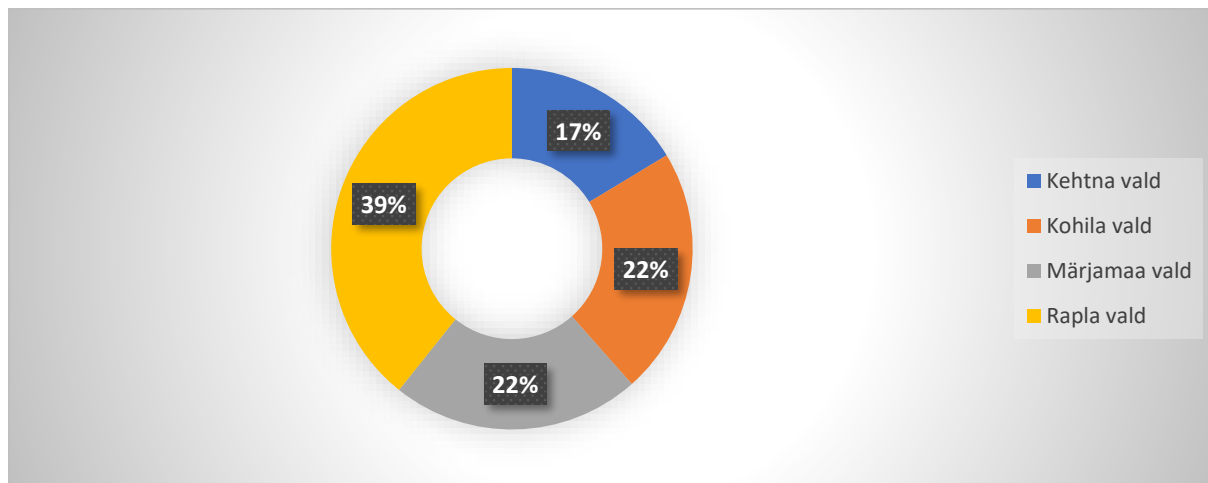
Meeste ja naiste oodatava eluea vahe on Eestis jätkuvalt vähenenud (2019 oli see number 8,36) – neljas maakonnas on see juba alla 8 aasta, seejuures nt Hiiu maal vaid 6,40. Samas Raplamaal on see viimase paari aasta jooksul taas 1,40 aasta võrra kasvanud ja oli 2018/2019 8,59 aastat (vt joonis 22). Suurim oli 2018/2019 oodatava eluea vahe Põlvamaal – 11,77 aastat. Naiste ja meeste keskmise eluea vahe 2019. aastal Euroopa Liidus oli 5,5 aastat. Euroopa Liidu liikmesriikidest oli see erinevus Eestist suurem vaid Leedus (9,6) ja Lätis (9,2). Seevastu nt Põhjamaades on meeste ja naiste eluea erinevus märgatavalt väiksem – Rootsis 3,3, Norras 3,4, Taanis 3,9 ja Islandis 3,0 aastat.

Lühidalt ka piirkondlikest erinevustest maakonnas sees.

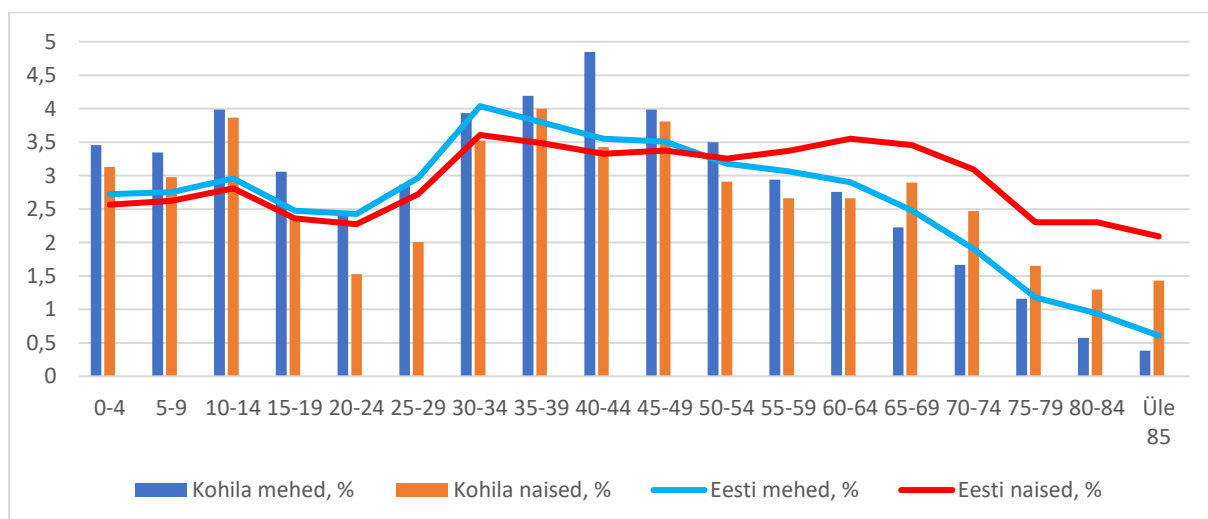
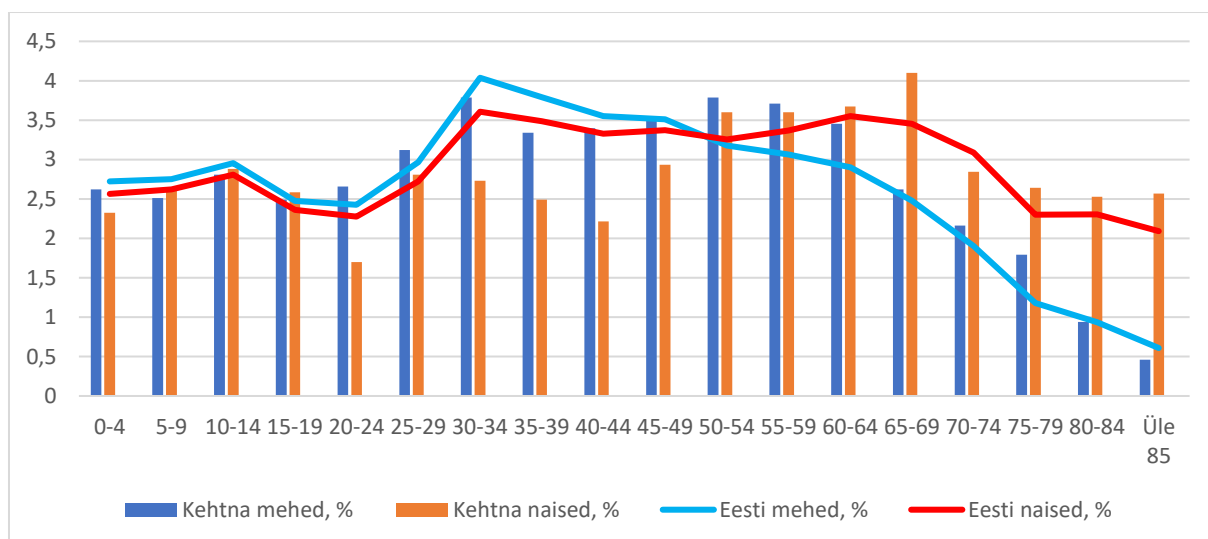

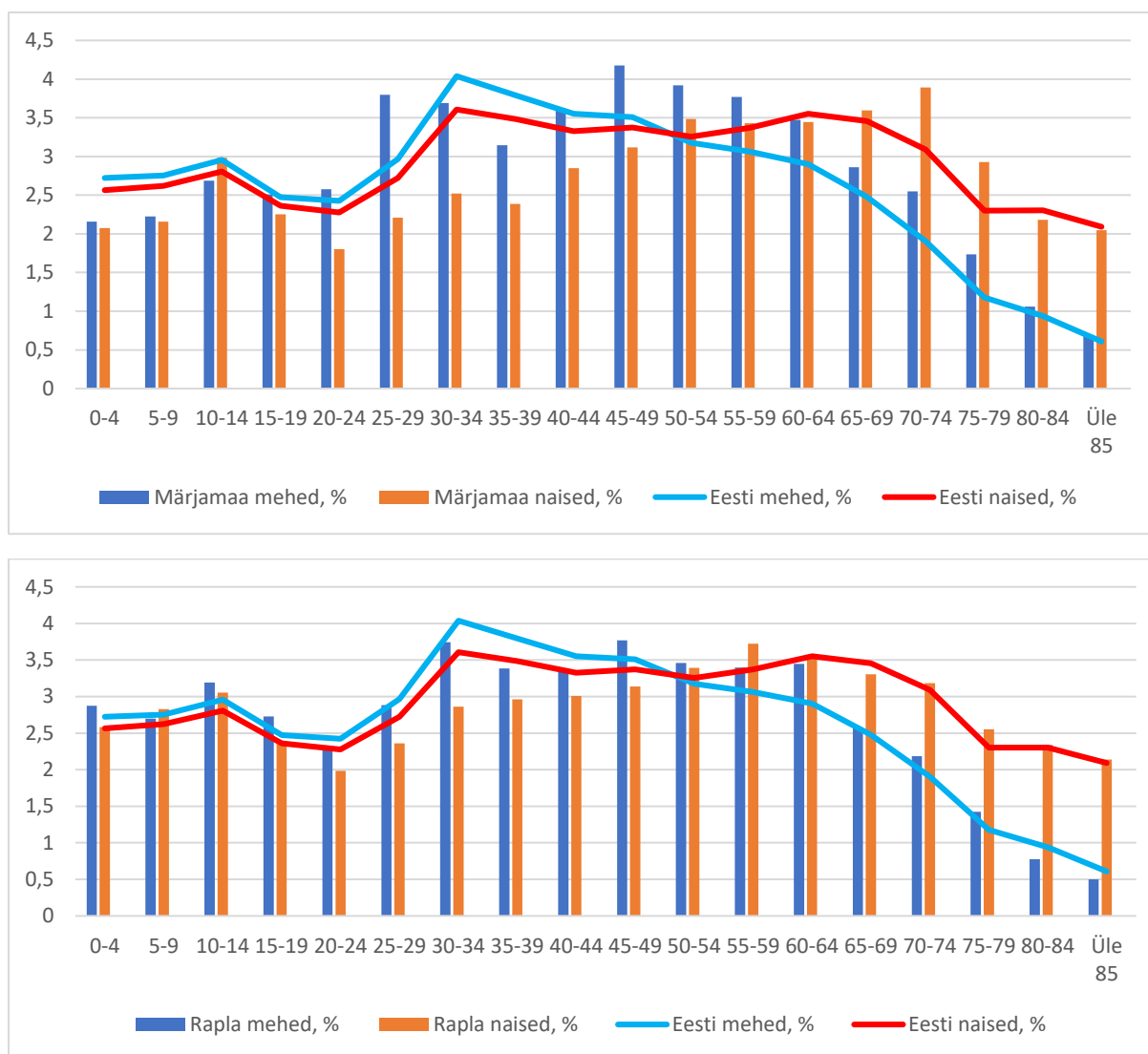
Joonis 23. Raplamaa valdade rahvaarv 2018-2021.

Peale kohalike omavalitsuste ühinemisi 2017. aasta sügisel on maakonnas kujunenud olukord, kus suurim vald (Rapla) eristub oma rahvaarvult senisest veelgi enam järgmistest (vt joonis 23). Rapla vallas elas seisuga 1. jaanuar 2021 kokku 13004 elanikku. See on peaaegu sama palju kui järgmised (Märjamaa – 7374 elanikku ja Kohila – 7322 elanikku) kokku. Kehtna vald on oma 5416 elanikuga väikseim. Rapla vallas elab praeguse seisuga 39% maakonna elanikest (vt joonis 24).

Joonis 24. Rahvastiku jagunemine Raplamaa kohalike omavalitsuste vahel seisuga 01.01.2021.

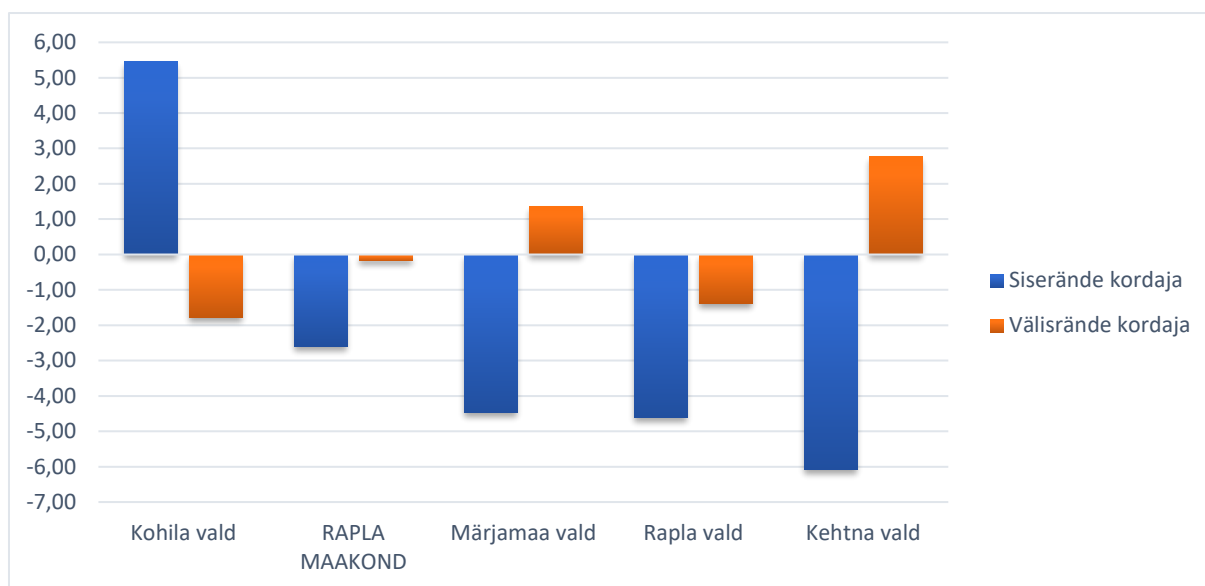

Joonis 25. Raplamaa valdade soolis-vanuseline koosseis seisuga 01.01.2021.

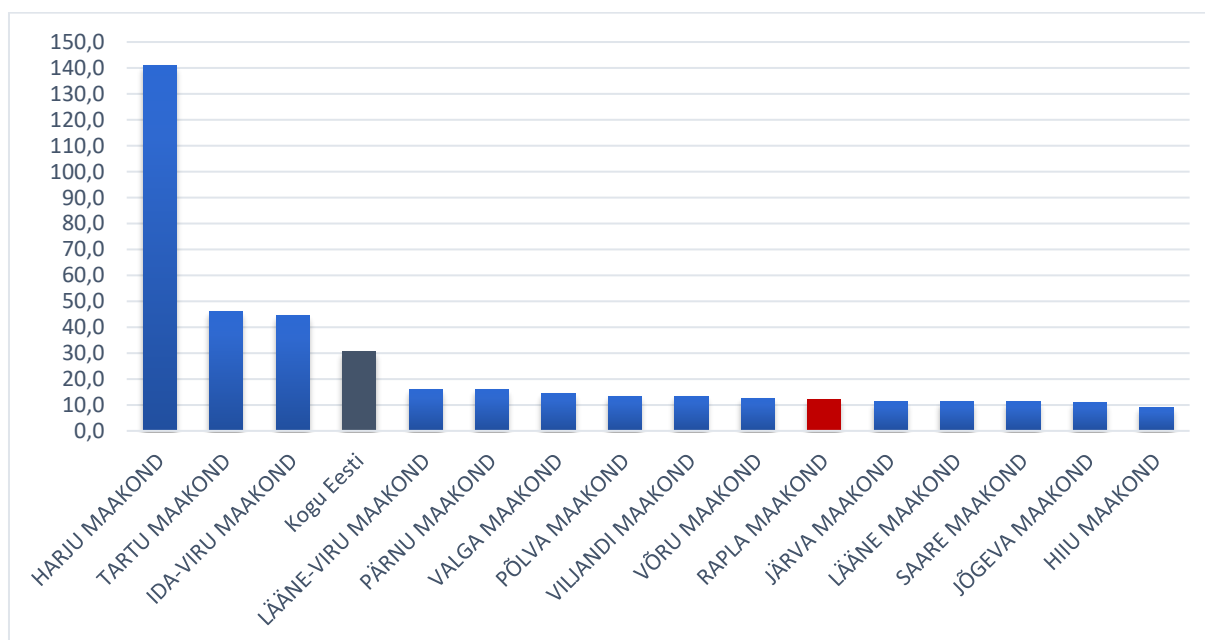
Rahvastiku soolis-vanuskoosseisu poolest on Rapla vald kõige lähedasem Eesti keskmisele pildile. Silma jääb vaid märgatav puudujääk nooremas tööeas naiste osas, mis on iseloomulik ka maakonna keskmisele (vt joonis 17). Kehtna sarnaneb natuke Raplaga, aga siin on puudujääk tööealiste naiste osas eriti märgatav nagu ka ülejääk vanemas tööeas meeste osas. Kohila vald on selgelt teistest noorema koosseisuga – kuigi ka siin on vähe noori naisi (20-29 eluaastat) ja keskmisest enam tööealisi mehi (35-49 eluaastat), siis on need „nõksud“ teistest valdadest madalamal ehk nooremas eas. Kohilas on ka silmapaistavalt palju lapsi ja vähe vanemas tööeas ja pensionieas (üle 50 eluaasta) naisi. Märjamaa vald on vanima rahvastiku koosseisuga – erinevalt teistest valdadest on märgatav laste väiksem osakaal. Puudujääk noorte naiste osas on väga selge, kuid ka nooremas tööeas meeste osas. Keskmisest enam on vanemate generatsioonide esindajaid.

Kokkuvõtvalt on kõigile Raplamaa valdadele ühise näitajana iseloomulik suurem või väiksem nn „pruudipõud“ ehk nooremate naiste vähesus – eri valdades avaldus see küll pisut erinevates vanuserühmades. Demograafiliselt lootustandvaim on üldiselt Kohila valla olukord, kus palju lapsi ja noorem koosseis. Rapla vald on üsna lähedal Eesti keskmisele. Märjamaa vald on ebasoodsaimas seisus oma selgelt kõige vanema rahvastiku koosseisuga. Kehtnal on sarnasusi nii Rapla kui Märjamaaga.

Joonis 26. Rändekordajad Raplamaa valdades 2020. aastal.

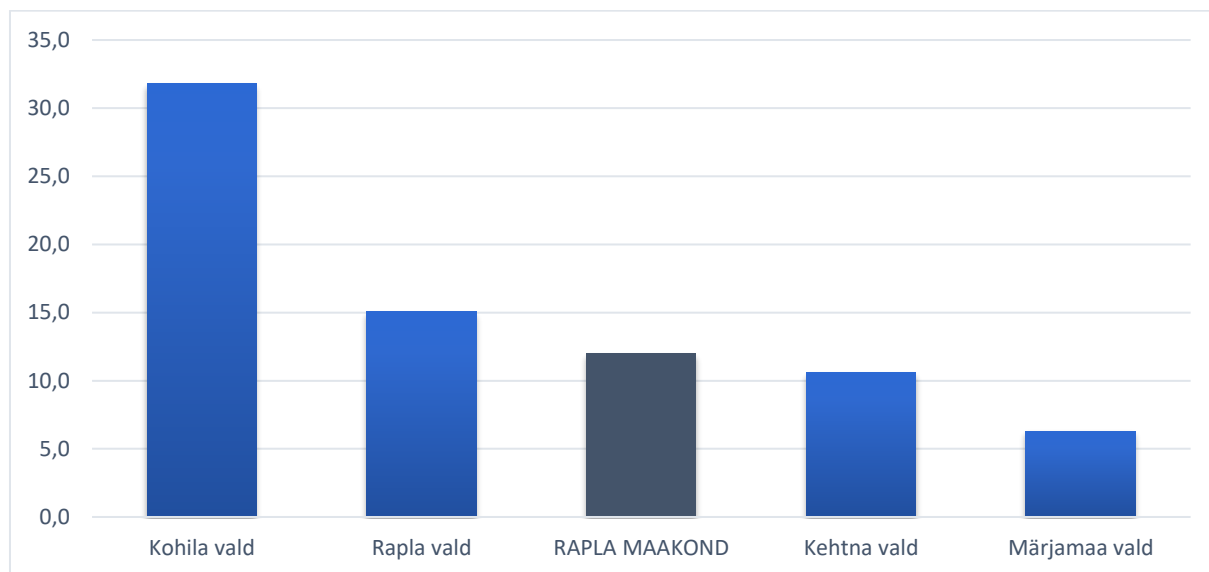
Rände osas näeme, et ainus positiivse rändesaldoga vald maakonnas on jätkuvalt Kohila vald, kuigi seejuures kaotas Kohila 2020. aastal inimesi välisrände läbi, nagu ka Rapla vald (vt joonis 26). Kehtna ja Märjamaa valdades oli küll täheldatav mõningane tagasiränne välisriikidest, aga Eesti-siseses rändes kaotasid nad siiski rohkem rahvast kui juurde said. 2020. aastal olid Rapla valla puhul nii sise- kui välisränne negatiivsed. Kuna enamikus on tegemist suhteliselt väikeste absoluutarvudega, siis ei maksa näitajaid üle hinnata – Kohila puhul nt tähendab summaarne võit 3,68 promilli umbkaudu 27 inimest. Kehtna puhul on summaarne kaotus umbkaudu 18 ja Märjamaal 23 inimest. Rapla valla kaotus on sel aastal mõnevõrra märgatavam (78 inimest), kuna mõlemad rände liigid on miinusmärgiga (see pole igal aastal tavapärane) ja viivad seetõttu ka üldise näitaja järsemalt alla.

Joonis 27. Asustustihedus seisuga 01.01.2021 Eesti maakondades, elanikku km² kohta.

Eesti asustustihedus oli 1. jaanuari 2021 seisuga 30,6 in/km², mis on Euroopas üks madalamaid. Kui jätta kõrvale maakonnad suurte linnadega (Harjumaa, Tartumaa, Ida-Virumaa), siis ülejäänud

piirkondade asustustihedus on võrreldav pigem hõreasustusega poolarktiliste piirkondadega. Maakondade reas on Raplamaa 10. kohal (vt joonis 27). Raplamaa asustustihedus on vaid 12,0 in/km².

Joonis 28. Asustustihedus seisuga 01.01.2021 Raplamaa valdades, elanikku km² kohta.

Ka maakonna sees jaotub rahvastik küllaltki ebaühtlaselt – kui nt Kohila vallas on asustustihedus 31,8 in/km², siis Märjamaa vallas küünib see vaid 6,3 in/km²-ni (vt joonis 28).

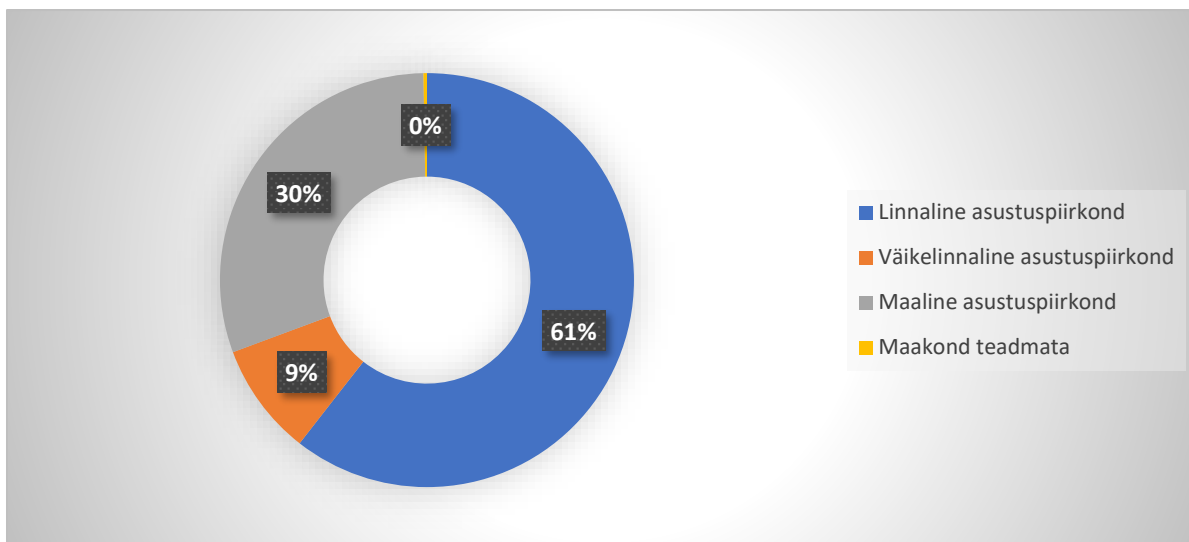
Rapla maakonnas puuduvad suured linnalised asulad. Suurim on Rapla linn 4887 elanikuga (allikas: ESA). Järgnevad Kohila alev – 3169 el (teave valdade kodulehtedelt¹), Märjamaa alev – 2542 el, Järvakandi alev (Kehtna vald) – 1168 el, Aespa alevik (Kohila vald) – 1390 el, Kehtna alevik – 1105 el, Alu alevik (Rapla vald) – ca 950 el. Kokku on Raplamaal 1 linn, 3 alevit, 14 alevikku ja 258 küla, mis jagunevad valdade vahel järgmiselt:

1. Kehtna vallas 1 alev, 5 alevikku ja 43 küla;
2. Kohila vallas 1 alev, 3 alevikku ja 21 küla;
3. Märjamaa vallas 1 alev ja 111 küla;
4. Rapla vallas 1 linn, 5 alevikku ja 83 küla.

Asulad võib jagada omakorda ajalooliselt välja kujunenud kogukonna tunnetusega piirkondadesse ehk kantidesse (paikkondadesse):

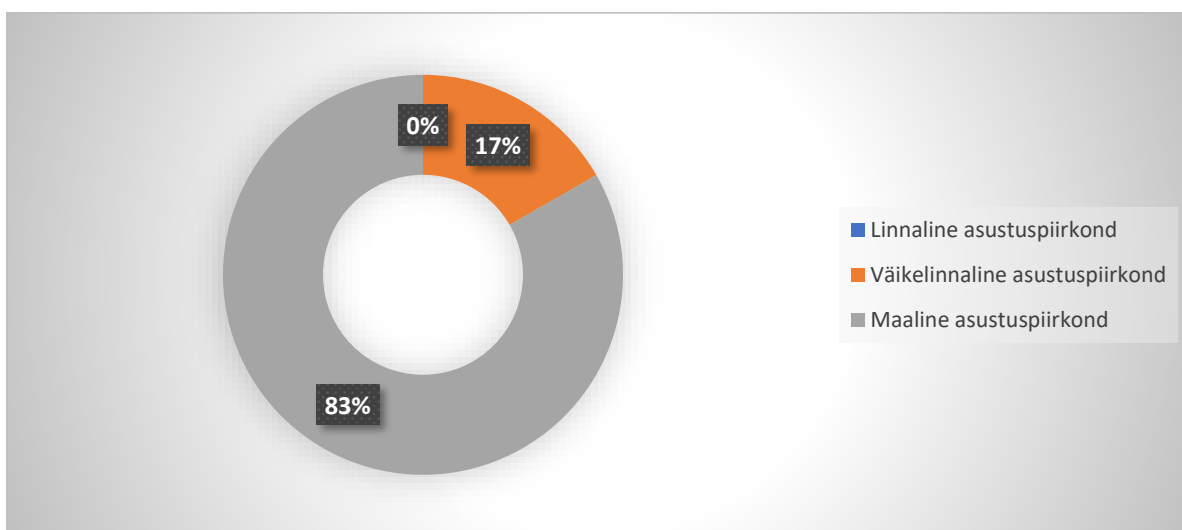
1. Kehtna vallas Eidapere-Lokuta, Ingliste, Järvakandi, Kaerepere (Valtu), Keava, Kehtna ja Lelle kandid;
2. Kohila vallas Adila-Pihali, Aespa-Vilivere, Hageri, Kohila, Rabivere ja Salutaguse kandid;
3. Märjamaa vallas Haimre-Kasti, Kivi-Vigala, Konuvere, Laukna, Märjamaa, Päärdu, Riidaku, Sipa, Teenuse, Valgu, Vana-Vigala ja Varbola kandid;
4. Rapla vallas Alu, Hagudi, Härgla, Jalase-Koikse, Juuru, Järlepa, Kabala, Kaiu, Kodila, Kuimetsa, Kuusiku, Lipa, Purku, Raikküla, Rapla ja Vahastu kandid.

¹ Teave valdade kodulehtedel on ebaühtlane ja pärineb erinevatest allikatest, mistõttu andmed ei ole päriselt omavahel võrreldavad

Joonis 29. Eesti rahvastiku jagunemine elukoha järgi 2021

Linnastumise taset Eestis enam endisel kujul ei määrata, mistõttu ei saa muudatusi rahvastiku paiknemises võrrelda eelmise analüüsi andmetega (2018). Praegune statistiline andmestik kajastab rahvastiku jagunemist elukoha järgi selliselt, et jaotab inimesed kolme suurde kategooriasse – linnaline asustuspiirkond², väikelinnaline asustuspiirkond³ ja maaline asustuspiirkond⁴ (vt joonis 29). Sellised andmed on paremini võrreldavad Euroopa Liidu teiste riikide andmetega, kuid riigisisene võrdlusbaas tekib alles tulevikus.

Joonis 30. Raplamaa rahvastiku jagunemine elukoha järgi 2021.

² Linnaline asustuspiirkond – asula, kus enamik elanikest elab piirkonnas, kus rahvastikutihedus on suurem kui 1000 inimest km² kohta ja rahvaarv sellise tihedusega piirkondades on suurem kui 5000 inimest. Piirkondade määramisel tiheduse ja rahvaarvu järgi on kasutatud ruutkaardi andmeid.

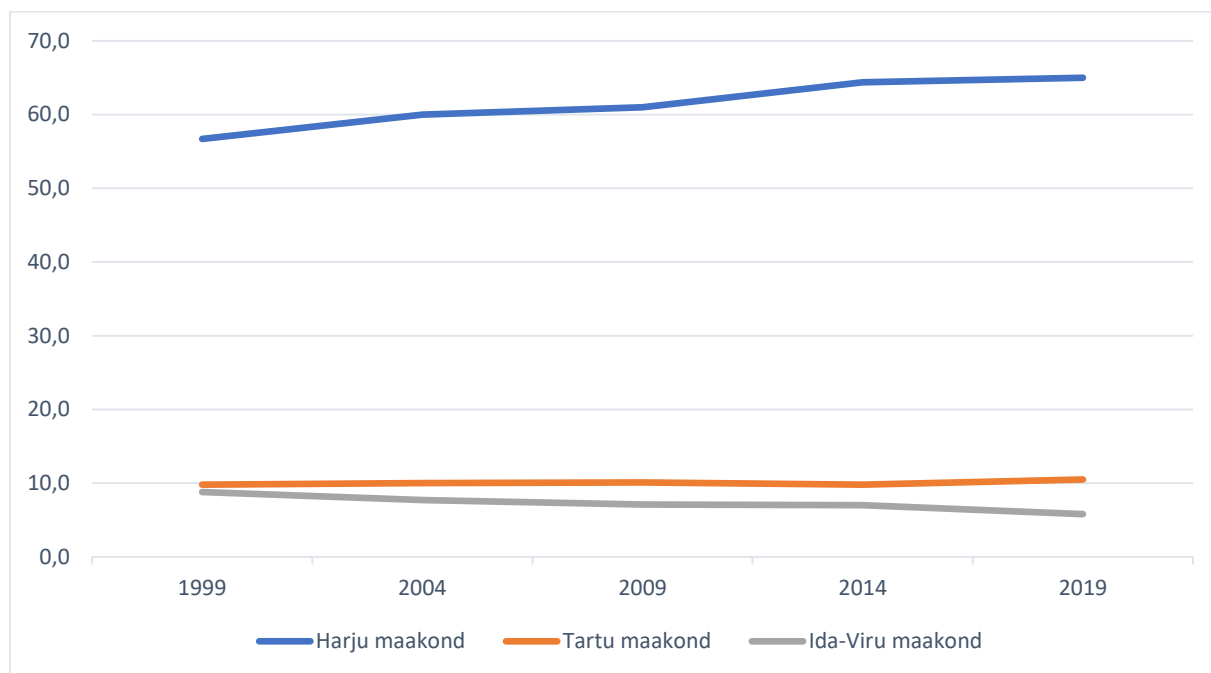
³ Väikelinnaline asustuspiirkond – asula, kus suurem osa elanikest elab piirkondades, kus rahvastikutihedus on vahemikus 200 kuni 1000 inimest km² kohta ja rahvaarv sellise tihedusega klastrites on suurem kui 5000 inimest ning ei moodusta linnalist asustuspiirkonda. Piirkondade määramisel tiheduse ja rahvaarvu järgi on kasutatud ruutkaardi andmeid.

⁴ Maaline asustuspiirkond – asula, kus rahvastikutihedus on väiksem kui 200 inimest km² kohta, või tihedama asustusega piirkond, mille rahvaarv jääb alla 5000 elaniku.

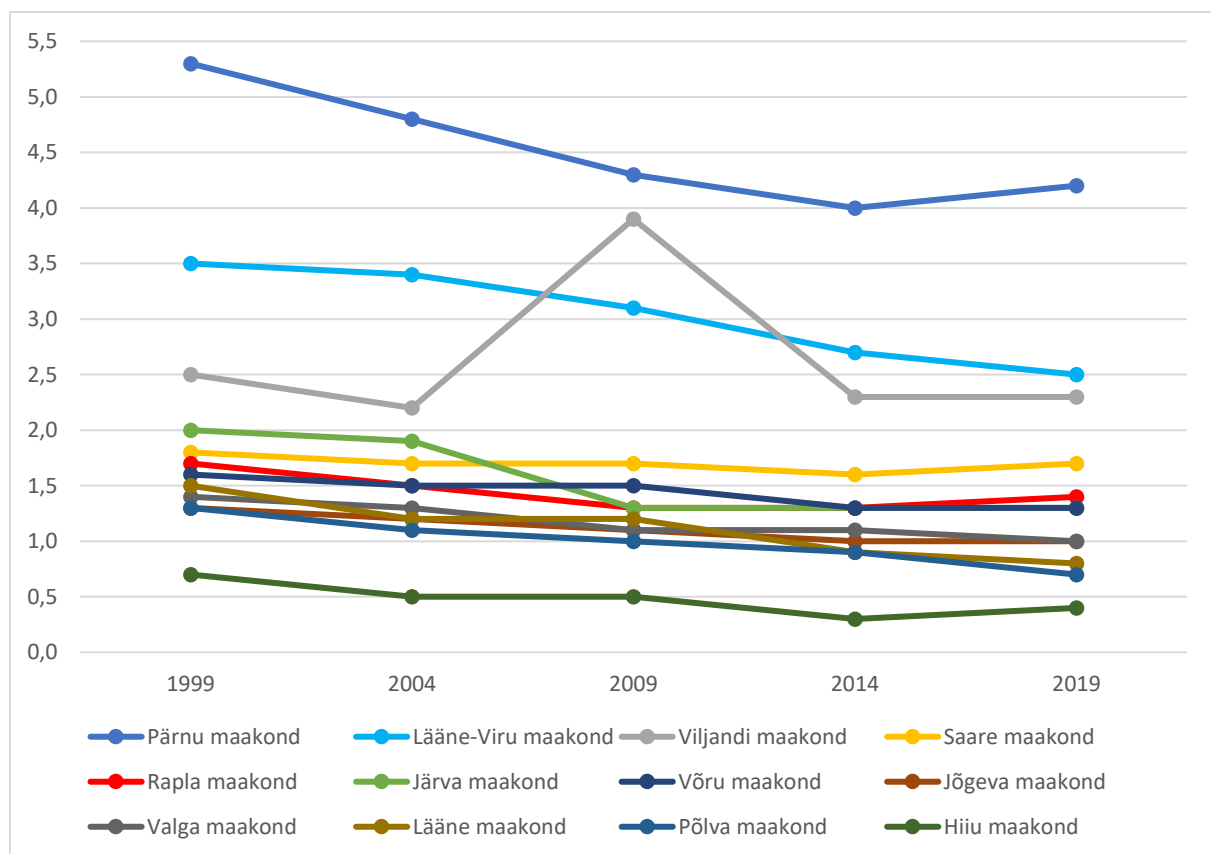
Kui vaadata olukorda Raplemaal, siis erineb see märgatavalt Eesti kui terviku pildist (vt joonis 30). Raplemaal puudub üldse Eesti mastaabis küllalt oluline – seal elab 61% rahvastikust – linnaline asustuspiirkond. Vaid 17% maakonna elanikest elab väikelinnalises asustuspiirkonnas – see on sisuliselt Rapla linn ja selle lähiala. Raplamaa puhul elab valdav osa rahvastikust maalises asustuspiirkonnas – tervelt 83%.

3. Majandus ja ettevõtlus

Eesti majanduse mahtudes, sisemajanduse kogutoodangus ja ekspordis moodustab Harjumaa (sh Tallinn) ülekaaluka osa – 45,1% rahvaarvu juures 65,0% SKP-st ja 56,7% ekspordist (vt joonis 31). Tartumaa majandus on veel enam-vähem tasakaalus maakonna osakaaluga Eesti rahvastikus (11,5%).

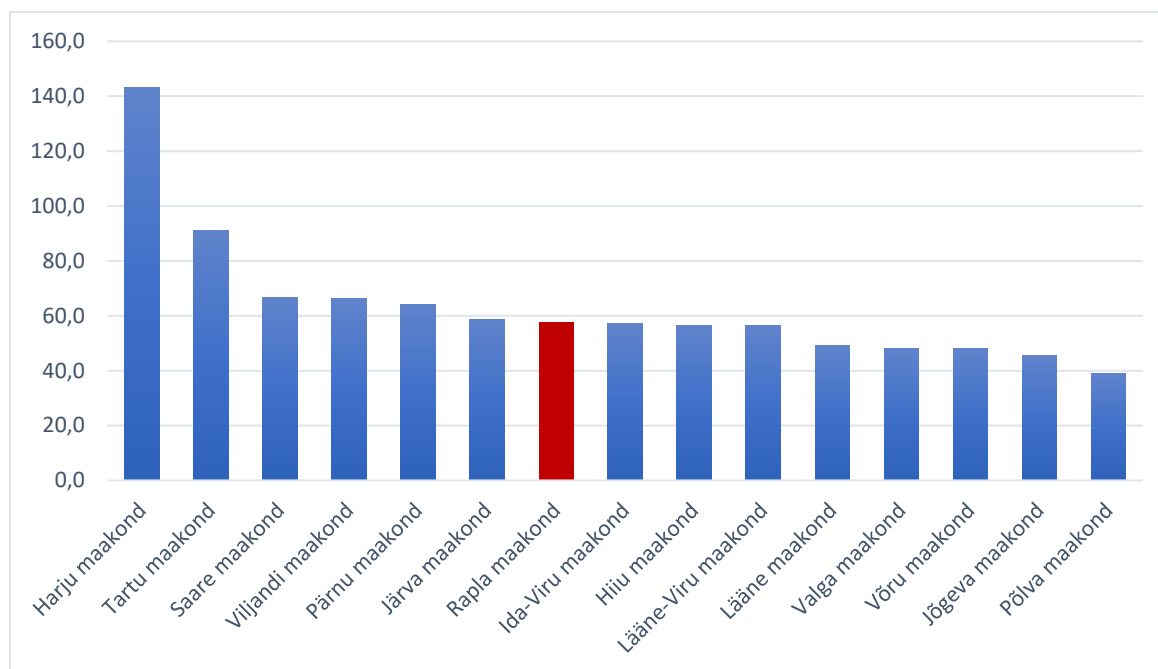

Joonis 31. SKP muutus 1999-2019 nn suurtes maakondades (% Eesti SKP-st).

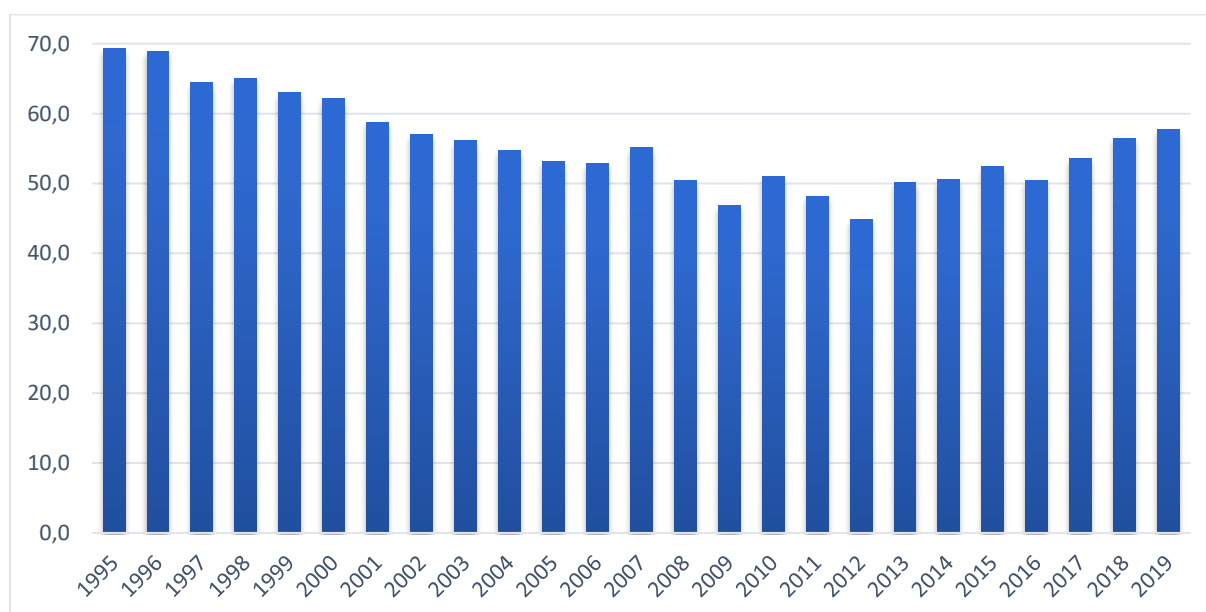
Joonis 32. SKP muutus 1999-2019 ülejäänud maakondades, sh Raplamaal (% Eesti SKP-st).

Kõik teised maakonnad on majanduslikus mõttes väikesed tegijad. Erandiks ei ole ka Raplammaa – 2019. aastal moodustas maakonnas toodetud SKP vaid 1,4% Eesti mahust (vt joonis 32). Võrdluseks – Raplammaa osakaal rahvastikust oli samal ajal 2,5%. SKP kogumahu poolest on Raplammaa maakondade seas 8. kohal.

Joonis 33. SKP elaniku kohta 2019. aastal (% Eesti keskmisest).

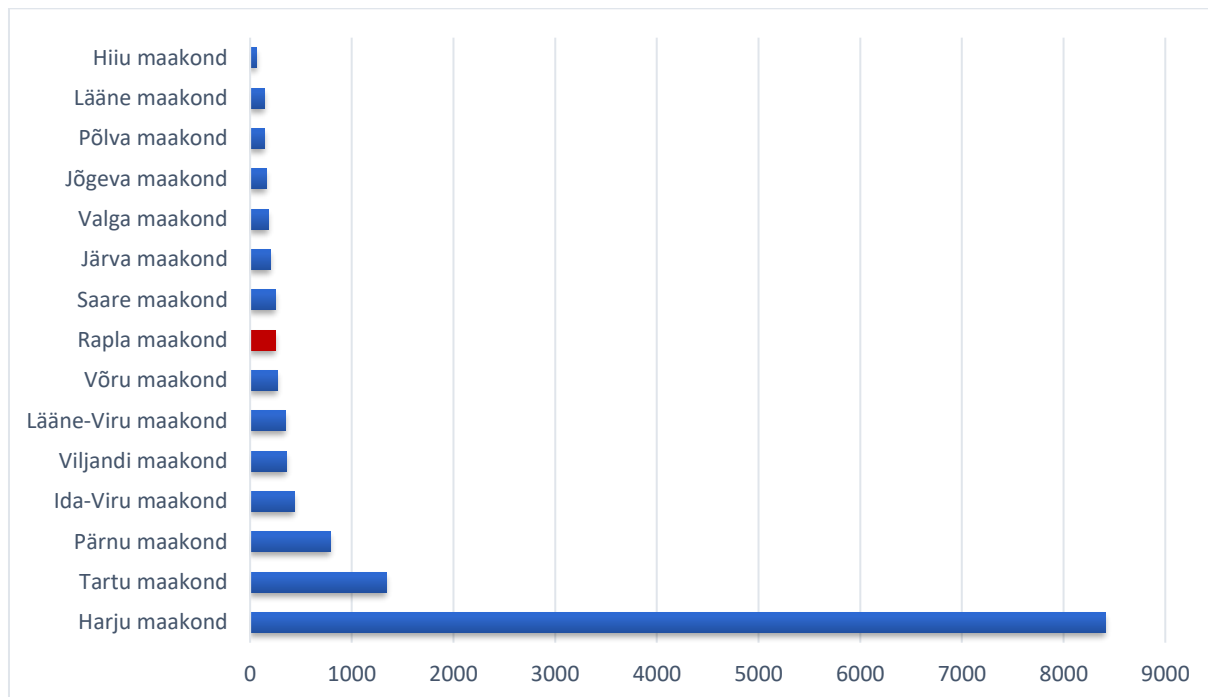
Raplamaal toodetud SKP ühe elaniku kohta moodustab vaid 57,7% Eesti keskmisest. Selle näitaja poolest on maakond 7. kohal ehk keskmiste seas (vt joonis 33). Viimase kolme aasta jooksul tähendab see siiski mõningast tõusu ja lähenemist ka Eesti keskmisele, sest 2016 olid vastavad näitajad 52,7% ja 12. koht.

Joonis 34. SKP elaniku kohta Raplammaal (% Eesti keskmisest).

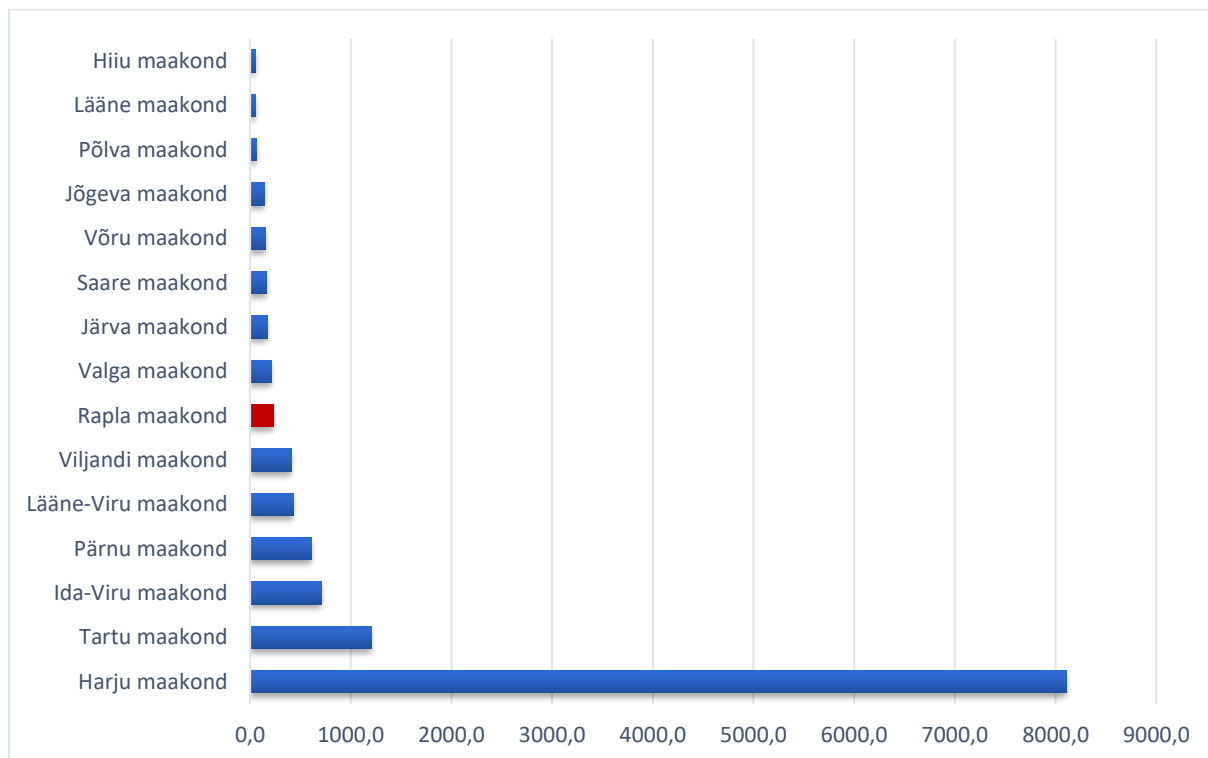
Kui vaadata SKP dünaamikat Raplammaal, siis ei ole pilt ülejäänud Eesti taustal nii must – jättes kõrvale 1990-aastate kukkumise, kus Harjumaa ülejäänud Eestiga võrreldes väga jõuliselt kasvas, on olukord

Raplamaal stabiliseerunud uuel tasemel (vt joonis 34). Kui 2008-2012 on paaril aastal käidud ka alla 50% piiri, siis viimastel aastatel on majandus pisut kosunud ja Raplamaal on õnnestunud isegi taas läheneda Eesti keskmisele näitajale.

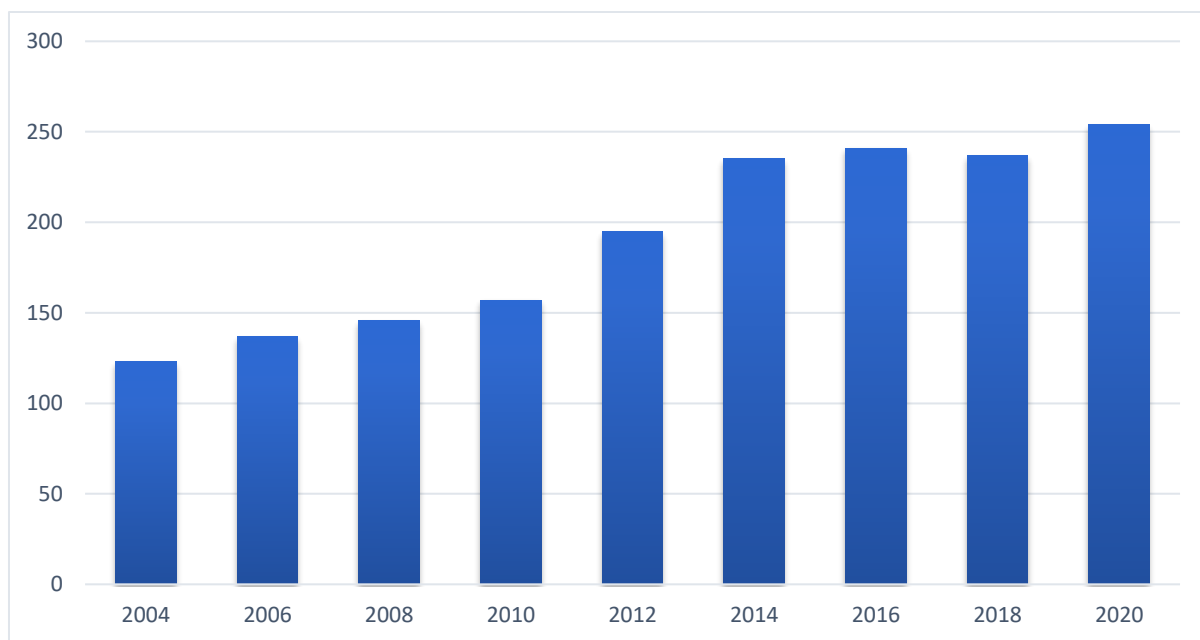
Joonis 35. Eksportivate ettevõtete arv 2020. aastal.

Raplamaa on maakondadest keskmiste seas nii eksportivate ettevõtete arvu (vt joonis 38) kui ka ekspordi väärtuse osas (vt joonis 35).

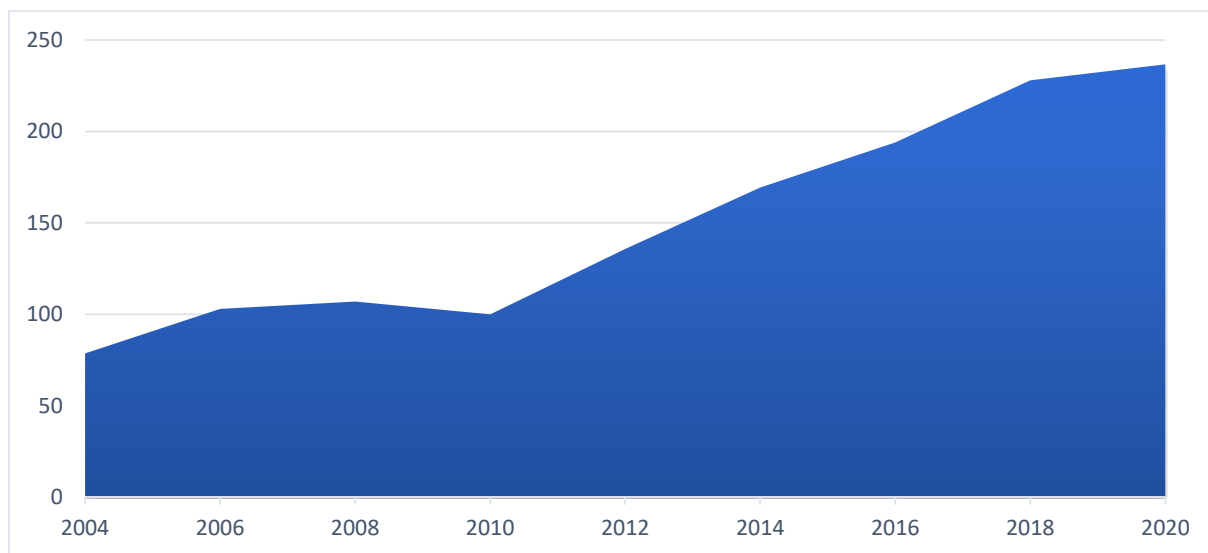
Joonis 36. Maakondadest eksporditavate kaupade väärtus 2020. aastal (miljonites eurodes).

Eesti ekspordist annab Harjumaa (ja Tallinn) tervelt 8,1 miljardit eurot ehk 56,7% (vt joonis 36). Kõik teised maakonnad on majanduslikus mõttes väikesed tegijad – vaid suuruselt järgmine, Tartumaa ületab miljardi piiri. 254 Raplamaa ettevõtte kaupade eksport oli 2020. aastal väärt 237 miljonit eurot – see on vaid 1,7% Eesti kogumahust ja Raplamaa on sellega 7. kohal maakondade seas.

Joonis 37. Eksportivate ettevõtete arv Raplamaal.

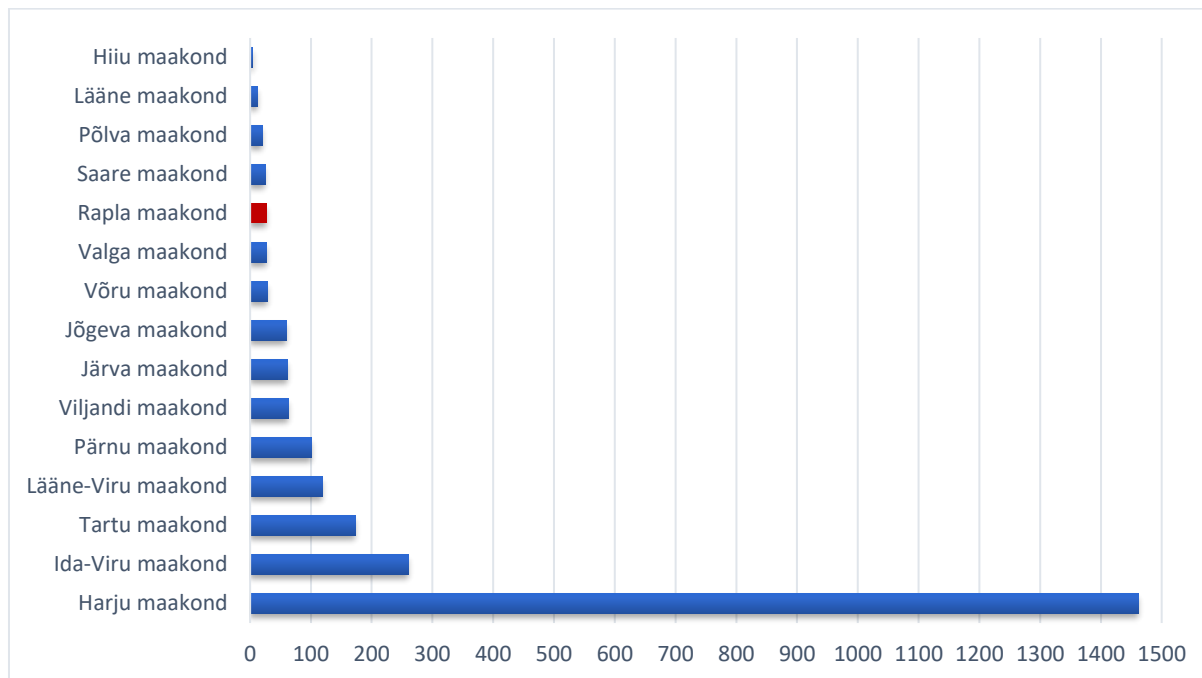
Olgugi, et eksport Raplamaalt on Eesti mastaabis suhteliselt tagasihoidlik, on eksportivate ettevõtete arv maakonnas kasvanud kiiremini kui Eestis keskmiselt – 16 aasta jooksul on see kahekordistunud, tõustes 123 ettevõttelt 2004. aastal 254 ettevõtte 2020. aastal (vt joonis 37).

Joonis 38. Raplamaa kaupade ekspordi väärtus (miljonites eurodes).

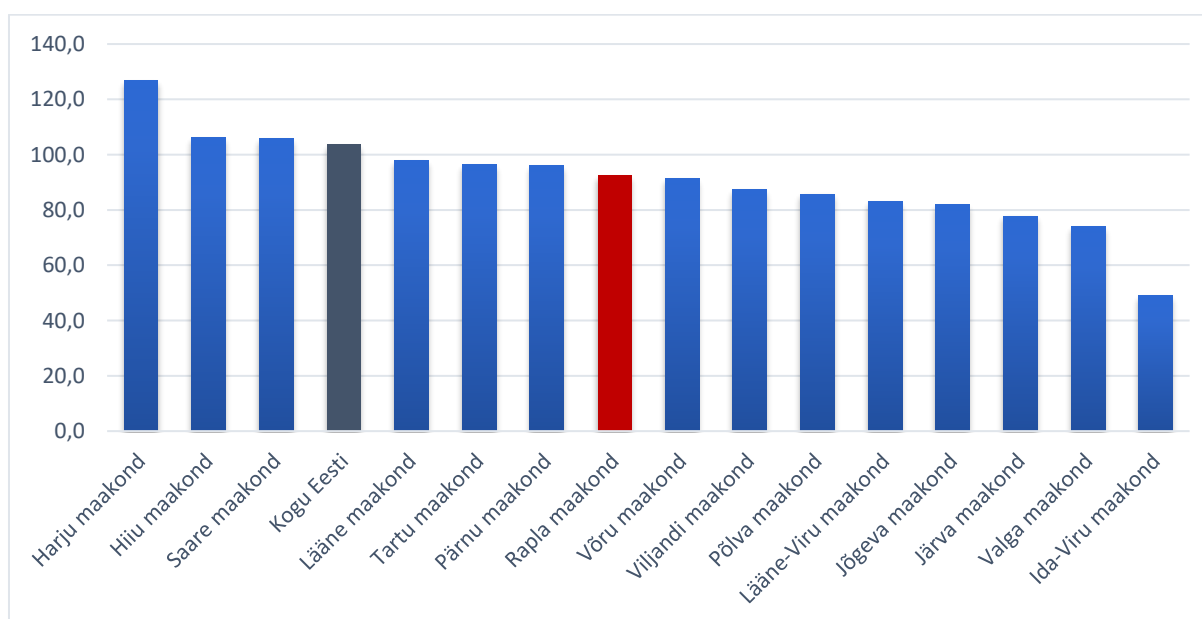
Sama tuleb öelda ka eksporditavate kaupade väärtuse kohta – Raplamaa eksport kasvas ajavahemikus 2004-2020 lausa 3 korda (vt joonis 38) – kuni 237 miljoni euroni. Sellise kasvutempoga on maakond 4.-6. kohal Eestis ja ületab napilt isegi Eesti kui terviku kasvutempot. Teenuste eksport oli 2020. aastal vaid 14,3 miljonit eurot (2018 veel 32,6 MEUR). Tõenäoliselt on see viimane muudatus seotud 2017. aasta haldusreformiga, kuna samaaegselt kasvas Järvamaa teenuste eksport ligikaudu samavõrra kui

see Raplamaal langes – seoses Käru valla lahkumisega Raplamaa koosseisust lahkius maakonnast põhiosas ka Toosikannu puhkekeskus, milline on mõlema maakonna võtmes üks peamisi turismi- ja puhkemajanduse teenuste müüjaid. Haldusreformi (2017) ja ekspordi näitajate muutuse (2018) aastase nihke põhjus ei ole täpselt teada, kuid arvatavasti on tegemist ettevõtte ümberregistreerimise venimisega.

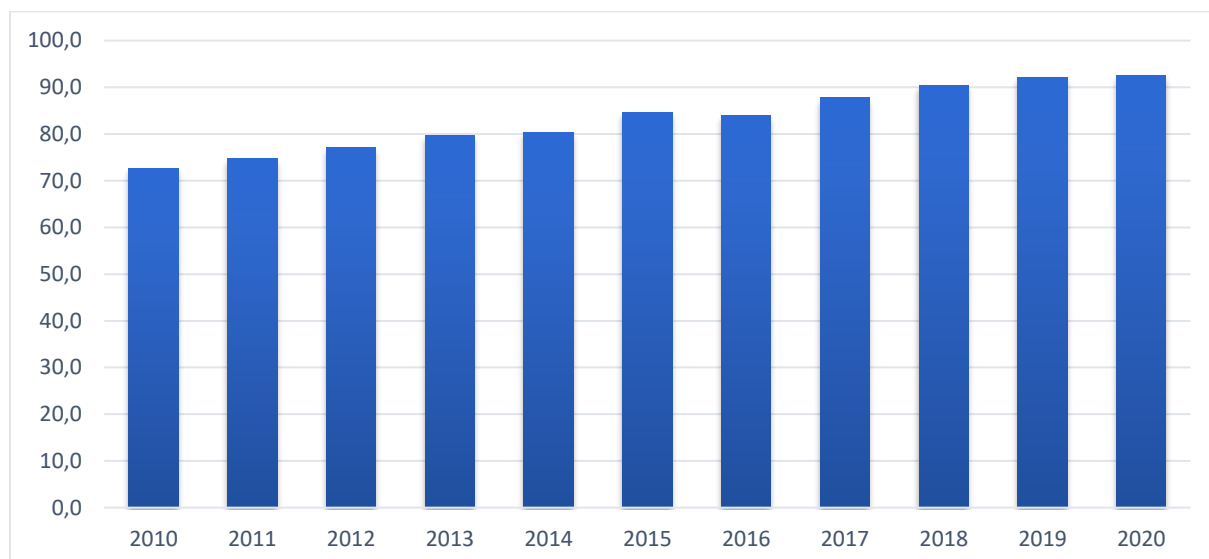
Joonis 39. Ettevõtete (20 ja enam hõivatut) investeeringud põhivaradesse 2019. aastal (miljonites eurodes).

Ettevõtjad teevad investeeringud valdavalt Harjumaa (ja Tallinnasse), teistes maakondades on need suurusjärgu või kaks madalamad (vt joonis 39 – nt Harjumaa 1,46 miljardit eurot vs Tartumaa (2. kohal Eestis) 260 miljonit eurot. Raplamaa oli 2019. aastal investeeringutelt põhivarasse Eestis 11. kohal oma 27 miljoni euroga.

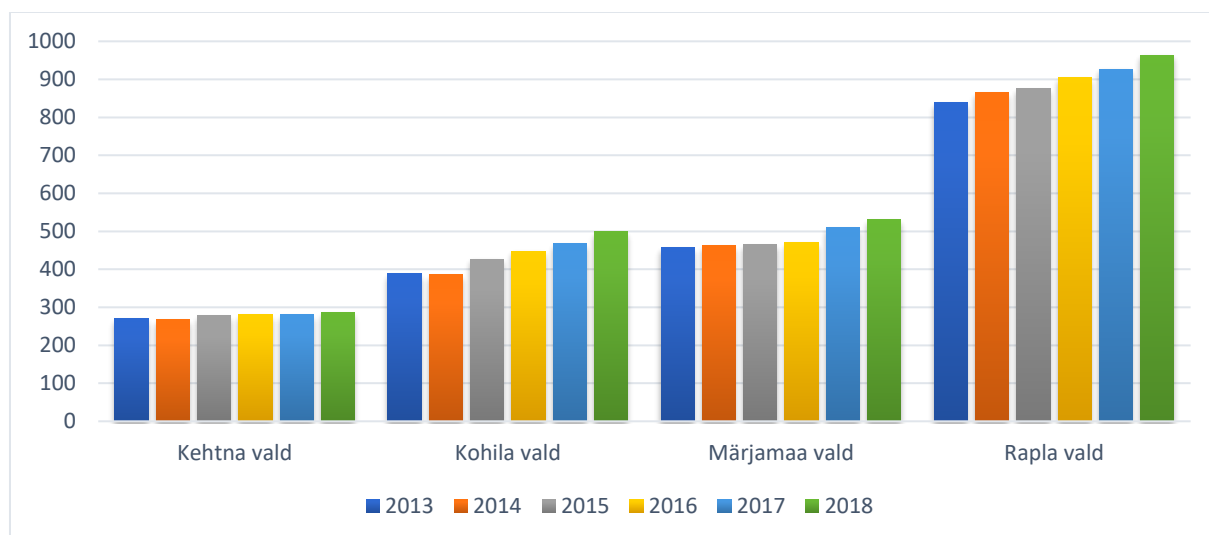
Joonis 40. Statistilisse profiili kuuluvate ettevõtete arv 1000 elaniku kohta 2020. aastal.

Ettevõtlusaktiivsus on viimastel aastatel kasvanud nii Eestis tervikuna kui ka kõigis maakondades eraldi võttes. Raplamaa kuulub selle näitaja poolest keskmiste hulka – 2020. aastal oli siin 92,5 statistilisse profiili kuuluvat ettevõtet 1000 elaniku kohta (7. koht Eestis) (vt joonis 40), mis moodustas 89,1% Eesti keskmisest väärtusest. Võrreldes 2017. aastaga on maakonnas ettevõtlusaktiivsus kasvanud 6,8 protsendipunkti võrra ja on 0,8 protsendipunkti võrra lähenenud ka Eesti keskmisele. Tuleb märkida, et Eesti keskmist ületab märgatavalt vaid Harjumaa, saared on sisuliselt Eesti keskmisel tasemel.

Joonis 41. Statistilisse profiili kuuluvate ettevõtete arv 1000 elaniku kohta Raplamaal 2010-2020.⁵

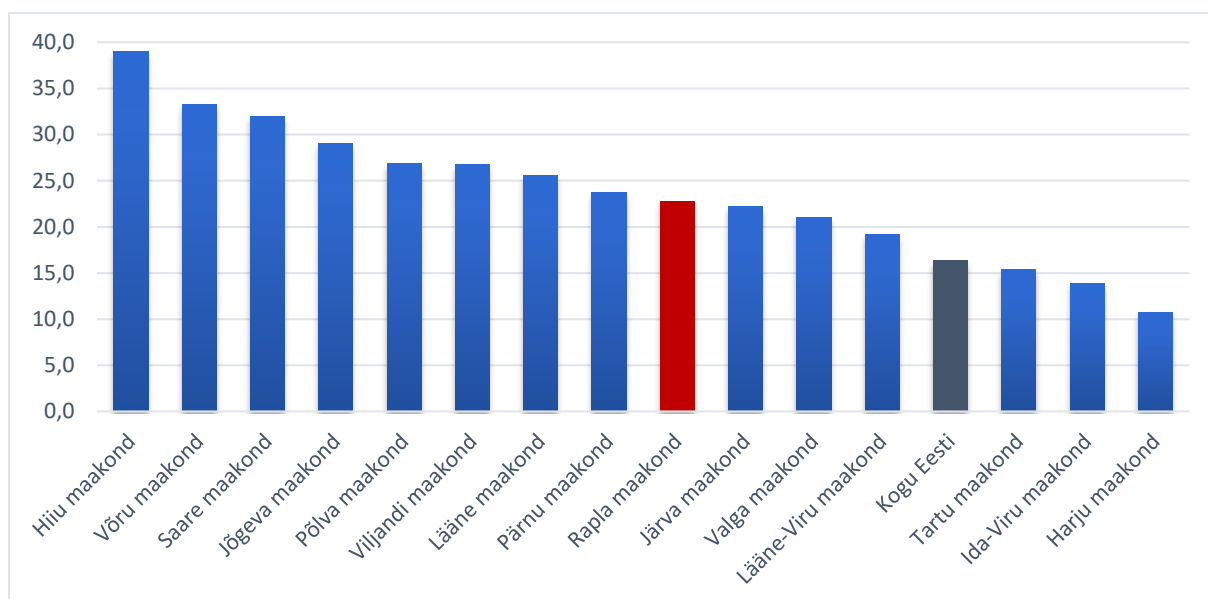
Viimase paari-kolme aasta jooksul on ettevõtluse aktiivsuse osas toimunud Raplamaal teatav stabiliseerumine, kuid aastatel on 2010-2020 ettevõtluse aktiivsuse kasv Raplamaal olnud üsna märkimisväärne – lisandunud on tervelt 20 ettevõtet 1000 elaniku kohta (vt joonis 41).

Joonis 42. Majanduslikult aktiivsete ettevõtete arv Raplamaa valdades 2013-2018.

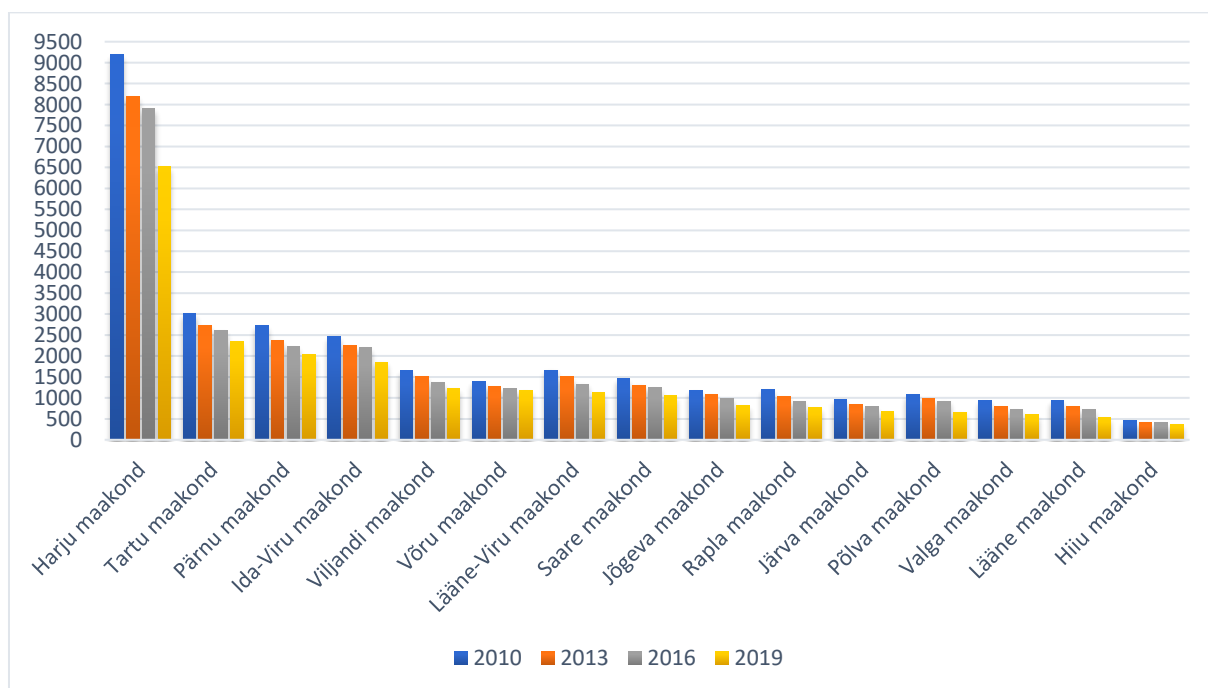
Maakonna siseselt on ettevõtluse aktiivsus kasvanud kõige kiiremini Kohila vallas. Rapla ja Märjamaa valdades jääb kasv maakonna keskmise tasemele. Kehtna kasvutempo on olnud aeglasem (vt joonis 42).

⁵ Alates 2017. aastast (kaasa arvatud) on andmed ilma Käru vallata.

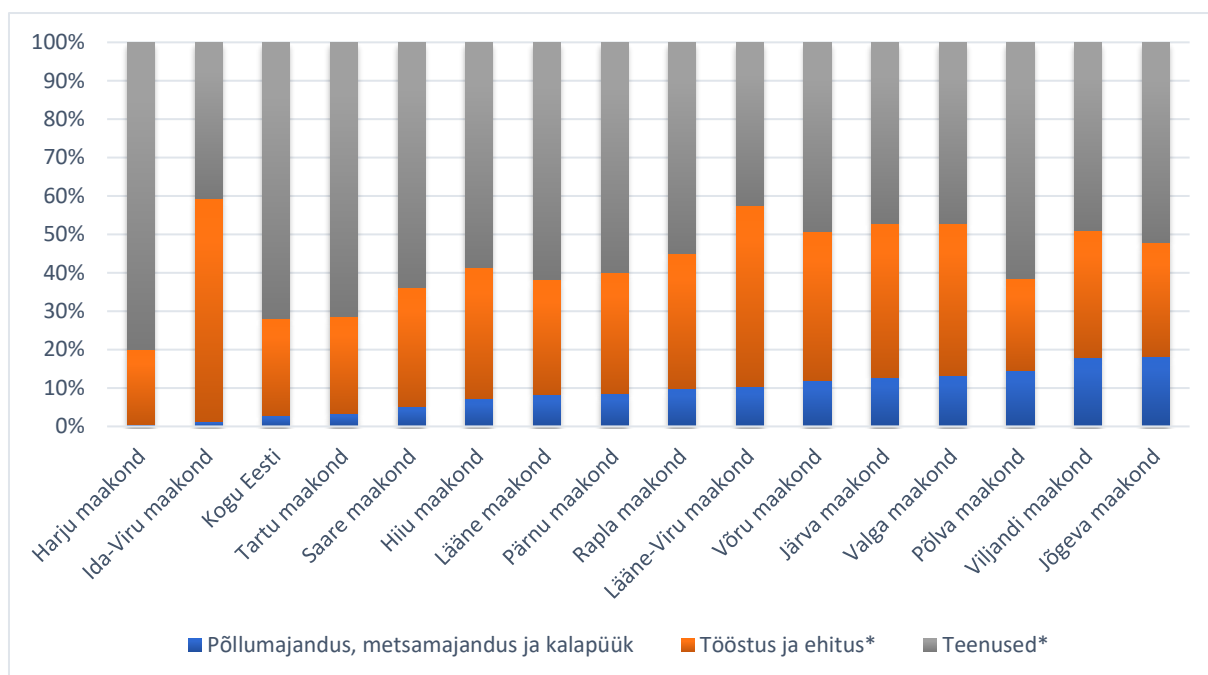
Joonis 43. Füüsilisest isikute ettevõtjate arv 1000 elaniku kohta 2019. aastal.

Kui vaadata korra lähemalt füüsilisest isikust ettevõtjaid (FIE-sid), siis ka nende tegevuse aktiivsuse (FIE-sid 1000 elaniku kohta) osas on Raplamaa keskmiste seas (vt joonis 43). Üldiselt Eestis on FIE-de osas olukord täpselt vastupidine statistilisse profiili kuuluvate ettevõtetega – suurema rahvaarvuga maakondades on suhteliselt vähem FIE-sid ja rohkem suuremaid ettevõtteid ning vastupidi. Nii ongi FIE-de arvukuse tipus hoopis väike Hiiumaa ja teiste sabas majanduslikult tugev ja rahvarikas Harjumaa. FIE-de arv 1000 elaniku kohta on vähenenud viimastel aastatel nii Eestis tervikuna kui ka kõigis maakondades.

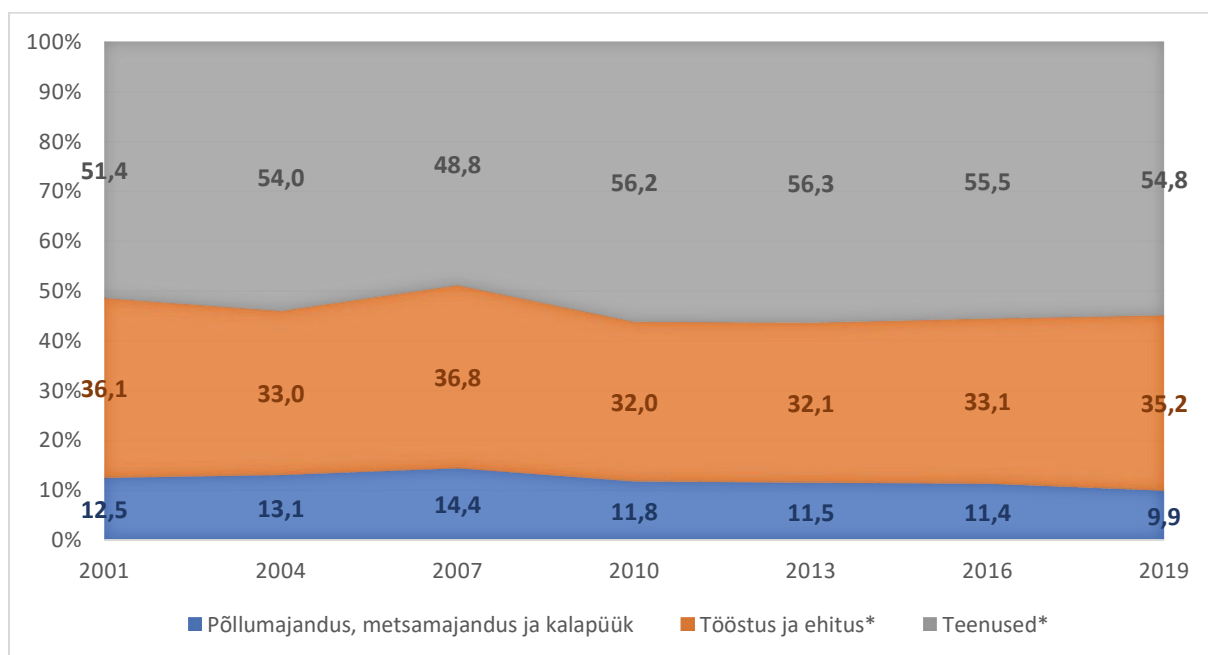
Joonis 44. Füüsilisest isikust ettevõtjate arvu muutus maakondades 2010-2019.

FIE-de arv kahaneb Eesti kõigis maakondades ja nii ka Raplamaal (vt joonis 44). Raplamaal on kahanemise tempo olnud isegi keskmisest märgatavalt kiirem. Hoolimata nimetatud trendist on FIE-del endiselt täita oluline roll maakonna ettevõtlusmaastikul.

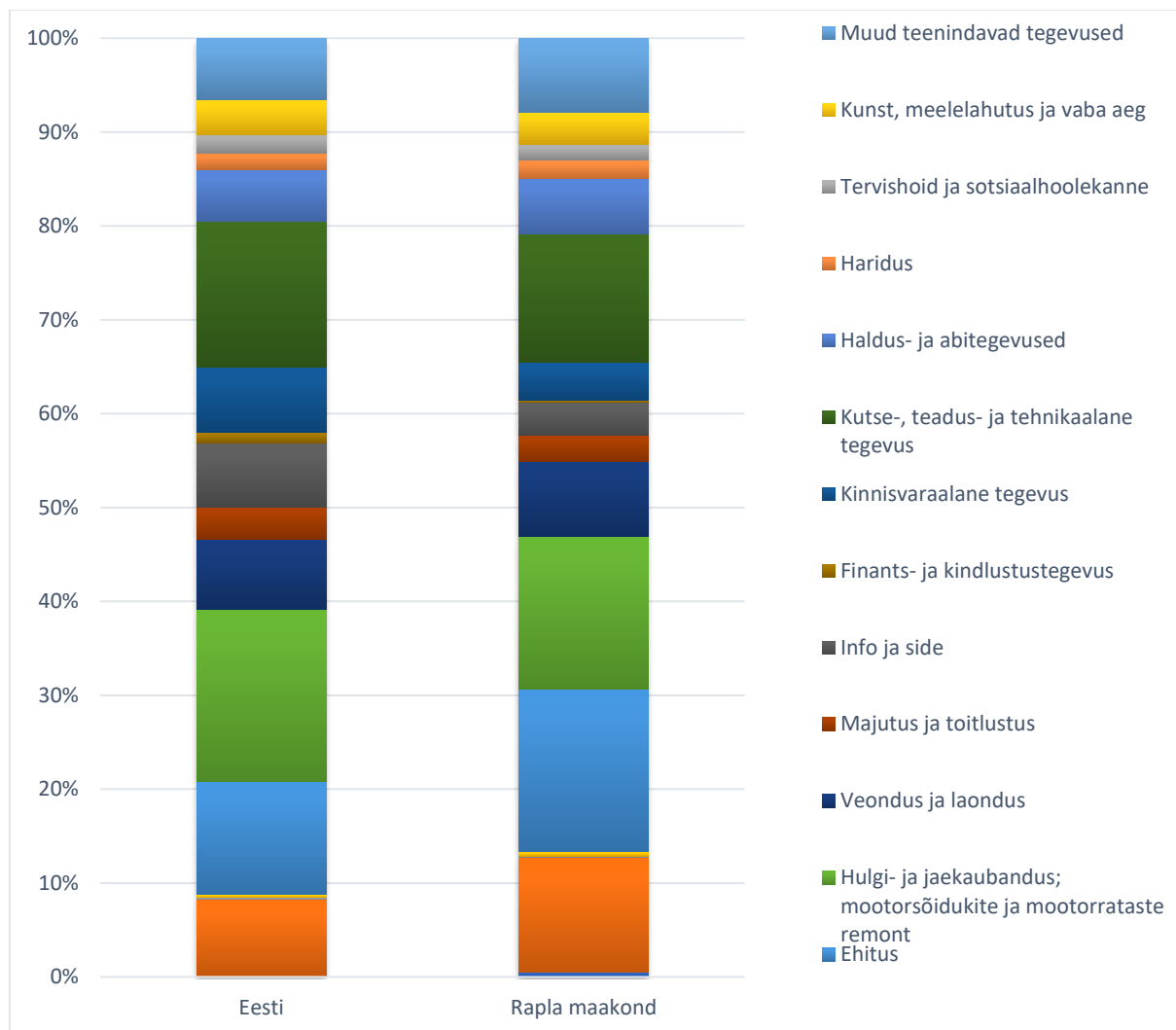
Joonis 45. Majandussektorite osatähtsus maakondades toodetavas SKP-s 2019. aastal (%).

Kui jälgida maakondade majanduse struktuuri majandussektorites toodetud SKP alusel, siis näeme, et maakonnad on küllaltki eripärased ja Eesti keskmisega ei sarnane peaaegu mitte ükski maakond (v.a Tartumaa) (vt joonis 45). Ühes küljes on Tallinn ja Harjumaa oma võimsa tertsiaar- (teenused annavad 79,9% SKP-st) ja pea olematu primaarsektoriga, teises aga tööstuslik Ida-Virumaa (58,2% SKP-st annab sekundaarsektor). Ja muidugi on ka n-ö traditsioonilisemad maakonnad, kus väikese, aga olulise osa moodustab ka primaarsektor, eeskätt põllu- ja metsamajandus. Suurim primaarsektori osakaal on Jõgevamaal – 18,3%, aga oluline on see ka Raplamaa jaoks – 9,9% SKP-st. Tööstuse ja ehituse osa on Raplemaal samuti üle Eesti keskmise (maakondadest 6. positsioonil). Teenuste osakaalult ollakse maakondade seas keskmisest pisut tagapool (10.).

Joonis 46. SKP sektoraalne struktuur Raplemaal 2001-2019 (%).

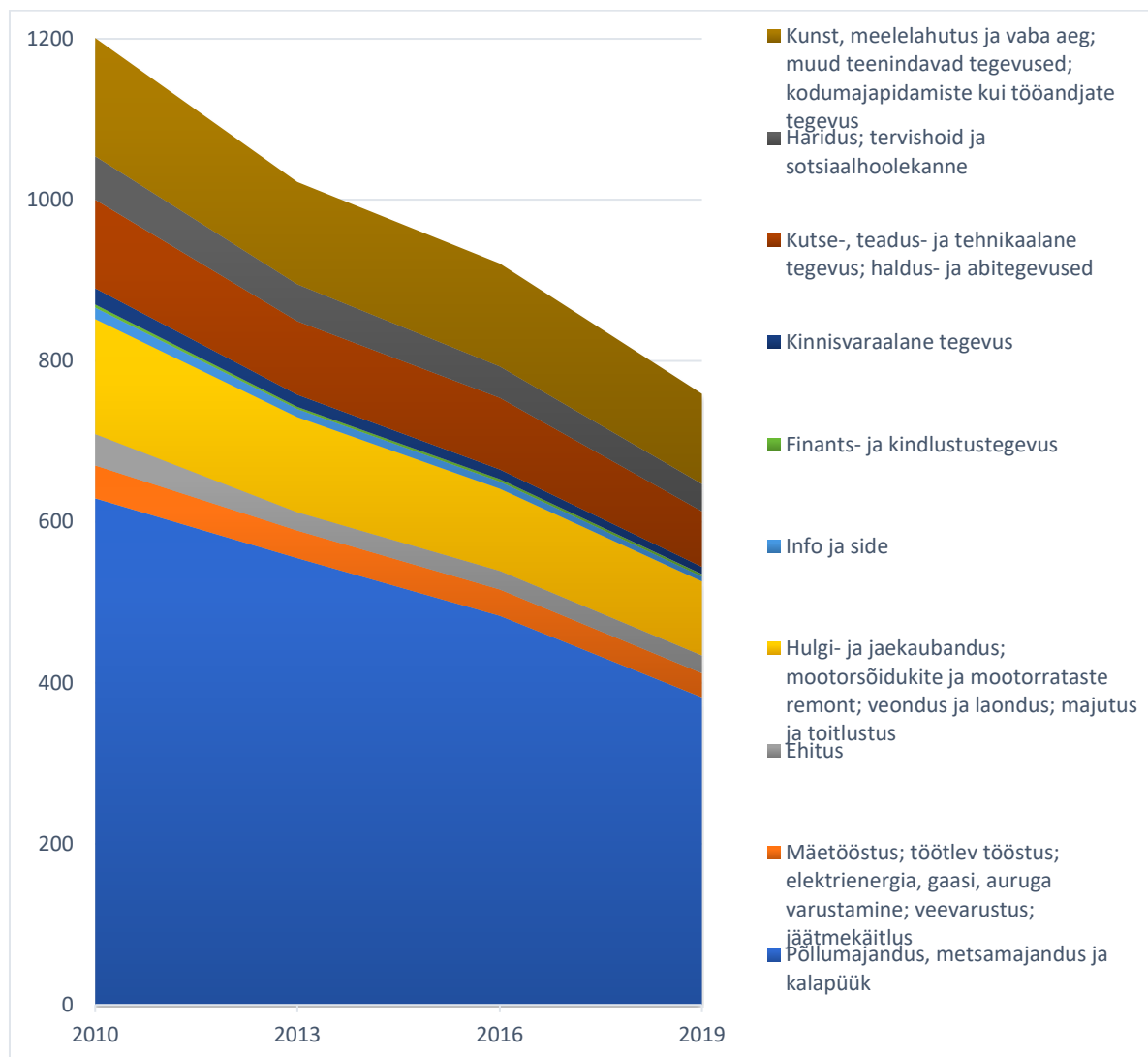
Raplamaal toodetud SKP-st üha suurema osa annab tertsiaarsektor – erinevad teenused. Nende osatähtsus on aasta-aastalt kasvanud (mitte küll igal aastal) ja jõudis 2019. aastaks 54,8%-ni (vt joonis 46). Kasv on seega olnud 106,7%-ni võrdluses 2010. aastaga (2010 = 100%). Teistes sektorites on samavõrra toimunud kokkutõmbumine. Eriti on see märgatav primaarsektoris, mille osatähtsus on kahanenud 12,5%-lt 9,9%-le, mis moodustab pisut alla 80% 2010. aasta tasemest. Tööstuse ja ehituse osa on n-ö parimate aegade (2007. aasta) võrreldes kahanenud 36,8%-lt 35,2%-le. Sellised suundumised on olnud iseloomulikud arenenud riikidele juba varasematel perioodidel ning eeldada võib, et selline suund jätkub ka Raplamaal. Arvata võib aga ka, et kuigi primaarsektori osakaal edaspidigi langeb, jääb sellele siiski – vähemalt lähiaastateks – oluline roll maakonna majanduse struktuuris.

Joonis 47. Majanduslikult aktiivsete ettevõtete jaotus 2019 tegevusalade kaupa (EMTAK 2008), v.a põllu- ja metsamajandus.

Kui jätta kõrvale põllu- ja metsamajandus, siis oli 2019. aastal Raplamaal kõige enam aktiivseid ettevõtjaid ehituses – 17,3% ettevõtetest (Eestis keskmiselt – 12,1%), hulgi- ja jaekaubanduses – 16,3% (18,3%), kutse-, teadus- ja tehnikaalases tegevuses – 13,8% (15,6%), töötlevas tööstuses – 12,2% (Eesti – 8,1%) ning veonduses ja laonduses – 7,9% (7,5%) (vt joonis 47). Eesti keskmisele jääb Raplamaa ettevõtluse aktiivsuses selgelt alla aga nt info, finants- ja kindlustustegevuse valdkonnas – 0,3% (1,1%), info ja side valdkonnas – 3,6% (6,9%) ning kinnisvaraalases tegevuses – 4,0% (6,9%). Aastatel 2016-

2019 on Raplamaal mõnevõrra kasvanud ehituse valdkonnas tegutsevate ettevõtete osakaal ja pisut vähenenud hulgi- ja jaekaubanduses tegutsevate osakaal. Mujal on muutused väiksemad.

Joonis 48. Füüsilisest isikust ettevõtjate arv Raplamaal tegevusalade kaupa.

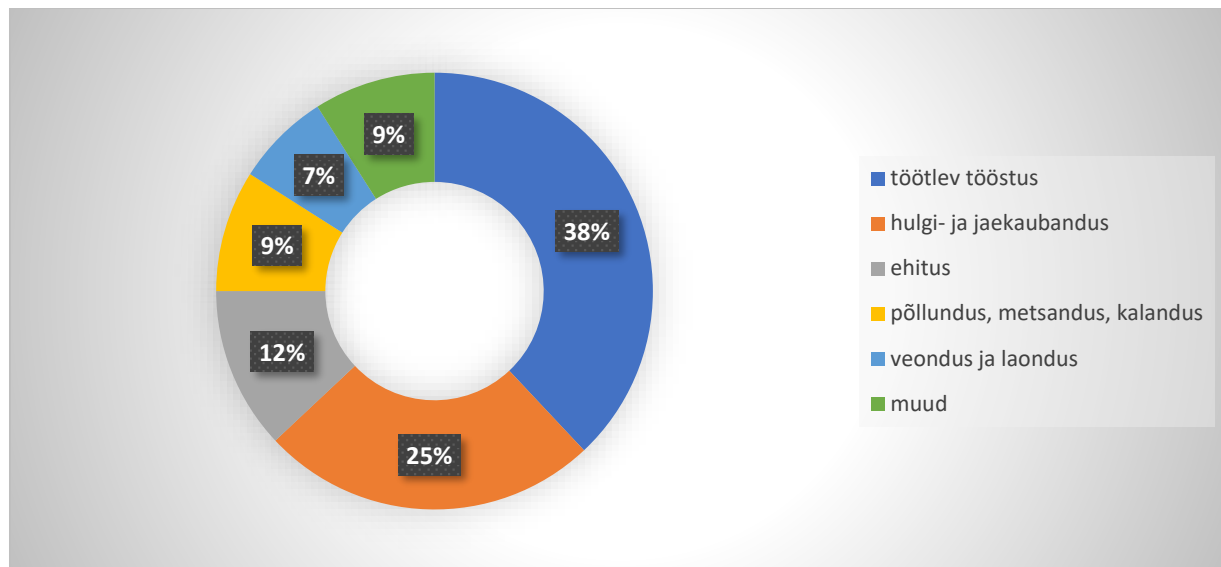
FIE-de tegevus on 2010-2019 suhteliselt kõige enam kokku tõmbunud info ja side valdkonnas (alles vaid 42,9% FIE-dest (2010 = 100%)), kinnisvaraalas tegevuses (45,0%) ning ehituses (56,4%), aga ka põllu- ja metsamajanduse valdkonnas. Viimases on FIE-de arv on kahanenud 629-lt 382-le ja alles seega vaid 60,7% (vt joonis 48). Suhteliselt kõige vähem on tegevuse lõpetanute seas FIE-sid, kes tegutsevad valdkondades, mis paigutuvad nimetuse „kunst, meelelahutus ja vaba aeg; muud teenindavad tegevused; kodumajapidamiste kui tööandjate tegevus“ alla – nende arv on kahanenud 147-lt 118-le ja võrreldes 2010. aastaga on siin säilinud 76,2% FIE-sid.

Majandus- ja ettevõtluskeskkonna olukorra analüüsimiseks ja tuleviku kavandamiseks algatati 01.05.2021 Raplamaa Omavalitsuste Liidu poolt „Rapla maakonna majandus- ja ettevõtluskeskkonna ning arengueelduste ja -võimaluste analüüs“. Teostajaks on Cumulus Consulting OÜ ja DV Project OÜ ning uuringu tulemused selguvad 2022. aasta suveks.

Uuringu esialgsetest leidudest võib esile tuua, et Rapla maakond paikneb mitmete erinevate majandus- ja ettevõtluskeskkonda iseloomustavate näitajate poolest (regionaalne SKP, SKP elaniku kohta,

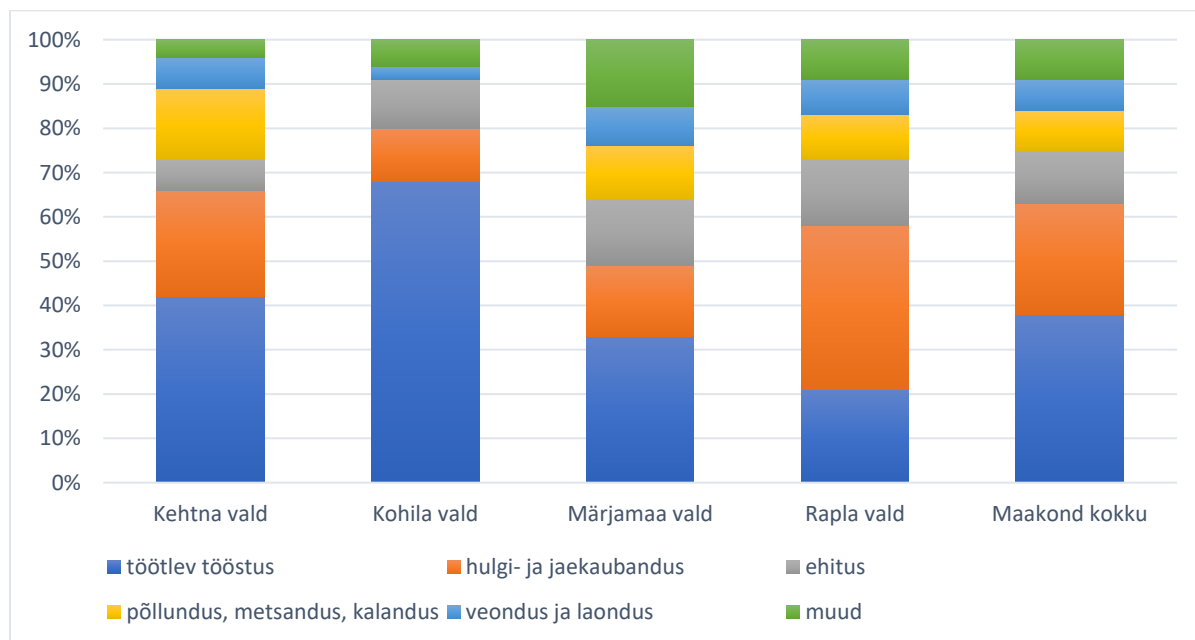
tööhõive määr, ettevõtlusaktiivsus, töötustoodangu müük, ekspordi osakaal, eksport elaniku kohta, lisandväärtus töötaja kohta jt) Eestis keskmiselt 7. kohal, st enam-vähem keskel.

Äriregistri 2020. aasta andmetel annavad maakonna 2415 ettevõtet (töötajate koguarvuga 5777) aastas kokku müügitulu 612,25 miljoni euro ulatuses. Neist on eksportivaid ettevõtteid 193, mis annavad aastas kokku eksporditulu mahus 218,43 miljonit eurot.

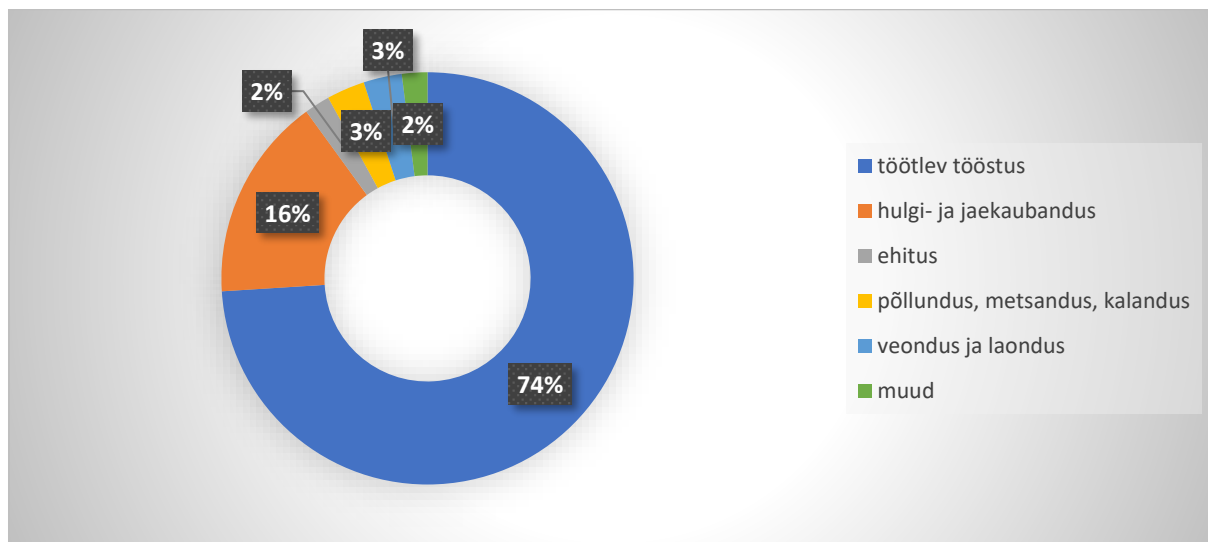
Joonis 49. Majandussektorite osakaal Raplamaa ettevõtete müügitulus (protsentides) (allikas: Äriregister).

Raplamaa majanduses annab suurima osa müügitulust töötlev tööstus (38%). Sellele järgnevad hulgi- ja jaekaubandus 25%, ehitus 12%, põllundus, metsandus ja kalandus 9% ning veondus ja laondus 7%-ga (vt joonis 49).

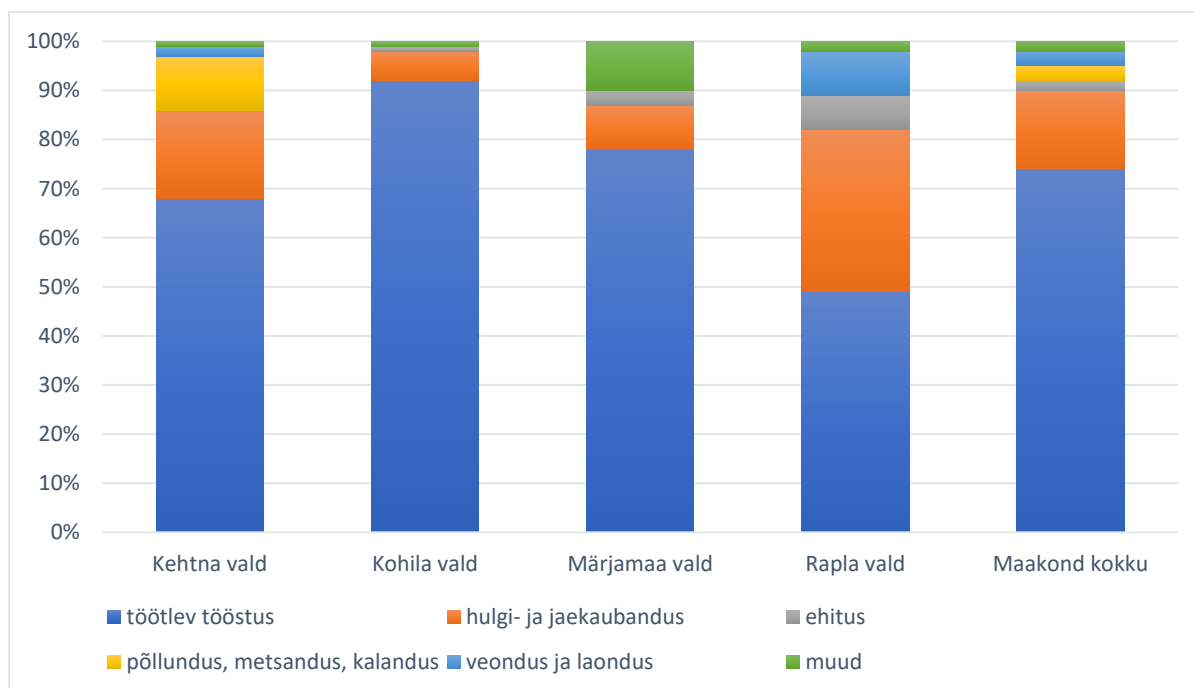
Joonis 50. Majandussektorite osakaal maakonna valdade ettevõtete müügitulus (protsentides) (allikas: Äriregister).

Majandusstruktuuris on märgatavad piirkondlikud erinevused (vt joonis 50). Maakonnas olulise osa müügitulust andva töötleva tööstuse osakaal on nt eriti kõrge Kohila vallas, kus see on lausa 68%. Seevastu ühtlasema jaotusega Rapla vallas on see protsent ainult 21. Samas annab Rapla vallas silmapaistva osa müügitulust hulgi- ja jaekaubandus (37%), mis nt Kohilas moodustab ainult 12%. Kehtna vald paistab silma suurima põllunduse, metsanduse ja kalanduse osakaalu poolest ettevõtete müügitulus (16%). Märjamaa vald on kõige ühtlasema jaotusega.

Joonis 51. Raplamaa ettevõtete ekspordi struktuur (protsentides) (allikas: Äriregister).

Ekspordi struktuur maakonnas on veelgi enam kaldu töötleva tööstuse suunas – Äriregistri andmetel moodustas selle osa lausa 74% 2020. aasta kogumahust (vt joonis 51). Sellele järgneb hulgi- ja jaekaubandus 16%-ga, teiste tegevusharude osakaal ekspordis on tagasihoidlik.

Joonis 52. Raplamaa valdade ettevõtete ekspordi struktuur (protsentides) (allikas: Äriregister).

Töötleva tööstuse roll on väga oluline kõigi piirkondade ettevõtete ekspordis, aga ka siin on valdade kaupa üsna suured erinevused – nt jääb silma Kohila vald, kus ekspordist lausa 92% tuleb töötlevast

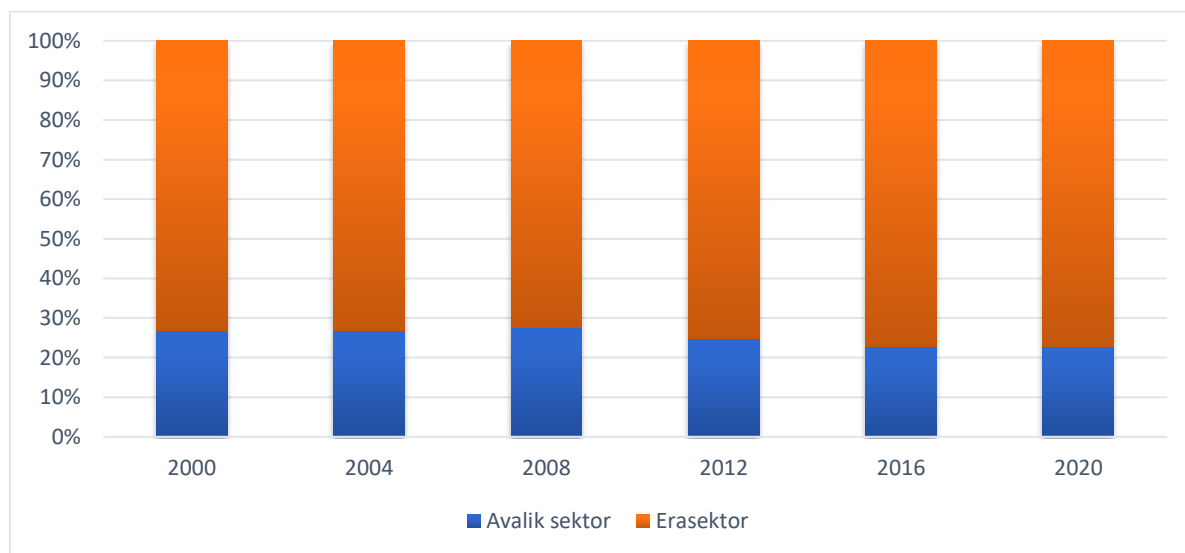
tööstusest (vt joonis 52). Rapla vallas seevastu jääb see pisut alla poole kogumahust – 49%. Rapla puhul jääb seevastu silma hulgi- ja jaekaubanduse (33%), Kehtna puhul põllunduse, metsanduse ja kalanduse (11%) ning Märjamaa puhul mäetööstuse (9%) suhteliselt märgatav panus eksporti.

Raplamaal oli Äriregistri 2020. aasta andmetel registreeritud 95 üle miljoni euro suuruse müügituluga ettevõtet, kes moodustavad küll vaid 8% ettevõtete koguarvust, kuid annavad samas 71% müügitulust ja tervelt 94% ekspordist. Seda võib nimetada maakonna majanduse kriitiliseks tuumikuks, kelle heaolu ja motivatsioon on maakonnale ja valdadele eriti olulise tähtsusega.

Eesti Maksu- ja Tolliameti 2020. aasta andmetel on suurimad Raplamaa ettevõtted (liigituvad Euroopa Liidu mõistes keskmise suurusega ettevõtetele, kuna neis on 50 ja enam töötajat ning nende käive on 10 MEUR ja enam): Salutaguse Pärmitehas AS, O-I Estonia AS, Vindor OÜ, Kohila Vineer OÜ, Rapla Tarbijate Ühistu, Saarioinen Eesti OÜ, Solbritt AS, Oniar OÜ. Lisaks täitsid 2020 vähemalt ühe neist kriteeriumidest ka Ingle AS, Art Link Baltic OÜ ja Eesti Töuloomakasvatavate Ühistu. Samuti kuulub maakonna suurte hulka Akzo Nobel Baltics AS (endine Sadolin AS), mille tegevus on Raplamaal, kuid on ametlikult registreeritud Harjumaal.

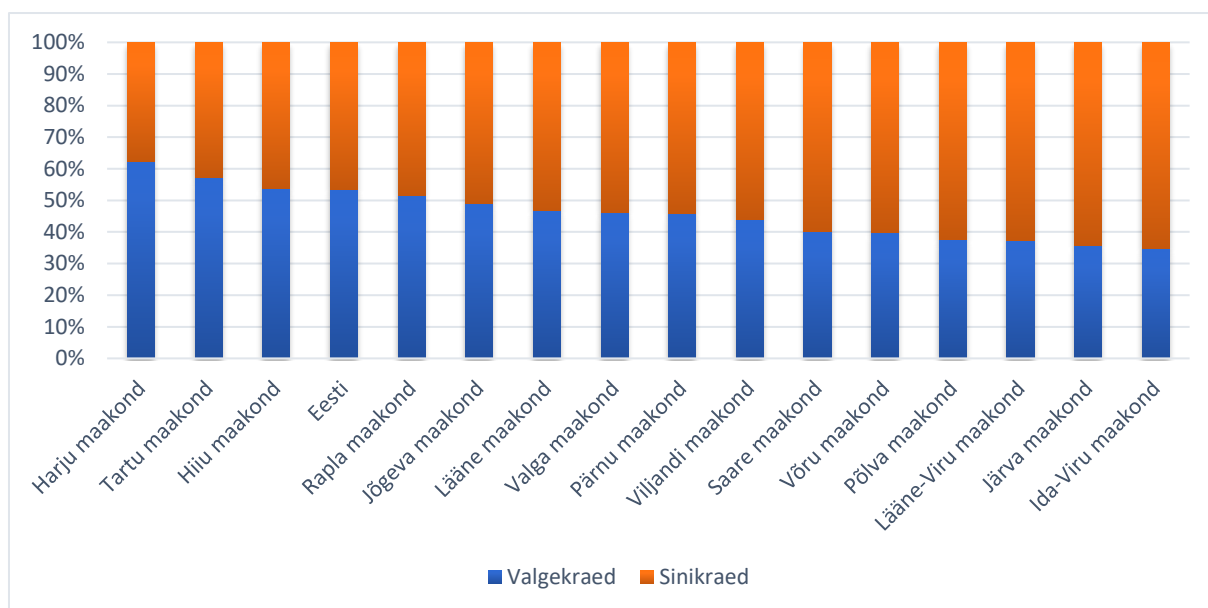
Majandus- ja ettevõtluskeskkonna uuringu raames läbiviidud küsitluse põhjal saab väita, et 15% vastanud ettevõtjatest on kaalunud maakonnast lahkumist. Seda ei ole vähe, kuigi kaalumise tegeliku lahkumisotsuseni on veel pikk samm. Ettevõtjate ootavad avalikult sektorilt eeskätt investeeringuid elukeskkonna ja avalike teenuste arendamisse, ettevõtlusega seotud tugitaristute (teed, elekter, andmeside, vesi-kanalisatsioon jm) ja suurte transporditaristu projektide (nt Rail Baltic, Tallinn-Pärnu-Ikla maantee, Tallinn-Rapla-Türi maantee) arendamist, aga kindlasti ka ettevõtjate laiemat kaasamist valla arengusse ja paremat infovahetust ning riigi- ja vallapoolset kiiret ja tõhusat asjaajamist.

Eesti töötav elanikkond on valdavalt hõivatud erasektoris. Avalikus sektoris tegutses Eestis 2020. aastal vaid 24,7% hõivatutest ja see protsent on läbi aastate üsna pidevalt vähenenud. Enim töötas 2020 avalikus sektoris inimesi Tartumaal – 34,1% ja kõige vähem Pärnumaal – 19,1%.

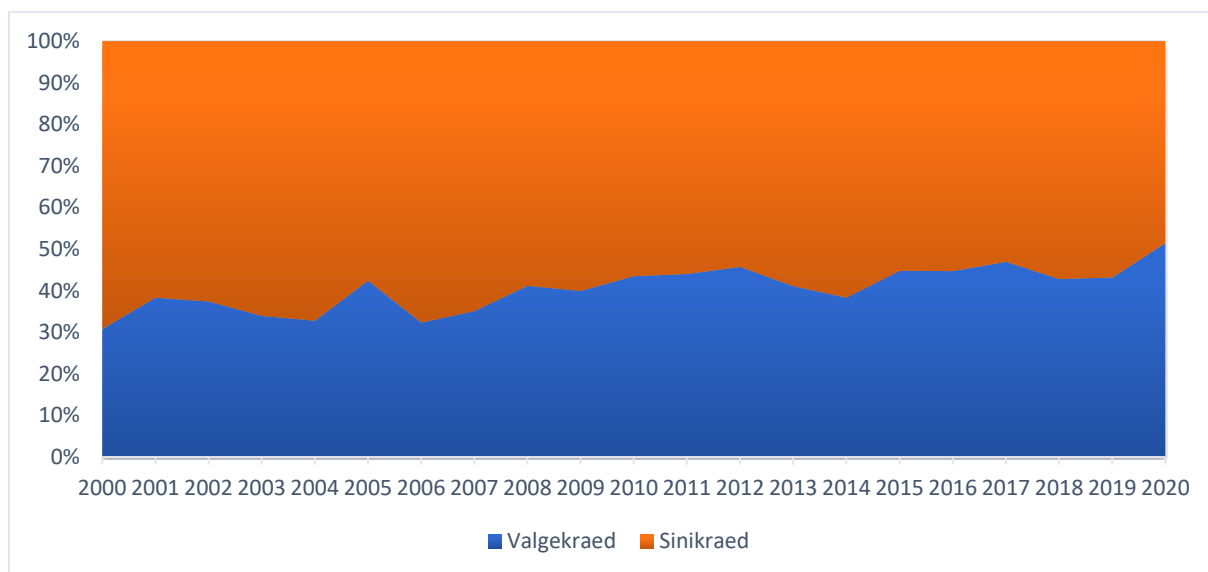
Joonis 53. Hõivatute osakaal avalikus ja erasektoris Raplamaal.

Raplamaal on viimase kahekümne aasta jooksul avaliku sektori osakaal tööhõives praktiliselt pidevalt aeglaselt kahanenud – kui 2008. aastal oli avalikus sektoris veel 27,7% hõivatutest, siis 2020. aastal vaid 22,9% (vt joonis 53).

Joonis 54. Ametirühmade osakaal hõivatutest maakondades 2020. aastal (protsentides).

Raplamaa hõivatute koosseisu iseloomustas 2020. aastal suhteliselt suur valgekraeliste ametirühma⁶ osakaal – 51,4%. Selle näitaja poolest on maakond Eestis 4. kohal Harju-, Tartu- ja Hiiu järel (vt joonis 54). Teistes maakondades jääb valgekraede osakaal alla poole hõivatutest.

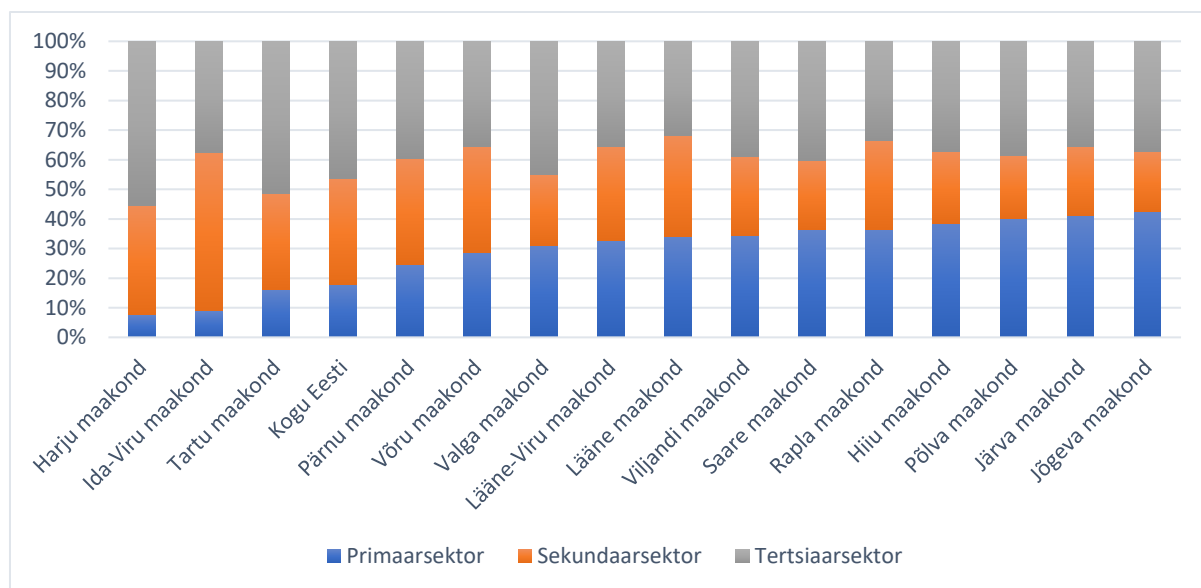
Joonis 55. Ametirühmade osakaal hõivatutest Raplamaal 2000-2020 (protsentides).

Viimase kahekümne aasta jooksul on valgekraeliste ja sinikraeliste⁷ ametirühmade osakaalus toimunud Rapla maakonnas oluline muutatus – kui 2000. aastal oli valgekraede osakaal maakonnas veel vaid 30,8%, siis 2020. aastal juba üle 51% (vt joonis 55). Valgekraede osakaal Eestis tervikuna on kasvanud.

⁶ Valgekraed teevad erialast, kontori-, juhtimis- või haldusala tööd. Töö toimub peamiselt kontorikeskkonnas. Valgekraede hulka kuuluvad nt ametikohad, mis on seotud valitsemise, juhtimise, konsultatsioonifirmade, raamatupidamise, klienditoe, rahanduse, turunduse, infotehnoloogia, meditsiini, teadus- ja arendustegevuse ning teiste sarnaste tegevustega.

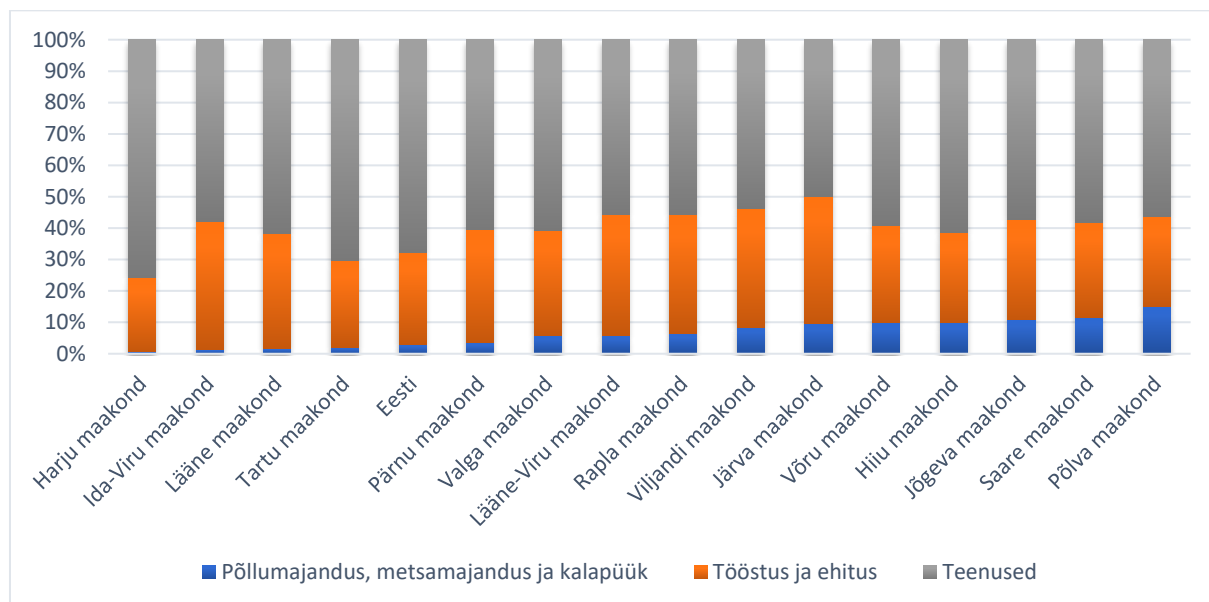
⁷ Sinikraelised töökohad on tavapäraselt sellised, mis eeldavad füüsilist tööd. Sinikraed on kas kvalifitseeritud või lihttöötajad. Tööd võivad hõlmata nt tootmist, ladustamist, kaevandamist, energeetikat, ehitust, põllu- ja metsamajandust, toiduainete töötlemist, autojuhtimist, kaubavedu ja muud füüsilist tööd.

Sama võib öelda suurema osa maakondade kohta. Maakondadest on Raplamaaga võrdne kasvutempo (üle 160%) siiski olnud vaid Hiiumaal. Arvatavasti on valgekraede osakaalu meie maakonnas kasvatanud asjaolul, et väga suur hulk raplamaalastest on hõivatud Tallinnas ja Harjumaal. Neljas maakonnas – Võru-, Lääne-, Saare- ja Põlvamaal – on sinikraede osakaal hõivatute seas isegi kasvanud.

Joonis 56. Hõivatud majandussektorite kaupa 1992. aastal.

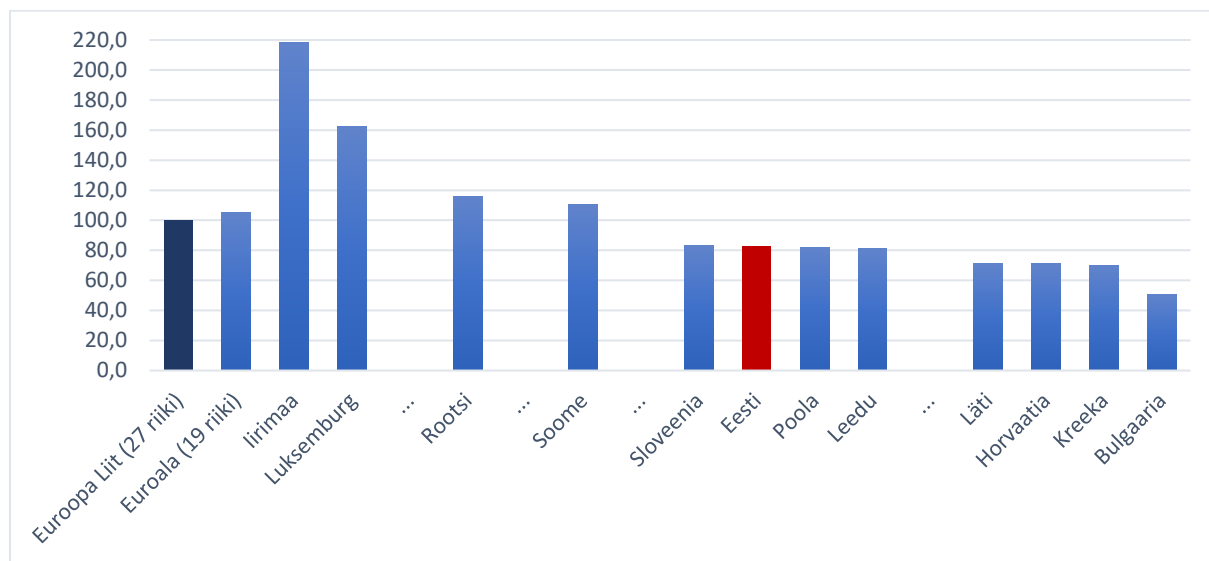
Eesti taasiseseisvumise järgsed majandusstruktuuri muutused kajastuvad kõige ilmekamalt tööhõive muutustes (vt joonis 56 ja joonis 57). Tundmatuseeni on vähenenud hõivatus primaarsektoris, oluliselt kasvanud tertsiaarsektoris ja mõnevõrra on kasvanud ka sekundaarsektor, seda eriti varasemalt põllumajanduslikes piirkondades.

Joonis 57. Hõivatud majandussektorite kaupa 2020. aastal.

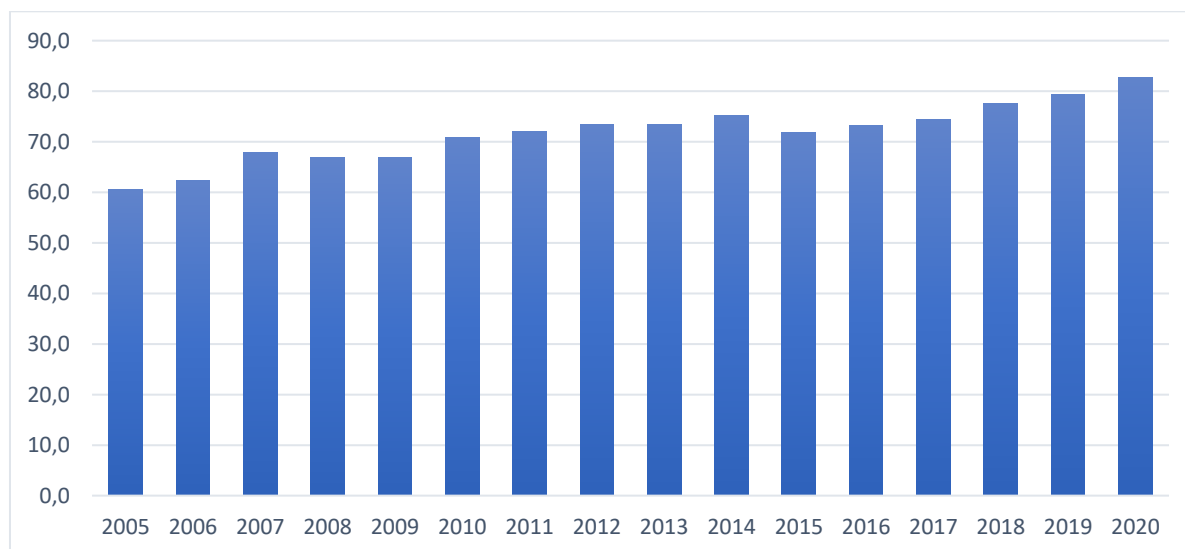
Rapla on selles mõttes väga tüüpiline näide – kui 1992. aastal oli maakonnas 36,6% inimestest hõivatud põllu- ja metsamajanduses, siis 2020. aastaks oli see kahanenud 6,5%-le. Tertsiaarsektor kasvas 33,5%-lt 55,6 %-le ja sekundaarsektor 29,9%-lt 37,9 %-le. Võrreldes kolme aasta taguse ajaga

on sekundaarsektori osakaal kasvanud pisut üle 4 protsendipunkti ja samavõrra vähenenud tertsiaarsektori osakaal.

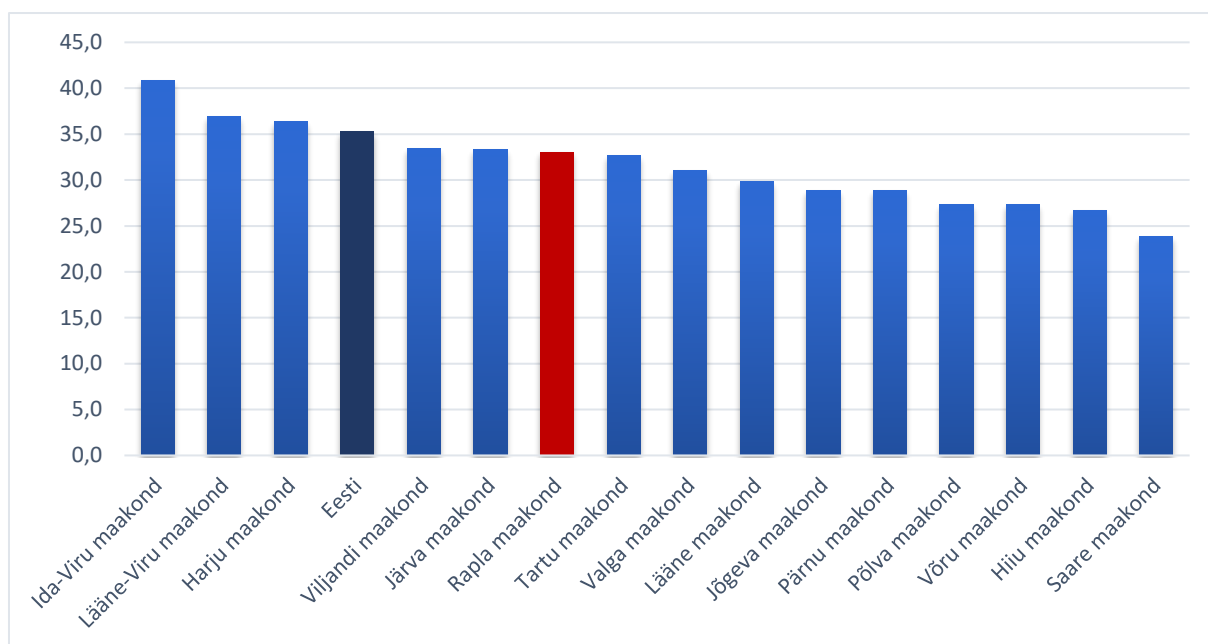

Joonis 58. Nominaalne tööjõu tootlikkus hõivatu kohta mõningates Euroopa riikides 2020. aastal (EL27=100) (Allikas: Eurostat).

Oluline näitaja majandusliku konkurentsivõime vaatepunktist on tööjõu tootlikkus. Eesti oli 2020. aastal oma tööjõu tootlikkuselt hõivatu kohta Euroopa Liidu liikmesriikide alumises pooles, täpsemalt 16. kohal (vt joonis 58). Eestist tahapoole jäid 11 riiki, kelle seas viimased Läti, Horvaatia, Kreeka ja Bulgaaria. Ka Leedut ja Poolat edestas Eesti napilt. Eesti tööjõu tootlikkus oli 2020. aastal 82,7% Euroopa Liidu (EL27) keskmisest. Kuigi mõningatel aastatel on olnud ka väikeseid tagsilangusi, siis üldise trendina on Eesti aasta-aastalt vähendanud vahet Euroopa Liidu keskmisega – kui 2005. aastal moodustas Eesti tööjõu tootlikkus vaid 60,5% Euroopa Liidu keskmisest, siis 2020. aastaks on lähenetud sellele 22,2 protsendipunkti võrra (vt joonis 59).

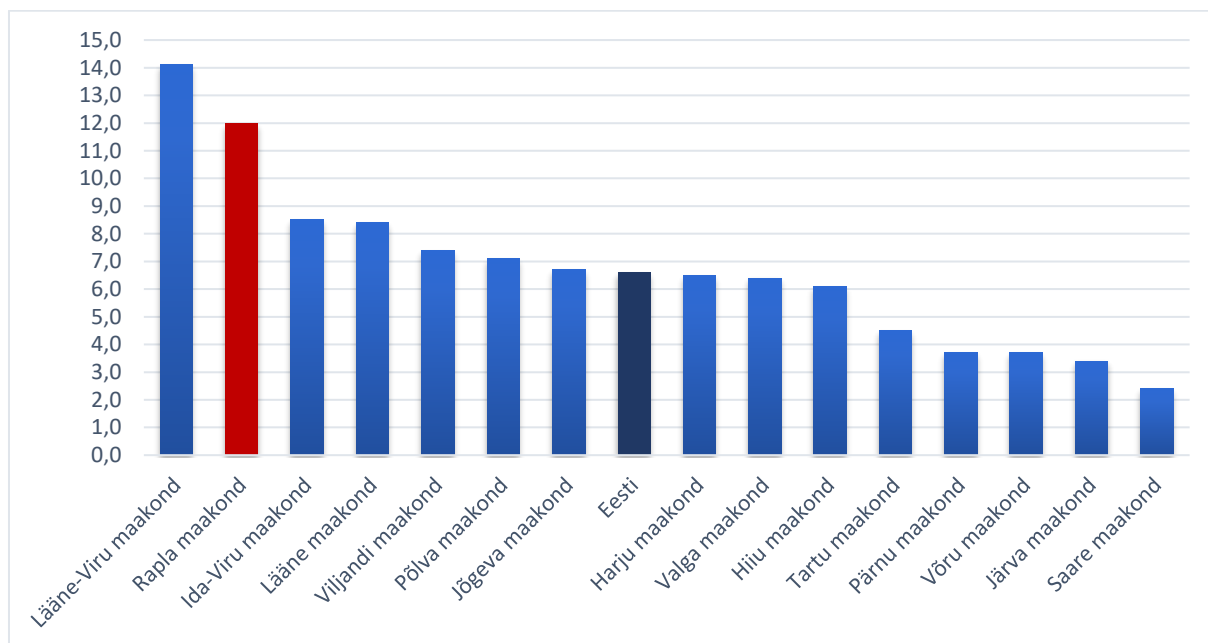

Joonis 59. Nominaalne tööjõu tootlikkus hõivatu kohta Eestis (EL27=100) (Allikas: Eurostat).

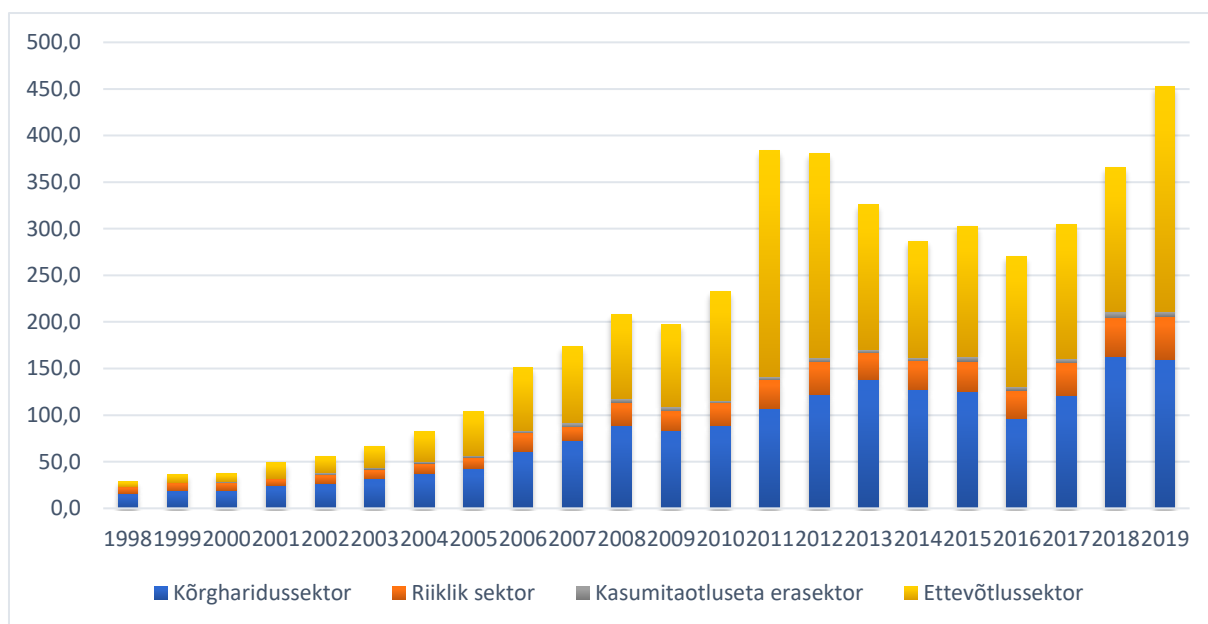

Joonis 60. Töövilkakus 20 ja enama töötajaga ettevõtetes hõivatu kohta lisandväärtuse alusel 2019. aastal (tuhandetes eurodes).

Eesti pildi taustal on 20 ja enam töötajaga ettevõtetes töövilkakus hõivatu kohta (lisandväärtuse alusel) Raplomaal keskmisest madalam (vt joonis 60), kuid selle aastane kasvutempo on viimastel aastatel olnud üks kiiremaid riigis (12,0% aastatel 2017-2019) (vt joonis 61). Samas ei maksa nii lühikesest perioodist teha kaugeleulatuvaid järeldusi, sest on varasemalt olnud ka aastaid, kus Raplmaa kasvutempo on olnud palju tagasihoidlikum.

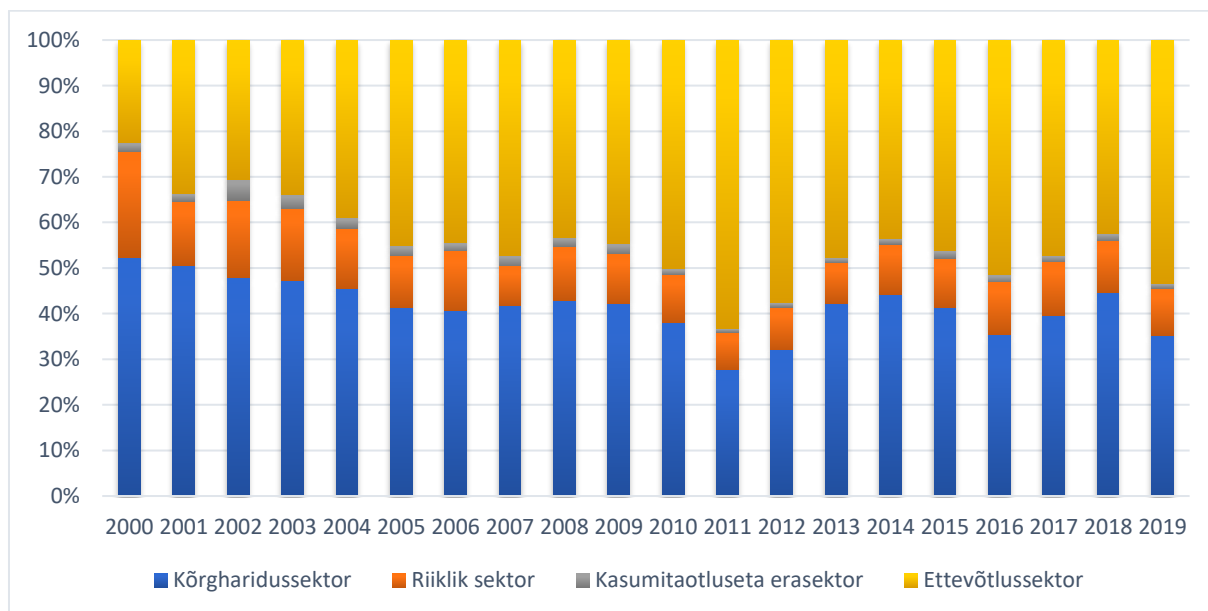

Joonis 61. Töövilkakuse aastane kasvutempo 20 ja enama töötajaga ettevõtetes hõivatu kohta lisandväärtuse alusel 2017-2019 (protsentides).

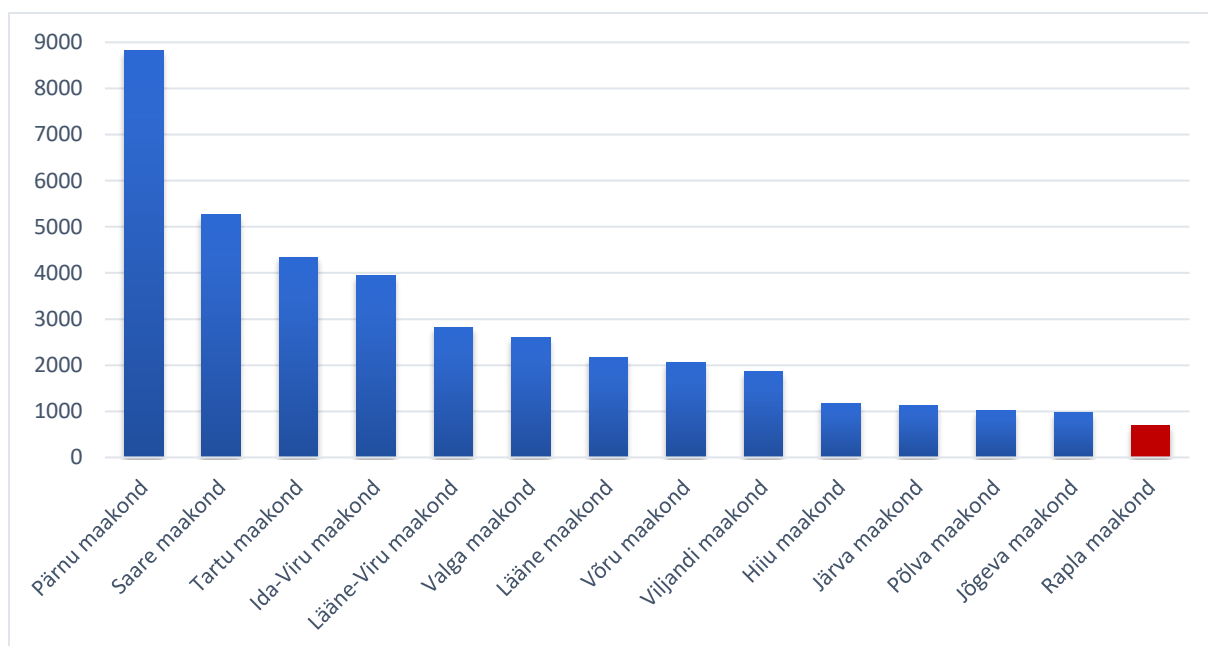
Joonis 62. Kulutused teadus- ja arendustegevusele Eestis majandussektorite lõikes (miljonites eurodes).

Tootlikkus ja konkurentsivõime sõltuvad ka sellest, kui palju panustatakse teadus- ja arendustegevusse. Pilt on loomulikult drastiliselt muutunud võrreldes 1990-ndate ja isegi 2000-ndate aastatega (vt joonis 62), kuid peale maksimumi saavutamist 2011. aastal, mil teadus- ja arendustegevusse paigutati 384,5 miljonit eurot, hakkasid investeeringud aasta-aastalt vähenema ning seda praktiliselt kõigis majandussektorites. Alates 2017. aastast on alanud uus kasv ja 2019. aastaks oli saavutatud juba uus rekordtase – 453,0 miljonit eurot.

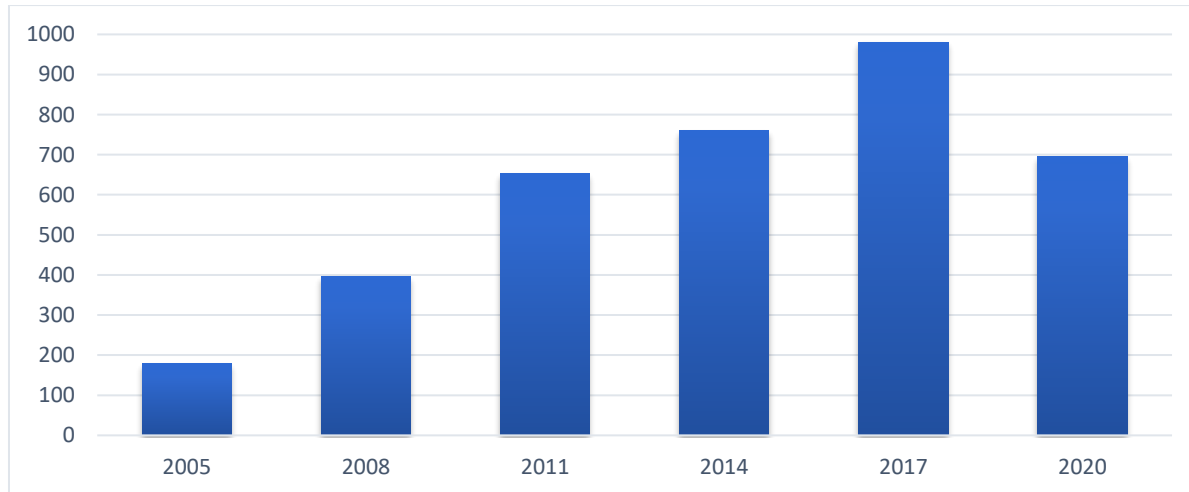
Joonis 63. Eri majandussektorite osakaal Eesti teadus- ja arendustegevuse kogukulutustes (%).

Alates 2005. aastast on ettevõtlussektor see, kus reeglina tehakse enamik teadus- ja arendustööst (vt joonis 63). Mahult teine ja mõnevõrra kahanenud on kõrgharidussektori roll. Riigi ja omavalitsuste roll teadus- ja arendustegevuses on viimase 20 aastaga kahanenud enam kui poole võrra.

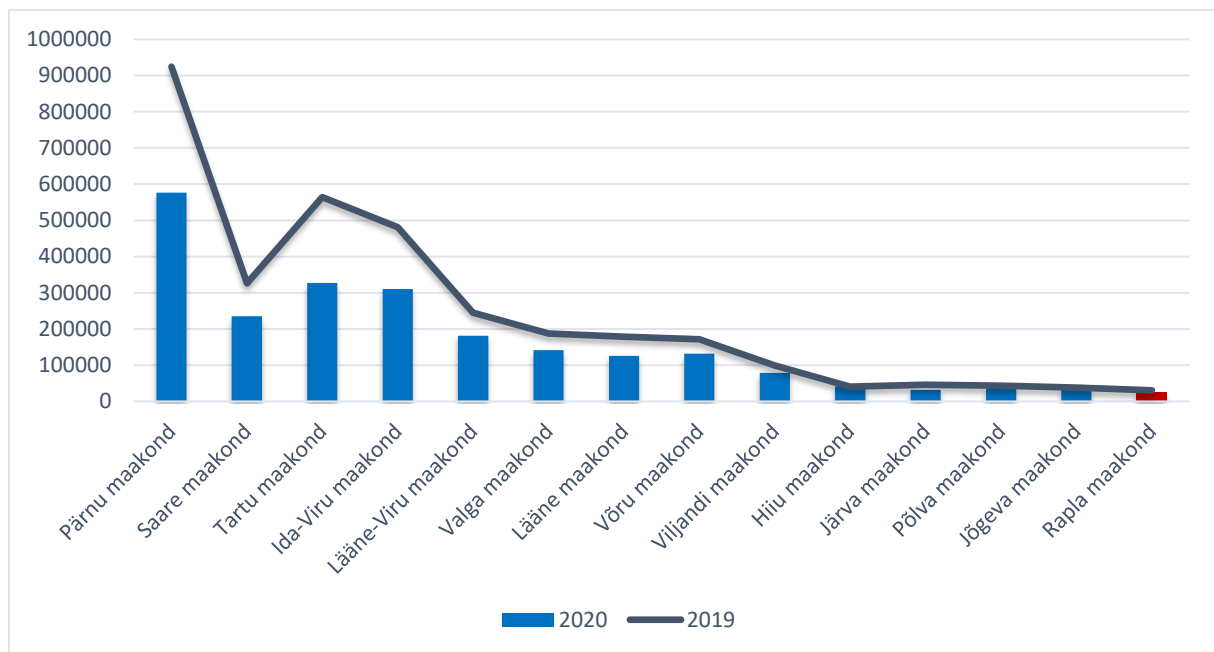
Joonis 64. Voodikohad maakonniti 2020 (v.a Harjumaa).

Turism ei ole Raplamaa tugevamate majandusharude hulka kuuluv. Majutuskohdade arvu poolest oli maakond 2020. aastal maakondade seas selgelt viimasel kohal (vt joonis 64). Raplamaal oli kokku vaid 695 voodikohta. Võrdluseks, tagantpoolt järgmises, Jõgeva maakonnas oli 980 voodikohta. Harjumaal oli 2020. aastal tervelt 20759 voodikohta – seepärast ei ole Harjut kujutatud ka joonisel 61, kuna see muudaks graafiku ebaülevaatlikuks.

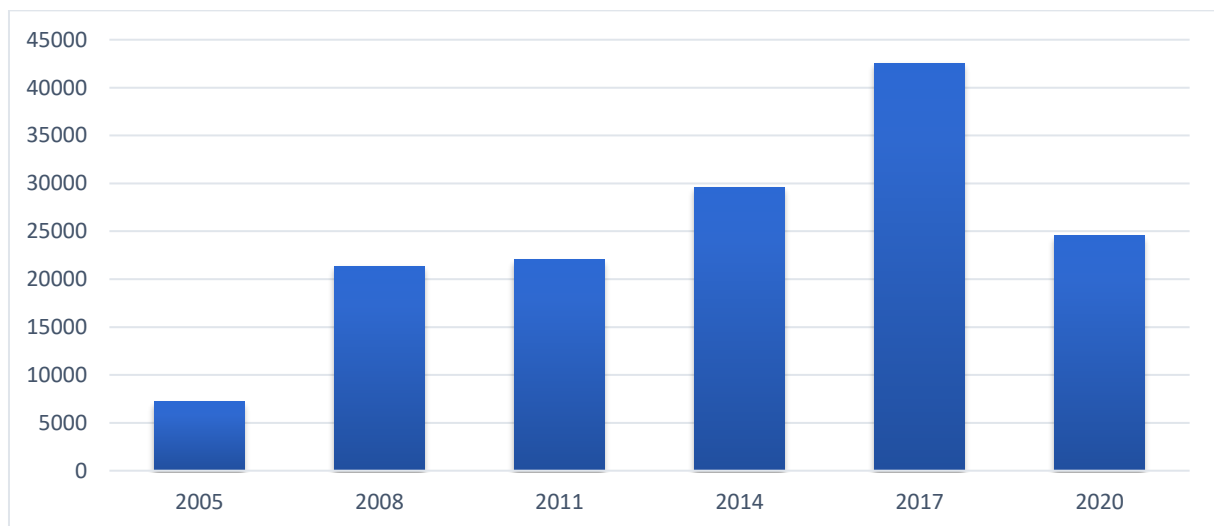
Joonis 65. Voodikohtade arv Raplamaal.

Voodikohtade arv Raplamaa majutusasutustes kasvas järjepidevalt kuni 2017. aastani – 180-lt (2005) 981-ni (vt joonis 65). Sel hetkel oli maakond voodikohtade arvu poolest Eestis 13. kohal. Peale Kärü valla lahkumist Järvamaa koosseisu 2017 sügisel kukkus see number aga väga oluliselt – 695-ni (2020), sest teise maakonda liikus ka Raplamaa suurima voodikohtade arvuga majutusasutus, Toosikannu puhkekeskus.

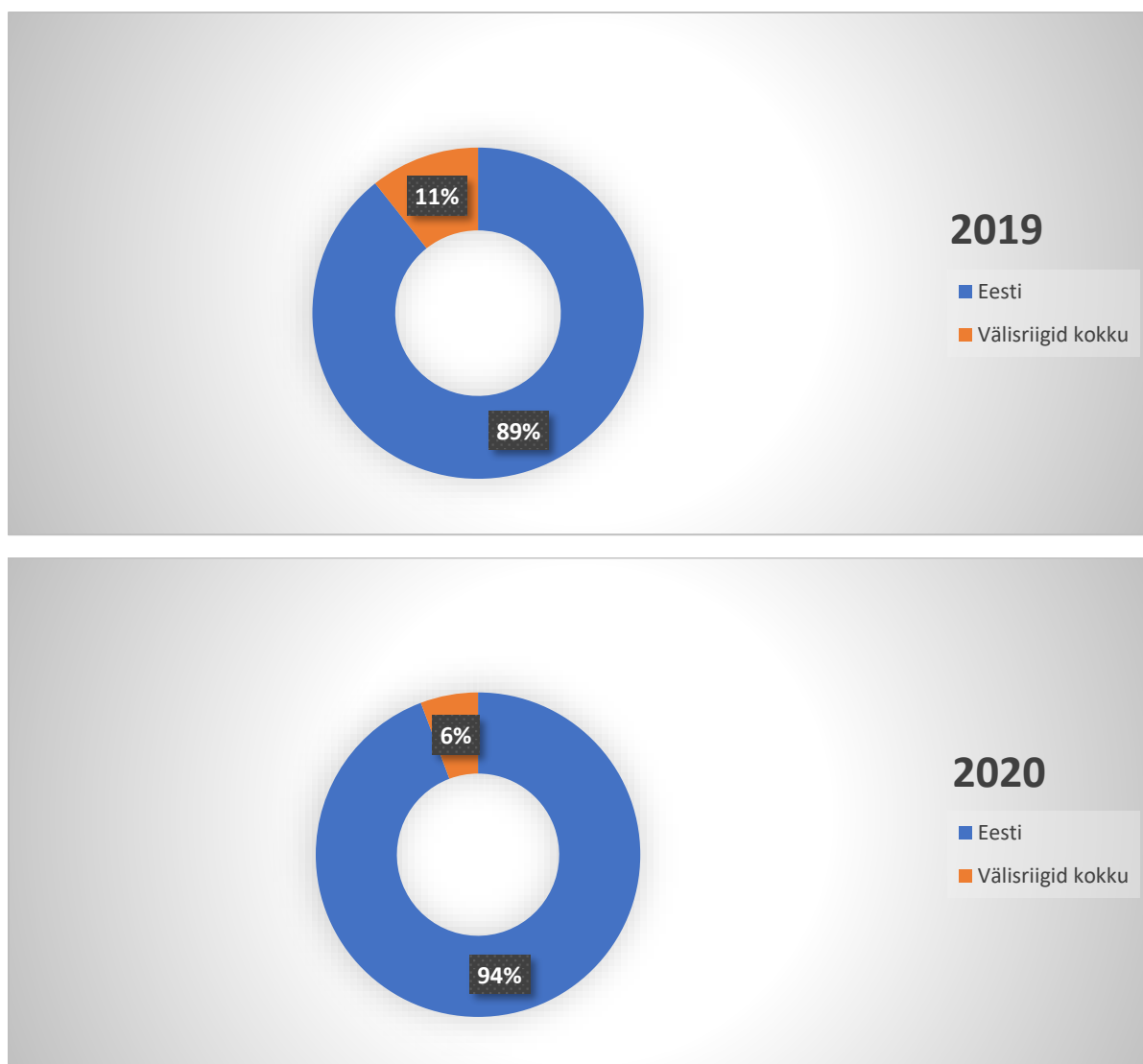
Joonis 66. Ööbimiste arv maakonniti 2019. ja 2020. aastal (v.a Harjumaa).

Ööbimiste arvu poolest oli Raplammal 2019. ja 2020. aastal samuti selgelt viimasel kohal (vt joonis 66). Ööbimiste arv on ravis viimastes maakondades üldse väga väike, aga Raplammal paistab oma 24515-ga (2020) isegi nende seas silma 42567. Võrdluseks, tagantpoolt järgmises, Jõgeva maakonnas oli 2020. aastal 36014 ööbimist. Harjumaal oli 2020. aastal 1,4 miljonit ööbimist. Samas oli Harjumaa kukkumine võrreldes 2019. aastaga ka kõige suurem – siis oli 3,6 miljonit ööbimist. Pandeemia tingimustes kukkusid ööbimiste arvud eriti suurelt just maakondades, kus majutussektor teenindas suures osas välituriste – Harjumaal kõrval nt ka Pärnumaal, Tartumaal ja Ida-Virumaal.

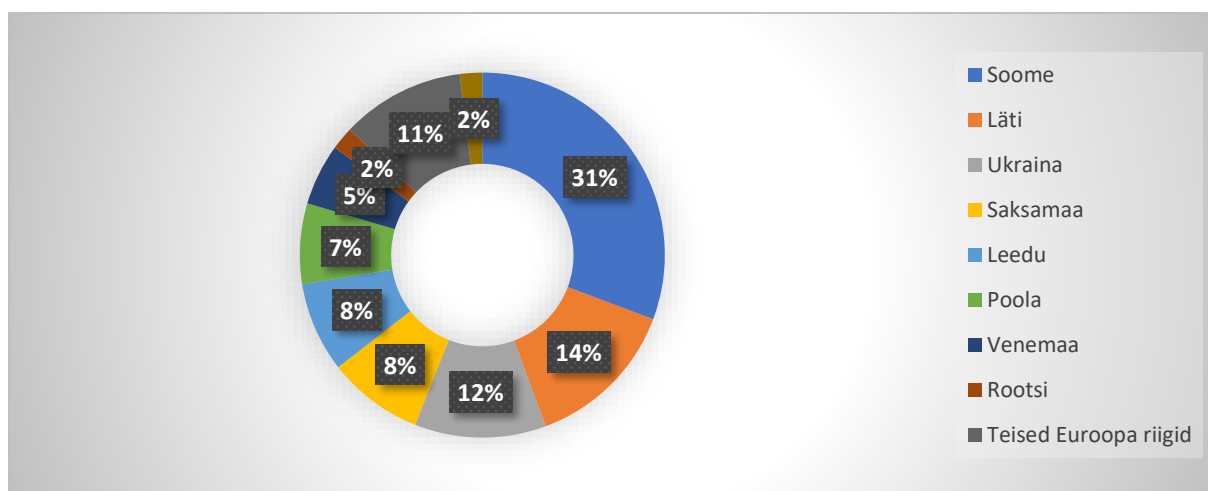
Joonis 67. Ööbimiste arv Raplammal.

Ka ööbimiste arv Raplammal oli 2017. aastani kasvutrendis – vahel kiirema ja vahel aeglasema tempoga (vt joonis 67). Alates 2018. aastast kukkus ööbimiste arv tagasi 2015. aasta tasemele (ca 32000) ja 2020. aasta oli eriti kehv – vaid 24515 ööbimist.

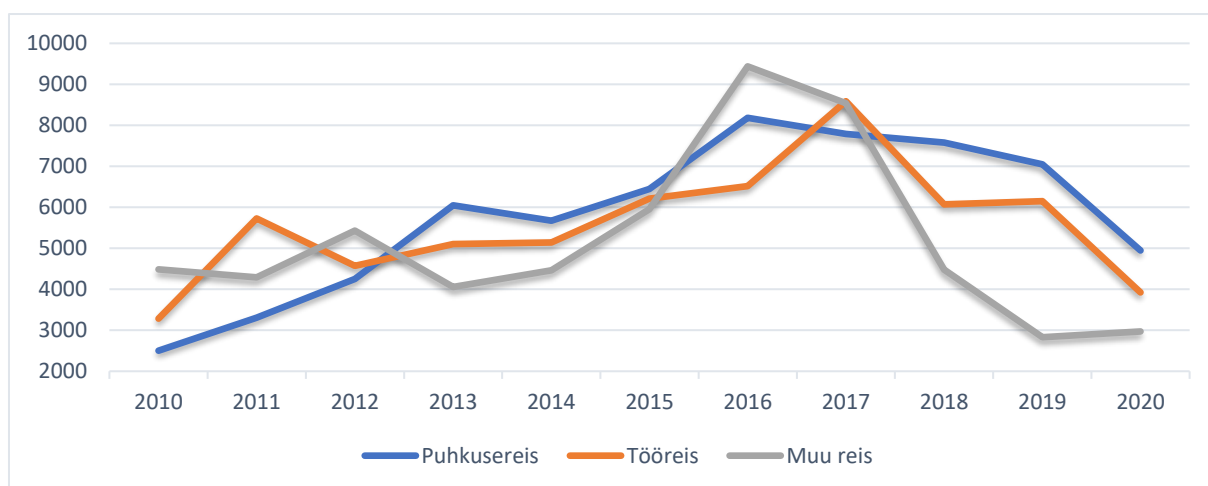
Joonis 68. Raplamaal 2019. ja 2020. aastal majutatute päritolu.

Valdav enamus Raplamaal majutatutest olid 2019. aastal mujalt Eestist (14324 inimest). Välisriikidest pärinevaid ööbijaid oli vaid tagasihoidlik 11% (6%) ehk 1709 inimest (vt joonis 68). Paari varasema aastaga võrreldes oli märgatavalt kukkunud (9000 inimese võrra!) Eesti residentidest majutatute arv ja kuna välismaalaste number õige pisut samal perioodil kasvas (100 in), siis tõusis välisriikidest saabunud majutatute osakaal 6%-lt ka 11%-le. 2020. aasta andis suure tagasilöögi mõlemas kategoorias, aga eriti välisturistide osas – nende arv oli vaid 679 ja protsent kukkus samuti 6-le.

Joonis 69. Raplamaale 2019. aastal välisriikidest saabunud majutatute jaotus elukohariigi järgi.

Neist vähestest 2019. aastal välisriikidest saabunutest olid 52% Eesti naaberriikidest – Soomest, Rootsist, Venemaalt ja Lätist (vt joonis 69). 46% moodustas ülejäänud Euroopa ja vaid 2% muu maailm. Viimastel aastatel on mõnevõrra vähenenud Põhjamaade osakaal, oluliselt vähenenud Venemaa osakaal ja samavõrra oluliselt kasvanud Ukraina osakaal. 2020. aasta kohta on andmed liiga ebakindlad, et sellist kokkuvõtet oleks võimalik teha.

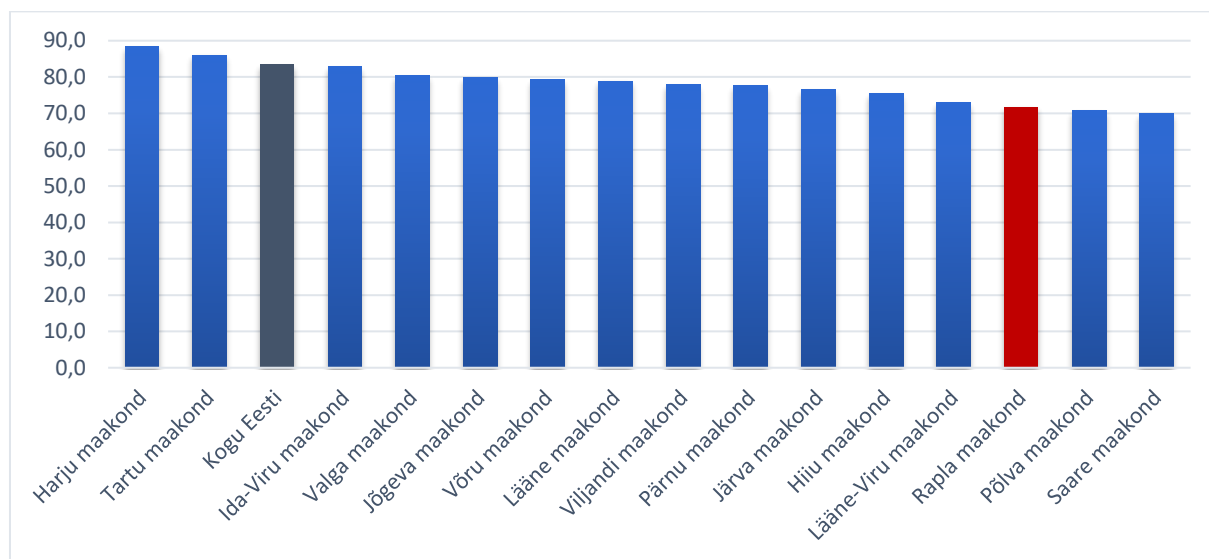

Joonis 70. Majutatud Raplamaal reisi eesmärgi järgi.

Reisi eesmärgi järgi võis kuni 2017. aastani öelda, et Raplamaad külastavate turistide hulk oli tasakaalus ja üldises tõusutrendis (vt joonis 70). Graafikult on näha nii 2018. aasta (Käru valla lahkumine) kui 2020. aasta langused (COVID-19 pandeemia). Mõlemal juhul on eriti suur kukkumine just tööreiside osas.

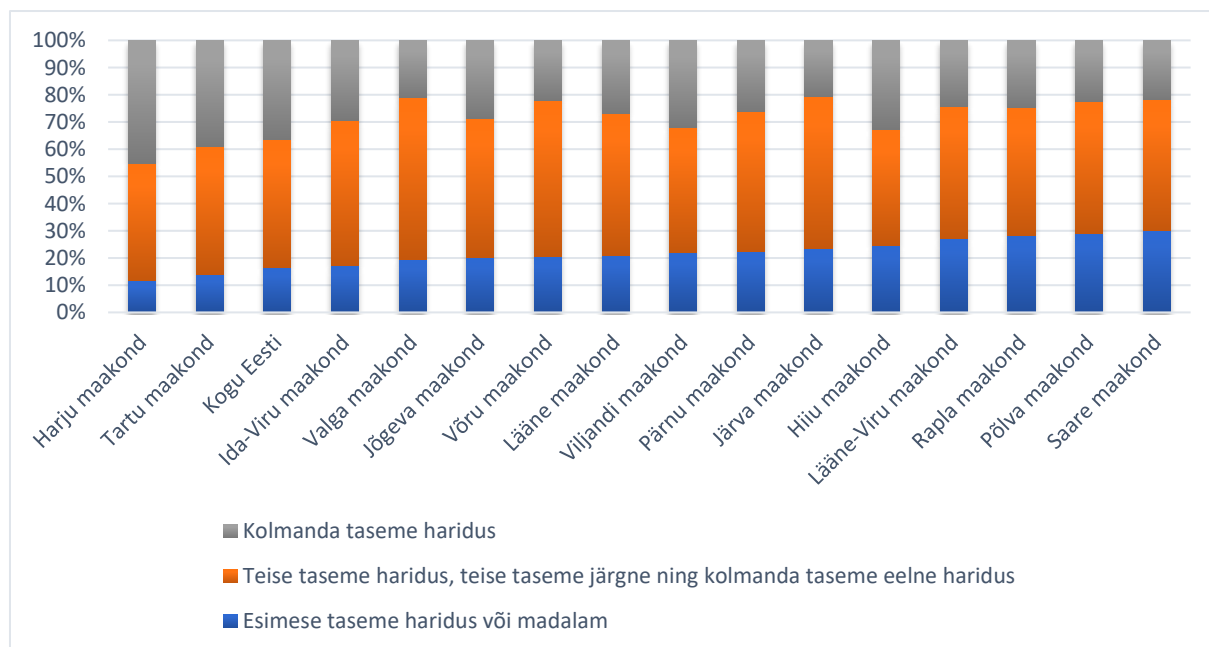
4. Haridus ja tööhõive

Inimeste haridustase on seostatav mitmete oluliste elu aspektidega, nagu konkurentsivõime tööturul, eluviis ja keskmine eluiga, kohanemisvõime jm.

Joonis 71. Tööealine rahvastik (15-74-aastased) 2019. aastal Eesti maakondades, kel vähemalt teise taseme haridus (lihtsustatult: keskharidus või sellega tasemelt võrdne haridus) (%).

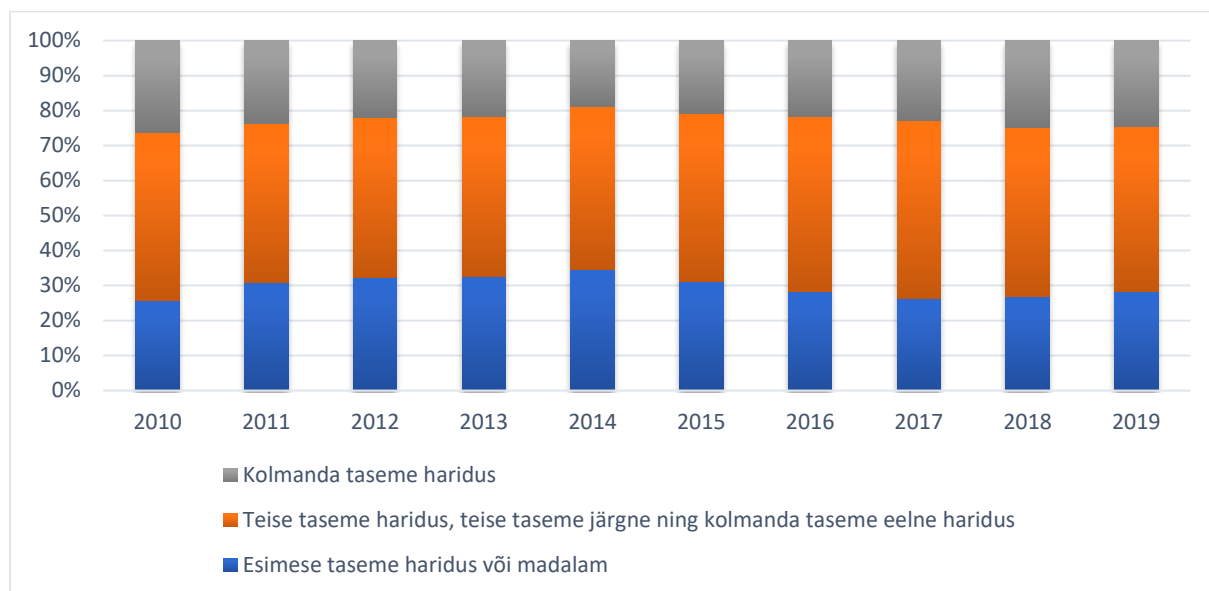
Kesk- ja kõrgharidusega inimeste osakaalu (71,8%) poolest tööealises rahvastikus⁸ on Raplamaa tagantpoolt 3. (vt joonis 71), olles viimase kahe aastaga langenud veel ühe koha võrra. Vahe Eesti keskmisega (83,5%) on üsna suur ja see on kasvanud. Pea kõigis maakondades on haritud inimeste osakaal tõusnud ning vaid Saaremaal, Põlvamaal ja Raplamaal on see langenud (Raplamaal küll mitte palju – 0,2%). Harituimad inimesed elasid 2019. aastal Harjumaal, Tartumaal ja Ida-Virumaal.

Joonis 72. 15-74-aastaste jagunemine erinevate haridustasemete järgi 2019. aastal.

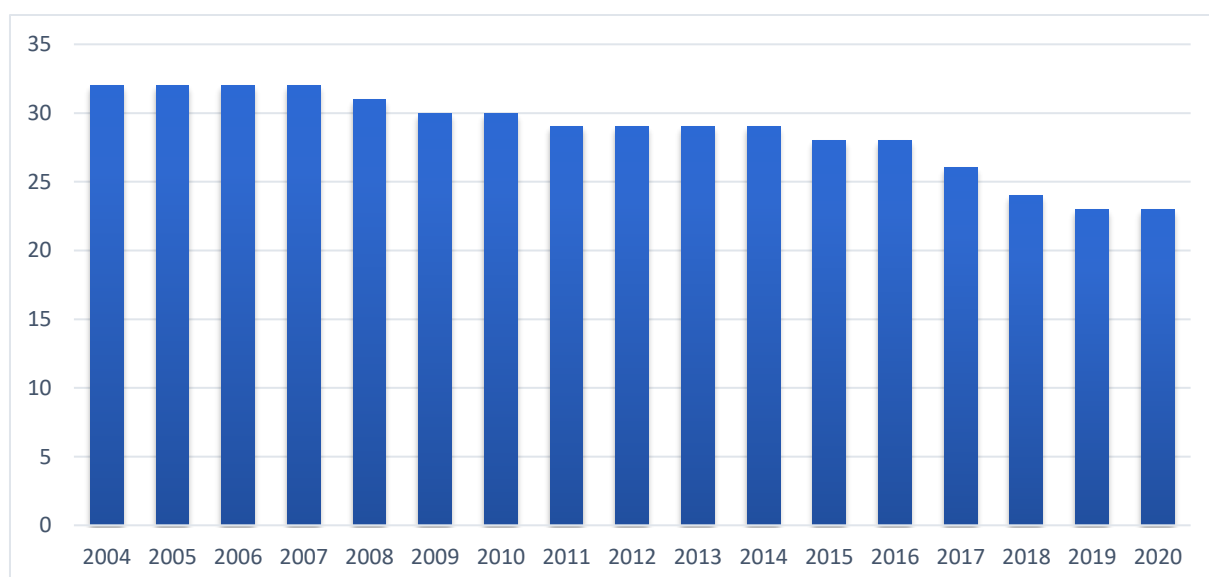
⁸ Tööealine rahvastik – rahvastiku majandusliku aktiivsuse uurimisel aluseks võetavas ehk tööjõu-uuringu objektiks olevas vanusevahemikus rahvastik (15–74-aastased).

Raplamaale on iseloomulik esimese taseme (sisuliselt: põhiharidus) või madalama haridusega inimeste suhteliselt suur osakaal rahvastikus – neid oli 2019. aastal lausa 28,2% ja selle näitaja poolest on Raplamaa langenud üle-eelviimasele kohale maakondade seas. Samuti on iseloomulik kolmanda taseme (sisuliselt: kõrg- või rakenduskõrgharidus) haridusega inimeste tagasihoidlik osakaal – 24,6 % (vt joonis 72). Viimase paari aastaga on nende mõlema rühma osakaal paari protsendipunkti võrra kasvanud.

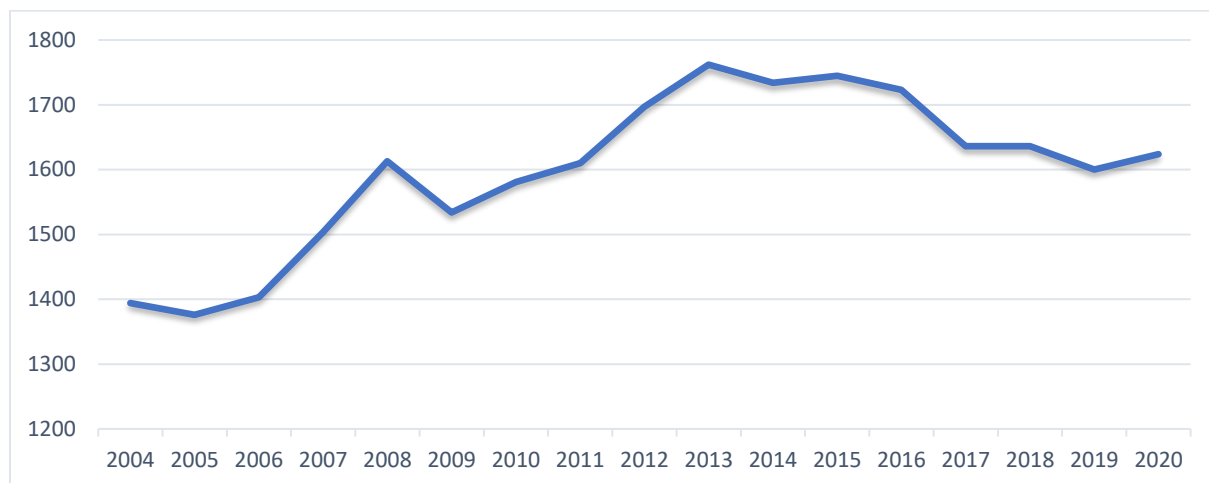
Joonis 73. 15-74-aastaste haridustasemetes osatähtsuse dünaamika Raplamaal.

Viimase aastakümne „põhi“ oli Raplamaa jaoks 2014. aasta, mil põhihariduse või madalama haridusega inimeste osakaal saavutas taseme 34,6% ja kõrgharidusega inimeste osa langes omakorda 18,7%-le. Selle järgselt on olukord tasapisi paranenud, aga sellest ei saa veel välja lugeda trendi pöördumist (vt joonis 73). Seda on näidanud ka aastad 2018-2019, kus põhihariduse või madalama haridusega inimeste osakaal taas kasvas paari protsendipunkti võrra – 28,2%-ni. Kõrghariduse osakaal on võrreldes 2014. aastaga siiski küllalt järjepidevalt kasvanud (2019 – 24,6%).

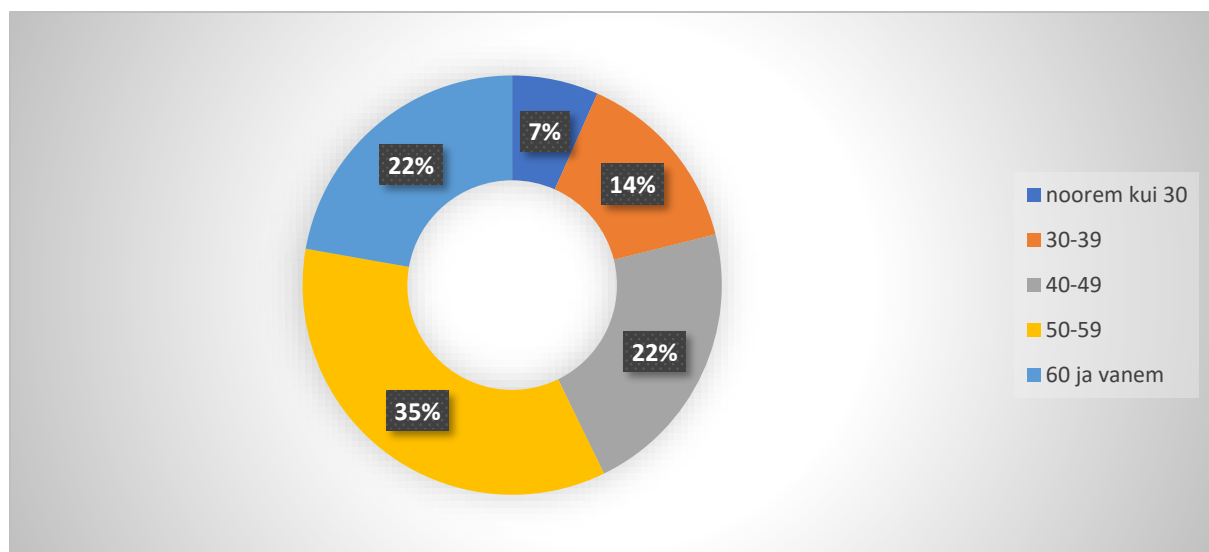
Joonis 74. Koolieelsete lasteasutuste arv Raplamaal.

Raplamaa on küllalt hästi varustatud mitmesuguste koolieelsete lasteasutustega, kuigi asutuste arv on viimase tosina aasta jooksul vähenenud 32-lt 23-le (vt joonis 74).

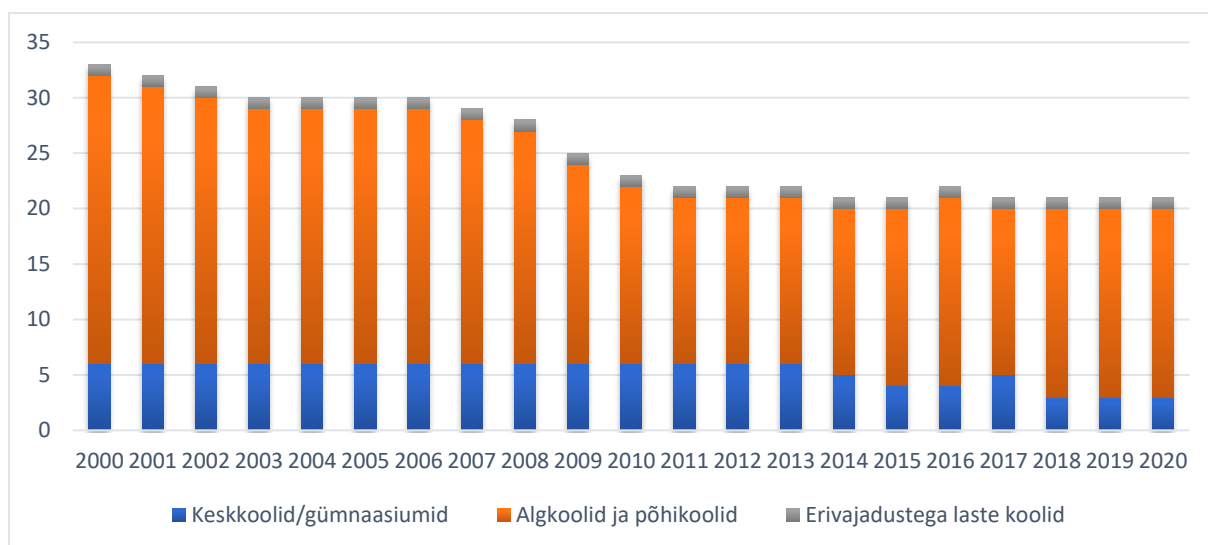
Joonis 75. Laste arv Raplamaa koolieelsetes lasteasutustes.

Laste arv maakonna koolieelsetes lasteasutustes kasvas üsna järjepidevalt kuni 2013. aastani, kuid on pärast seda pööranud langusele (vt joonis 75). Kui 2004. aastal käis Raplamaa koolieelsetes lasteasutustes 1394 last, siis 2013. aastaks oli see tänu arvukale „laulva revolutsiooni põlvkonnale“ tõusnud 1762 lapseni. 2020. aastaks oli arv taas kahanenud – 1624-ni.

Joonis 76. Koolieelsete lasteasutuste õpetajate ealine jaotus Raplamaal 2020/2021 õppeaastal.

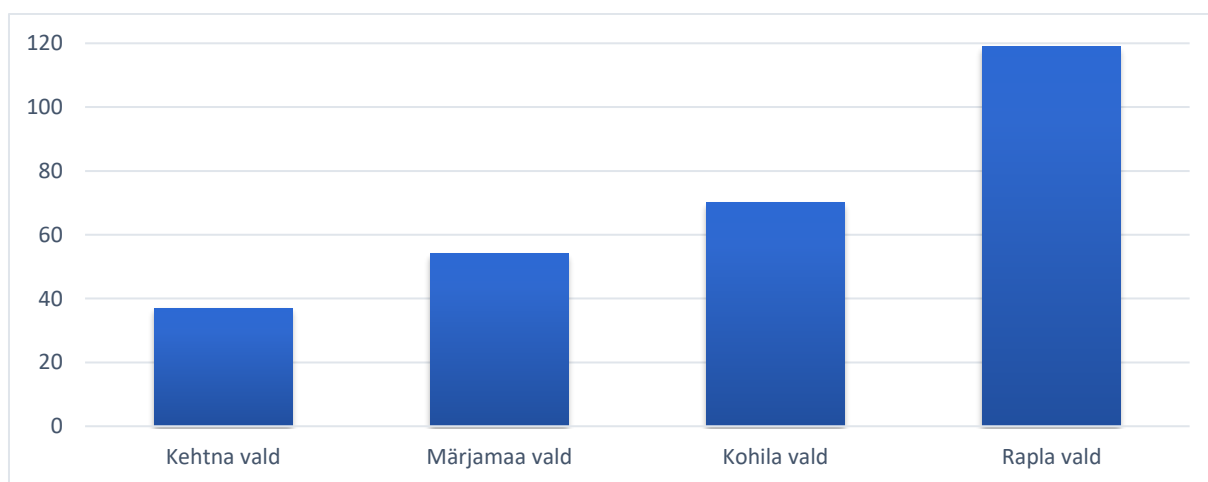
Koolieelsete lasteasutuste õpetajate puhul on täheldatav sama probleem, mis koolide puhul – õpetajate kaader on suhteliselt vana ja noori tuleb peale vähe (vt joonis 76). 57% õpetajatest oli 2020/2021 õppeaastal 50-aastased või vanemad. Iga järgnev vanuserühm on üha väiksem, mistõttu võib ette näha tulevikus raskusi õpetajatega varustatusel. Seejuures on viimase 3 aasta jooksul kasvanud kõige jõudsamalt 60-aastaste ja vanemate eagrupp – tervelt 5 protsendipunkti võrra! Pilt ei ole siiski päris troostitu, sest ka alla 30-aastaste rühmas on toimunud väike kasv – tõsi küll vaid 1 protsendipunkti võrra.

Joonis 77. Üldharidus- ja erikoolid Raplamaal (õppeaasta alguse seisuga)-

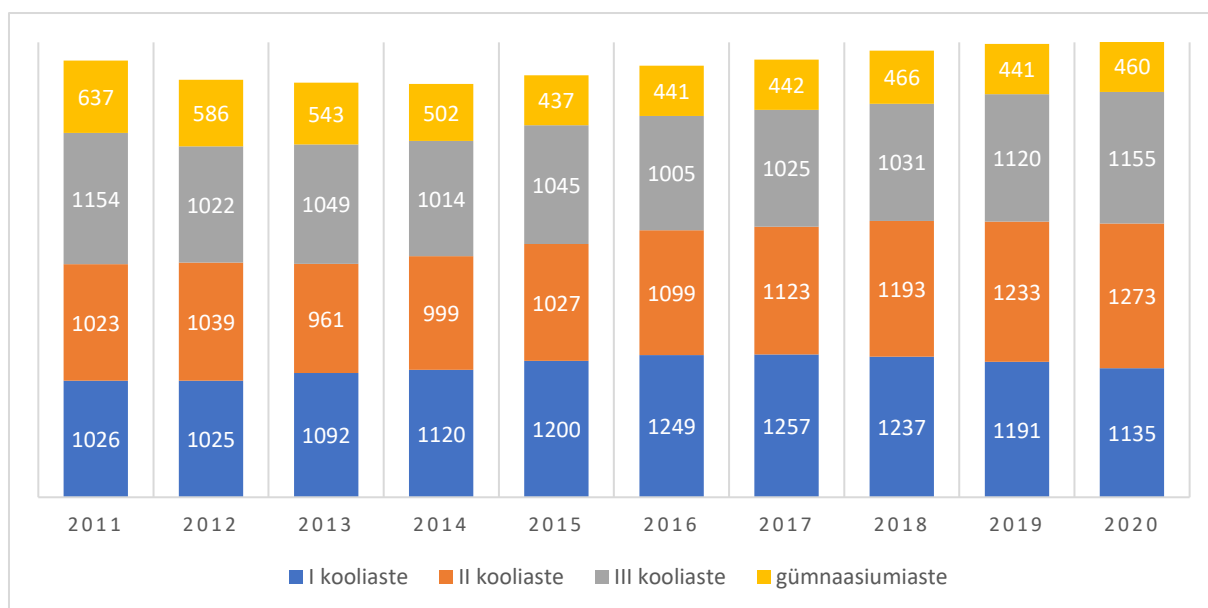
Raplamaa koolivõrku üldhariduses on mitmetel juhtudel kohalike omavalitsuste poolt korrastatud – eriti kuni 2010. aastani – väikestes alg- ja põhikoolides ei ole jätkunud enam piisavalt lapsi (vt joonis 77). Kui 2000. aastal oli maakonnas veel 26 alg- ja põhikooli, siis 2010. aastaks oli neid alles vaid 16. Umbes sellel tasemel on viimastel aastatel arv ka stabiliseerunud – 2020. aastal loendas Statistikaamet Raplamaal 17 alg- ja põhikooli. Jätakuvalt tegutseb maakonnas üks erivajadustega laste kool (Raikküla Kool). Gümnaasiumide osas toimusid muutused 2014 ja 2015, kui suleti kahe kooli gümnaasiumi osa ning 2018. aastal, mil avas ukse Rapla Gümnaasium (riigikool).

Eraldi teemana on üleval hariduslike erivajadustega laste hariduskorraldus. Selle analüüsimiseks ja sobiva mudeli välja töötamiseks ning käivitamiseks algatati 01.09.2021 Raplamaa Omavalitsuste Liidu poolt uuring „Maakonnaülese õppekorralduse analüüsi teostamine hariduslike erivajadusega laste haridusteenuseks“. Teostajaks on Cumulus Consulting OÜ ja uuringu tulemused selguvad 2022. aasta suveks.

Joonis 78. Klassikomplektid Raplamaa statsionaarse õppevormiga üldhariduskoolides 2020. aastal.

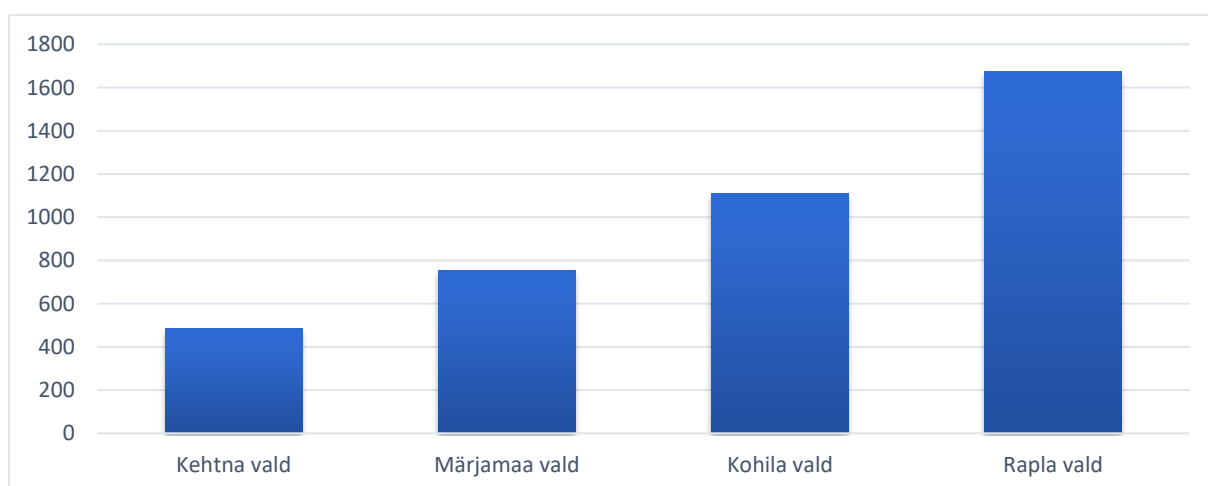
Raplamaa statsionaarse õppevormiga üldhariduskoolides oli 2020. aastal kokku 280 klassikomplekti, mida on 13 võrra enam kui kolm aastat varem. Rapla vallas on neist 119, mis on pea sama palju kui Kohilas (70) ja Märjamaal (54) kokku. Kehtna vallas on 37 klassikomplekti (vt joonis 78). Klassikomplektide arv on kasvanud Rapla ja Kohila koolide arvel, Kehtnas on arv vähenenud.

Joonis 79. Raplamaa üldhariduskoolides statsionaarses õppes õppivate õpilaste arvu muutus kooliastmete kaupa.

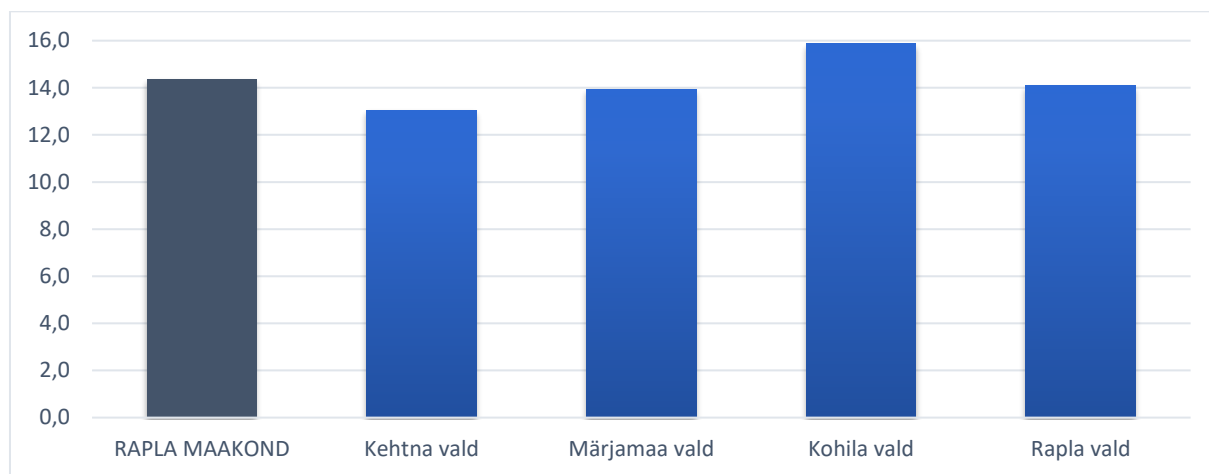
Üldhariduskoolide õpilaste arvu dünaamikat jälgides märkame, et laste arv kahanes aasta-aastalt kuni 2013. aastani (vt joonis 79) – siis oli maakonna üldhariduskoolides 3628 õpilast. Sellele järgnevatel aastatel on olnud koolides järk-järguline õpilaste arvu kasv – 2020. aastal juba 4023 õpilast. See jääb siiski kaugemale 15 aasta taguses pildist, mil koolides oli üle 5000 õpilase. Eri kooliastmete vahelised proportsioonid on läbi aastate olnud suhteliselt stabiilsed, kuid muutuseid kooliastmete arvukuses näeme ka viimase 10 aasta lõikes – nt on väike tõus I kooliastme õpilaste arvus täheldatav alates 2015. aastast ja see tõus on kolme aasta jooksul (alates 2018) kandunud edasi II kooliastmesse ning arvatavasti kandub kuue aasta jooksul (alates 2021) III kooliaastasse. Aga muutused on üsna tagasihoidlikud.

Haridus- ja Teadusministeeriumi hinnangul järgneb tõusule laste arvu langus koolides alates 2024/2025 õppeaastast.

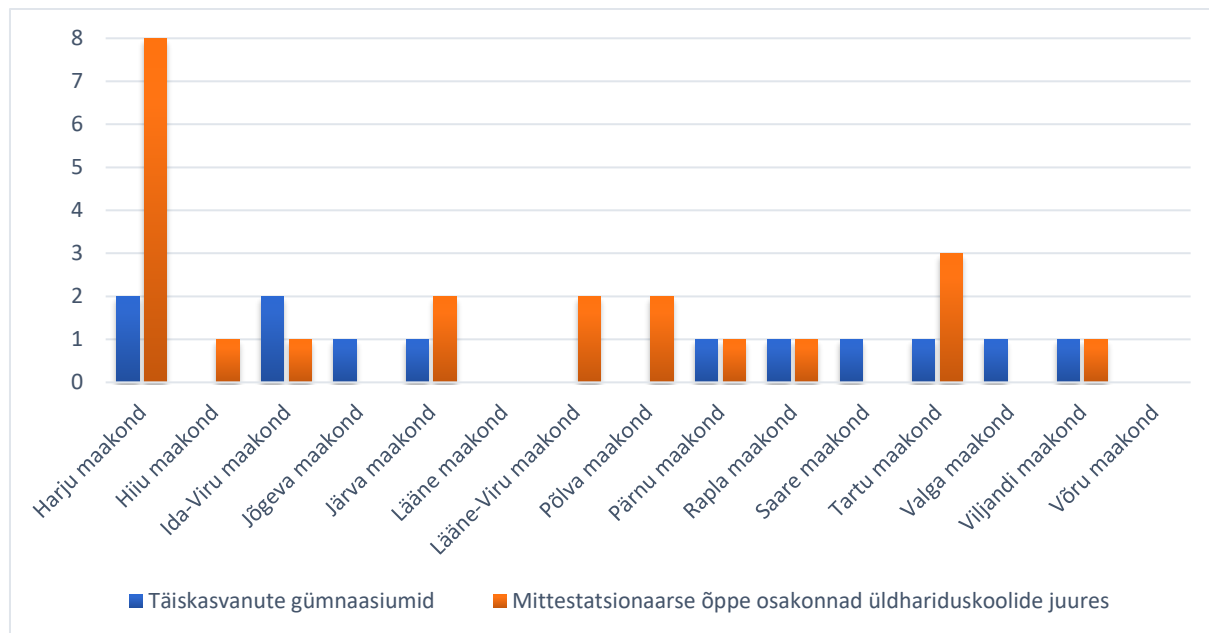
Joonis 80. Õpilased Raplamaa statsionaarse õppevormiga üldhariduskoolides 2020. aastal.

Raplamaa üldhariduskoolide 4023 õpilasest käis 2020. aastal Rapla vallas koolis 1676 last, Kohilas 1111, Märjamaal 753 ja Kehtna vallas 483 (vt joonis 80). Eelnenud kolme aasta jooksul kasvas õpilaste arv maakonnas ligi 200 õpilase võrra ja oma suurema või väiksema panuse andsid sellesse kõik vallad.

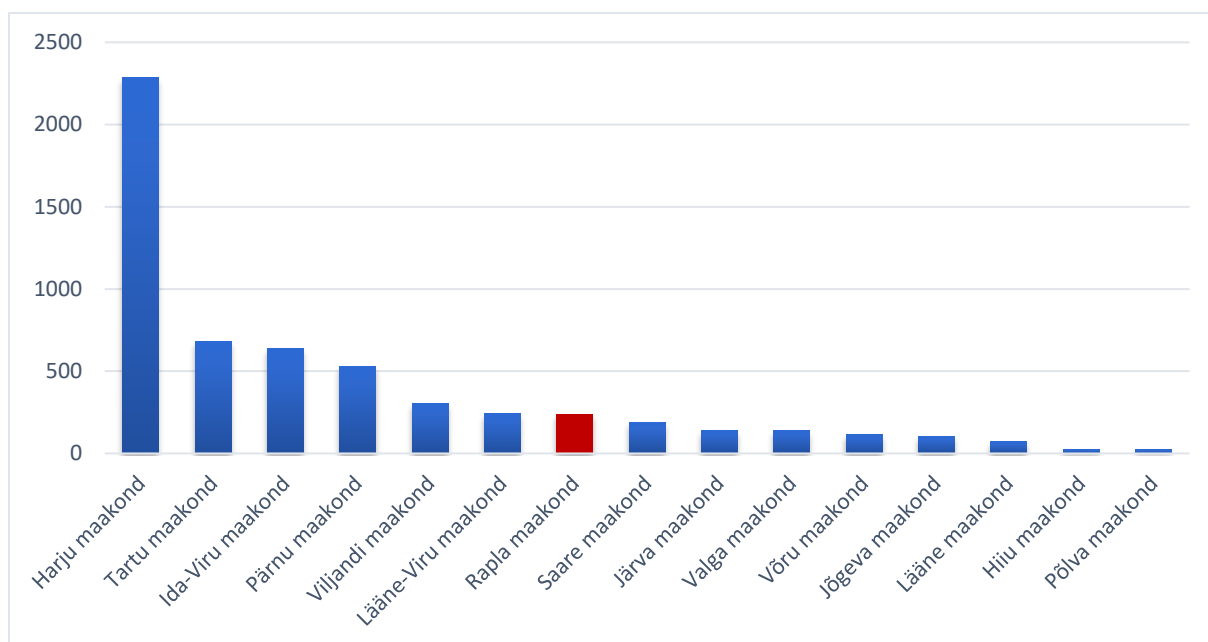
Joonis 81. Klassi tinglik keskmine suurus (arvutatud klassikomplektide ja õpilaste arvudest) Raplamaa statsionaarse õppevormiga üldhariduskoolides 2020. aastal.

Tihedaima asustusega Kohila vallas on ka kooliklassid teistest suuremad – keskmiselt 15,9 last klassis (ei peegelda reaalselt olukorda konkreetses koolis). Rapla vald on oma 14,1 ja Märjamaa vald oma 13,9 lapsega lähedal maakonna keskmisele (14,4) (vt joonis 81). Hõredama asustusega Kehtna vallas on ka klasside suurused kõige väiksem – 13,1 õpilast. Samas on klassi suurus kolme aastaga kõige enam kasvanud just Kehtna valla koolides (2017 – 11,1).

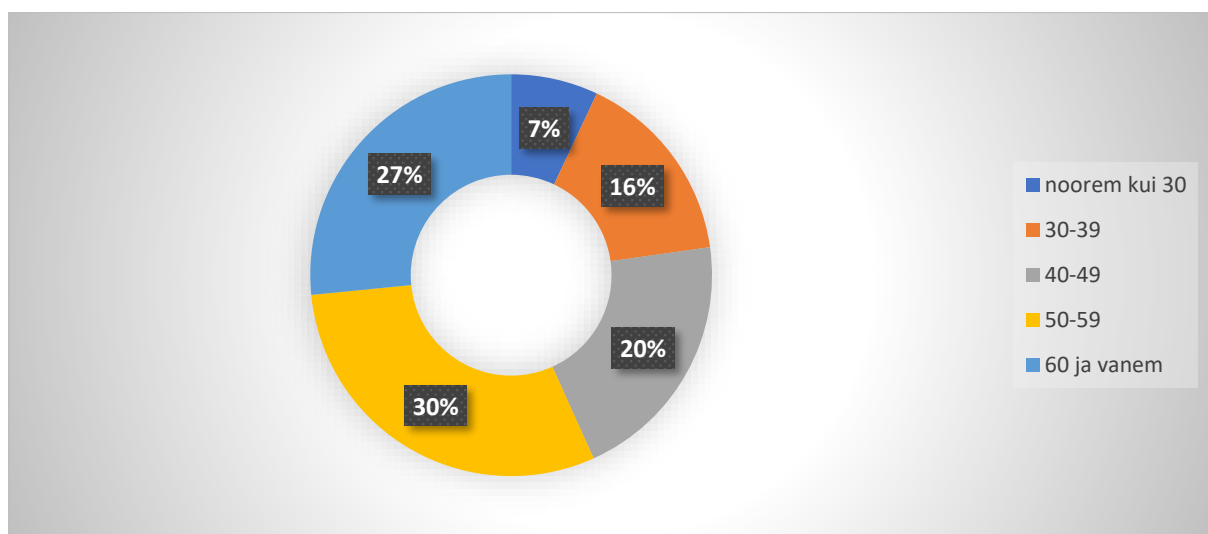
Joonis 82. Mittestatsionaarse õppe võimalused Eestis 2020. aastal.

Kui 2017. aastal olid enamikus maakondadest veel olemas täiskasvanute gümnaasiumid (v.a Põlvamaal ja Hiiumaal), siis 2020. aastaks olid need säilinud vaid 10 maakonnas. Tänapäevaks on täiskasvanute gümnaasium oma tegevuse lõpetanud ka Rapla maakonnas. 2017. aastaga võrreldes pakutakse mõnevõrra enam mittestatsionaarset õpet üldhariduskoolide juures (vt joonis 82).

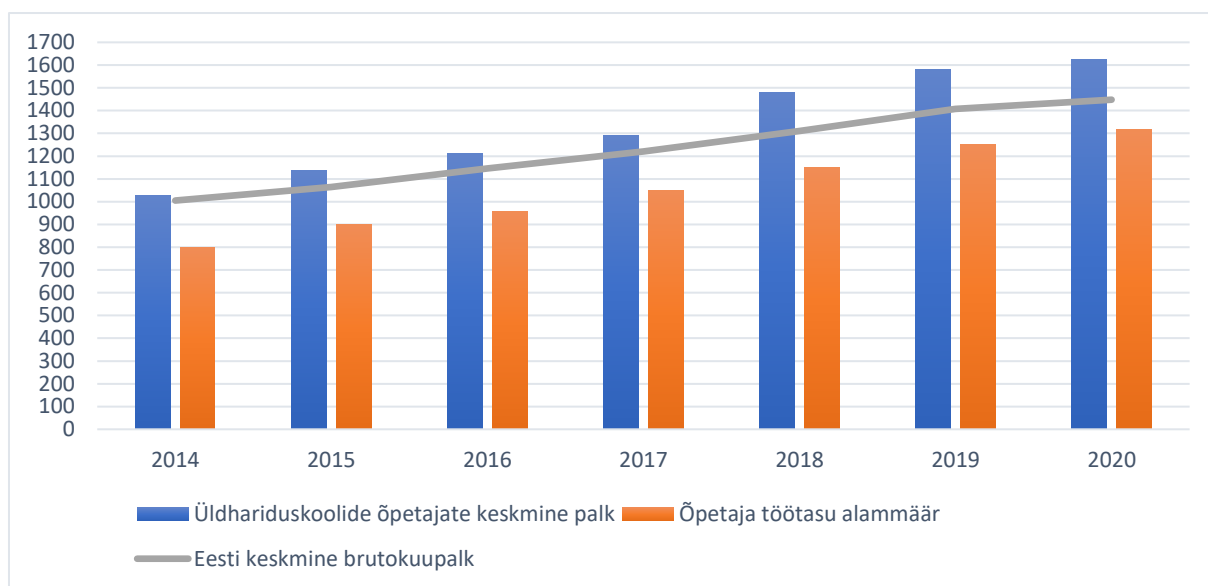
Joonis 83. Mittetatsionaarse õppe õpilaste arv maakondades 2020. aastal.

2020. aastal õppis Raplamaal mittetatsionaarses õppevormis 240 õpilast (vt joonis 83). Seda on 64 õpilase võrra enam kui 2017. aastal.

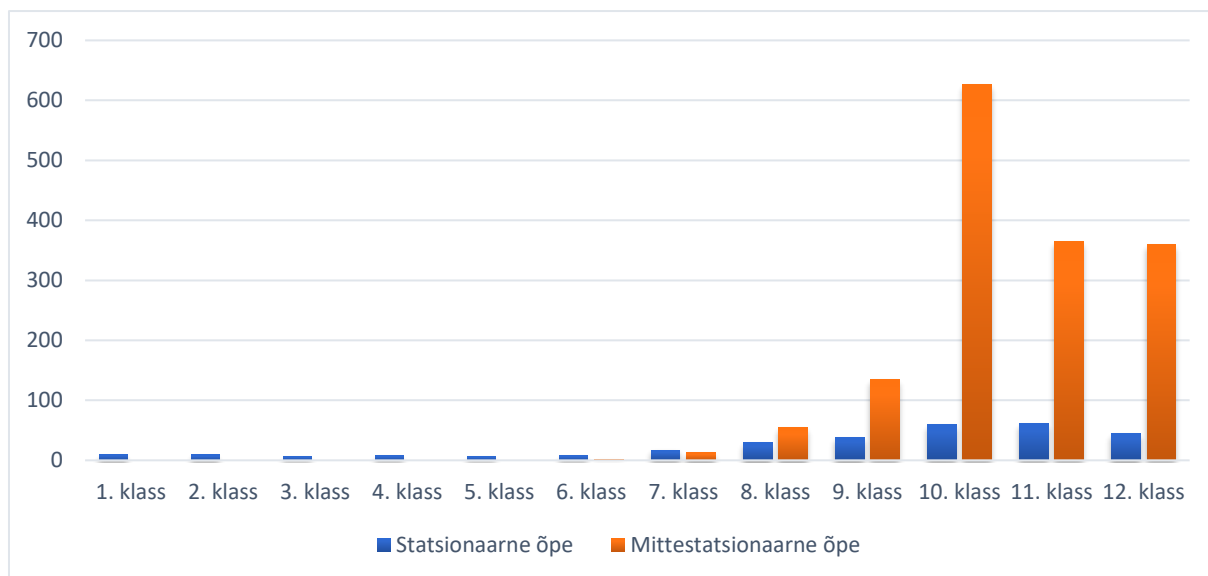
Joonis 84. Raplamaa üldhariduskoolide õpetajad 2020/2021 õppeaastal vanuserühmade kaupa.

Üldhariduskoolide õpetajate puhul on oluliseks probleemiks see, et kaader on vananev ja noori õpetajaid ei tule piisavalt peale, et kompenseerida pensionile jäävaid kolleege (vt joonis 84). 2020/2021 õppeaastal oli tervelt 57% õpetajatest 50-aastased või vanemad ja 27% 60-aastased või vanemad. Praegused 16% suurune 30-39-aastaste ja ainult 7% suurune alla 30-aastaste rühmad ei ole piisava suurusega, et tagada sujuv kaadrivahetus. Samas on siiski rõõmustav, et viimase kalem aasta jooksul on nooremate vanuserühmade osakaal paari protsendipunkti võrra kasvanud.

Joonis 85. Üldhariduskooli õpetaja brutokuupalk Eestis (eurodes).

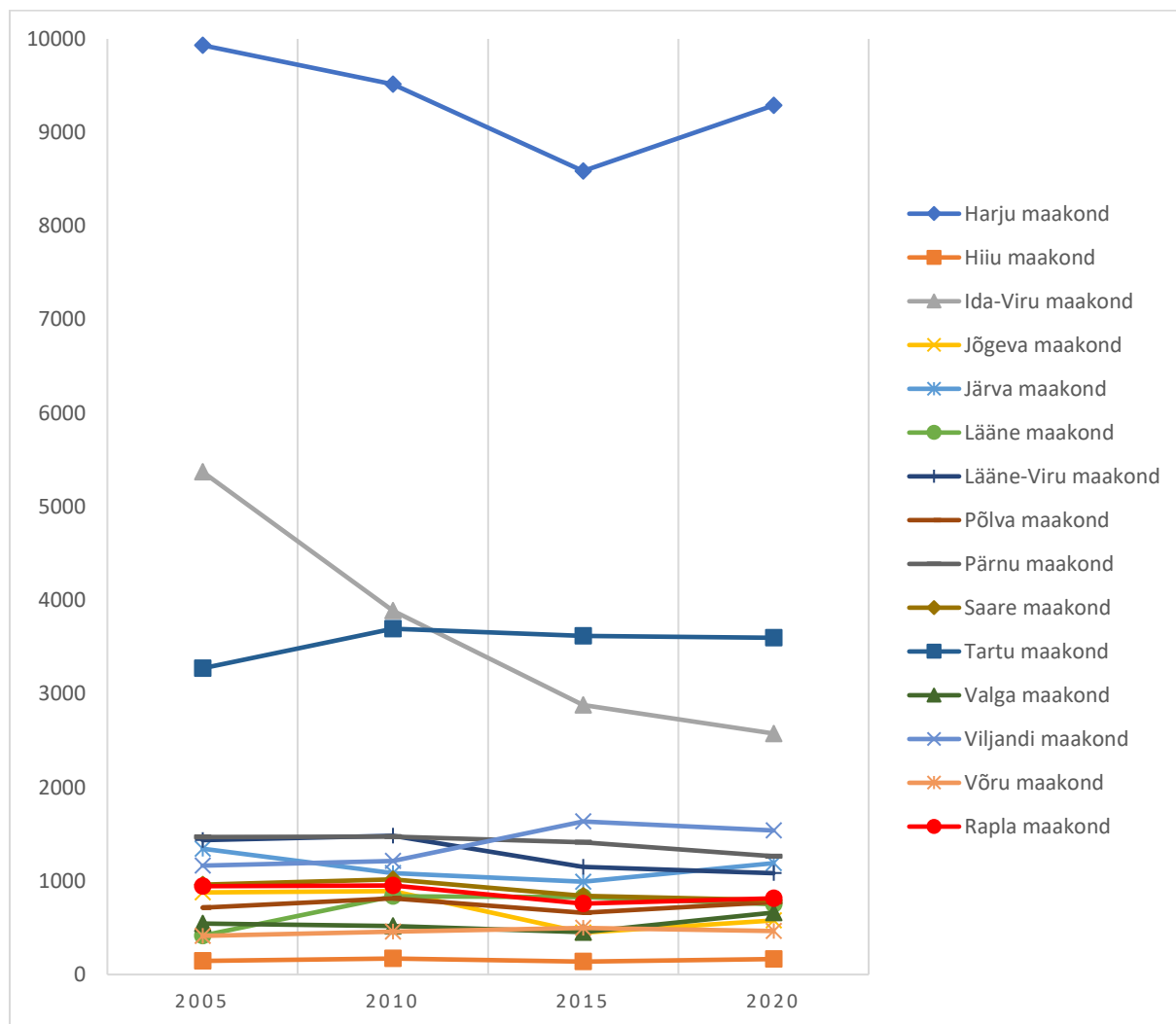
Ühe tõkkena, miks noored ei tule kooli õpetajaks tuuakse välja õpetajate palgad. Võrdluses Eesti keskmise brutopalgaga näeme, et viimastel aastatel (alates 2015. aastast) ületab õpetaja brutopalk oluliselt Eesti keskmist (vt joonis 85). Võimalik, et selline palgatase ei ole veel jõudnud soovitud mõju avaldada ja kindlasti ei saa ka kõik õpetajad nii kõrget palka. Lõpuks on tõenäoline, et on ka teised takistused õpetaja kutse valimisel.

Joonis 86. Õpingute katkestajad Eesti üldhariduskoolides 2020. aastal.

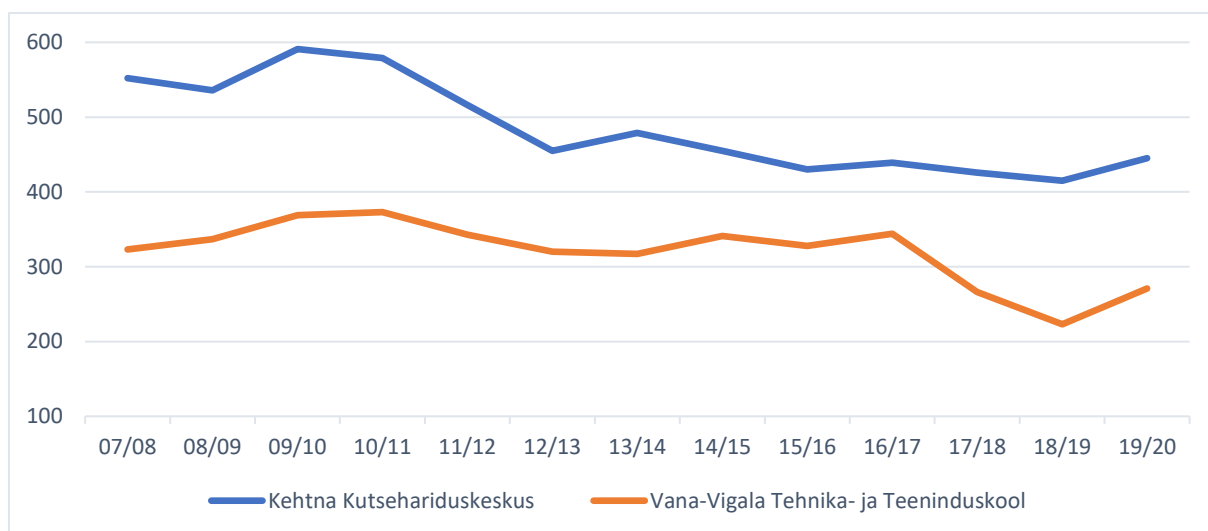
Õpingute katkestamine ja edasiõppimisest loobumine on igal juhul probleem iga konkreetse inimese eluteed ja edasisi valikuvõimalusi arvestades. Statsionaarse õppe puhul ei ole see enam massiline, kuid alades 9. klassist kasvab väljalangevus märgatavalt (vt joonis 86) – mitte igaühel ei ole lihtne end motiveerida läbima gümnaasiumi õppeprogrammi. Eriti drastiline on väljalangevus aga mittestatsionaarses õppes, kus loobujaid on väga palju, sh ka Raplamaal. Töö ja vahel ka pere kõrvalt on raske leida endas motivatsiooni – seda enam, et Eestis on kohustuslik vaid põhiharidus, mitte keskkool. Viimastel aastatel pole selles osas ka olulist paranemist olnud.

Rapla maakonnas on kaks kutsehariduslikku õppeasutust: Kehtna Kutsehariduskeskus ja Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool.

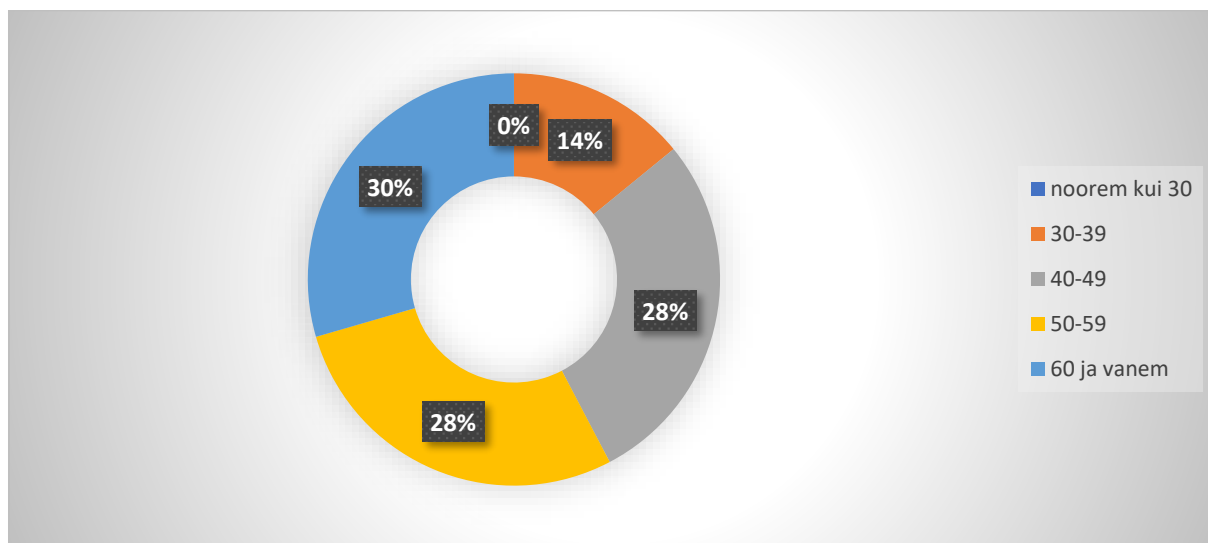
Joonis 87. Kutsehariduslikes õppeasutustes õppijate arvu dünaamika Eestis.

Kutsehariduslikes õppeasutustes õppijate arv on kogu riigis olnud kuni 2018. aastani üldises langustrendis. Vaid viimased kaks aastat on toonud väikese korrektsooni ülespoole. Eeskätt on numbrid alla toonud Harjumaa ja Ida-Virumaa, kus õpilaste arvud on olnud ja on praegugi suured (vt joonis 87). Mõnedes maakondades on täheldatav mõningane õpilaste arvu kasv, nt Tartumaal, Viljandimaal, Läänemaal. Enamiku maakondade puhul saab rääkida pigem stabiilsusest või mõningasest kahanemisest.

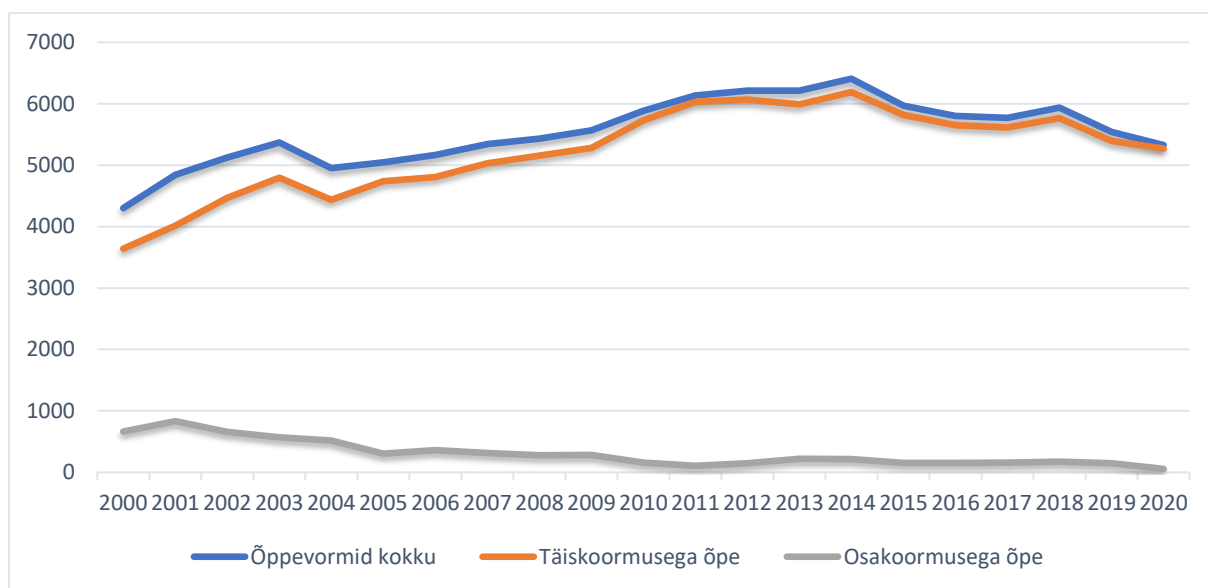
Joonis 88. Raplamaa kutseharidusasutuste õpilaste arv.

Õpilaste arv on kahanenud ka Raplamaa kutseharidusasutustes – Kehtna Kutsehariduskeskus on viimase 12 aastaga kaotanud 107 õpilast ehk 19,4% ja Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool 52 õpilast ehk 16,1% (vt joonis 88). Kuigi viimasel õppeaastal toimus mõlemas väike tõus, on trend seni olnud pigem alla suunas.

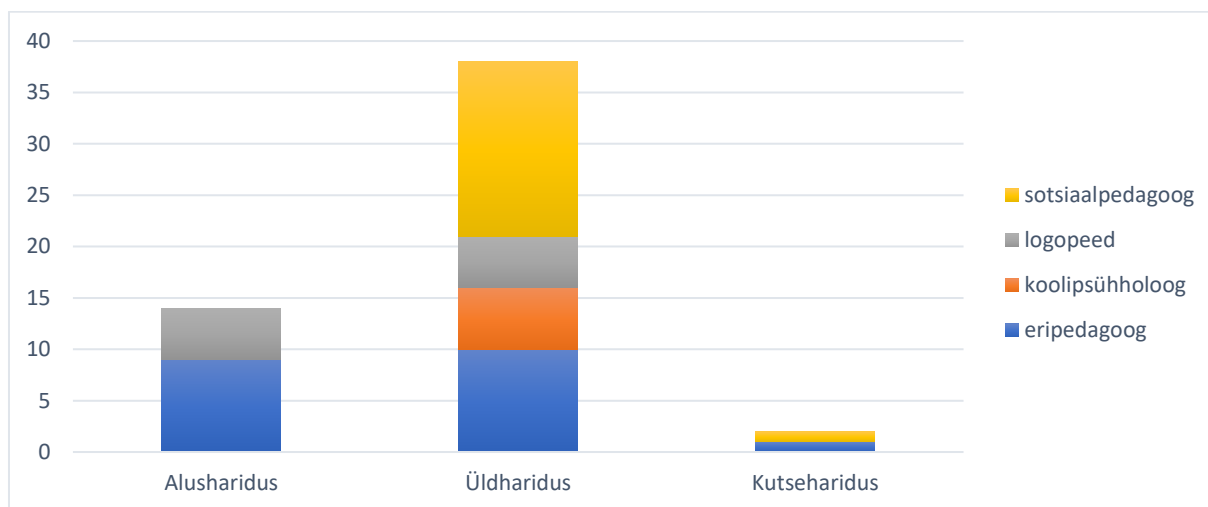
Joonis 89. Raplamaa kutseõppeasutuste õpetajad 2020/2021 õppeaastal.

Õpetajate kaadri vananemise probleem ei ole jätnud puutumata ka kutseharidussüsteemi – tegelikkuses on kaader siin isegi pisut vanem kui üldhariduskoolides (vt joonis 89). Isegi võrreldes 2017. aasta andmetega on vananemine olnud drastiline – protsendi punkti võrra kasvanud on nii 60-aastaste ja vanemate kui 50-59-aastaste vanuserühmad. Eriti tugevalt on kasvanud 40-49-aastaste osakaal – tervelt 6 protsendipunkti! Seevastu on märgatavalt vähenenud 30-39-aastaste osakaal ja alla 30-aastaste grupp on täiesti kadunud.

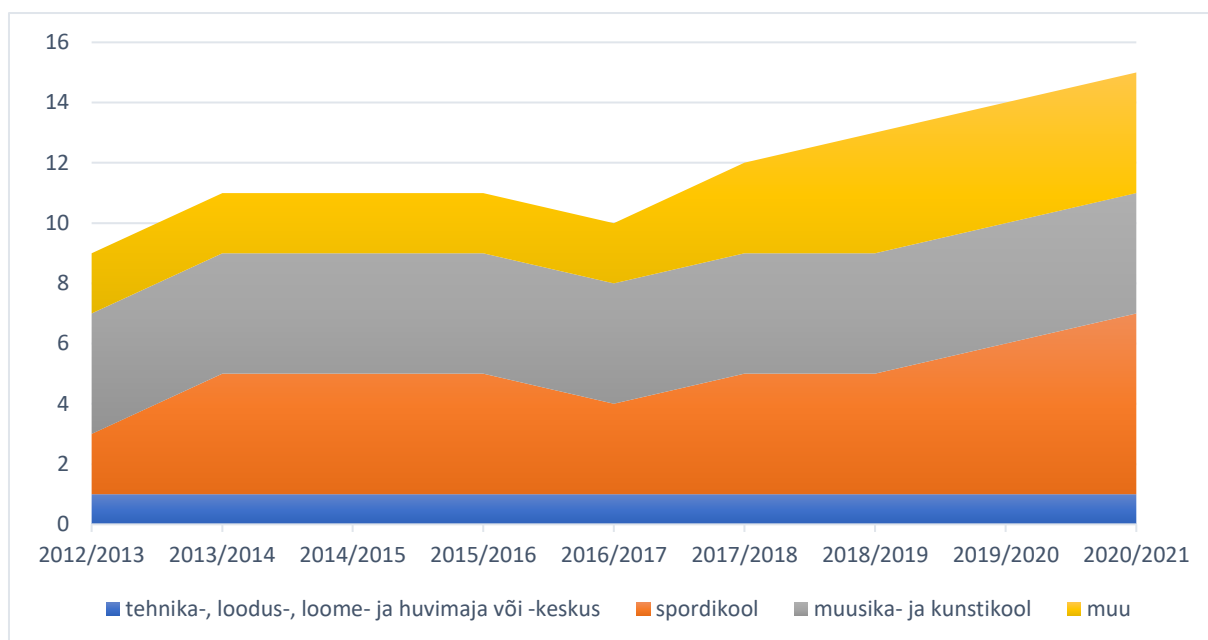
Joonis 90. Kutseõppes väljalangejad Eestis.

Mittestatsionaarse õppe kõrval üldhariduses on kutseharidussüsteem teine, kust õpilaste väljalangevus on väga suur ja seega on tegemist ka olulise probleemiga (vt joonis 90). Kui osakoormusega õppe osas on suudetud väljalangevus hoida viimastel aastatel suhteliselt madalal, siis täiskoormusega õppe puhul on väljalangevus endiselt väga kõrge. Kuni 2014. aastani see kasvas üsna kiiresti – tervelt 70% võrra. Viimase kuue aastaga on toimunud väike langus (15% võrra), aga kindlasti on veel vara öelda, kas see on pikem trend.

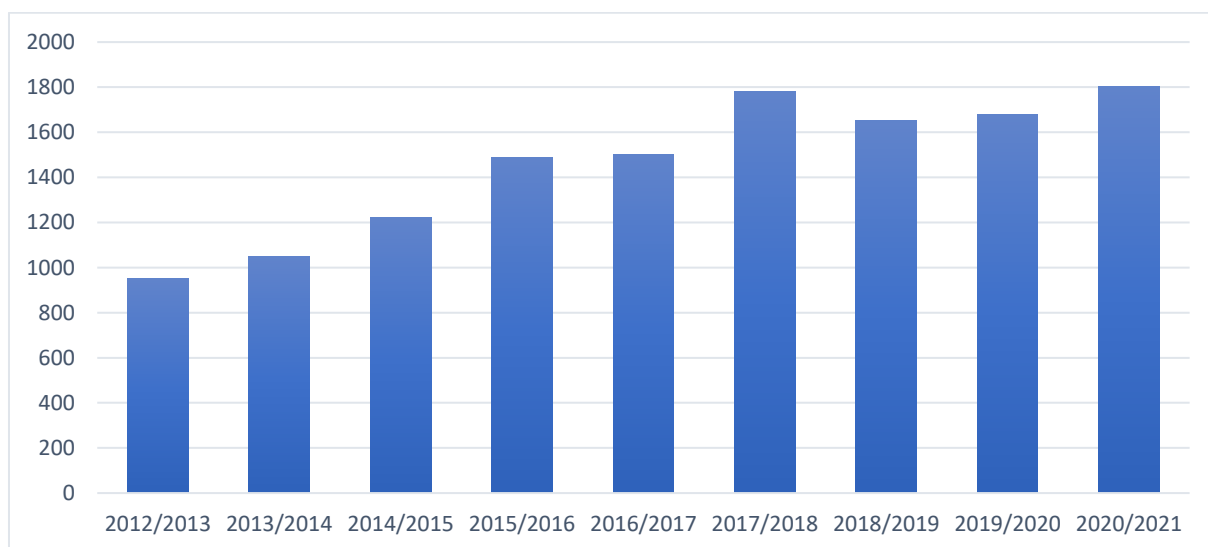
Joonis 91. Tugispetsialistid Raplamaa koolides 2020/2021 õppeaastal.

Väljalangevust võib aidata ennetada tugispetsialistide tegevus koolides. Arvestades koolide hulka maakonnas, on tugispetsialistide arv küllalt väike – kutseõppeasutustes on kokku 1 eripedagoog ja 1 sotsiaalpedagoog, koolieelsetes lasteasutustes 9 eripedagoogi ja 5 logopeedi ning üldhariduskoolides 10 eripedagoogi, 6 koolipsühholoogi, 5 logopeedi ja 17 sotsiaalpedagoogi (vt joonis 91). Kuigi tugispetsialistide arv maakonna koolides on viimase 3 aastaga kasvanud 43-lt 54-le ning üldine kasv on olnud ka alushariduses ja üldhariduses, siis on ka tagasilööke – nt kutsehariduses on spetsialiste 1 võrra vähem ning logopeedide arv on vähenenud ka nii alus- kui üldhariduses.

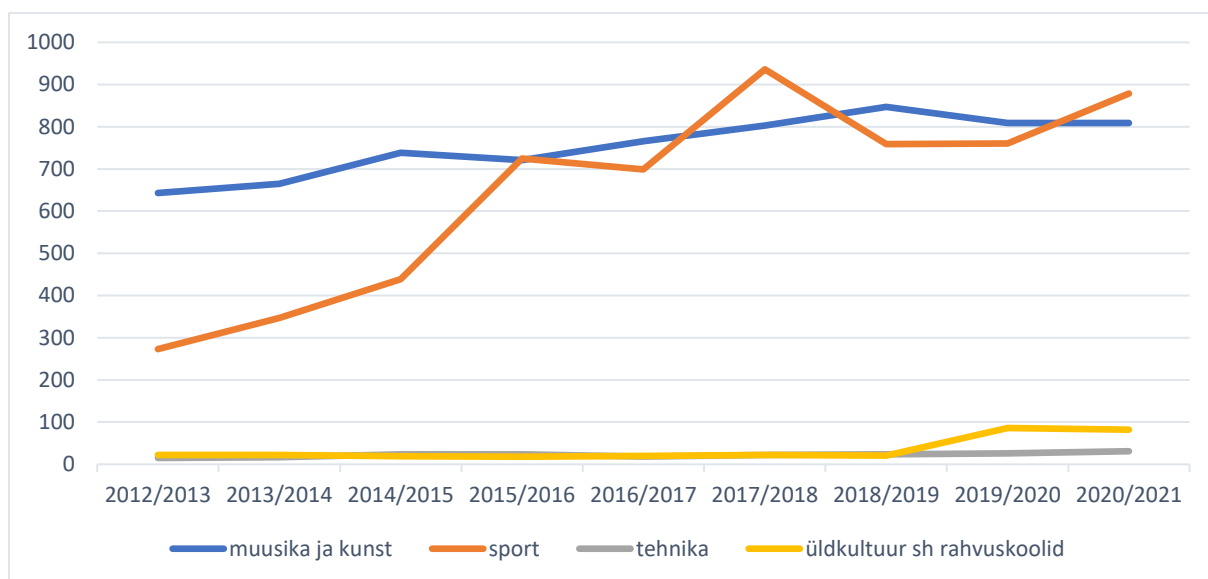
Joonis 92. Raplamaa huvikoolid alamtüüpide lõikes.

Raplamaal oli 2020/2021 õppeaastal kokku 15 erinevat tüüpi huvikooli (vt joonis 92) – võrdluseks 2012/2013 õppeaastal oli huvikooli oli kokku 9. Tegutsetakse mitmetes erinevates valdkondades. Huvikoolide arv on olnud kasvutrendis ja eriti jõudsalt on kasvanud spordikoolide arv.

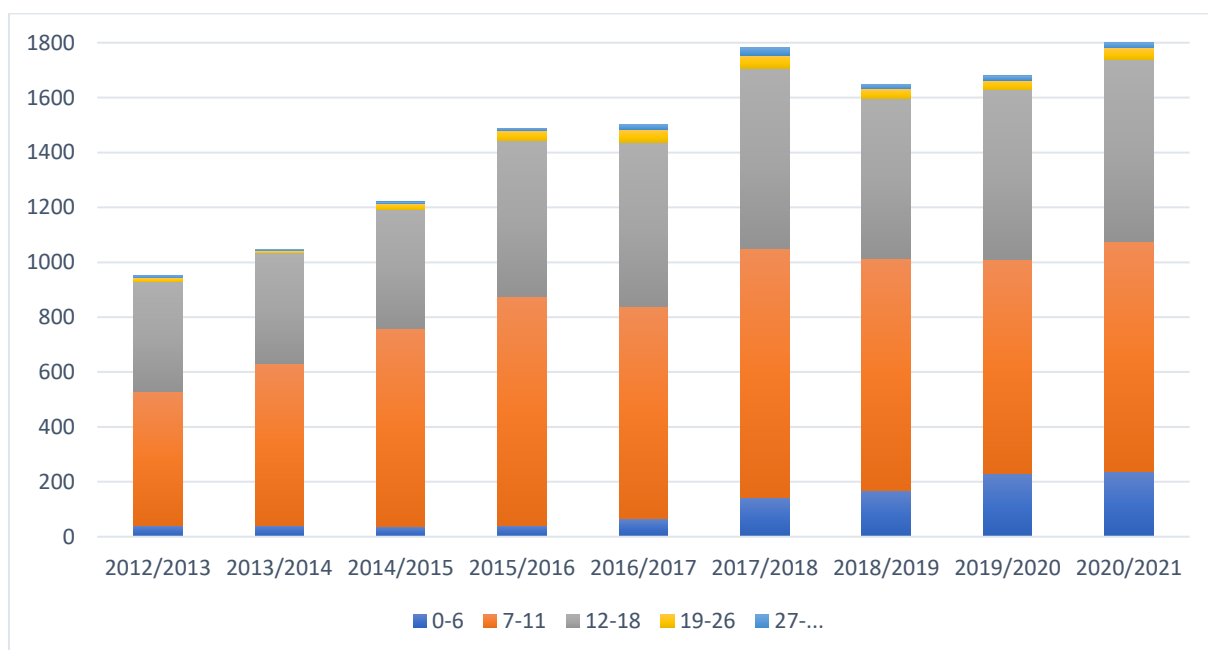
Joonis 93. Õppurite koguarv Raplamaa huvikoolides.

Õppurite arv maakonna huvikoolides on olnud pea pidevas kasvutrendis. Võrreldes 9 aasta taguse ajaga on kasv olnud muljetavaldav – praegu võtab huvikoolide tööst osa juba 1801 inimest (vt joonis 93). Võrdluseks, et 2012/2013 õppeaastal oli osalejaid vaid 953.

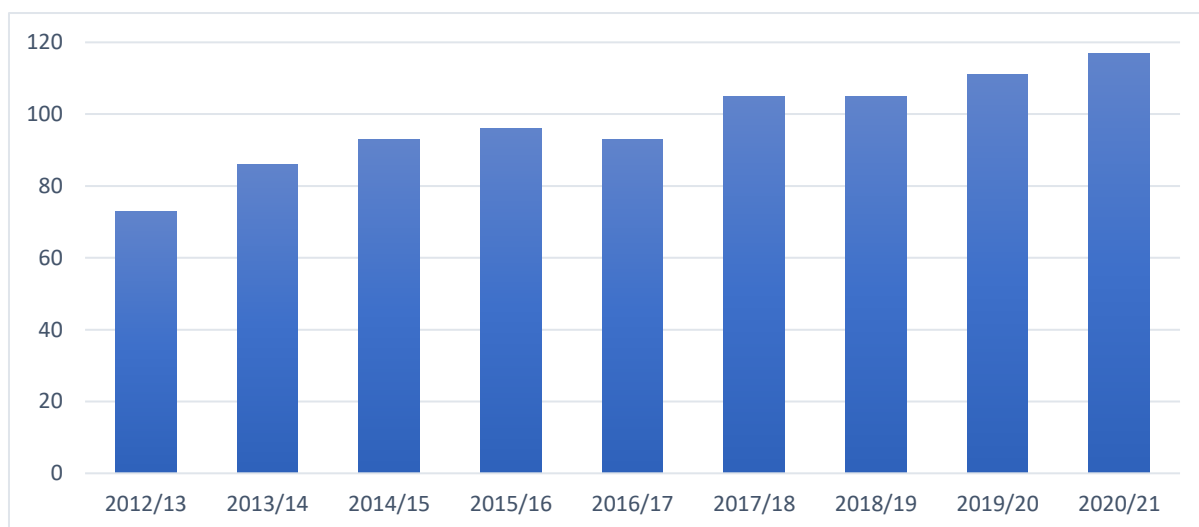
Joonis 94. Õppureid Raplamaa huvikoolides valdkonniti.

Valdkondadest on kasvanud muusika ja kunstiga tegelejate arv, aga eriti jõudsalt on kasvanud spordikoolides õppijate arv, mis jõudis 2020/2021 õppeaastal juba 879-ni (2017/2018 oli küll veelgi enam – 936) (vt joonis 94). Märkusena tuleb öelda, et nimetus „tehnika“ on joonisel ebatäpne – selle nime all on tegelikkuses Kohila Keskkonnahariduse Keskus.

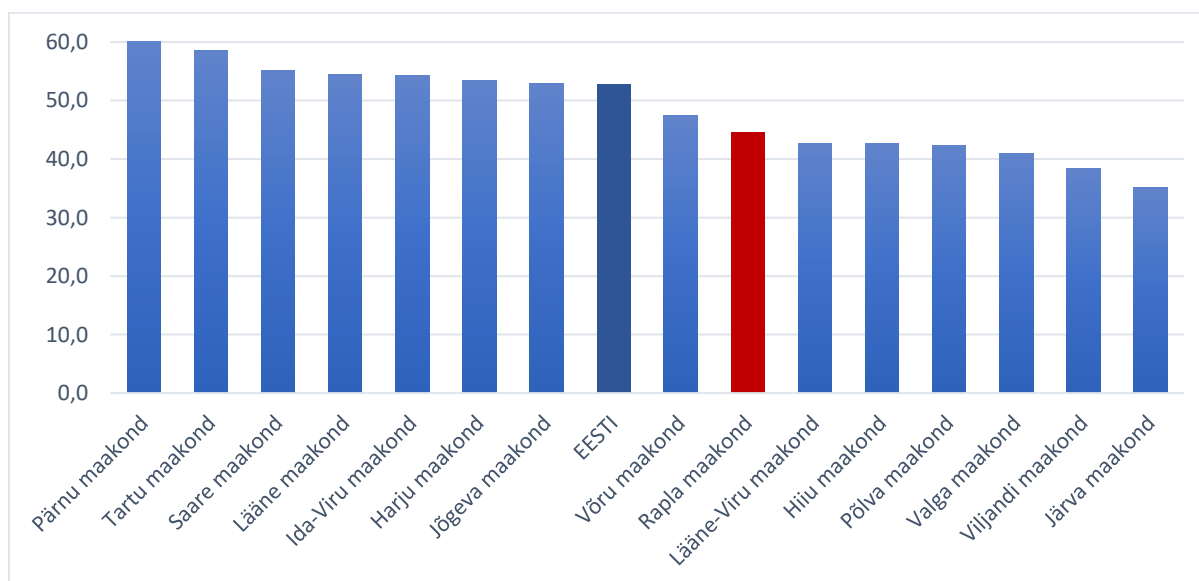
Joonis 95. Õppureid Raplamaa huvikoolides vanuse lõikes.

Väga selgeid muutusi võib näha huvikoolide õppurite valikul, mis on muutunud märksa paindlikumaks (vt joonis 95). Kui varem olid pea kõik õppurid 7-11 või 12-18 aasta vanused, st kooliealised, siis praeguseks on väga oluliselt kasvanud ka eelkooliealiste osalemine huvikooli töös ning samuti 19-26-aastaste ja veelgi vanemate osalus.

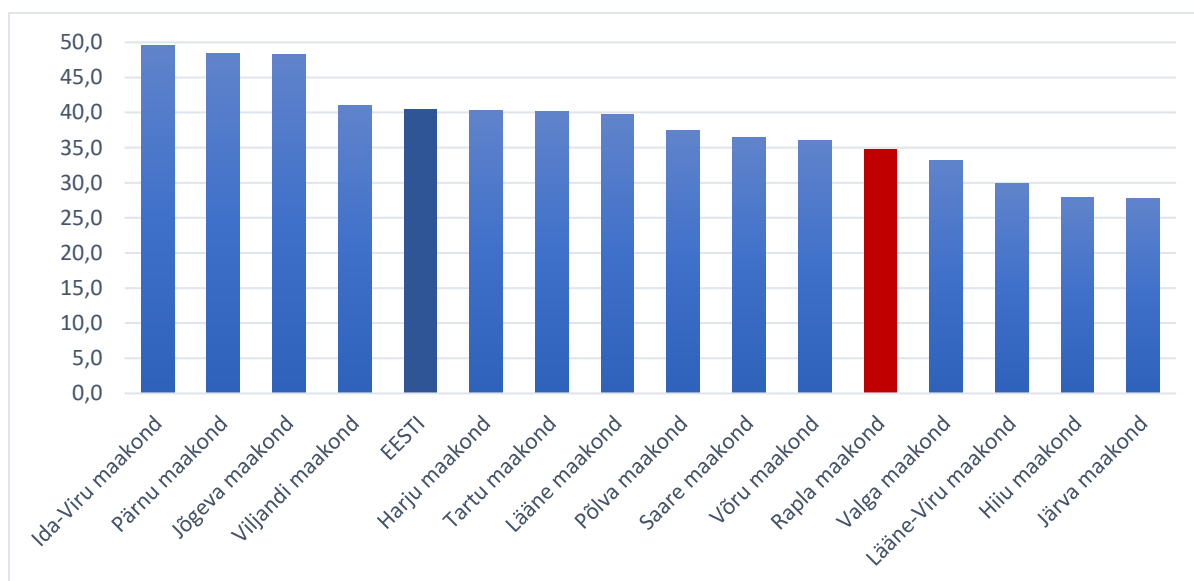
Joonis 96. Pedagoogide arv Raplamaa huvikoolides.

Õpetajate arv Raplamaa huvikoolides on aastate jooksul jõudsalt kasvanud – 2012/2013 õppeaasta 73-lt 2020/2021 õppeaasta 117-le. Kasv on toimunud nii muusika ja kunsti kui ka spordi valdkonnas (vt joonis 96).

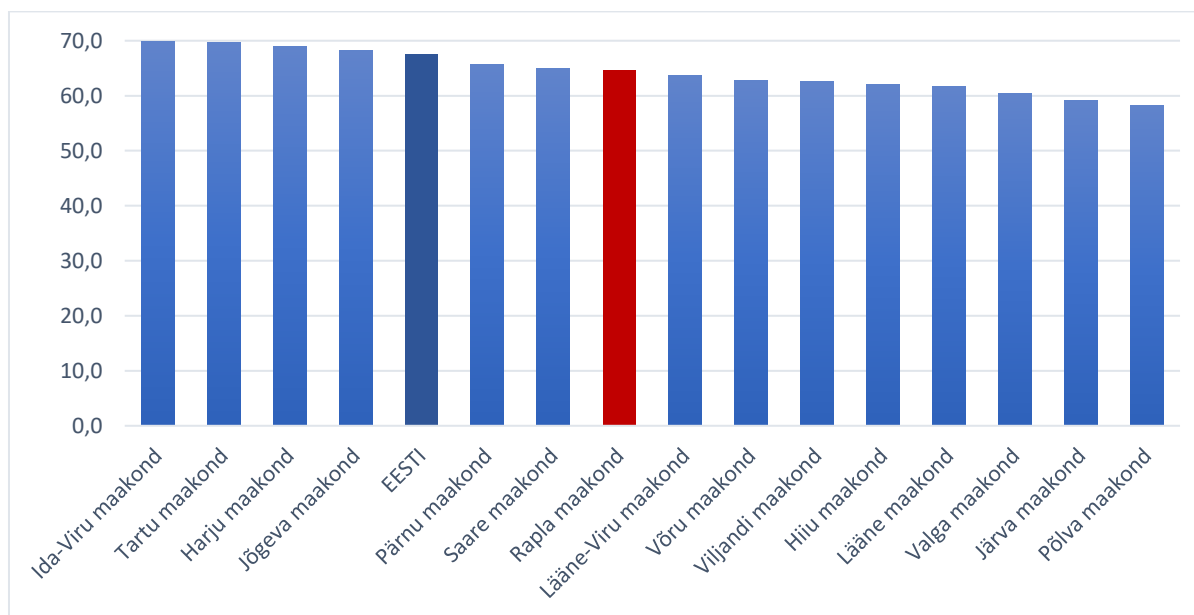
Joonis 97. Laia matemaatika riigieksami tulemused 2020. aastal (aritmeetiline keskmine).

Riigieksamite tulemuste põhjal võib väita, et nii reaalainetes (lai ja kitsas matemaatika riigieksam) kui humanitaarainetes (eesti keele riigieksam) jäävad maakonna õpilased pigem Eesti keskmisele alla. Veel kolm aastat varem ületasid Raplamaa koolilõpetajad eesti keele riigieksami tulemustelt riigi keskmist taset. Selle kolme aasta jooksul on maakonna koolilõpetajate riigieksamite keskmised tulemused langenud kõigis ainetes.

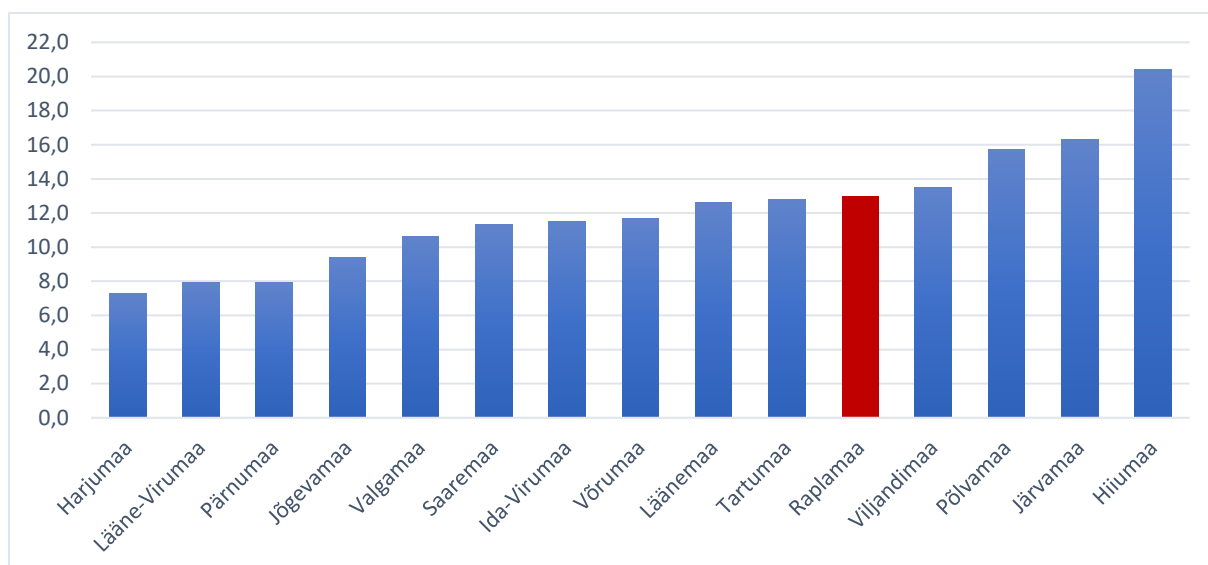

Joonis 98. Kitsa matemaatika riigieksami tulemused 2020. aastal (aritmeetiline keskmine).

Laia matemaatika puhul oli Raplamaa õpilaste keskmine 44,6 punkti ja Eesti keskmine 52,8 punkti (vt joonis 97), kitsa matemaatika puhul oli Raplamaa õpilaste keskmine 34,8 punkti ja Eesti keskmine 40,5 punkti (vt joonis 98) ning eesti keele puhul oli Raplamaa õpilaste keskmine 64,7 punkti ja Eesti keskmine 67,5 punkti (vt joonis 99).

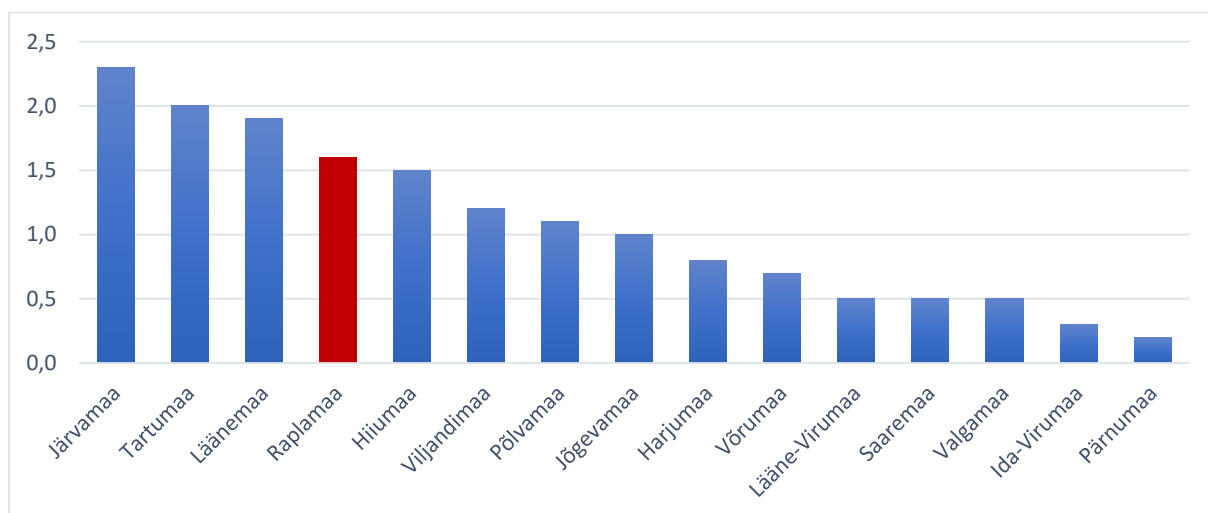

Joonis 99. Eesti keele riigieksami tulemused 2020. aastal (aritmeetiline keskmine).

Joonis 100. Koolide kasutuses olev suletud netopind õpilase kohta 2020/2021 õppeaastal (m²).

Raplamaa koolihooned on endiselt üsna suured – keskmiselt tuleb ühe õpilase kohta 13,0 m² suletud netopinda (vt joonis 100). Seda on märksa enam kui Eestis keskmiselt ja Raplamaa on maakondadest selle näitaja poolest 11. kohal. See loob muudatus vajaduse koolide käsutuses oleva pinna tõhusamaks kasutamiseks praegu ja tulevikus.

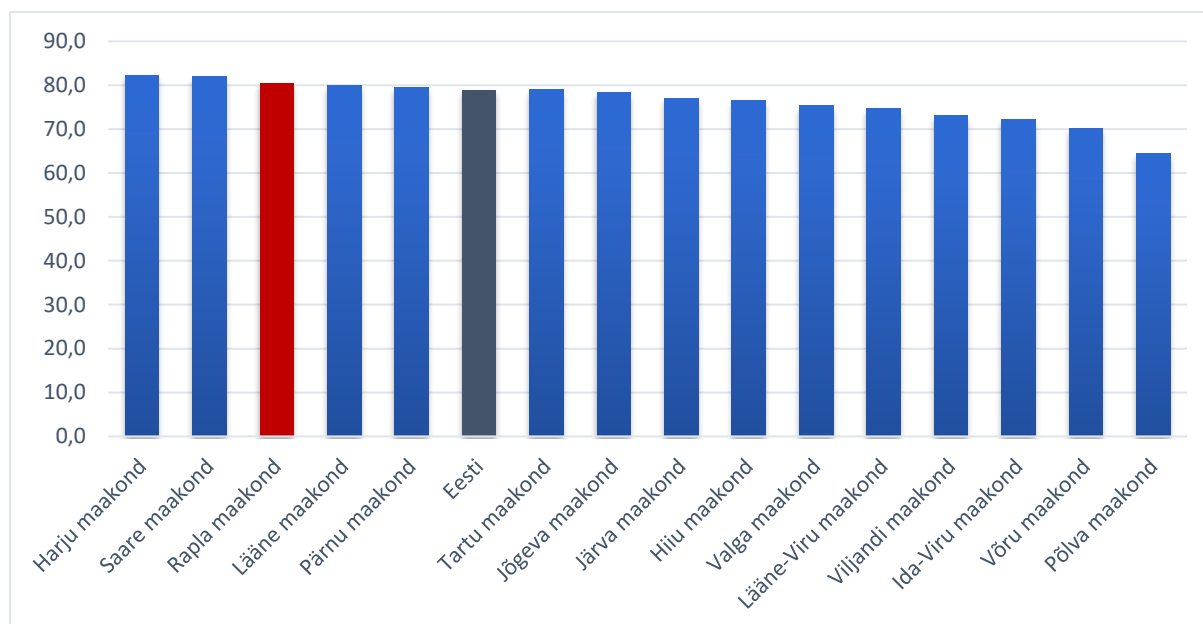
Joonis 101. Koolide õpilaskodu/ühiselamu pindala õpilase kohta 2020/2021 õppeaastal (m²).

Õpirände seisukohalt on oluline õpilaskodude olemasolu ja piisav kohtade arv. Raplamaal on ühe õpilase kohta suhteliselt palju õpilaskodu pinda – maakondade seas ollakse neljandad (vt joonis 101). Suuremas osas kuulub see pind kutseharidusasutuste juurde, üldhariduskoolidel on õpilaskodukohti suhteliselt vähe.

2021. aastal paiknevad õpilaskodud Raplamaa üldhariduskoolidest Raikküla Kooli (942 m²), Vana-Vigala Põhikooli (695 m²) ja Rapla Kesklinna Kooli juures (403 m²). Lisaks on õpilaskodud maakonnas paiknevate kutseharidusasutuste, Kehtna Kutsehariduskeskuse (2995 m²) ja Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskooli juures (5391 m²).

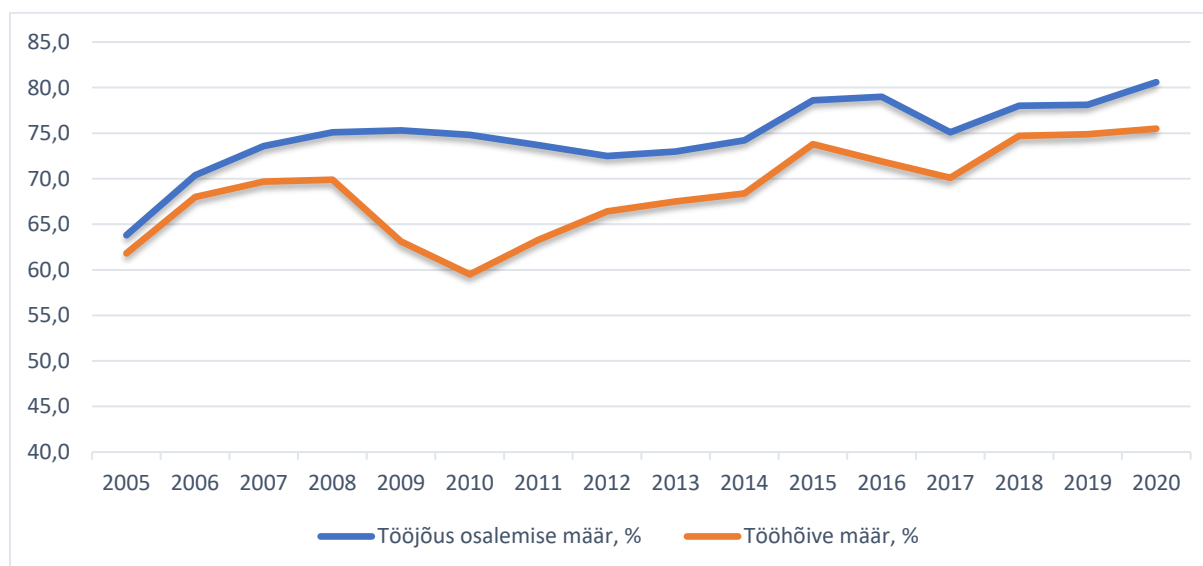
5. Füüsiline ja sotsiaalne sidusus

Raplamaa elanikkonna kohta võib väita, et see on majanduslikult üsna aktiivne ja töajõus osalemise määr on küllaltki kõrge – 80,6 75,1% (vt joonis 102). See number on viimase 3 aastaga kasvanud 5,5 protsendipunkti võrra ja selle näitaja poolest on maakond Eestis kolmas (varem keskmisete hulgas).

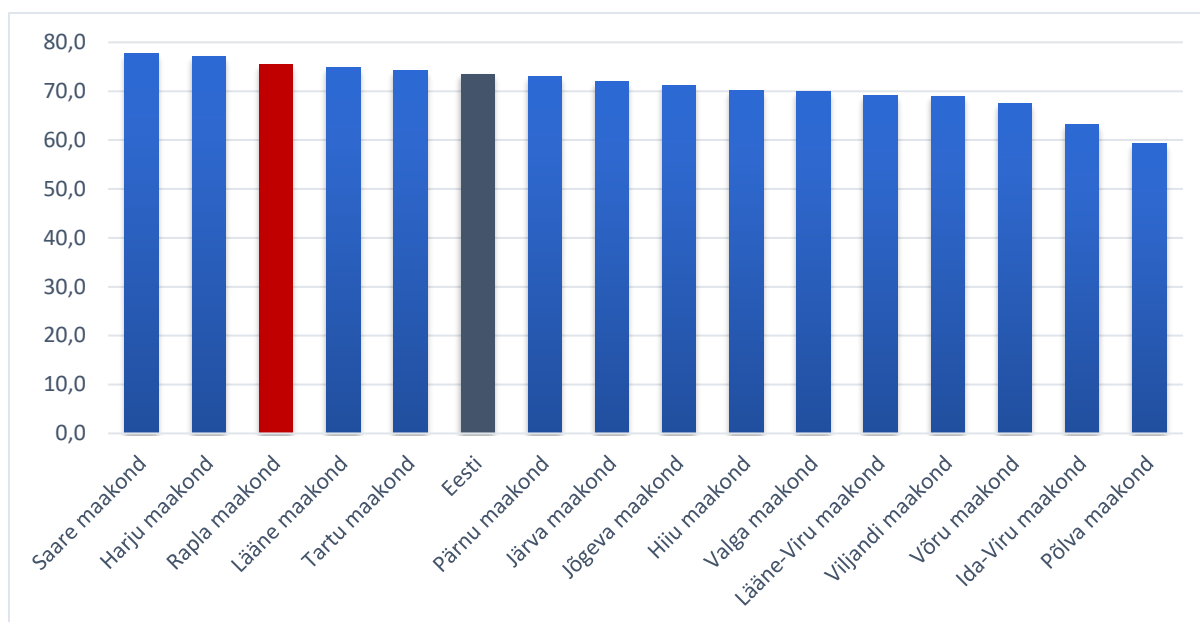
Joonis 102. Töajõus osalemise määr 2020. aastal (15-64-aastastest) (%).

Muudatused maakondade osas on olnud mõlemasuunalised – on neid, kus töajõus osalemise määr on suurenenud ja ka neid, kus see on vähenenud. Valdav suund on siiski olnud positiivne, kuigi teistes maakondades ei ole kasv olnud nii suur kui Raplamaal.

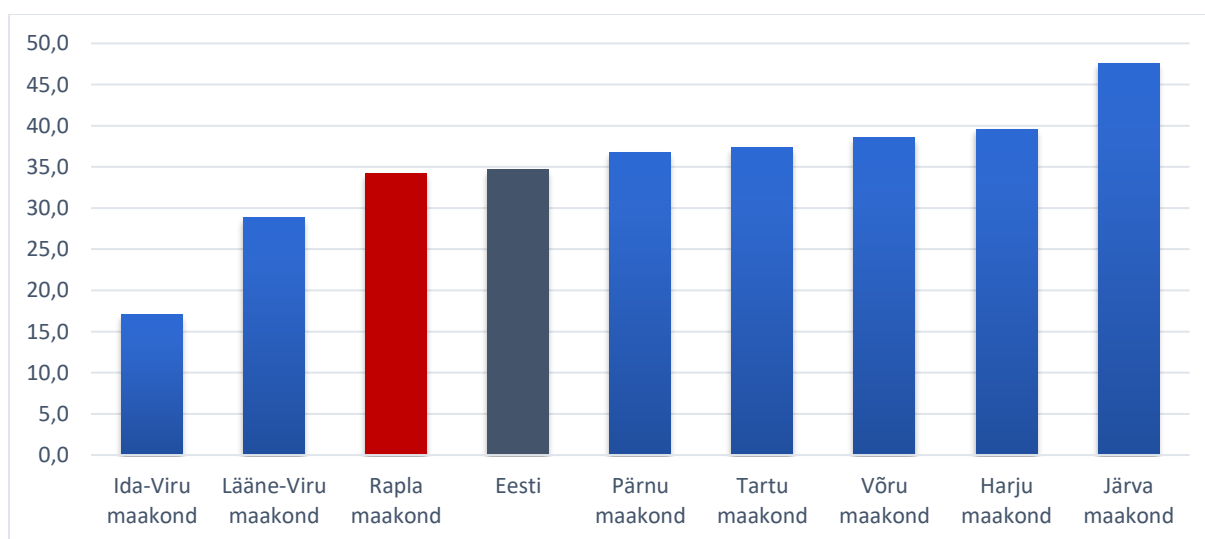
Joonis 103. 15-64-aastaste hõiveseisund Raplamaal.

Viimase tosina aasta jooksul on hõiveseisund Raplamaal üldise trendina paranenud – nt töajõus osalemise määr on tõusnud 2005. aasta 63,8%-lt 2020. aasta 80,6%-le (vt joonis 103). Sama võib öelda ka tööhõive määra kohta – 61,8%-lt 75,5%-le – kuigi siin on nähtavad muidugi ka majandussurutisega seonduvad ajutised tagasilöögid.

Joonis 104. Tööhõive määr tööealiste (15-64-aastased) seas 2020. aastal.

Tööhõive määralt (75,5 70,1%) oli Raplamaa 2020. aastal Eestis 3. kohal (varem keskmiste seas) – kasv viimase 3 aastaga on olnud 5,4 protsendipunkti (vt joonis 104). Raplamaad edestavad vaid Saaremaa (77,7%) ja Harjumaad (77,1%). Pilt üle Eesti oli 2020 ühtlasem ja puudub varasem märgatav vahe Harjumaad ja teiste vahel. Samas viimaste (Ida-Virumaa (63,1%) ja Põlvamaa (59,3%)) vahe teistega on suurenenud.

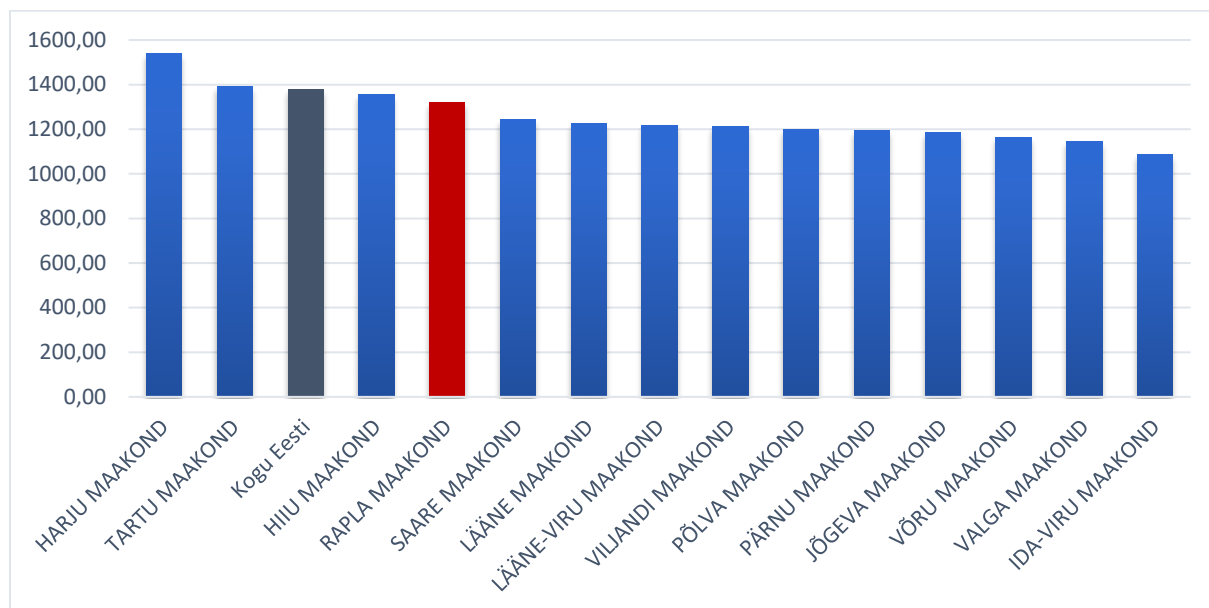

Joonis 105. Noorte (15-24-aastased) tööhõive määr 2020. aastal.⁹

On loomulik, et noorte tööhõive määr on märksa madalam üldisest tööhõivemäärast, kuna noored on paljus seotud veel kooliõpingutega, osa võtab ka mingi aja kooli järel karjäärivalikuks. Raplamaal oli noorte tööhõive määr 2020. aastal 34,2% (vt joonis 105). Raplamaa on Eesti maakondade seas arvatavasti keskmike hulgas, jäädes Järvamaa 47,6% ja Ida-Virumaa 17,1% vahele ning väga lähedale

⁹ Hiiumaa, Jõgevamaa, Läänemaa, Põlvamaa, Saaremaa, Valgamaa ja Viljandimaa andmete avaldamist ei võimalda andmekaitse põhimõtte (ESA).

Eesti keskmisele (34,7%). Täpselt ei saa maakonna positsiooni hinnata Statistikaameti puudulike andmete tõttu. Varane tööhõive mõjutab positiivselt tööturul osalemise aktiivsust ka edasises elus.

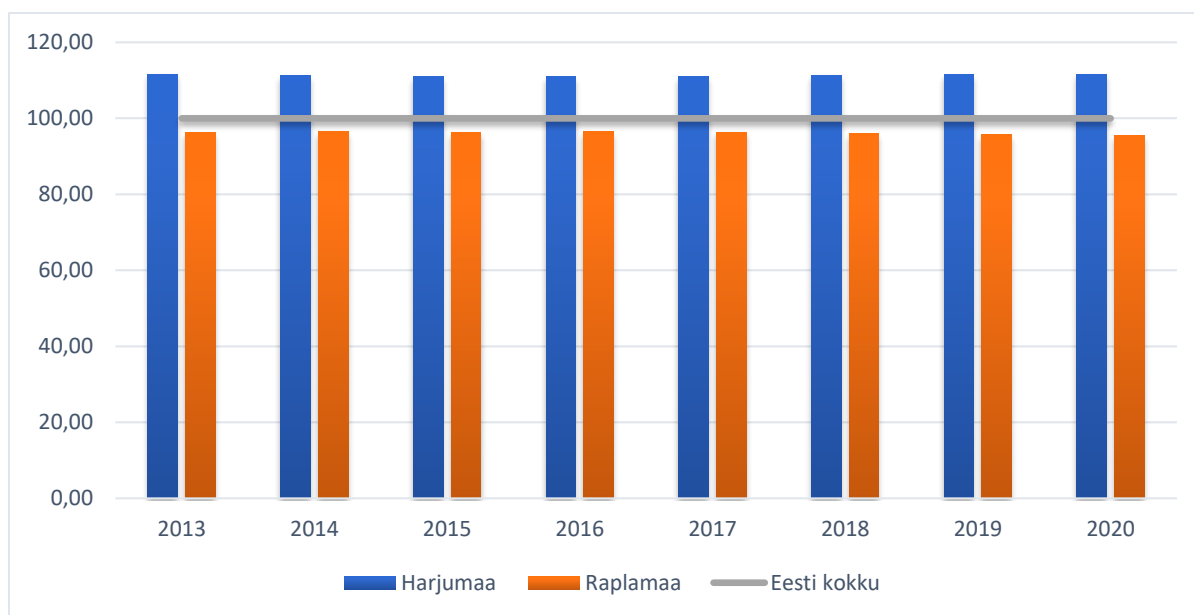
Joonis 106. 2020. aasta palgatöötaja kuu keskmine brutosissetulek maakondades.

Keskmise brutokuusissetuleku poolest oli Raplamaa 2020. aastal maakondade seas kõrgel 4. positsioonil (vt joonis 106). Kuu keskmine brutosissetulek Raplamaal oli 1319,10 eurot. Võrreldes 2017. aastaga oli juurdekasv 205,76 eurot. Muidugi on pingereas taas esikohal Harjumaa (1540,70 eurot), kes veab üles ka Eesti keskmise näitaja (1379,68 eurot). Üle Eesti keskmise küünib seekord ka Tartumaa (1392,76). Kõik teised maakonnad jäävad alla Eesti keskmise. Raplamaad edestab veel ka Hiiumaa. Kagu-Eestis ja Ida-Virumaal jäävad sissetuleku numbrid alla 1200 euro.

Kohalike omavalitsuste lõikes juhivad 2020. aastal edetabelit Harjumaa Rae vald, kus kuu keskmine brutosissetulek oli 1893,32 eurot ja Viimsi vald (1873,81). Madalaimad sissetulekud on mitmetes Kirde- ja Kagu-Eesti ning Peisiveere piirkonna omavalitsustes, nt Valga vald (1079,33 eurot), Lügánuse vald (1098,08), Mustvee vald (1102,72) ja Setomaa vald (1106,90).

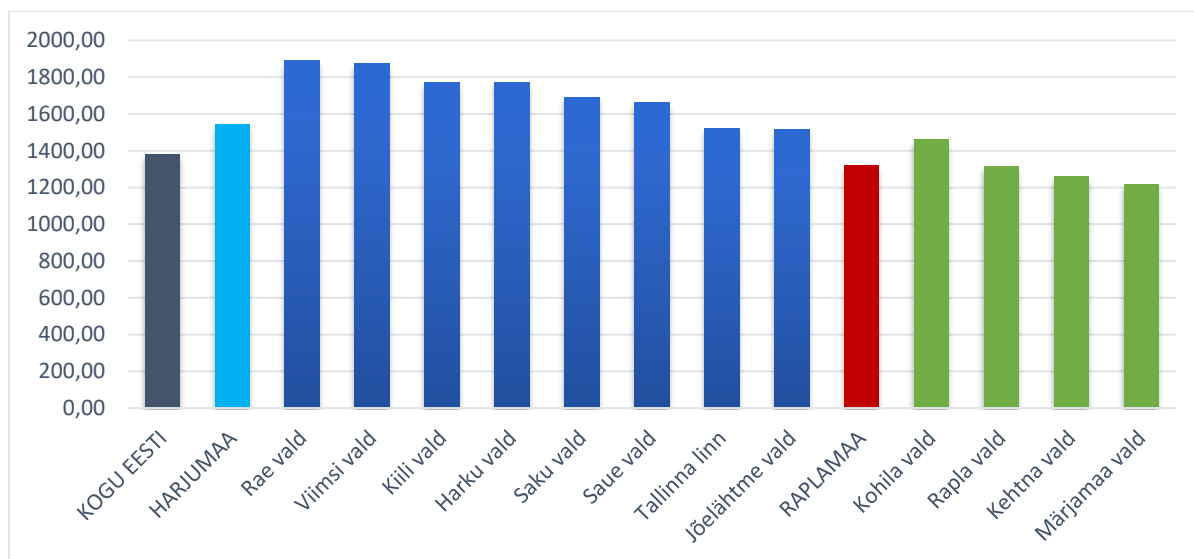
Geograafiliselt on näha, et reeglina on sissetulekud suuremad suurtes linnades ja nende lähistel. Suured linnad on arengumootoriteks, seal ümbruses toodetakse enamuse SKP-st ja majandustulust. See mõjutab ka sissetulekuid. On ka suurtest linnades kaugemale jäävaid erandeid, kus sissetulekud kõrgemad, nagu nt Hiiumaa, aga üldjuhul eristuvad selgelt just suurte majanduskeskuste (Tallinn, Tartu) lähitagamaad.

Lähedus Tallinnale on üles vedanud ka Raplamaalaste brutosissetulekud. Kui jälgida viimase aastakümne dünaamikat, siis on Raplamaa tase mõnevõrra lähenenud Eesti keskmisele ja isegi Harjumaa tasemele (vt joonis 107) – vähemasti kuni 2016. aastani. See näitab, et Tallinna ja selle lähiümbruse majanduslik mõju laieneb üha, seda ka üle maakonna piiride. Viimase paari aasta jooksul vahe taas mõnevõrra kasvanud.

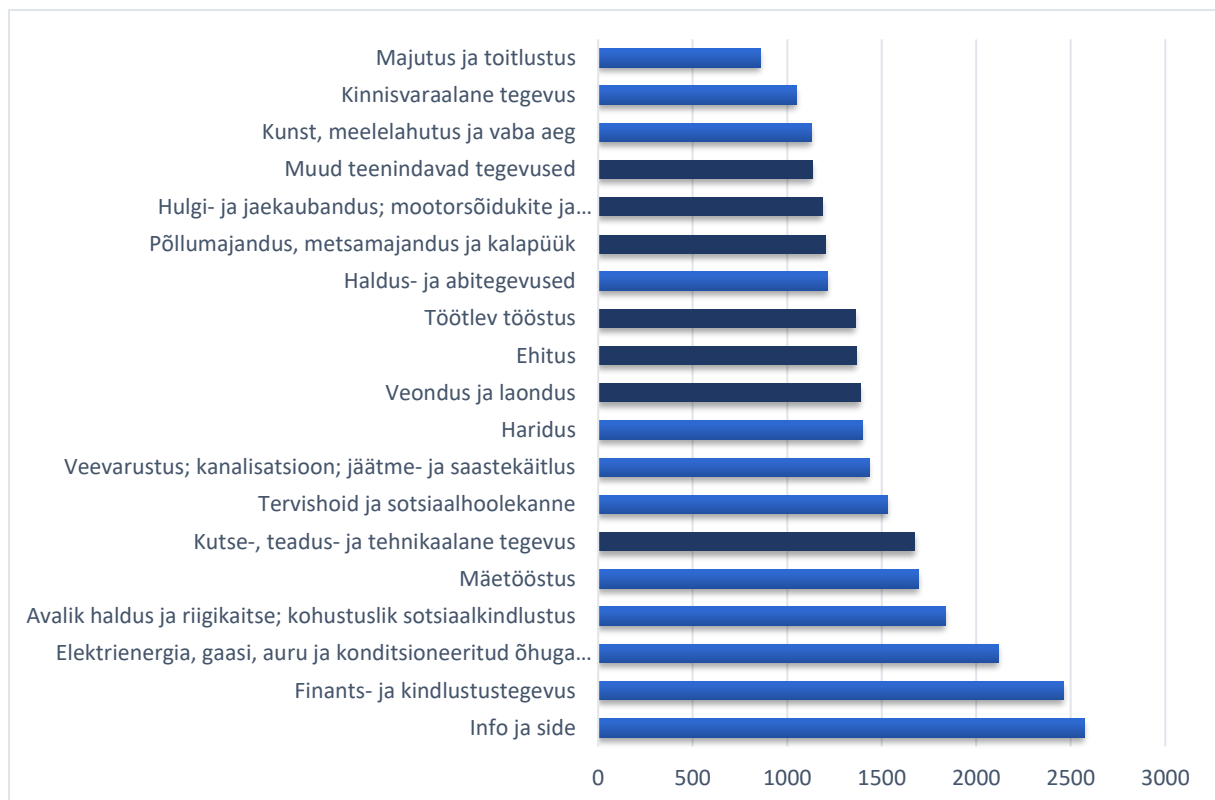
Joonis 107. Kuu keskmise brutosissetuleku muutus võrdluses Eesti keskmisega (Eesti = 100).

Tallinna mõju on näha ka sellest, et Raplamaa kohalikest omavalitsustest on kõrgema brutosissetulekuga üldjuhul need, mis Tallinnale lähemal ja millel parem ühendus pealinnaga.

Joonis 108. Nn Tallinna „kuldse ringi“ ja Raplamaa palgatöötaja kuukeskmise brutotulu võrdlus 2020. aastal.

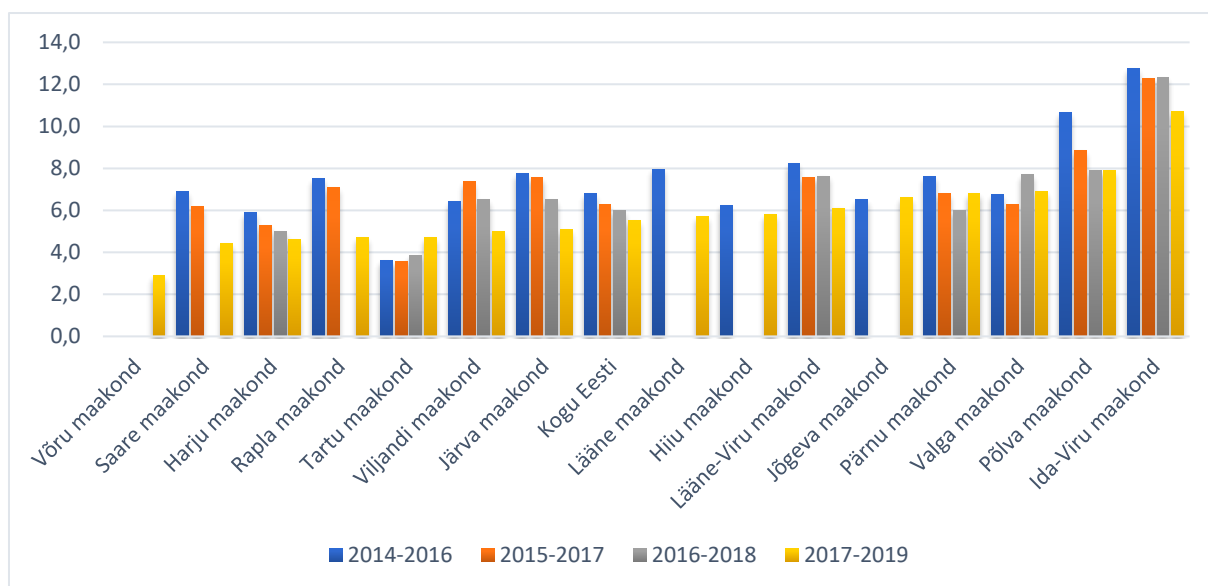
Raplamaal ei pääse sissetulekute osas võrdlusest Harjumaa ega sealsete omavalitsustega, kuna seal pakutav palgatase on see, millega Raplamaa kohalikud omavalitsused ja eraettevõtjad peavad konkureerima (vt joonis 108). Kohila vald ei jää enam kaugele Tallinna linna palgatasemest ning edestab enamikku nn Tallinna „kuldsest ringist“ väljapoole jäävaid Harjumaa omavalitsusi. Ka Rapla valla brutopalga tase on võrreldav Harjumaa servaaladega.

Joonis 109. Keskmine brutokuupalk tegevusalarühmade (EMTAK 2008) lõikes 2020. aastal (eurodes).¹⁰

Kui vaadata erinevad tegevusalasid keskmise brutokuupalga alusel, siis näeme, et Raplamaal levinud tegevusalad ei ole päris teravamas tipus sissetulekute mõttes – info ja side, finants- ja kindlustustegevus, energeetika, avalik haldus ning mäetööstus on maakonnas vähearenenud (vt joonis 109 (Raplamaal suuremat osatähtsust omavad tegevusalad on rõhutatud tumedama värviga)). Samas on brutokuupalga vahemikku 1363-1387 jäävad tegevusalad (veondus ja laondus, ehitus ning töötlev tööstus) Raplamaal üsna levinud, osakaaluga kindlasti üle 5%. Raplamaal suuremat osatähtsust omavatest aladest on mitmed samas ka madalama sissetulekute tasemega, nt põllu- ja metsamajandus, hulgi- ja jaekaubandus ning muud.

¹⁰ Raplamaale iseloomulikumat tegevusalarühmad välja toodud 2017. aasta hõivestruktuuri alusel.

Joonis 110. Töötuse määr (%), kolme aasta libisev keskmine.¹¹

Töötuse määr on viimastel aastatel vähenenud enamikus Eesti maakondadest (vt joonis 110), v.a Tartumaa, kus töötuse määr on hoopis pisut kasvanud ning Jõgevamaa ja Valgamaa, kus erilist muutust pole toimunud. Raplamaa oli oma 4,7% töötuse määraga 2017-2019 kolme aasta libiseva keskmisena 4. kohal. 2017-2019 langes see näitaja maakonnas 2,4 protsendipunkti võrra ja oli väiksem kui Eesti keskmine (5,5%). Maakondade rivi ühes otsas on Võrumaa 2,9% ning teises otsas Ida-Virumaa oma 10,7%-ga.

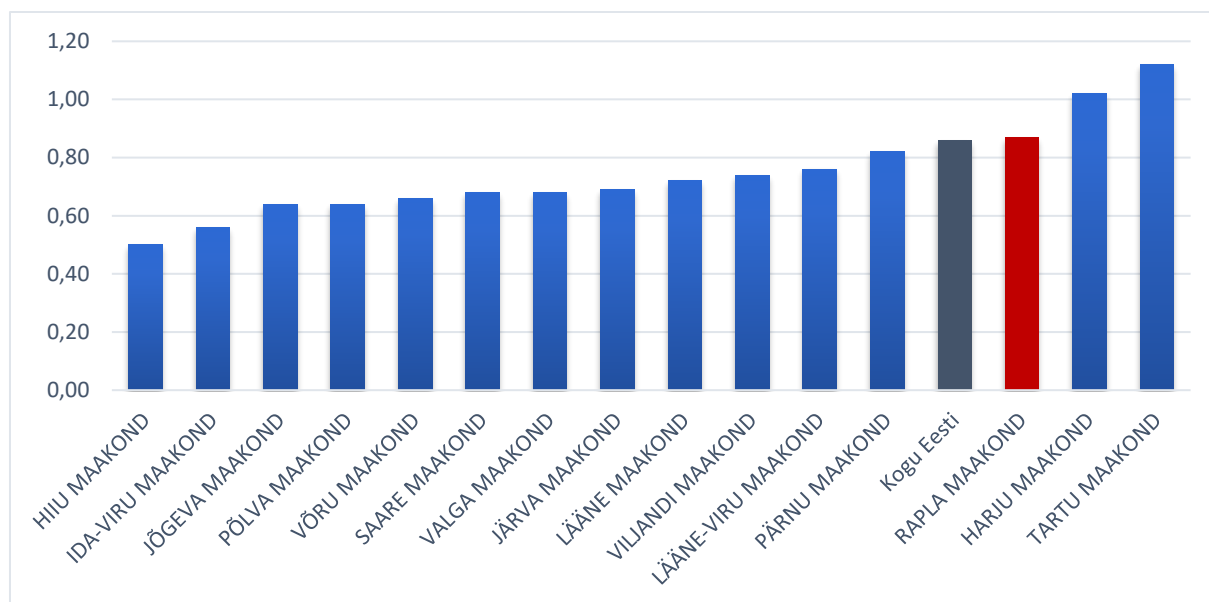
Joonis 111. Noorte (15-24-aastased) töötuse määr Eestis (%).

Noorte töötuse määr on Eestis kõikunud märksa suuremates piirides kui üldine töötuse määr – 10,1% – 2007. aastal kuni 32,9%-ni 2010. aastal (vt joonis 111). Sealt alates on see taas pidevalt langenud – 11,1%-ni. Kõikumistest hoolimata on üldine trend olnud läbi aastate noorte tööpuuduse vähenemise suunas.

Noorte tööpuudus on reeglina ca 2 korda kõrgem kui üldine tööpuudus. Sellel on omad objektiivsed põhjused – pooleliolevad õpingud, pikem töö otsimine peale kooli, tihedam töökohtade vahetamine,

¹¹ Hiiumaa, Jõgevamaa, Järvamaa, Läänemaa, Põlvamaa, Raplamaa, Saaremaa, Valgamaa ja Võrumaa andmed on puudulikud, kuna andmeid ei ole saadud või need on avaldamiseks ebakindlad (ESA).

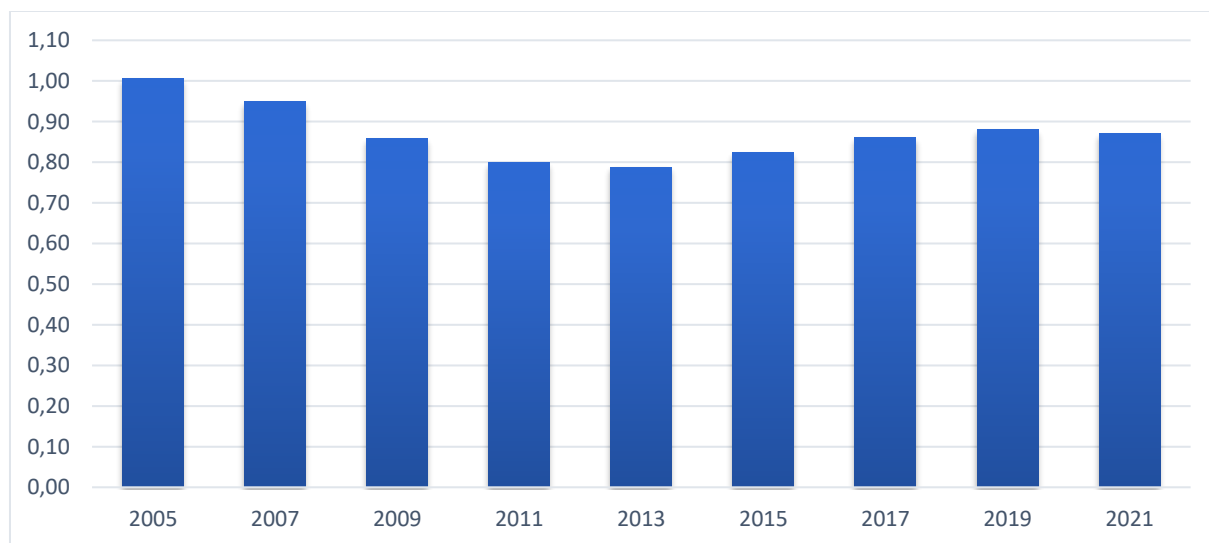
vähene või puuduv töö- ja praktikakogemus. Aga kindlasti on tegemist olulise näitajaga, mida tuleb seirata, kuna uuringud näitavad, et inimesed, kes ei suuda noorena tööd leida, on ka hiljem raskustes, ka teenivad nad tõenäoliselt madalamat palka ning neil on suurem risk jääda töötuks. Eesti ja Raplamaa väheneva ja vananeva elanikkonna (ja tööjõu) juures on iga töötaja oluline.

Joonis 112. Demograafiline tööturusurveindeks 01.01.2021 seisuga.

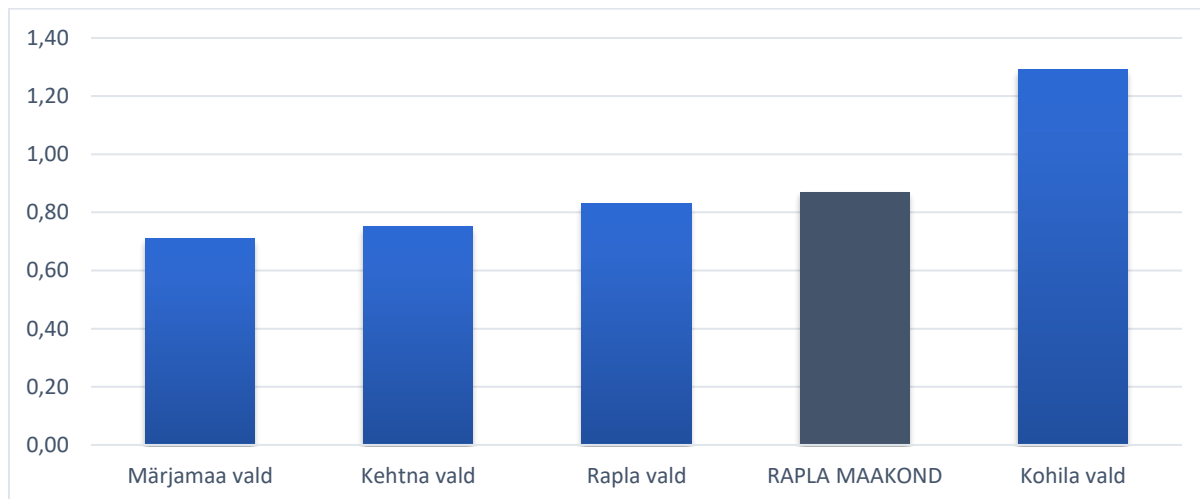
Demograafiline tööturusurveindeks väljendab eelseisval kümnendil tööturule sisenevate noorte (5–14-aastased) ja sealt vanuse tõttu väljalangevate inimeste (55–64-aastased) suhet. Kui indeks suurem kui 1, siis siseneb järgmisel kümnendil tööturule rohkem inimesi, kui sealt vanaduse tõttu potentsiaalselt välja langeb.

2021. aasta 1. jaanuari andmetel oli demograafiline tööturusurveindeks üle 1 vaid Tartumaal ja Harjumaal, mujal maakondades tuleb tööturule järgnevatel aastatel vähem inimesi kui sealt lahkub (vt joonis 112). Raplamaal on tööturusurve indeks küll samuti alla nn kriitilise piiri – 0,87 – kuid sellega ollakse maakondade seas kolmandad eelnimetatute järel. Raplamaa tulemus ületab isegi Eesti keskmist, mis oli 0,86. Kõige kehvemas seisus on Ida-Virumaa 0,56 ja Hiiumaa 0,50-ga.

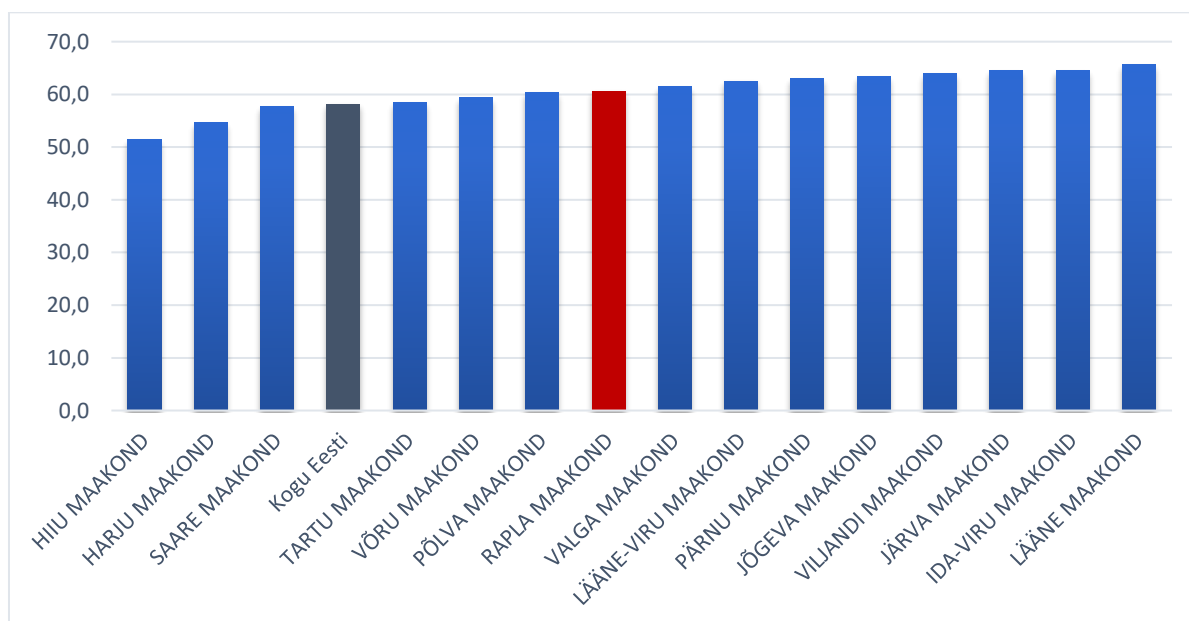
Joonis 113. Demograafiline tööturusurveindeks Raplamaal.

Vaadates ajas tagasi, oli Raplamaal demograafiline tööturusurveindeks 2005. aastal veel napilt „positiivne“, täpsemalt 1,01 (vt joonis 113). Sellele järgnes üsna järsk langus kuni 2013. aastani. Viimase kaheksa aasta jooksul näitaja taas pisut üles läinud ja stabiliseerunud tasemel 0,86-0,88. See näitab, et maakonna ees seisab endiselt väljakutse, kuidas toimida uues väljakujunevas olukorras, kus tööturul osalejate arv väheneb.

Joonis 114. Demograafiline tööturusurveindeks Raplamaa omavalitsustes seisuga 01.01.2021.

Ettearvatult oli demograafiline tööturusurveindeks 2021. aastal Raplamaa omavalitsustest kõrgeim Kohila vallas, kus see oli ainsana „positiivne“ – nimelt 1,29 (vt joonis 114). Rapla vald oma 0,83-ga on lähedal maakonna keskmisele (0,87), Kehtna (0,75) ja Märjamaa (0,71) vallad on kõige raskemas seisus.

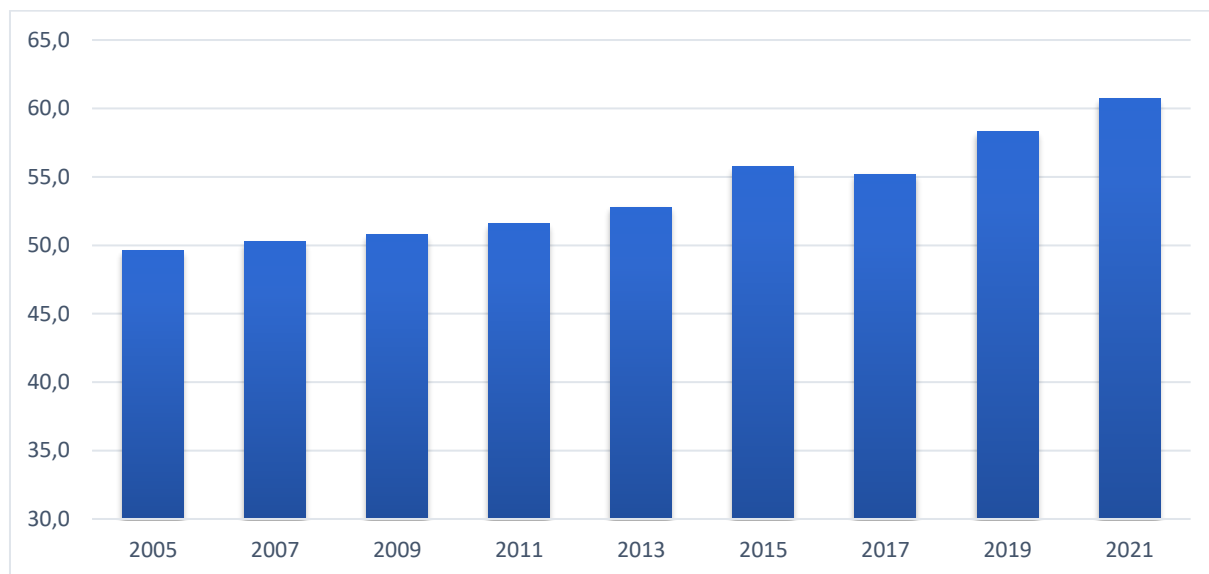

Joonis 115. Ülalpeetavate määr seisuga 01.01.2021.

Ülalpeetavate määr näitab mittetöoealiste (0–14-aastased ja üle 65-aastased) elanike arvu 100 töoealise (15–64-aastased) elaniku kohta.

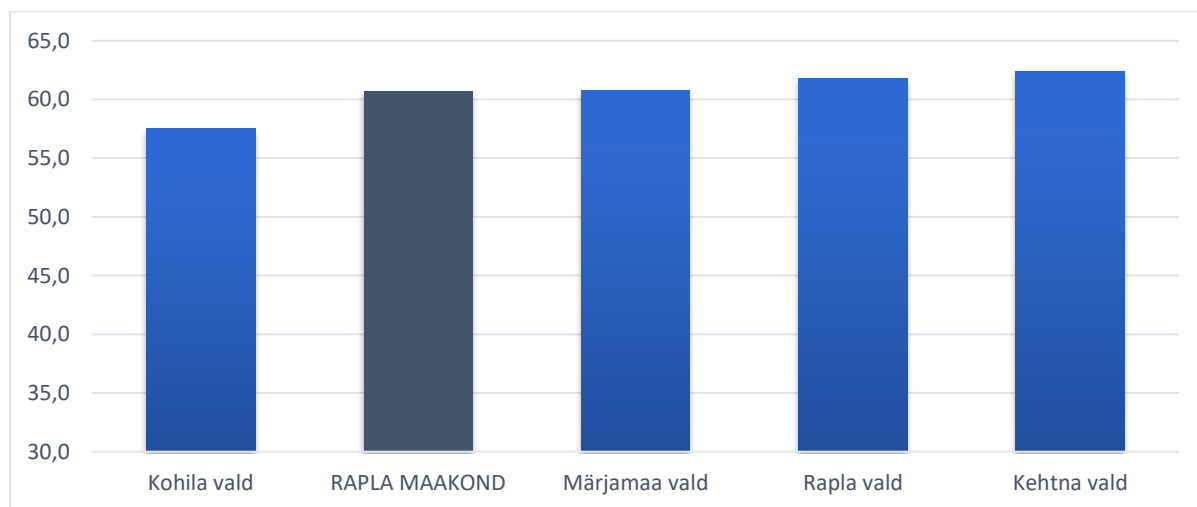
2021. aastal varieerus ülalpeetavate määr maakondades Hiiumaa 51,5-lt kuni Läänemaa 65,6-ni (vt joonis 115). Eesti keskmine oli 58,2. Maakondade rivis on Raplamaa oma 60,7-ga suhteliselt keskel (7.

koht), vahe Eesti keskmisega on kasvanud negatiivses suunas. Aga ülalpeetavate määr on viimase mõne aasta jooksul kasvanud kõigis maakondades.

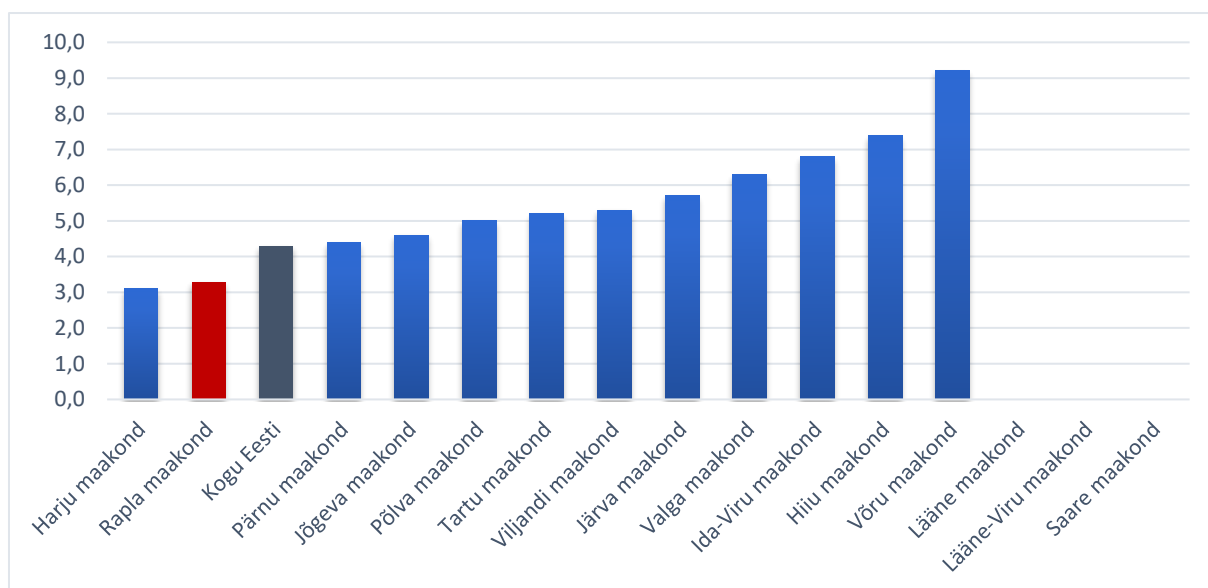
Joonis 116. Ülalpeetavate määr Raplamaal.

Tulevikus on olukord kindlasti senisest keerulisem – seda näitab viimaste aastate kiirenenud trend (vt joonis 116). Viimase 16 aasta jooksul on ülalpeetavate määr Raplamaal järjepidevalt tõusnud, nagu ka mujal Eestis. Kui 2005. aastal oli see näitaja maakonnas vaid 49,6, siis 2021. aastal juba 60,7.

Joonis 117. Ülalpeetavate määr Raplamaa omavalitsustes 2021. aastal.

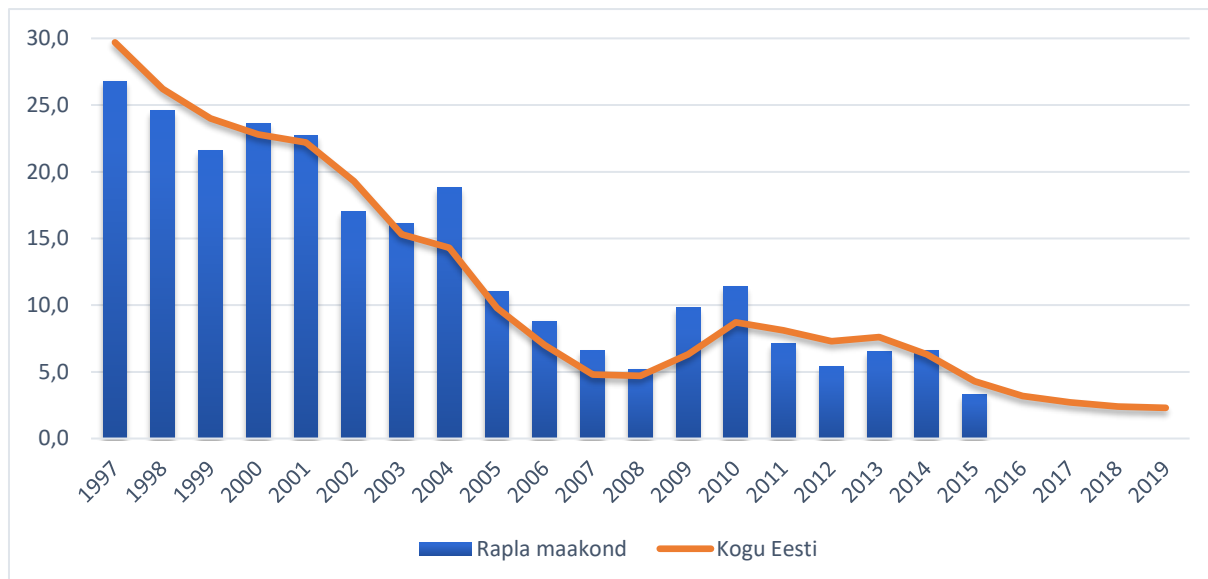
Kui vaadata olukorda maakonna sees, siis on oodatult kõige positiivsemate näitajatega Kohila vald – seal oli ülalpeetavate määr 2021. aastal vaid 57,5 (vt joonis 117), kuigi ka siin on viimase 4 aasta jooksul näitaja kasvanud 3 ühiku võrra. Kohilale järgnevad Märjamaa (60,8), Rapla (61,8) ja Kehtna (62,4) vallad. Ülalpeetavate määr on kasvanud Raplas ja Märjamaal ca 5 ühiku ning Kehtnas lausa 7 ühiku võrra, kuid vahed maakonna keskmisega (60,7) ei ole neist kellelgi suured.

Joonis 118. Absoluutse vaesuse määr Eestis 2015 (%).¹²

Absoluutse vaesuse määr näitab isikute osakaalu, kelle ekvivalentnetosissetulek on absoluutse vaesuse piirist ehk arvestuslikust elatusmiinimumist madalam.

Absoluutse vaesuse määra poolest asus Raplammaa 2015. aastal maakondade seas tõenäoliselt¹³ tagantpoolt teisel kohal, vaid Harjumaal oli vaesuse määr väiksem (vt joonis 118). Kahjuks ei ole edasised võrdlused enam võimalikud, kuna Statistikaameti andmebaasides ei ole vastavaid andmeid mitmete maakondade (sh Raplammaa) kohta hiljem enam avaldatud.

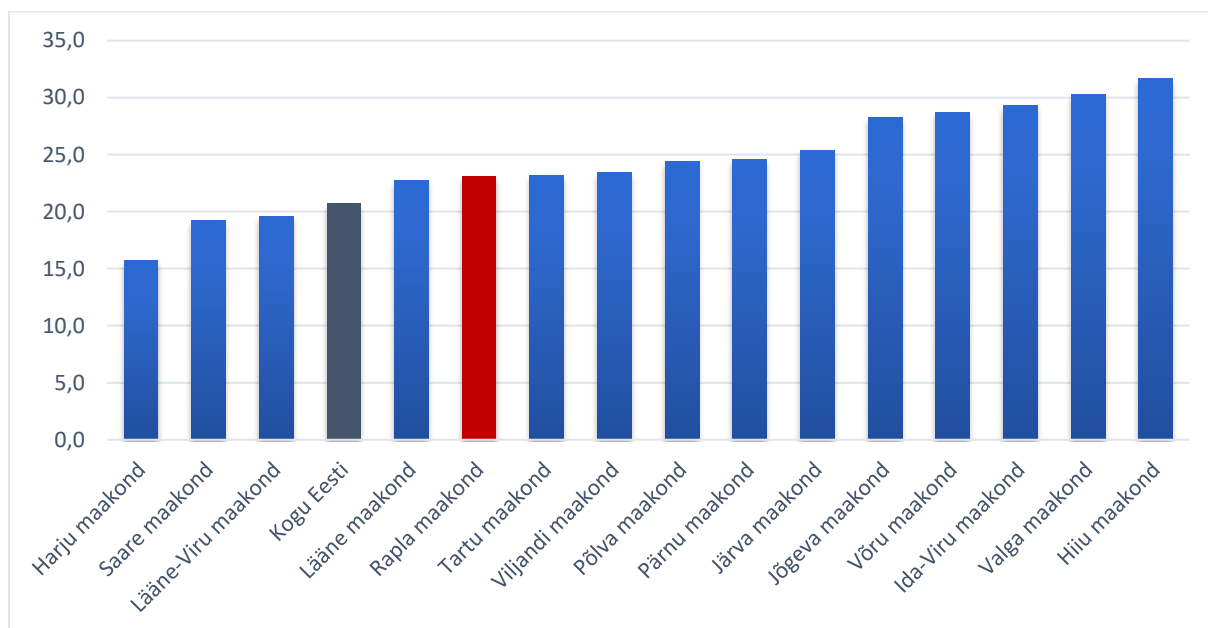
Joonis 119. Absoluutse vaesuse määr Raplemaal (%).

Viimase paarikümne aasta jooksul on absoluutse vaesuse määr pea pidevalt vähenenud nii Raplemaal kui ka Eestis tervikuna, kui välja arvata ajutine majandussurutisest põhjustatud kasv 2009-2010 (vt

¹² Uuemad andmed on väga väheste maakondade kohta ja võrdlust seetõttu enam teha ei ole võimalik. Ka 2015. aastal ei ole andmeid Läänemaa, Lääne-Virumaa ja Saaremaa kohta arvatud, andmeid ei ole saadud või need on avaldamiseks ebakindlad; andmed vähe usaldusväärsed väikese valimi mahu tõttu (ESA).

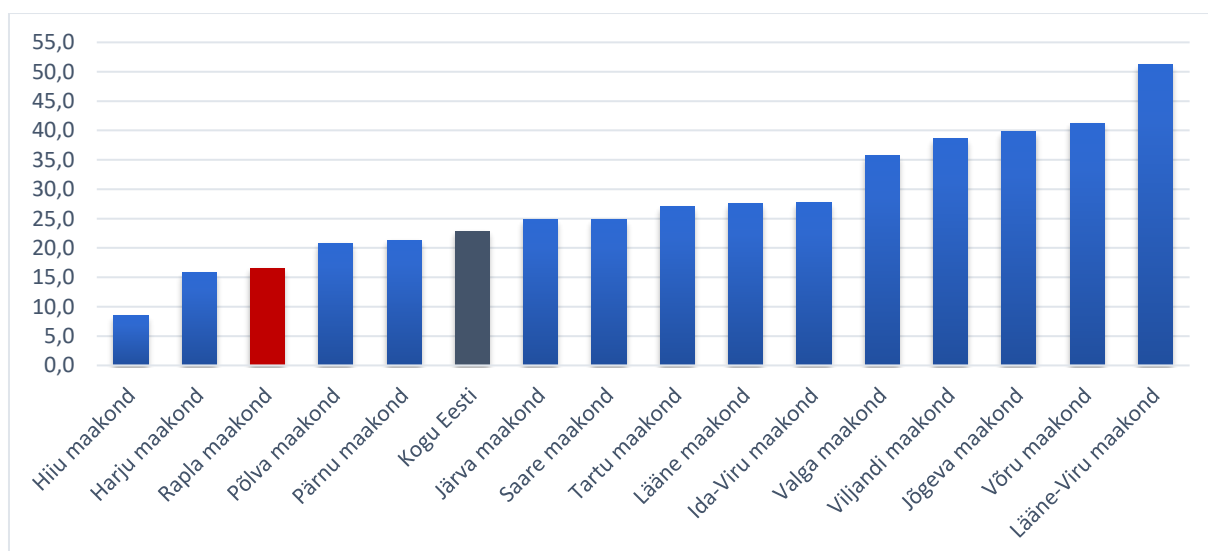
¹³ Kolme maakonna kohta ei ole andmeid avaldatud.

joonis 119). Raplamaa trendid on käinud ja käivad üsna samas taktis üleriigiliste trendidega – seetõttu võime eeldada, et absoluutne vaesus on maakonnas jätkuvalt taandunud ka peale 2015. aastat, kuigi andmed selle kohta ei ole kättesaadavad.¹⁴

Joonis 120. Suhtelise vaesuse määr Eestis 2019 (%).

Statistikaameti andmetel elas 2019. aastal suhtelises vaesuses 20,7% Eesti elanikkonnast. Raplamaal elas 2019. aastal suhtelises vaesuses 23,1% (2016 - 18,6%) elanikkonnast (vt joonis 120). Eelnenud 3 aasta jooksul on suhtelise vaesuse määr Raplamaal kasvanud 4,5 protsendipunkti ja ka positsioon maakondade seas on muutunud pisut kehvemaks – 2. kohalt 5. kohale. Soodsaimas seisus oli Harjumaal – seal elas suhtelises vaesuses vaid 15,7% elanikest. Kõige keerulisem oli seis Hiiumaal, kus see näitaja oli 31,7%.

Joonis 121. Abivajavaid lapsi 2020. aastal maakondades 10000 elaniku kohta.

¹⁴ Andmed Raplamaa kohta alates 2016 puuduvad, kuna andmeid ei ole arvatatud, andmeid ei ole saadud või need on avaldamiseks ebakindlad; andmed vähe usaldusväärsed väikese valimi mahu tõttu (ESA).

Sotsiaalsete probleemide ulatust näitab mh ka abivajavate laste arv, aga eriti nende osakaal rahvastikus. Statistikaameti andmetel oli 2020. aastal Raplemaal 55 abivajavat last ehk 16,6 abivajavat last 10000 elaniku kohta. Selle näitaja poolest on Raplamaa maakondade seas kolmandal kohal, ettepoole jäävad vaid Hiiumaa ja Harjumaa (vt joonis 121). Seega on pilt maakonnas ka märksa parem kui Eestis keskmiselt, kus on 22,9 abivajavat last 10000 elaniku kohta.

Raplamaa maakonnaplaneeringu 2030+ kohaselt on Raplemaal järgmised keskused, millele vastab soovituslik teenuste pakkumise tase (viimase osas vt joonis 122):

1. **Maakondlik keskus** – linn, kuhu on koondunud töökohad ja haridusasutused, regionaalsed avaliku sektori pakutavad teenused ja mitmekülgsed erasektori pakutavad teenused. See on keskus, kuhu inimesed igapäevaselt eelkõige töö- ja haridusalaselt liiguvad. Maakondlikuks keskuseks on **Rapla linn**. Selle tasandi kriteeriumiks – keskus koos tagamaaga – on 15000 elanikku.
2. **Piirkondlik keskus** – keskus, mis teenindab väiksemat rahvastikku kui maakondlik keskus ning pakub väiksemat hulka teenuseid ja töökohti. Piirkondlikku keskust eristab madalama tasandi kohalikust keskusest see, et pakutakse erinevaid kvaliteetteenuseid. Piirkondlikuks keskuseks on **Märjamaa alev**. Planeeringuga määrati piirkondlikuks keskuseks ka **Kohila alev** ja **Järvakandi alev**. On selge, et viimase puhul saab olema raske soovitusi täita, kuna asula elanike arv koos tagamaaga jääb selgelt all nõutava kriteeriumi (4500 elanikku). Elanike arv väheneb edaspidi veelgi.
3. **Kohalik keskus** – keskus, mis pakub kodukoha lähedal esmavajalikke teenuseid. Need on keskused, mis võivad, kuid ei pruugi olla ka oluliseks kohaliku tasandi töökohtade pakkujaks/pakkujateks. Maakonnaplaneeringuga määrati kohalikeks keskusteks **Juuru alevik**, **Kaiu alevik**, **Kehtna alevik**, **Kivi-Vigala küla**. Nii mõnelgi neist läheb tulevikus raskeks soovitude täitmine, sest mõni neist on juba praegu alla nõutava 1500 elaniku kriteeriumi ning kõik need asulad on kahanevad ka tulevikus.
4. **Lähikeskus** – keskus, mis pakub kohaliku keskusega võrreldes suhteliselt väiksemat hulka teenuseid, kuid mille roll on oluline üksikute kodulähedaste teenuste pakkumisel. Planeeringuga määrati lähikeskusteks **Aespa alevik**, **Alu alevik**, **Eidapere alevik**, **Hageri alevik**, **Hagudi alevik**, **Kaerepere alevik**, **Keava alevik**, **Laukna küla**, **Lelle alevik**, **Prillimäe alevik**, **Raikküla küla**, **Sipa küla**, **Tamme küla**, **Valgu küla**, **Vana-Vigala küla**, **Varbola küla**. Planeeringus on lubatud, et antud keskustes tagatakse põhihariduse võimalused vähemalt I-II kooliastme ulatuses, lasteaiateenus ning elanikele isetegevuse ja sportimise võimalused vaba aja keskuse taristu abil, kuid juba praegu seda ei ole neist kõigis.

Eeltoodud rahvaarvu kriteeriumid teenuste jätkusuutlikkuse tagamiseks põhinevad Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskuse RAKE 2015. aasta „Uuring era- ja avalike teenuste ruumilise paiknemise ja kättesaadavuse tagamisest ja teenuste käsitlemisest maakonnaplaneeringutes“ lähtekohtadel.

Tuleb tõdeda, et soovituslikku taset teenuste kättesaadavuse osas ei ole õnnestunud kõikjal säilitada ning pigem on teenustevõrku jätkuvalt kokku tõmmatud.

			MAAKONDLIK KESKUS
			
			(Riigi)gümnaasium
			Kutsekool
			Maakonna raamatukogu
			Võistlusstaadion
			Tervisespordikeskus
			Regionaalhaigla
		PIIRKONDLIK KESKUS	Töötukassa osakond
			Regionaalsed teenindusbürood*
			Pangakontor
		Gümnaasium	+
		Kultuurikeskus	
		Ujula	
		Hooldekodu eakatele	
		Esmatasandi tervishoiukeskus (perearst)	
		Hambaravikabinet	
		Apteek	
		Kiirabijaam (brigaadi asukoht)	
	KOHALIK KESKUS	Riiklik päästekomando	
		Politsei-või konstaablijaoskond	
		Töötukassa büroo	
		Ehituskaupade kauplus	
	Päevakeskus	+	
	Sotsiaaltöötaja vastuvõtukoht		
	Politseiametniku vastuvõtukoht		
	Välispordiväljak		
LÄHIKESKUS	Terviserada		
	Postipunkt või -kontor		
	Autokütuse müügikoht		
	Sularaha automaat või postipank		
	Vabatahtlik päästekomando		
Lasteaed	+		
Põhikool			
Noortekeskus/tuba			
Rahvamaja			
Raamatukogu			
Spordisaal			
Toidu- ja esmatarbe-kaupade kauplus			
* EMTA, PPA, Maanteeameti liiklusregistrer, SKA klienditeenindus, Keskkonnaamet, PRIA ja Põllumajandusameti keskus			

Joonis 122. Teenuste soovituslik jaotus erineva tasandi keskuste vahel (allikas: Raplamaa maakonnaplaneering).

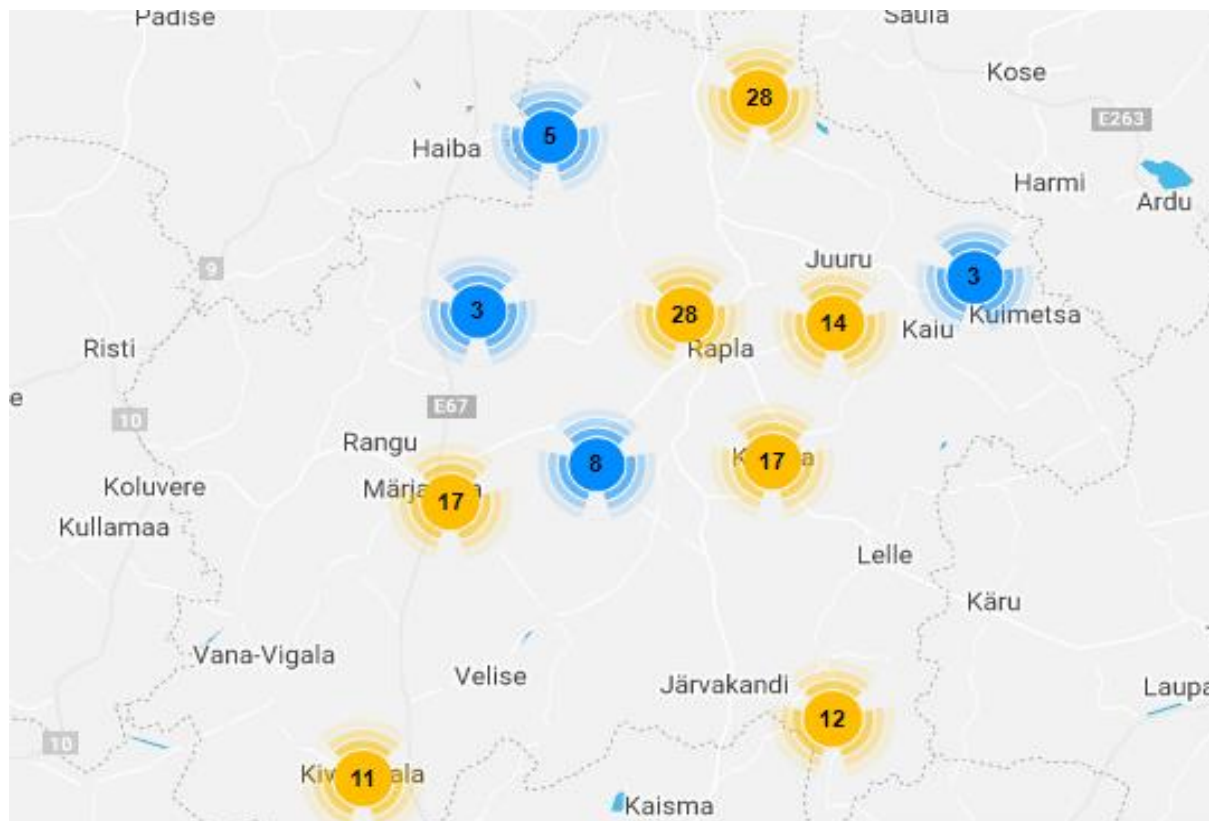
Teenuste olukorra analüüsimiseks ja tuleviku kavandamiseks algatati 01.01.2021 Raplamaa Omavalitsuste Liidu poolt „Rapla maakonna avalike- ja erateenuste osutamise võrgustiku rahvastikumuu-tustega ja tulevikutrendidega kohandamise võimaluste uuring“. Teostajaks on Tartu Ülikooli Sotsiaalteaduslike rakendusuuringu keskus (RAKE) ja uuringu tulemused selguvad 2022. aasta suveks.

Esiatselt on võimalik välja tuua, et teenuste kättesaadavus maakonnas on pigem oodatust parem võrdluses maakonnaplaneeringu ja RAKE 2015. aasta alusuuringuga. Teenuste osutamise tõhusus maakonnas varieerub teenuspiirkondade lõikes siiski väga suures ulatuses. Tuvastatav on, et teenuste osutamiseks vajalike hoonete ja taristu investeeringute vajadus ületab selgesti senist investeeringute taset, millest tuleneb, et vahendite puudusel tekib paratamatult surve teenuste võrgustiku edasiseks optimeerimiseks.

01.04.2020 kuni 31.05.2021 viidi maakonnas Raplamaa Omavalitsuste Liidu tellimisel ellu projekt „Rapla maakonna kohalike omavalitsusüksuste, haridusasutuste ja erinevate spordivaldkonnas tegutsevate ühise noortesporti koostöövõrgustiku (nn Raplamaa Spordiakadeemia) kujundamine“. Civitta Eesti AS vedamisel uuriti Raplamaa noortesporti olukorda ja kavandati tulevikku. Seetõttu on asjakohane pisut lähemalt valgustada spordivaldkonda maakonnas.

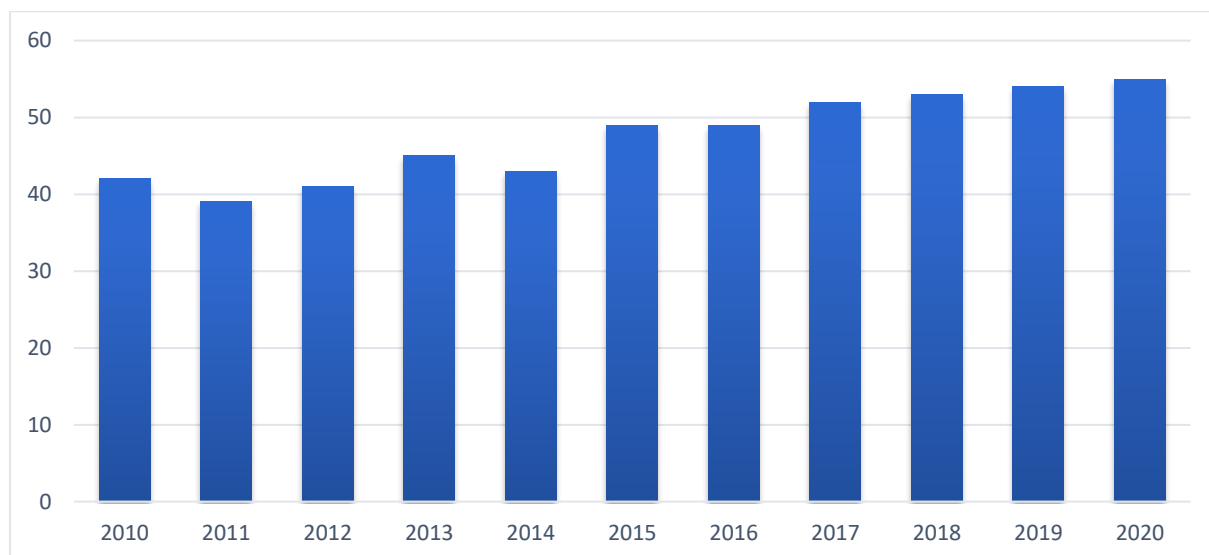
Rapla maakonnas tegutseb Eesti spordiregistri andmetel (2020 andmed) 67 spordiorganisatsiooni – 12 Kehtna vallas, 9 Kohila vallas, 10 Märjamaa vallas ja 36 Rapla vallas. Maakonnas tegutseb kokku kaheksa spordikooli, neist 4 Kohila vallas, 3 Rapla vallas ja 1 Märjamaa vallas. Maakonnas on noortesportiga seotud organisatsioone 37 ning neis on võimalik harrastada 29 erinevat spordiala.

Maakonnas on kokku 80 treenerit, kes kõik on seotud ka noortesportiga. Kõige enam on jalgpalli- ja korvpallitreenerid, keda on vastavalt 15 ja 13.

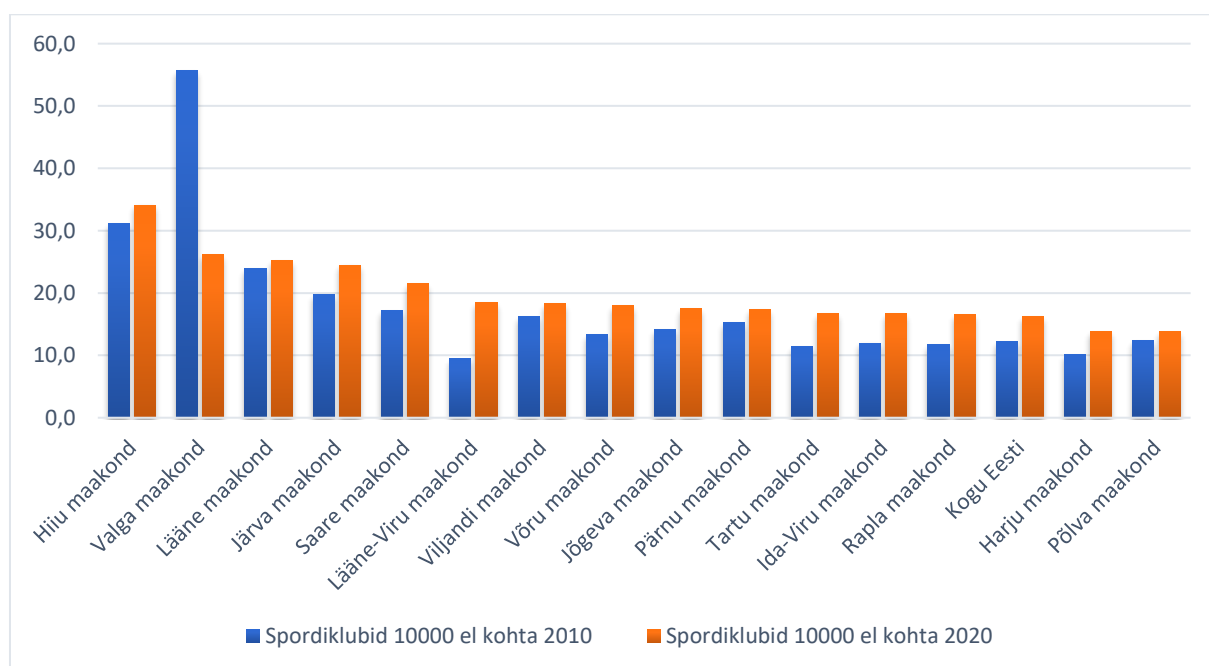
Joonis 123. Spordiobjektide paiknemine Rapla maakonnas (allikas: Eesti spordiregister)

Maakonnas on Eesti spordiregistri andmetel 146 spordiobjekti ning kokku on neis võimalik harrastada enam kui 60 erinevat spordiala. Omavalitsuste võrdluses asub kõige enam spordiobjekte Rapla vallas (57), mõnevõrra vähem on neid Märjamaa vallas (34) ning peaaegu võrdselt on spordiobjekte Kehtna (28) ja Kohila vallas (27) (vt joonis 123). Kõige enam spordialasid on võimalik harrastada Raplas asuvas Sadolini Spordihoones (8 erinevat sportimispaika). 2020. aasta sügisel avati Märjamaal uus Spordikeskus, mis parandab oluliselt piirkonnas sportimisvõimalusi ja lisateenuste pakkumist. Kohila Spordikompleksis on erinevaid sportimispaiku 6 ning kokku on seal võimalik harrastada 14 erinevat spordiala. Spordiobjektide hõivatus on hea, sest enamikke objekte kasutatakse nii koolinoorte (hommikupoolikud), noorte treeninguteks kui ka täiskasvanute poolt (õhtused ajad).

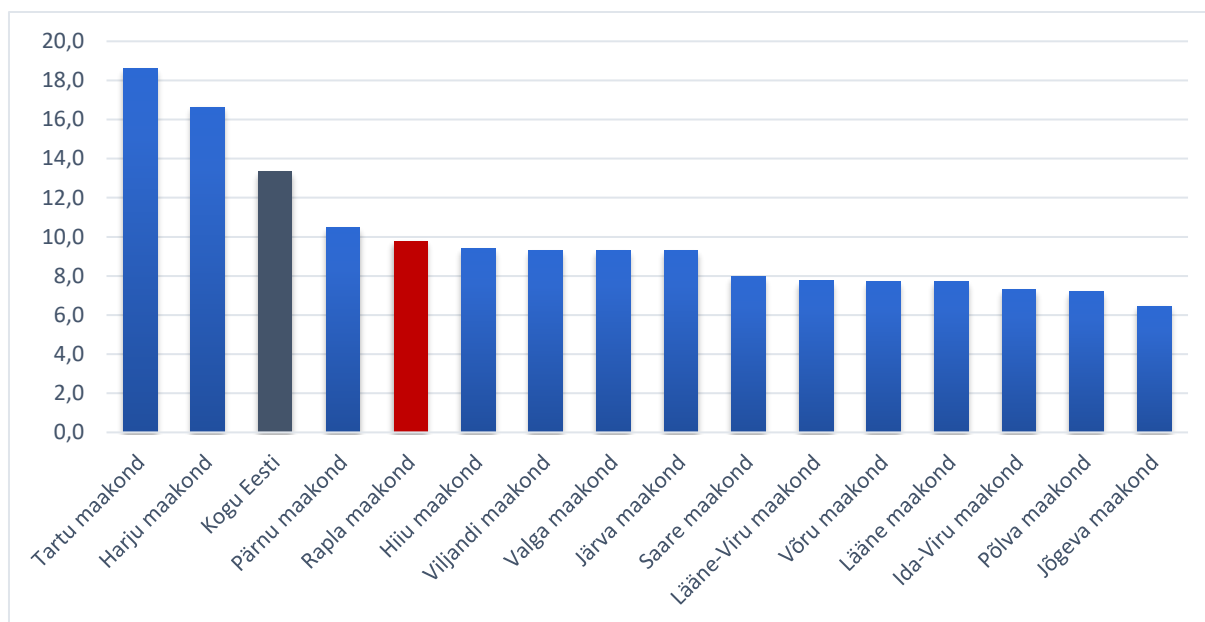
Joonis 124. Spordiklubide arv Rapla maakonnas.

Statistikaameti andmetel on trendina aasta-aastalt kasvanud spordiklubide arv Raplamaal – 2010. aasta 42-lt 2020. aasta 55-le (vt joonis 124).

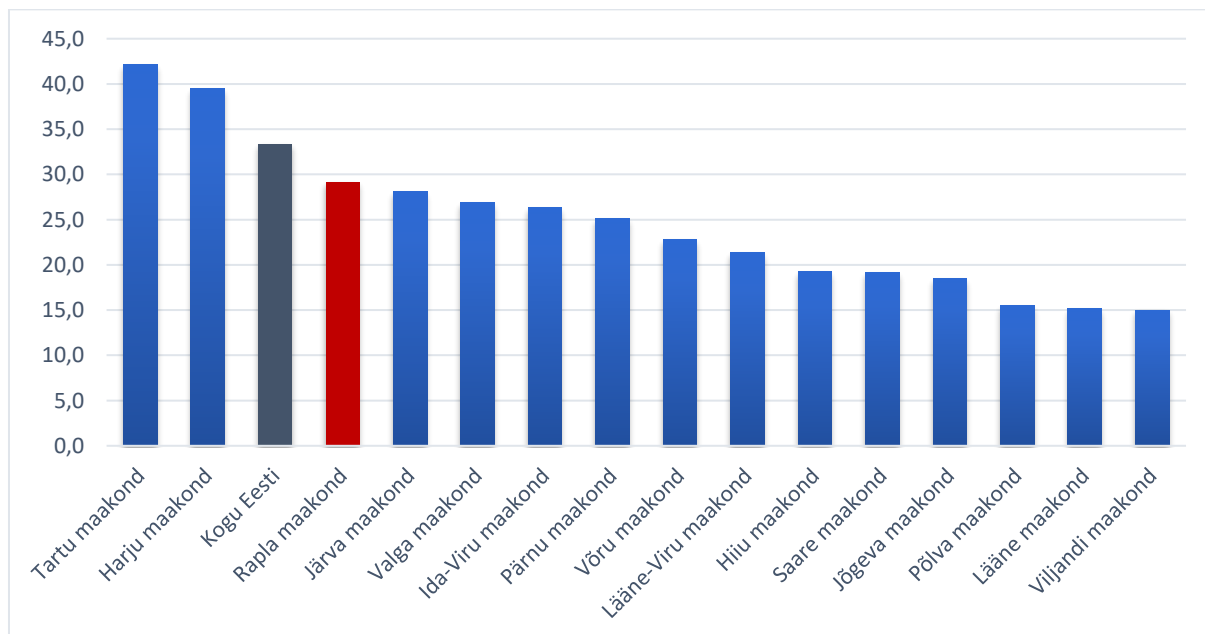
Joonis 125. Spordiklubide arv Eesti maakondades 10000 elaniku kohta 2010. ja 2020. aasta võrdluses.

Sarnane kasvutrend on nähtav ka enamikus teistes maakondade (vt joonis 125). Hoolimata kasvust jääb Raplamaa ikkagi veel spordiklubide arvult 10000 elaniku kohta tagant kolmandale kohale (maakonna näit 16,6). Siiski on seda pisut enam kui Eesti keskmine näit, mis on 16,3. Hiiumaa 34,1-st jääme siiski veel üsna kaugele.

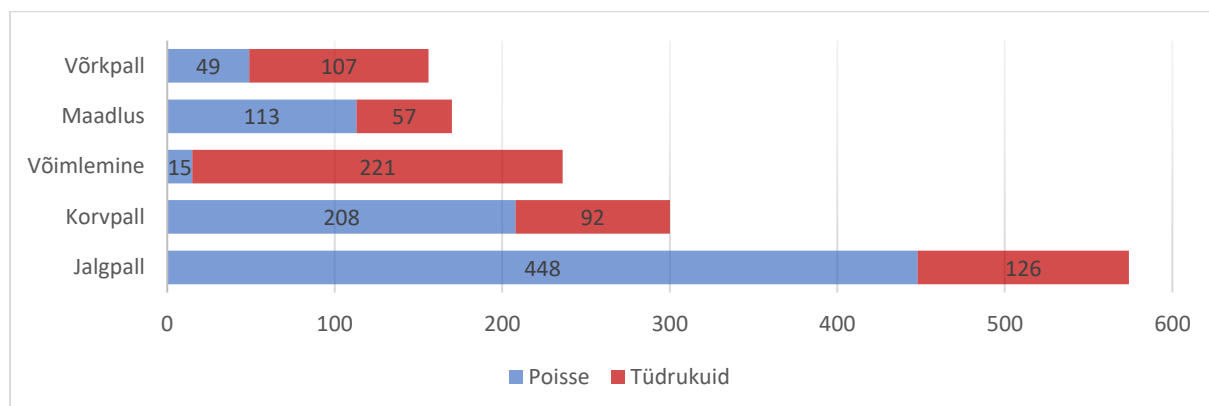
Joonis 126. Spordiharrastajate osakaal maakondade rahvastikus 2020 (protsentides).

Muidugi ei ole oluline mitte ainult spordiklubide arv, vaid eeskätt ikkagi spordiharrastajate hulk. Spordiharrastajate osakaalu poolest maakonna rahvastikust (9,8%) asub Raplamaa märksa paremal positsioonil maakondade seas – nimelt 4. kohal (vt joonis 126). See näitab, et Raplemaal on ka suuremaid klubisid, kus harrastajaid rohkem..

Joonis 127. Spordiharrastajate osakaal maakondade noorte (kuni 19-aastased) seas 2020 (protsentides).

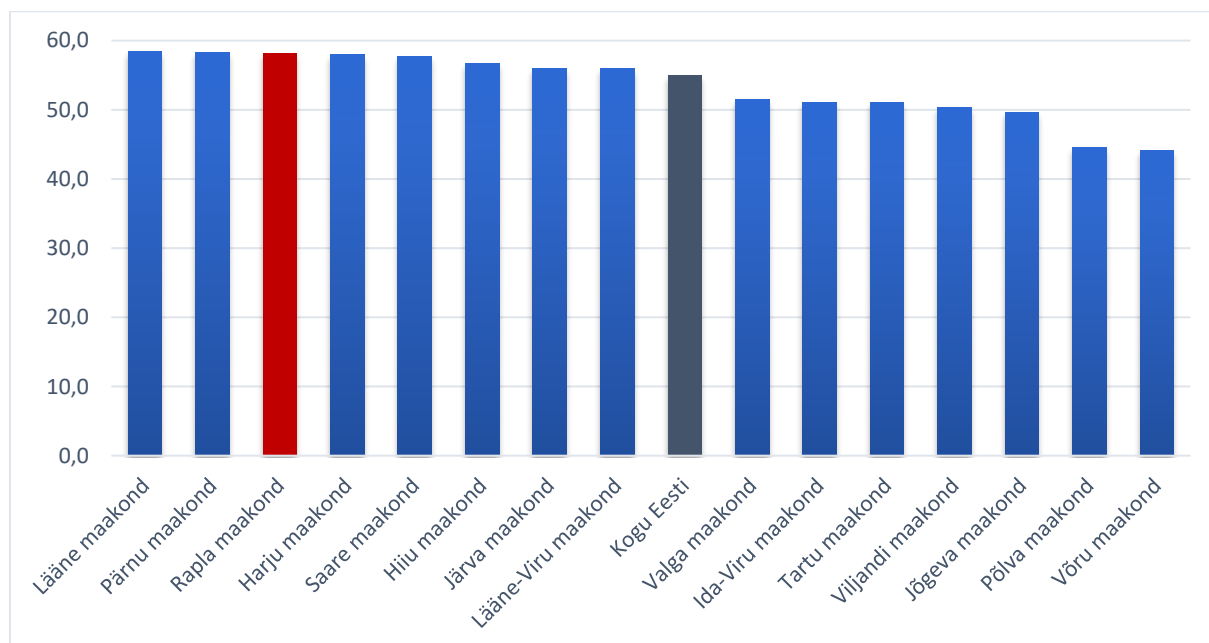
Raplamaa Spordiakadeemia projekti mõistes on eriti oluline noorte (kuni 19-aastased) spordiharrastus. Selle poolest on Raplamaa positsioon veelgi parem – 29,2 protsendiga on maakond kolmandal kohal Eestis (vt joonis 127). Ettepoole jäävad vaid Tartumaa ja Harjumaa.

Joonis 128. Rapla maakonna noorte poolt harrastatuimad spordialad (allikas: Eesti spordiregister).

2020. aasta maikuu seisuga oli Eesti spordiregistri andmetel Rapla maakonnas kokku 3224 harrastajat, kellest 2162 olid noored (5-19-aastased). Rapla maakonna noorte poolt enim harrastatavad spordialad on jalgpall (kokku 574 harrastajat), korvpall (300), võimlemine (236), maadlus (170) ja võrkpall (156) (vt joonis 128). Võrkpalli numbrid ei ole päris lõplikud, kuna arvesse on läinud vaid Rapla maakonnas registreeritud spordiklubide andmed, aga Kohilas tegutseb lisaks poistegrupp Harjumaa Neemeco klubi all.

Projekti tulemusena on alates 14.08.2021 Raplamaa Omaavalitsuste Liidu poolt tööle võetud Raplamaa Spordiakadeemia juht ning alustatud vastava tegevuskava elluviimist, keskendudes küll eelkõige noortele saavutussportlastele, aga populariseerida sporditegevust ka maakonnas laiemalt.

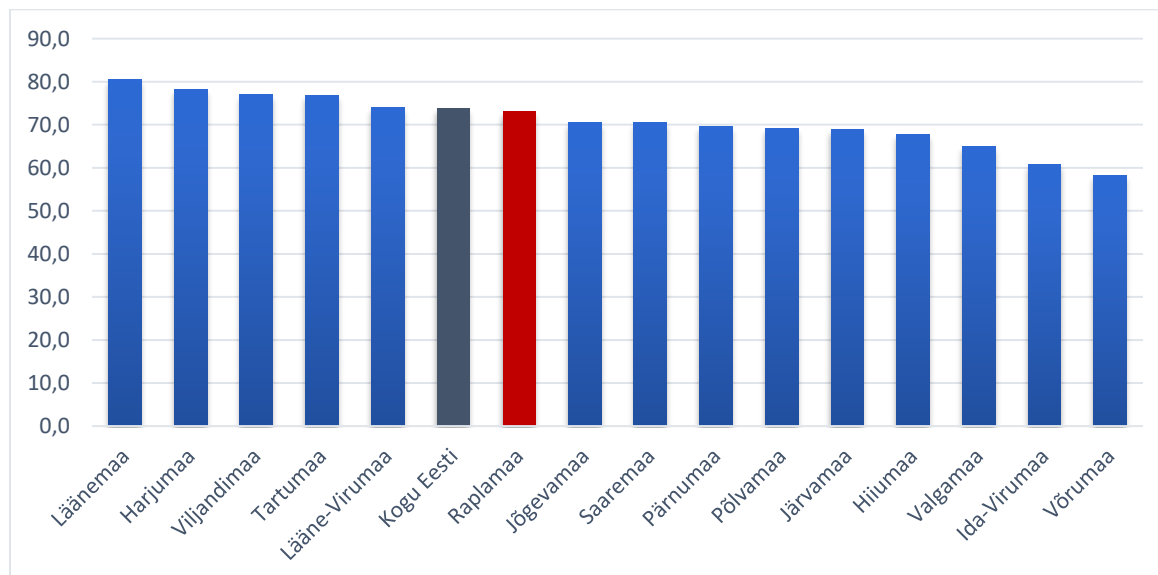

Joonis 129. 2018/2019 sünnihetkel tervena elada jäänud aastad.

Spordiharrastusega on tihedalt seotud ka tervisenäitajad. Sünnihetkel tervena elada jäänud aastate poolest – 58,2 eluaastat – oli Raplamaa 2018./2019. aastal maakondadest kolmandal kohal, jäädes alla vaid Läänemaale (58,4 eluaastat) ja Pärnumaale (58,3) (vt joonis 129). Kõigis teistes maakondades on

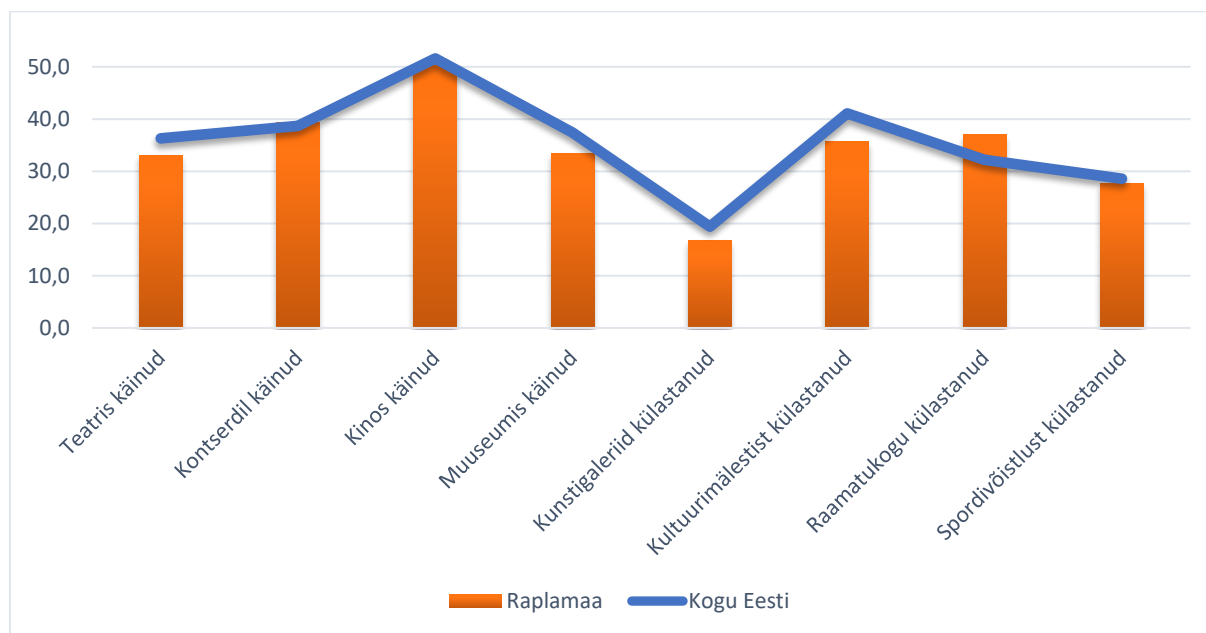
olukord kehvem – kuni Võrumaa 44,2 eluaastani välja. Raplamaa näitaja ületab ka märgatavalt Eesti keskmist (55,0).

Tervena elada jäänud aastaid koguneb Eestis keskmisest enam nii Raplamaa meestel (55,2) kui ka naistel (61,4). Eesti keskmised näitajad olid 2018/2019 53,3 ja 56,6.

Joonis 130. Vähemalt 15-aastastest viimase 12 kuu jooksul kultuurielus osalenute osakaal 2020. aastal (protsentides).

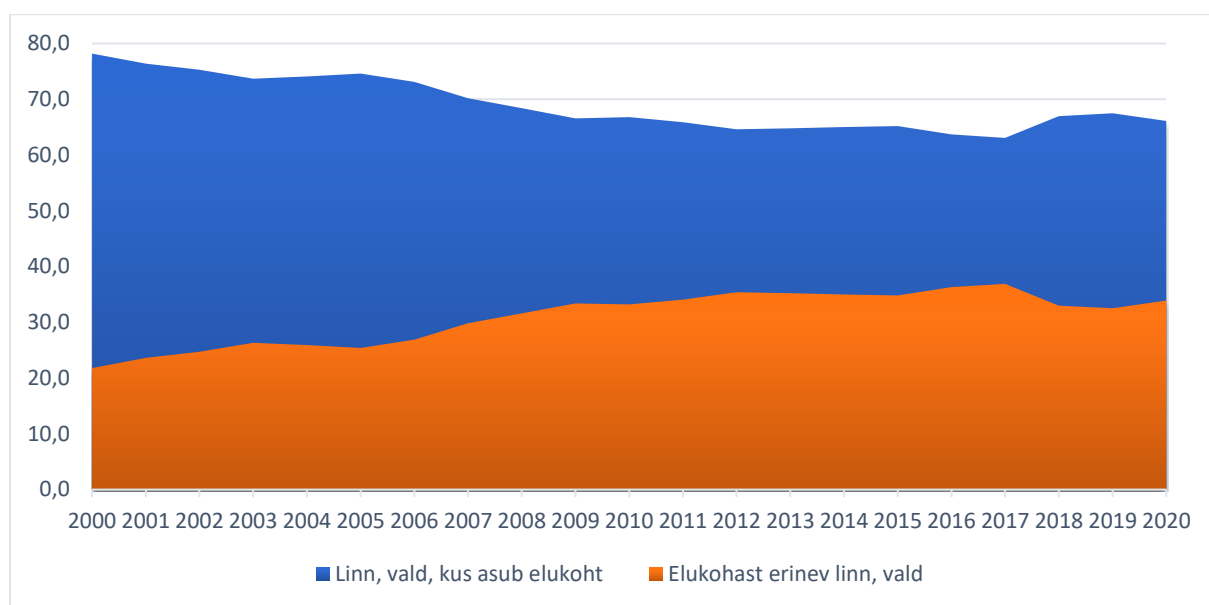
Rääkides raplamaalaste kultuurihuvist, siis tuleb nentida, et see on keskmine – seda nii teiste maakondade seas kui ka Eesti kui terviku mõttes. Viimase 12 kuu jooksul kultuurielus osalenute osakaal Raplamaa rahvastikus on 73,0% ja Eestis keskmiselt 73,8% (vt joonis 130). Tabeli tipus on Läänemaa 80,6 protsendiga ja lõpus Võrumaa 58,2 protsendiga.

Joonis 131. Vähemalt 15-aastaste Raplamaa elanike osalemine erinevatel kultuurisündmustel viimase 12 kuu jooksul võrrelduna Eesti keskmisega, 2020. aasta.

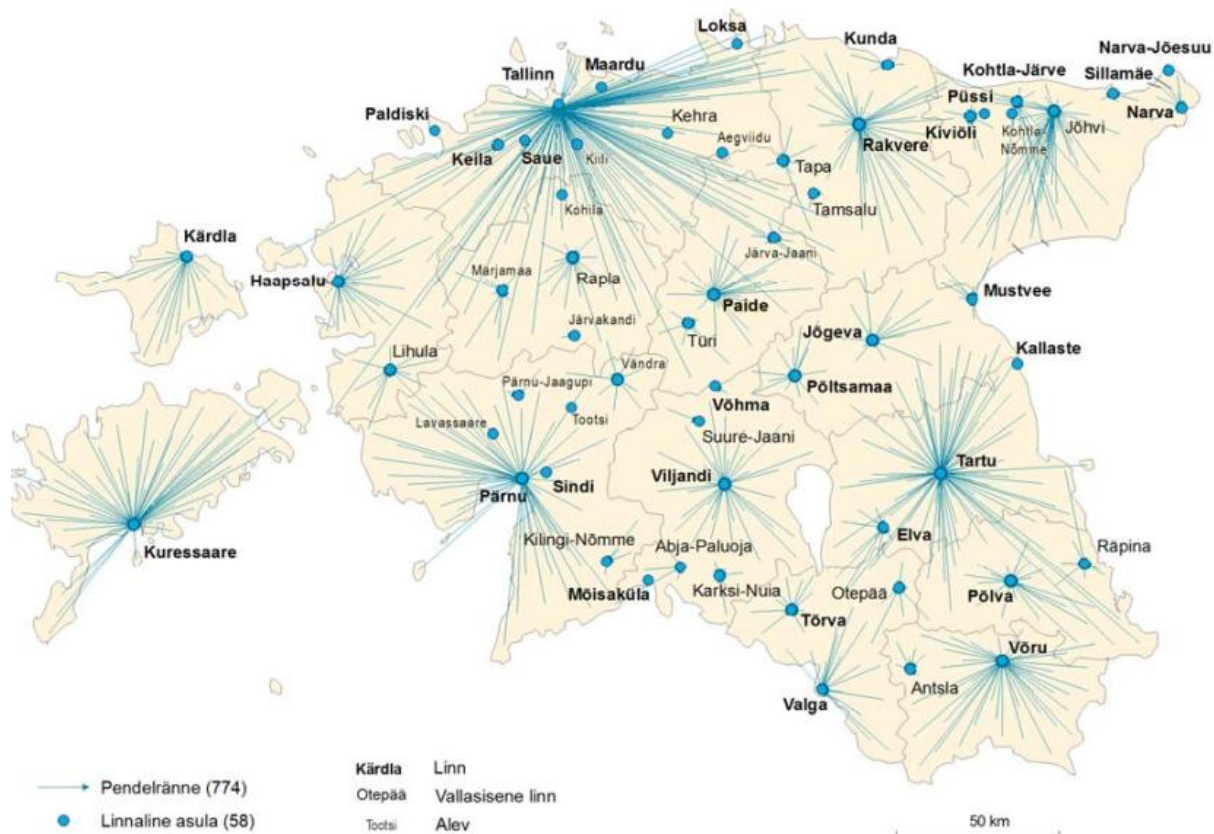
Täpsemalt lahti lüües kultuurisündmuste osalemine näeme, et raplamaalased külastasid viimase 12 kuu jooksul Eesti keskmisest vähem teatrit, muuseume, kunstigaleriisid ja kutuurimälestisi (vt joonis 131). Samas külastati keskmisest enam raamatukogusid ning Eesti keskmisega võrdselt kinosid, kontserte ja spordivõistlusi. Kõik need viimased on maakonna sees üsna hästi kättesaadavad ja tõenäoliselt see ongi mõjutanud nende külastamissagedust. Kinod, kontserdid ja raamatukogud on ka absoluutarvudelt raplamaalaste poolt kõige sagedamini külastatud.

Raplamaa tööturg on muude Eesti piirkondadega võrreldes eriline, olles vähem maakondlik ja enam avatud – seda suuresti Tallinna läheduse tõttu. Omas maakonnas töötab alla 60% maakonna hõivatutest, ülejäänud töötavad väljaspool kodumaakonda, peamiselt pealinnaregioonis. Raplamaa tööjõud on seega võrdlemisi suures ulatuses seotud muude piirkondade majandusega. Raplamaa põhjaosa, eriti Kohila vald, on kujunenud mõnes mõttes Tallinna eeslinnaks tänu lähedusele ja headele ühendustele. Harjumaa ja Tallinn suure osa Raplamaa elanike töö- ja õpingute koht, see aga vähendab mõnevõrra Rapla kui iseseisva keskuse potentsiaali.

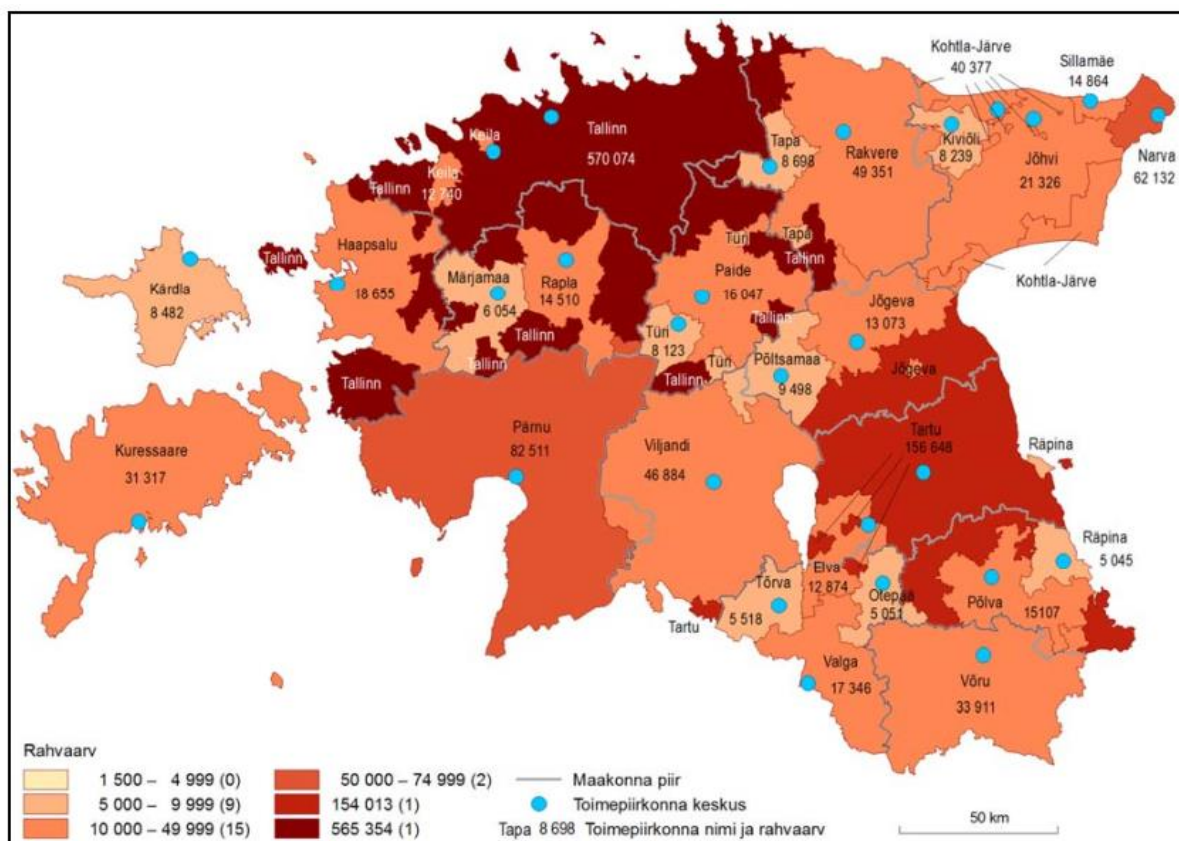
Joonis 132. Hõivatute jaotus Eestis põhitöökoha asukoha järgi (%).

Suurem liikuvus ja töökohtade eraldumine elukohtadest ei ole muidugi ainult Raplamaa teema, vaid selline suund on nähtav kogu Eestis – iga aastaga üha enam inimesi töötab väljaspool oma kodulinna või koduvalda (vt joonis 132).

Joonis 133. Peamised pendelränne vood kantidest linnalistesse asulatesse, 31.12.2011.

Kuna linnalised asulad ja nende lähiümbrused on peamised töökohtade koondumise kohad, siis vastavalt sellele kujunevad ka inimeste igapäevased liikumised (vt joonis 133). Joonise aluseks olevad andmed on küll tänaseks üksjagu aegunud, aga liikumiste põhimuster on jäänud samaks. Joonisel on näidatud liikumised kantide ehk paikkondade kaupa, mis on olemuselt mõnest asulast koosnevad grupid, mille elanikud käituvad ruumilises mõttes sarnasel viisil (sh on neil samad liikumissuunad). Osa neist liikumistest toimub maakondade vahel – nt Raplamaalt üsna palju Tallinna suunal – aga veel suurem osa toimub maakondade sees. Toimepiirkondade loogikat toetab igapäevase tööränne kõrval ka igapäevane haridusränne – eriti gümnaasiumitaseme õpilaste haridusränne. Enamik liikumissuundi on samad, mis tööränndegi puhul.

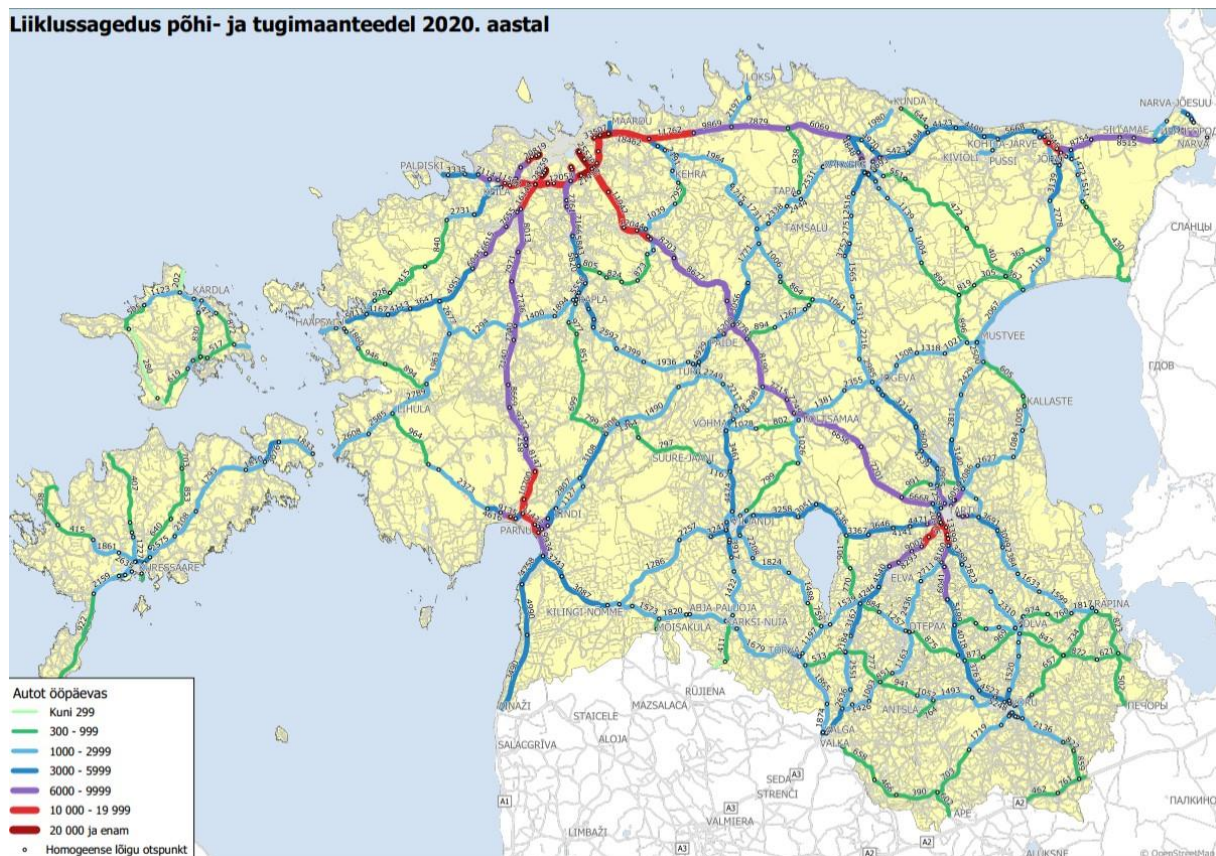
Joonis 134. Vähemalt 5000 elanikuga toimepiirkondade rahvaarv, 31.12.2011.

Mobiilpositsioneerimise ja rahvaloenduse andmestikule tuginedes on Rapla maakonna territooriumil võimalik eristada kaks iseseisvat toimepiirkonda (vt joonis 134). Toimepiirkondade olulisus seisneb selles, et need toimivad ühtsete majanduspiirkondadena ja tööjõuareaalidena, nende siseselt toimub inimeste peamine igapäevane töö- ja haridusliikumine. Kavandatavad lahendused peavad toetama inimeste igapäevaseid vajadusi.

Suurim Raplamaa toimepiirkondadest on Rapla, mille rahvaarv (2011 REL andmetel) oli 14510 elanikku. Rapla erineb teistest maakonnakeskustest selle poolest, et linna ümber ei teki tugevat linnastut, vaid suurem osa Raplaga seotud kante kuulub keskuse siirdevööndisse. Põhjus on siin Tallinna tugev mõju – palju kantides (paikkondades) hõivatuid käib töö pealinnas. Rapla kõrval on väiksema kohaliku toimepiirkonnana Märjamaa (6054 elanikku).

Peaaegu pool maakonna territooriumist jääb Tallinna intensiivsesse mõjualasse. Kõige tugevamalt on Tallinnaga seotud Kohila ümbrus, mille piirkonna kandidid (Hageri, Hagudi, Kohila, Härgla, Rabivere) on pealinna lähivööndi osaks.

Liiklussagedus põhi- ja tugimaanteedel 2020. aastal

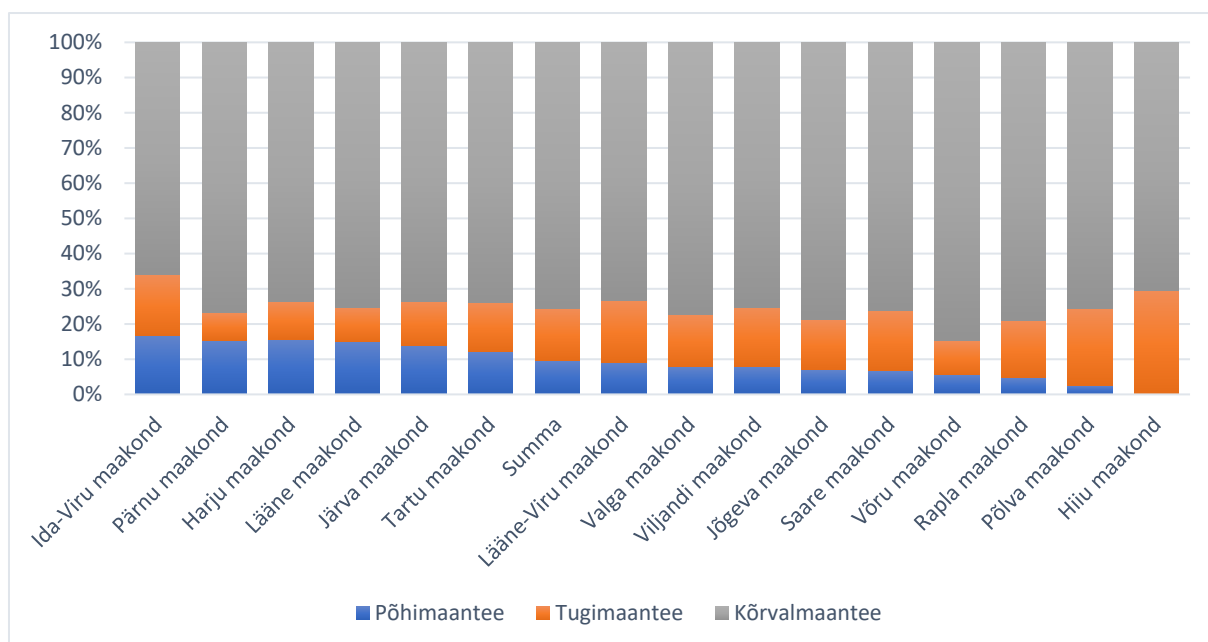
Joonis 135. Liiklussagedus riigi põhi- ja tugimaanteedel 2020. aastal.

Raplamaad läbib üks riigi põhimaantee Tallinn-Pärnu-Ikla ehk Via Baltica, kus ka liiklussagedus on kõige kõrgem – 2020. aastal keskmiselt 7000-8000 autot ööpäevas maakonna piires (arvud on ümardatud sajalisteni) (vt joonis 135). Tallinna ja Pärnu lähistel on need numbrid muidugi suuremad. Selle maantee eripäraks on ka väga suur autorongide (üle 12 m pikkused) osakaal liikluses – tavapäraselt 1500-1600 tk ööpäevas maakonna piires.

Riigi tugimaanteedest on Tallinn-Rapla-Türi liiklussageduselt maakonna piiril üsna samas kategoorias, mis riigi olulisemad põhimaanteed – Raplamaa põhjapiiril 7200 sõidukit ööpäevas. Kuni Raplani on see number üle 5600, sealt edasi hakkab kiiresti vähenema ja Järvamaa piiril on vaid ligi 2400 sõidukit ööpäevas.

Teistel riigi tugimaanteedel on sagedused Raplamaa piires järgmised: Rapla-Järvakandi-Kergu maantee 700-1000, Rapla-Märjamaa maanteel 1400-1900, Märjamaa-Koluvere maanteel 1300 ja Purila-Kose maanteel 800-900.

Tihedama liiklusega (vähemalt 500 sõidukit ööpäevas mõnel teeosal) on Raplamaal järgmised riigi kõrvalmaanteed: Vändra-Lokuta-Lelle, Kehtna-Põlma ja Keava-Hõreda Kehtna piirkonnas; Kernu-Kohila, Tõdva-Hageri, Ääsmäe-Hageri, Kiisa-Kohila, Lohu-Kohila ja Seli-Angerja Kohila piirkonnas; Märjamaa-Konuvere, Märjamaa-Valgu ja Märjamaa-Haimre Märjamaa piirkonnas ning Hageri-Kodila-Kuusiku, Juuru-Rapla, Rapla ümersõit, Rapla-Varbola, Alu keskuse tee, Rapla-Aranküla, Ülejõe-

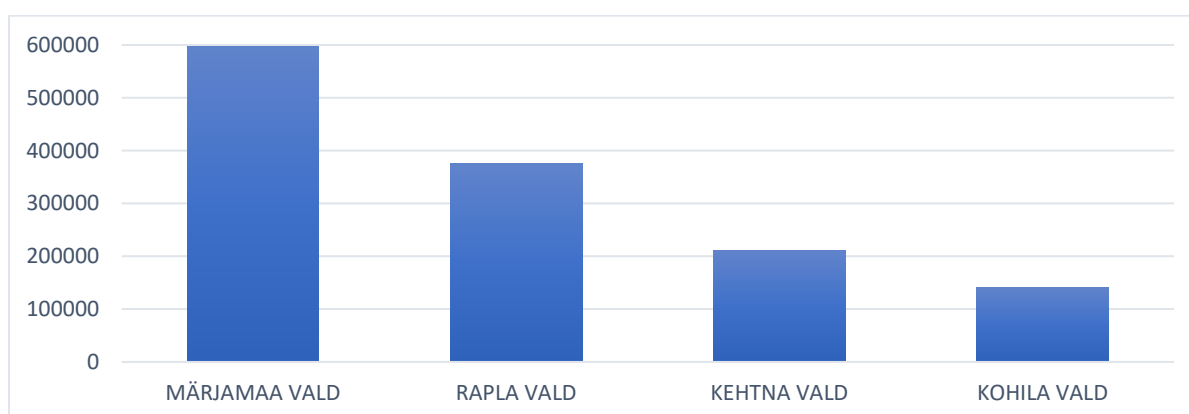

Joonis 136. Eri teeliikide osakaal riigiteedest seisuga 01.01.2018.

Võrreldes teiste maakondadega jääb silma, et Raplemaal on väga vähe riigi põhimaanteid – vaid 48 km ehk 4,8% riigiteede pikkusest maakonnas (vt joonis 136). Ühest küljest on see mõistetav, kuna tegemist ei ole piirimaakonnaga, aga viimase paarikümne aastaga on tegelikult liigitamise kriteeriumid muutunud ja nt Tartu-Viljandi-Kilingi-Nõmme maanteegi muudetud põhimaanteeks, ehkki see ei vii ühegi riigipiiri lõiguni. Vaid Põlvamaal on põhimaanteid vähem ja Hiiumaal need puuduvad üldse.

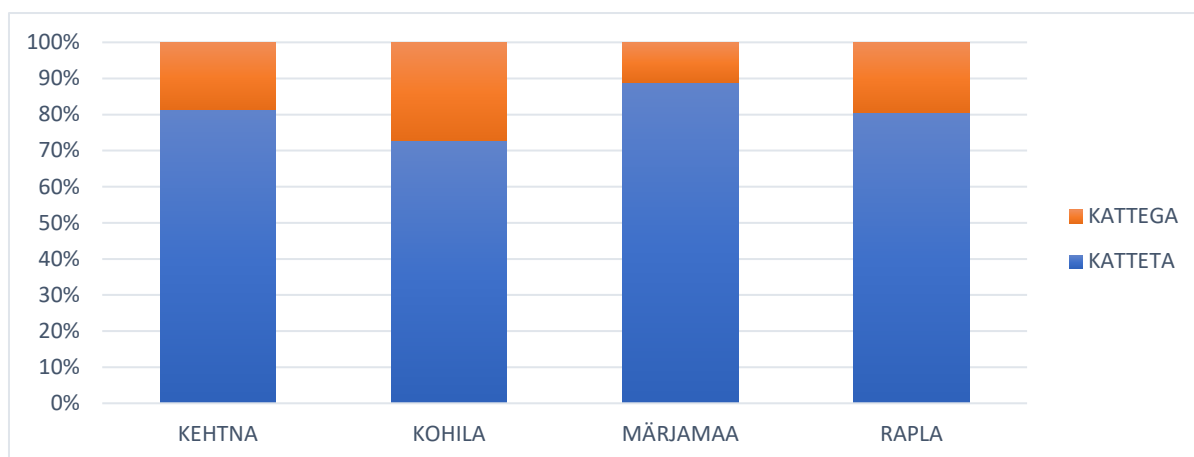
Kui lisame siia juurde 164 km riigi tugimaanteid, siis tõuseb nende kahe osakaal teede kogupikkusest 20,9%-ni, mis on peaaegu kõige vähem kogu Eestis, vaid Võrumaa jääb tahapoole. Riigi kõrvalmaanteid on maakonnas 798 km ehk 79,1%.

Need proportsioonid mängivad olulist rolli seetõttu, et Maanteeamet rahastab peamiselt riigi põhimaanteede ehitamist ja parandamist, mõnevõrra ka tugimaanteid, aga kõrvalmaanteede puhul on jutt eeskätt vaid hädapärasest hooldusest.

Joonis 137. Kohalike teede pikkus seisuga 01.01.2018.

Riigiteedele lisanduvad kohalikud teed, mida haldavad kohalikud omavalitsused – neid on maakonnas kokku pisut üle 1300 km. Kõige enam on kohalikke teid maakonna suurimas, Märjamaa vallas – ligi 600 km, Rapla vallas on ligi 380 km, Kehtna vallas 210 km ja Kohila vallas vaid pisut üle 140 km (vt joonis 137).

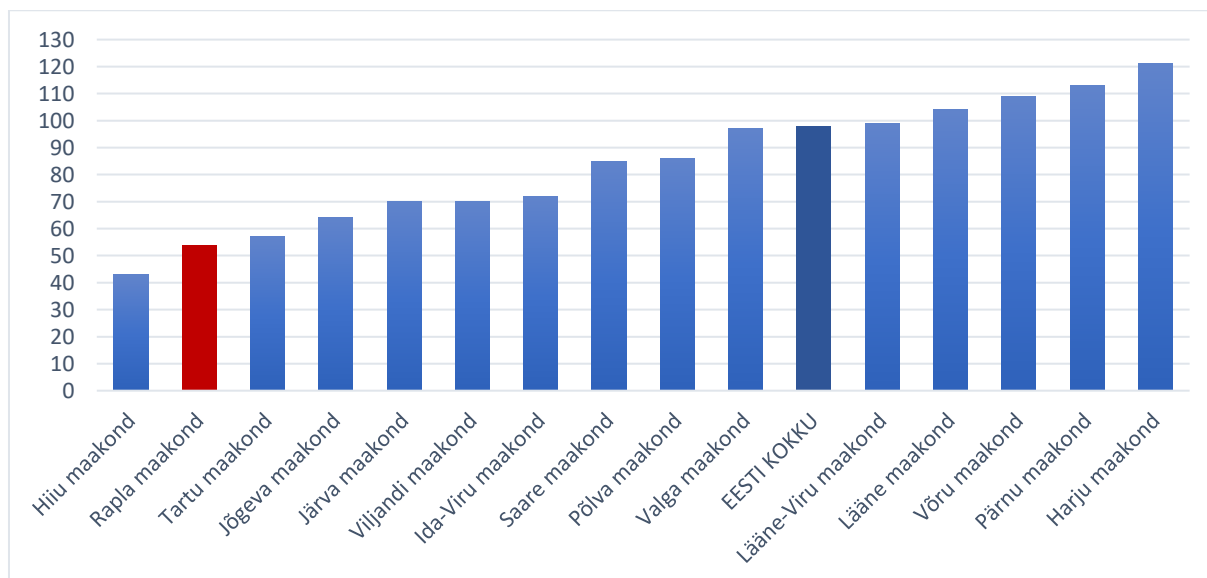

Joonis 138. Kattega ja katteta kohalike teede osakaal Raplamaa omavalitsustes seisuga 31.12.2017.

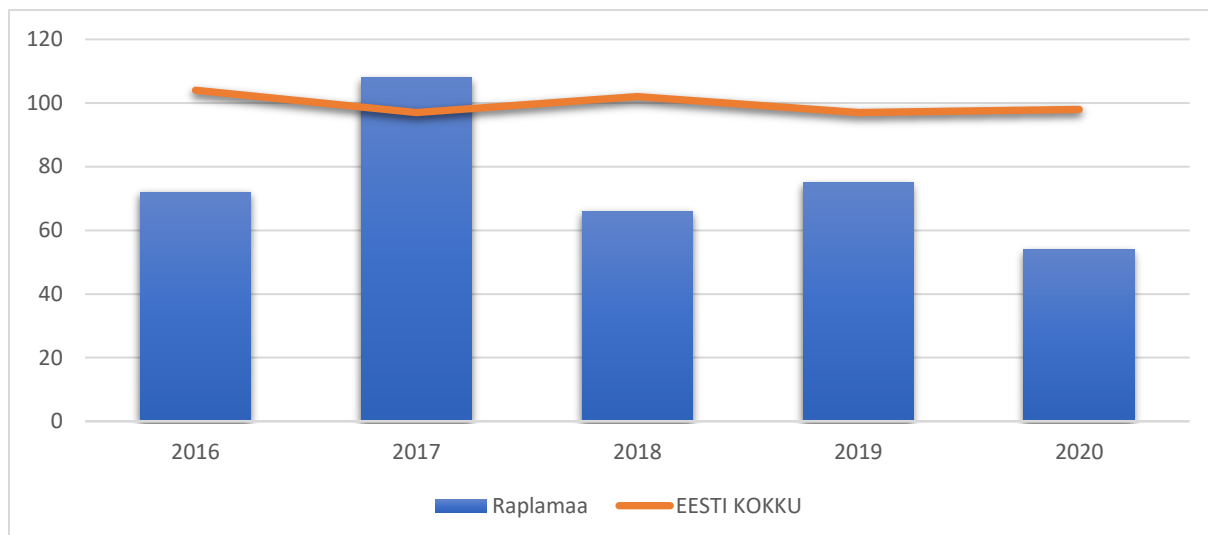
Kui riigiteed on reeglina kattega teed, omavalitsuse teedest märgatav osa katteta teid. Raplamaal on katteta 82,9% teedest. Nende osakaal on suurim Märjamaa vallas – ligi 90%, muidugi on suurim ka vastav kilometraaž (520 km) (vt joonis 138). Kohila vallas on katteta teid samas alla 75% (165 km).

Teehoiukava alusel on majandus- ja taristuminister oma käskkirjas välja toonud kattega riigimaanteed rekonstrueerimisobjektid aastateks 2021-2024. Vähesed Rapla maakonna objektid on seal samuti nimetatud: 2022. aastaks Kernu-Kohila maantee (7,5 km) ning 2024. aastaks Kose-Purila maantee (1,3+12,8 km) ja Märjamaa-Koluvere maantee (10,7 km).

Eestis on olemas riiklik programm "Eesti teed tolmuwabaks aastaks 2030", mille eesmärk on ehitada aastaks 2030 tolmuvabad katted kõigile suurema kasutusega (liiklussagedus üle 50 autot ööpäevas) kruusateedele. Riigiteede osas on Transpordiametile aluseks dokument „Tolmuvabad katted kruusateedele: objektid aastateks 2021-2024“, milles Raplamaa objektidest nimetatud kaks: 2021. aastaks Valgu-Libatse maantee (1,7 km) ja 2023. aastaks Loodna-Teenuse maantee (4,2 km).

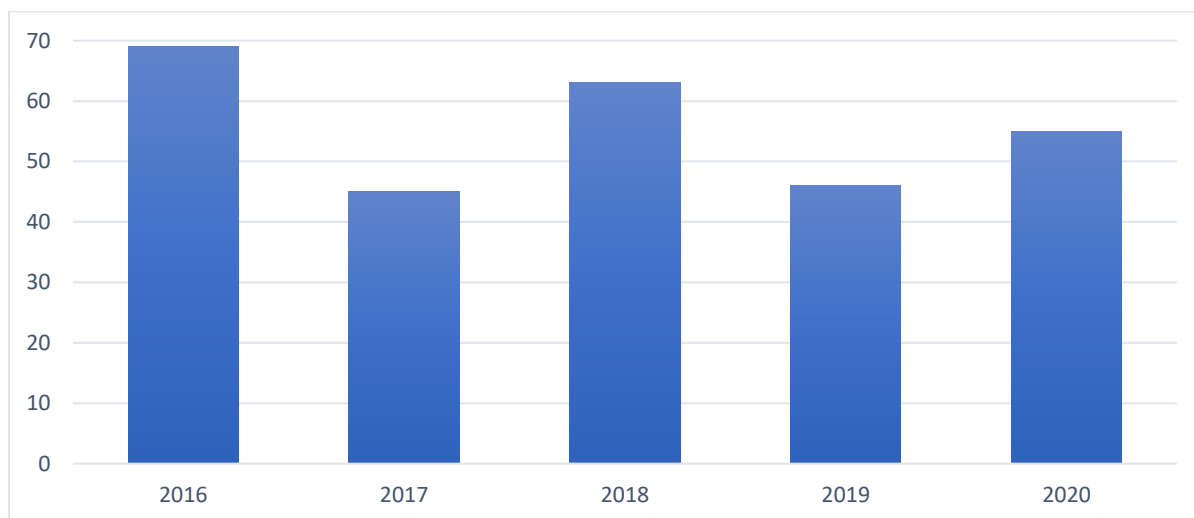

Joonis 139. Inimkannatanuga liiklusõnnetused 100 000 elaniku kohta 2020. aastal.

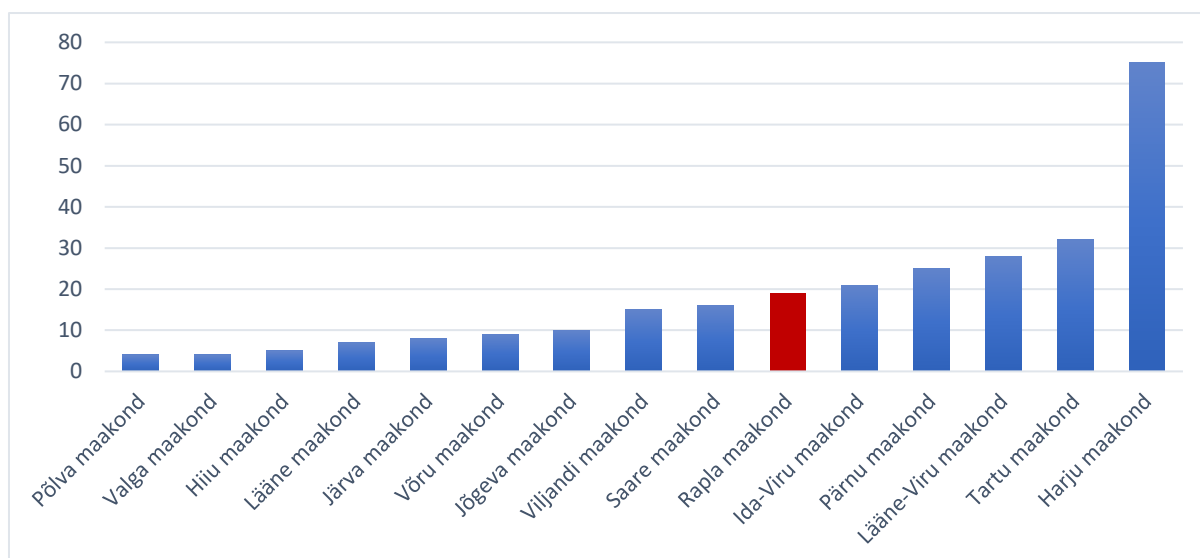
Joonis 140. Inimkannatanuga liiklusõnnetused 100 000 elaniku kohta Raplamaal võrdluses Eesti keskmisega.

Teedehhituse ja teede renoveerimise üks olulisi põhjendusi on liiklusohutuse parandamine ja liiklusõnnetuste vähendamine. Inimkannatanuga liiklusõnnetuste absoluutarvud ei ole Raplamaal suured – arvestuses 100000 elaniku kohta on maakonna näitajad riigi keskmisest märksa paremad (2020. aastal oli näitaja 53 ja Raplamaa maakondadest lausa 2. kohal) (vt joonis 139). Samas on olnud siiski ka aastaid, mil asjad on kehvemini, nt 2017, mil see näitaja oli praegusest lausa kaks korda kõrgem (vt joonis 140).

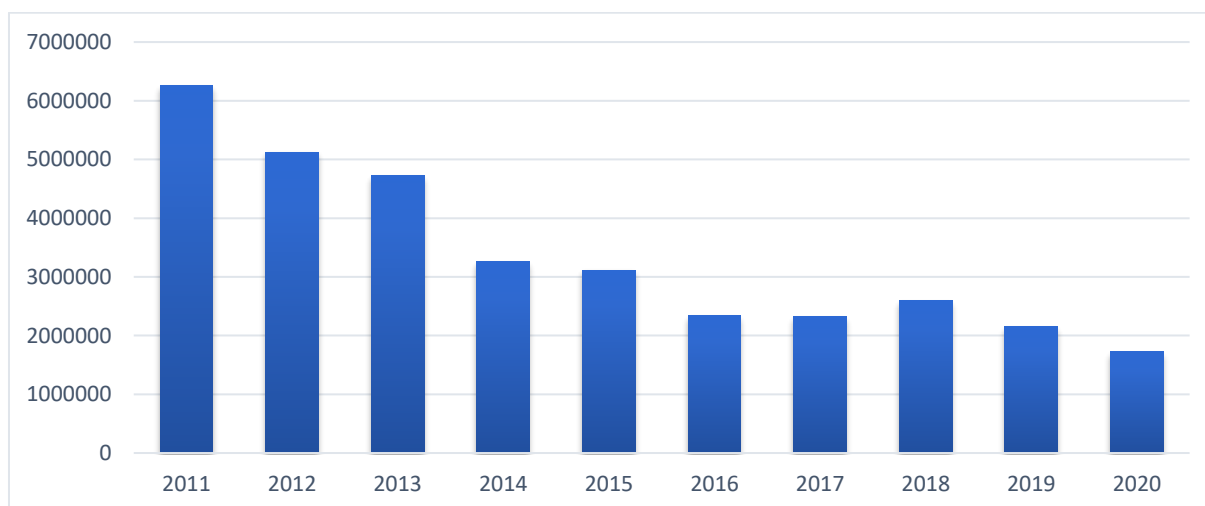
Joonis 141. Eestis liikluses hukkunute arv.

Õnneks on hukkunute arv Eestis aasta-aastalt vähenenud, jõudes 2017. aastaks 48-ni (vt joonis 141). Järgmistel aastatel on see olnud küll mõnevõrra suurem, aga üldine trend on siiski olnud alanev.

Joonis 142. Liikluses hukkunute arv 2016-2020 kokku.

Maakondade arvestuses on Raplamaa maakondadest keskmisest natuke eespool – 6. kohal (vt joonis 142). Aastatel 2016-2020 hukkus Raplamaal liikluses 19 inimest. Võrdluseks – Harjumaal oli see number 75 ja Tartumaal 32, aga samas Põlvamaal ja Valgamaal vaid 4.

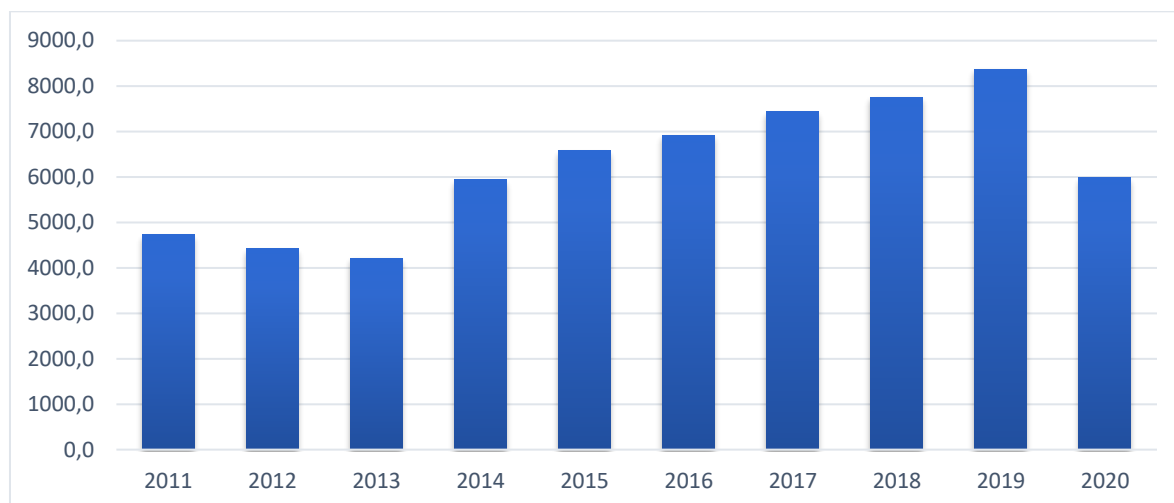
Joonis 143. Veosekäive Eesti raudteedel (tuhandetes tonn-kilomeetrites).

Eri transpordiliikidest rääkides tuleks alustada raudteest. Raudtee osas on täiesti erinev pilt kaubavedude ja reisiliikluse osas.

Jahenenud suhted Venemaaga ja Venemaa enda suurte sadamate väljaehitamine Läänemere piirkonnas on viinud veosed raudteel langustrendi – veosekäive on praktiliselt pidevalt kahanenud nt 2011. aasta 6260,5 miljonilt tonn-kilomeetrilt 2020. aasta 1728,6 miljoni tonn-kilomeetrile (vt joonis 143). Raudtee veosekäive Raplamaal on kaduvväike.

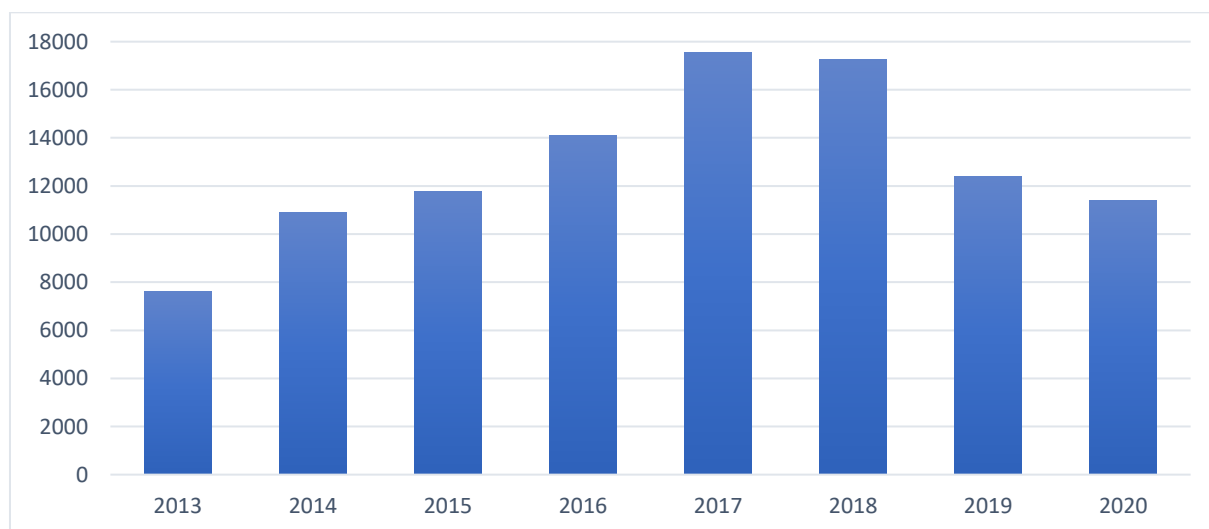
Kuni 2013. aastani (k.a) oli rongireisijate arv pidevas väikeses languses – rongiliiklus ei olnud konkurentsivõimeline ei mugavuse ega kiiruse poolest (vt joonis 144). Alates 2014. aasta algusest, kui vahetati välja kogu rongipark ning rongide opereerimine koondati ühe ettevõtte (Eesti Liinirongid AS) ja ühe kaubamärgi (ELRON) alla, tõusis rongireisijate arv hüppeliselt – 4,2 miljonilt 5,9 miljonile ning on jätkanud tõusu igal järgneval aastal, lüües järgmisi rekordeid. 2020. aasta oli erandlik COVID-19

pandeemia mõjul järsult muutunud liikuvusmustrile – rongireisijate arv kukkus 2014. aasta tasemele (5,98 miljonit). Võrreldes 2019. aastaga oli langus tervelt 20,5%. Oma osa oli ka sellel, et 2020. aasta kevadel katkes mõneks ajaks reisijate registreerimine (pileteid ei müüdnud).

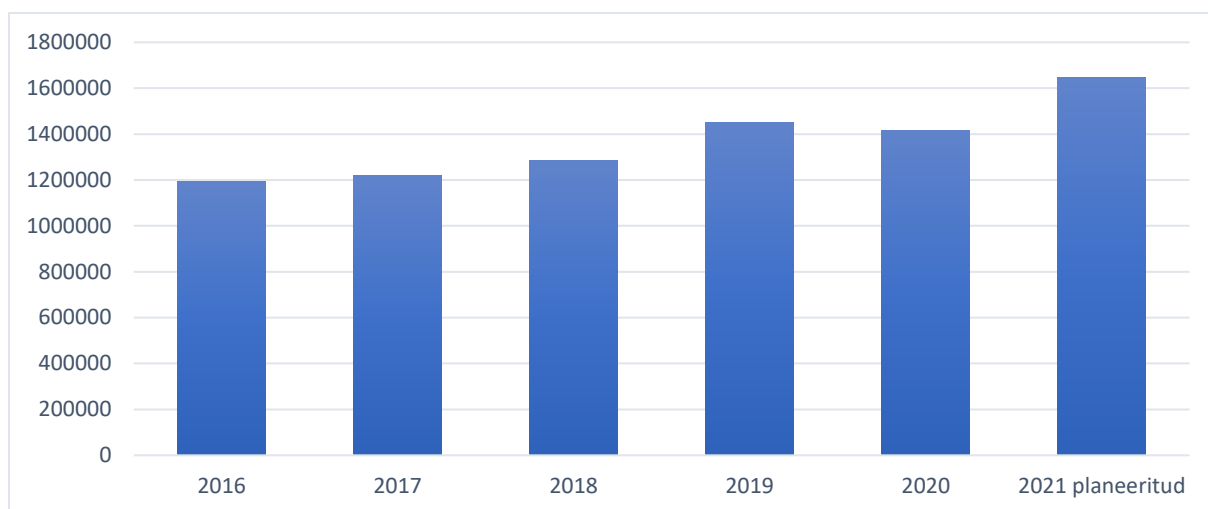
Joonis 144. Rongreisijate arv Eestis (tuhandetes).

Raplamaad läbivad Tallinn-Rapla-Türi-Viljandi ja Lelle-Pärnu raudteeharud. Neist viimasel enam reisiliiklust ei toimu. Seda taristut haldab Edelaraudtee AS – täpsemalt siis rööbasteid (Eestis kokku neil 268 km), 11 raudteejaama (Tallinn-Väike, Liiva, Kiisa, **Kohila**, **Rapla**, **Lelle**, Tootsi, Pärnu, Türi, Võhma, Viljandi) ning 21 peatuspunkti (neist Rapla maakonnas Vilivere, Lohu, Hagudi, Keava, Koogiste ja Eidapere). Liiva, Kohila, Rapla, Tootsi, Pärnu, Türi, Võhma ja Viljandi on kaubaajamad.

Joonis 145. Edelaraudtee AS raudteevõrgustikul teostatud reise arv.

Lisaks sellele, et rongireisid on muutunud mugavamaks ja kiiremaks, on uue veeremi soetamine lubanud tõsta märgatavalt reise arvu, sh ka Tallinn-Rapla-Viljandi suunal – seda just intensiivse kasutuse perioodidel (hommikuti ja õhtuti) (vt joonis 145). Langus peale 2018. aastat on põhjustatud osaliselt Tallinn-Pärnu reisiliikluse lõpetamisest.

Joonis 146. Liiniläbisõit Raplamaa avalikel liinidel (liinikilomeetrites).¹⁵

Maakonnasisene ühistransport põhineb bussiliiklusel. Raplamaal oli 01.01.2020 seisuga 42 avaliku teenindamise lepinguga väljastatud liiniluba, st 8 enam kui aastal 2018. Liinikilomeetreid tuleb kokku üle 1,4 miljoni km (2020). Võrreldes 2016-2017 mahtudega on juurdekasv olnud ligi 17% (vt joonis 146). Sellele lisanduvad (2019 andmed) 14 Kohila valla liini läbisõiduga 137,3 tuhat liinikilomeetrit.

Avalikud Põhja-Eesti Ühistranspordikeskus MTÜ ja Kohila Vallavalitsuse poolt rahastatavad bussiliinid maakonnas 2021:¹⁶

1. Rapla raudteejaam - Rapla
2. Rapla - Kabala
3. Rapla - Raikküla - Purku - Kabala - Raadiku - Rapla
4. Mahlamäe - Rapla bussijaam - Alu
5. Rapla - Raikküla - Lipa tee - Metsküla
6. Rapla - Kaiu - Kuimetsa
7. Rapla - Inglise - Juuru
8. Rapla - Inglise - Juuru - Kaiu - Kuimetsa
9. Rapla - Inglise - Karitsa - Kaiu - Kuimetsa
10. Rapla - Seli - Juuru - Purila - Rapla
11. Rapla - Alu - Pihali - Hageri - Sutlema - Kohila
12. Rapla - Juuru - Järlepa - Kohila
13. Rapla - Rapla raudteejaam - Kädva - Vahastu tee
14. Rapla - Raudteejaam - Kaerepere - Keava - Lelle - Eidapere
15. Kohila - Hageri - Aespa - Kohila jaam - Kohila
16. Rapla - Kodila - Ohulepa
17. Rapla raudteejaam - Alu - Kodila - Ohulepa
18. Pajaka - Varbola - Kodila - Alu - Rapla
19. Rapla - Raikküla - Järvakandi - Koogiste
20. Rapla - Kehtna - Lellapere - Vastja - Rapla
21. Kohila - Järlepa - Rapla
22. Rapla - Seli-Koigi

¹⁵ 2016 ja 2017 andmed Rapla Maavalitsuse andmetel. 2018-2021 andmed Põhja-Eesti Ühistranspordikeskus MTÜ andmetel.

¹⁶ Peatus.ee andmed, mis erinevad mõnevõrra eeltoodud Põhja-Eesti Ühistranspordikeskus MTÜ andmetest.

23. Rapla - Kehtna
24. Rapla - Juuru
25. Rapla - Kaerepere
26. Rapla - Kuusiku-Nõmme - Kodila - Ohulepa
27. Rapla - Kohila - Tallinn
28. Märjamaa - Kernu - Harutee - Tallinn
29. Märjamaa - Päärdu - Teenuse - Märjamaa
30. Märjamaa - Mõisamaa - Valgu - Nurtu
31. Märjamaa - Mõisamaa - Valgu - Päärdu - Nurtu
32. Rapla - Raikküla - Valgu - Päärdu - Märjamaa
33. Märjamaa - Kivi-Vigala
34. Märjamaa - Kullamaa
35. Rapla - Märjamaa
36. Märjamaa - Haimre - Valgu
37. Märjamaa - Vana-Vigala - Märjamaa
38. Eidapere - Lelle tee - Kehtna - Kaerepere - Rapla
39. Kohila - Hageri - Vana-Aespa - Entusiasti - Kohila
40. Kvartsi - Tselluloosi - Kohila kool
41. Kohila - Kallaste - Kurtna - Vilivere - Kohila
42. Kohila - Lohu - Loone - Kivimäe - Sadama - Kohila
43. Kohila - Mäevana - Aespa - Hageri - Kohila
44. Kohila - Hageri - Aespa - Mäevana - Kohila
45. Kohila - Krimmiküla - Adila - Hageri - Kohila
46. Kohila - Kadaka - Aandu - Kohila
47. Alesti - Pahkla - Piiri - Prillimäe - Kohila
48. Mahtra - Järlepa - Milliste - Mälvivere - Lohu – Kohila

01.06.2020 kuni 31.05.2021 viidi maakonnas Kohila Vallavalitsuse tellimusel ellu maakonna valdade ühisprojekt „Rapla maakonna kohaliku omavalitsuse üksuste ühise liikuvusuuringu läbiviimine“. Tallinna Tehnikaülikooli vedamisel uuriti liikuvust Raplamaa, et saada sisendit uute üldplaneeringute koostamiseks.

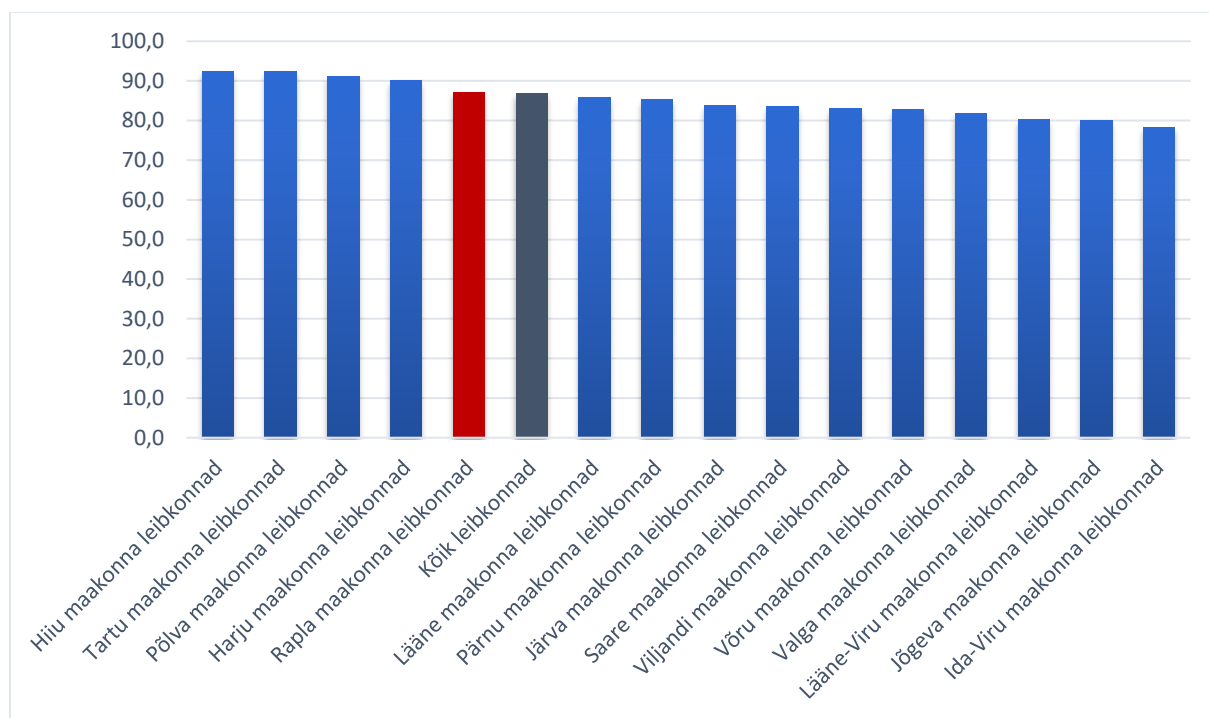
Raplamaa elanike liikumisviiside küsitlusest hakkas silma, et üle poole vastanutest ei kasuta kohalikku ühistransporti ja pea pool ei kasuta kaugliini busse ega linnadevahelisi ronge. Paljuski on selle põhjuseks ühistranspordi sobimatus viimase paarikümne aasta jooksul muutunud elu- ja töökohtade korraldusega, mistõttu käiakse palju Tallinnas ja Harjumaal tööl ning neisse uutesse töökohtade asukohtadesse ühistranspordi liinid siiani veel ei ulatu.

Traditsioonilise ühistranspordi kõrval on huvitav teema uute liikuvusteenuste (nõudetransport, sõidujagamine, sõidukite ühiskasutus jt) areng, mis on viimase 10 aasta jooksul olnud kiire tänu nutitelefonide laialdasele kasutamisele. Hajaasustuses ei ole digitaalne sõidujagamine (Bolt, Uber) või lühirent veel väga levinud, aga maakonna põhjaosa (nt Kohila valla) elanike jaoks on Tallinna teenused juba kättesaadavad. Märksa laiemalt ja pikaajalisemalt on maakonnas tööl käimiseks või muudeks sõitudeks levinud inimeselt-inimesele sõidujagamine ja sotsiaalmeedia gruppides sõitude organiseerimine. Avaliku liiniveo puhul on sageli probleemiks nõudesõitude tellimuste haldamine ja sobivate ühissõidukite leidmine, sest suurte liinibussidega ei ole teenuse osutamine tõhus ega otstarbekas.

Uuringu kohaselt on 40% Raplamaa elanikest huvitatud liikuvusteenustest. Samas 22%-l ei ole selle kohta kindlat seisukohta. See näitab, et hea võrgu ülesehituse ja teavitamise korral võiksid teenustest

olla huvitatud vähemasti pooled Raplamaa elanikest. 37% elanikest ei ole teenusest huvitatud. Raplamaa hajusa asustusega piirkondade elanikud ei pea kombineeritud liikuvuslahenduste (mitme eri liikumisvahendi kombineerimine) igapäevast kasutamist mõistlikuks, sest need tunduvad tülikad ja ajakulukad võrreldes isikliku autoga.

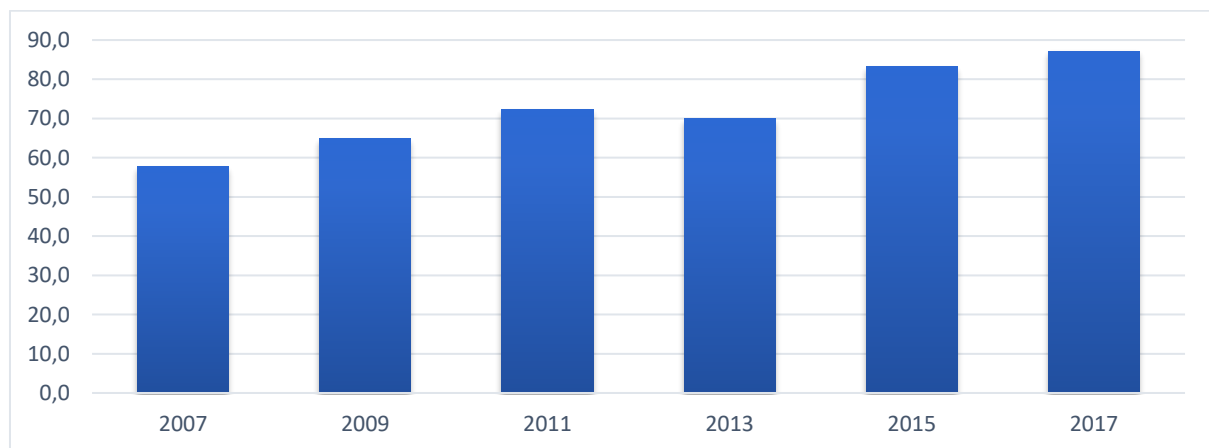
Raplamaa elanike maksevalmidus liikuvusteenuste osas on siiski võrdlemisi madal – pea 90% on valmis maksuma vaid kuni 50 eurot kuus. Samas kulutab pea pool (46-48%) Raplamaa elanikest auto omamisele ja kasutamisele kokku umbkaudu 300 eurot kuus ning üle kolmandiku elanikest isegi 450-600 eurot või rohkem.

Joonis 147. Arvutiga leibkondade osatähtsus 2017. aastal (%).

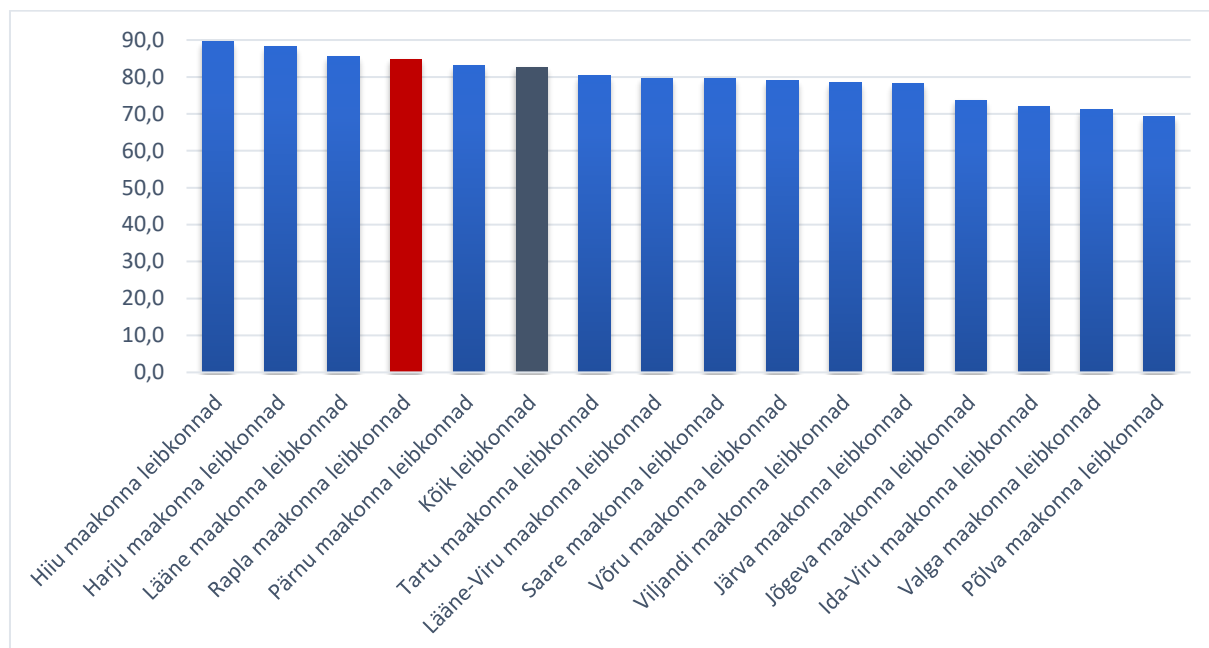
Sundliikumiste asendajana on olulised digitaliseerimine ja e-teenused ning kaugtöövõimaluste loomine võimalikult paljudele elanikele. Selle tarvis on oluline vastava tehnika kättesaadavus.

Raplamaal elavatest leibkondadest on arvuti olemas 87,2%-l, mis on õige pisut üle Eesti keskmise (86,9%) ja viies koht maakondade seas (vt joonis 147).

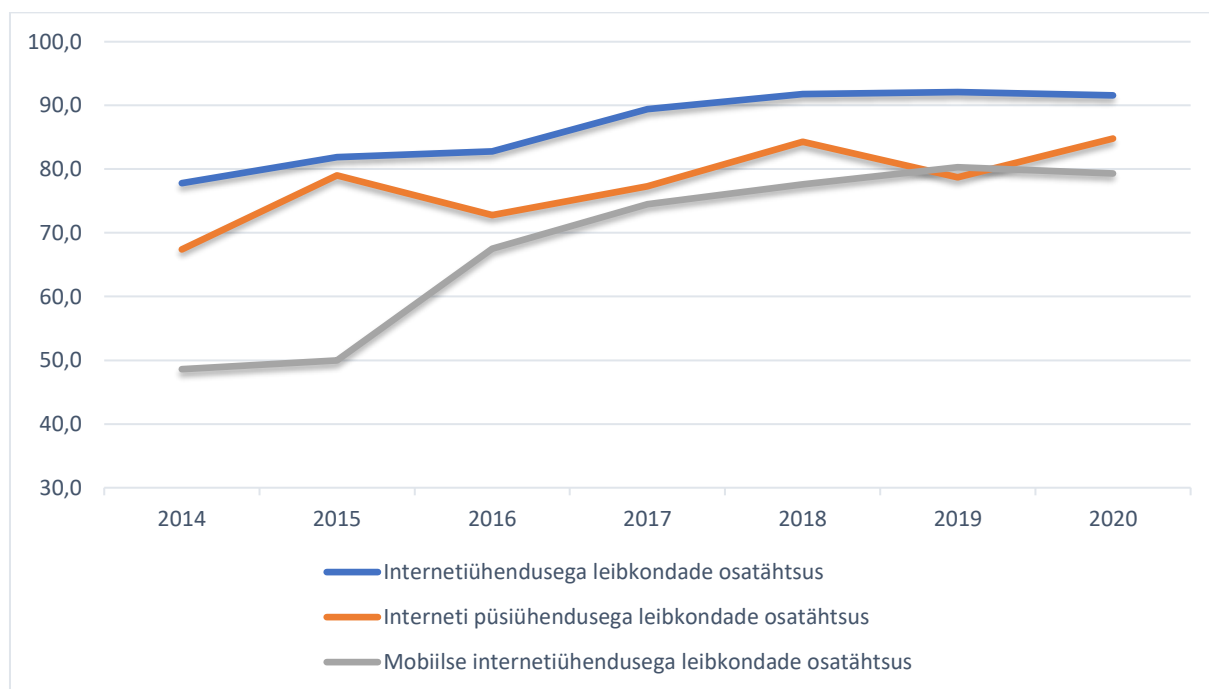
Joonis 148. Arvutiga leibkondade osatähtsus Raplamaal (%).

Läbi aastate on arvutiga leibkondade osakaal Raplemaal, nagu ka mujal Eestis, kasvanud – kui nt 2007. aastal oli arvuti vaid 57,7%-l leibkondadest, siis 2017. aastal juba 87,2%-l (vt joonis 148).

Joonis 149. Interneti püsiühendusega leibkondade osatähtsus 2020. aastal (%).

Arvuti olemasolu üksi ei ole piisav – e-teenuste kasutamiseks ja kaugtööks on väga oluline ja andmesideühenduse olemasolu ja selle kvaliteet. Positiivne on see, et 84,8%-l Raplamaa leibkondadest on olemas interneti püsiühendus (vt joonis 149). Rapla maakonnast ettepoole jäävad vaid Hiiumaa, Harjumaa ja Läänemaa. Ka Eesti keskmine (82,7%) on madalam. Eraldi teema on siiski püsiühenduse kvaliteet ja ribalaius – selles osas on Raplemaal ja Eestil tervikuna käia veel pikk tee. Ka on maakonnas endiselt „valgeid laike“, kus püsiühendus ei ole jättesaadav.

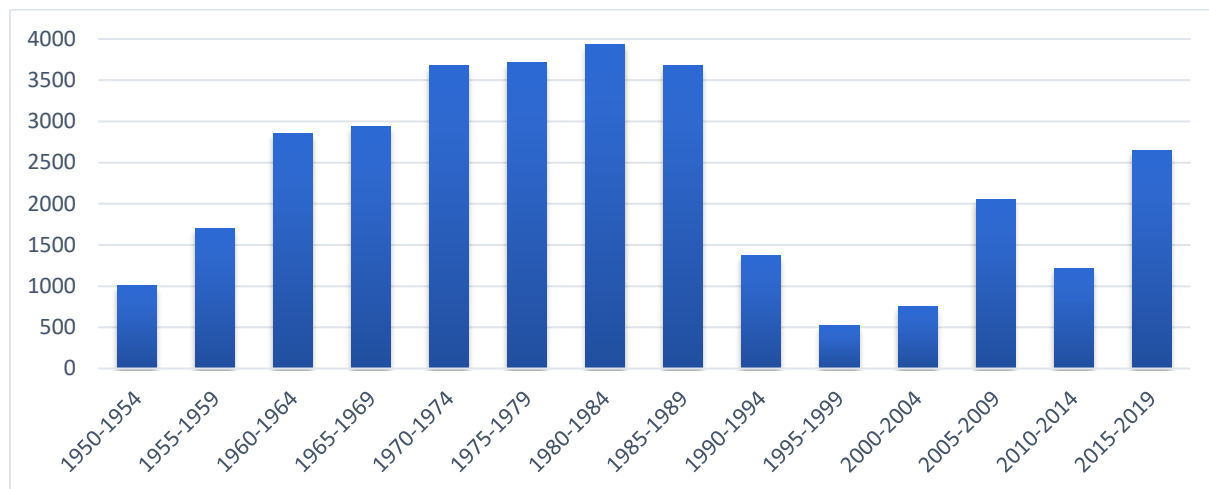

Joonis 150. Internetiühendusega leibkondade osatähtsus Raplemaal (%).

Internetiühendusega leibkondade osakaal Raplamaal on aasta-aastalt trendina kasvanud, kuid pigem kiiremini on kasvanud mobiilsed lahendused ja märksa vähem hoogsalt interneti püsiühenduse kättesaadavus (vt joonis 150). Püsiühenduste osas on olnud mõnel aastal – nt 2016 ja 2019 – olnud isegi tagasimineki.

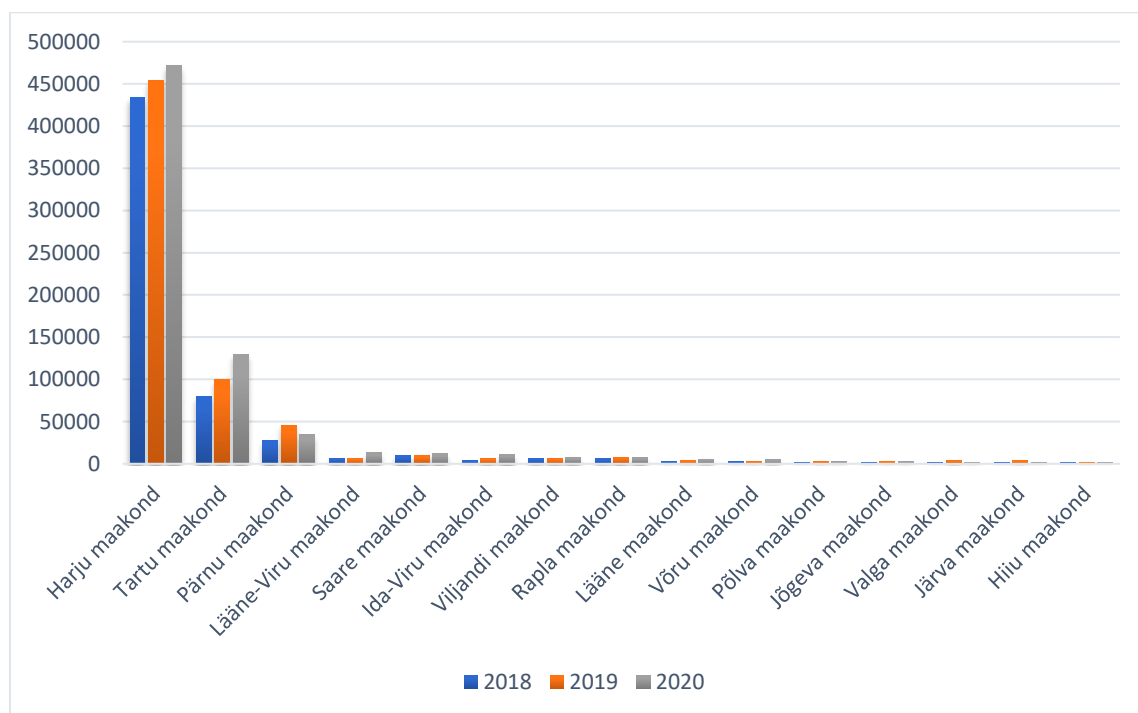
6. Elukeskkond

Kohalike omavalitsuste üldplaneeringud on väga olulised töövahendid, mille abil omavalitsus saab suunata arengut oma piirkonnas, kavandada nii elamis- kui ka mitte-elamisfunktsioone, luua sellist elukeskkonda, kus inimestel oleks meeldiv elada ja toimetada. Praeguse seisuga on koostamisel uued üldplaneeringud kõigis maakonna kohalikes omavalitsustes.

Joonis 151. 1950-2019 Eestis ehitatud eluruumide pind, 1000 m².

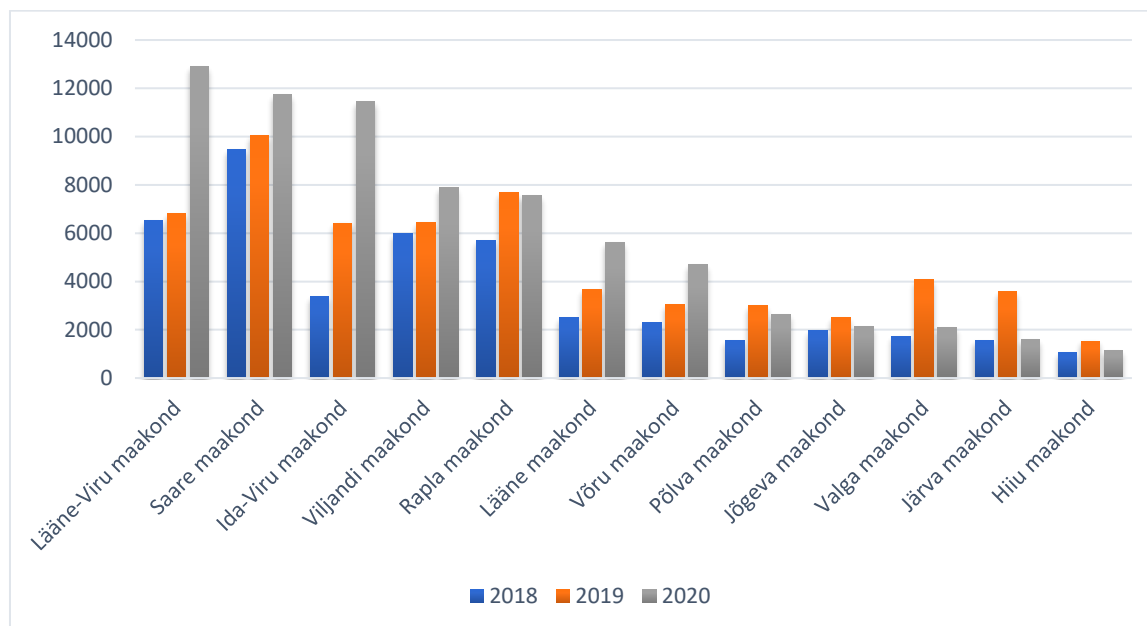
Eluruumide ehitamise kõrgaeg Eestis jäi ajaperioodi 1960-1989, mil ehitati nii individuaalmaju kui – eriti – mitmesuguses suuruses kortermaju (vt joonis 151). Üsna sama pilt on ka Raplamaal. Alates 2005. aastast on elamuehituse mahud hakanud Eestis taastuma.

Joonis 152. Uusehitistena kasutusloa saanud eluruumide pind (m²).

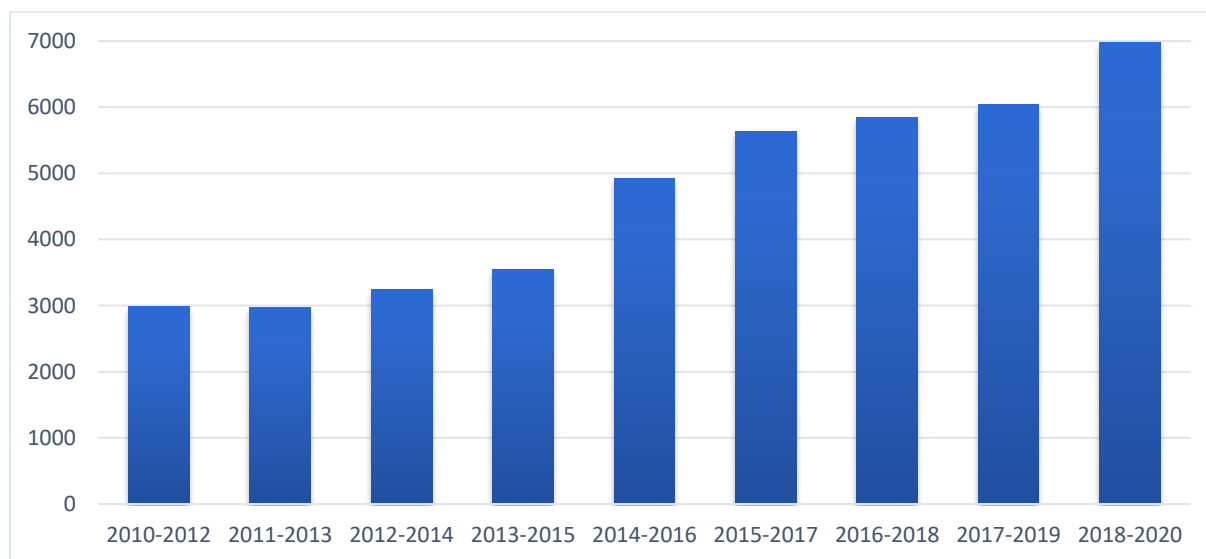
Viimastel aastatel Eestis kasutusloa saanud uusi eluhooneid vaadates näeme, et praktiliselt kogu ehitustegevus on koondunud Harjumaale (ja Tallinnasse), vähesemal määral veel ka Tartumaale ja

Pärnumaale. Teistes maakondades on mahud kaduvväikesed (vt joonis 152). Selline pilt on olnud juba aastaid.

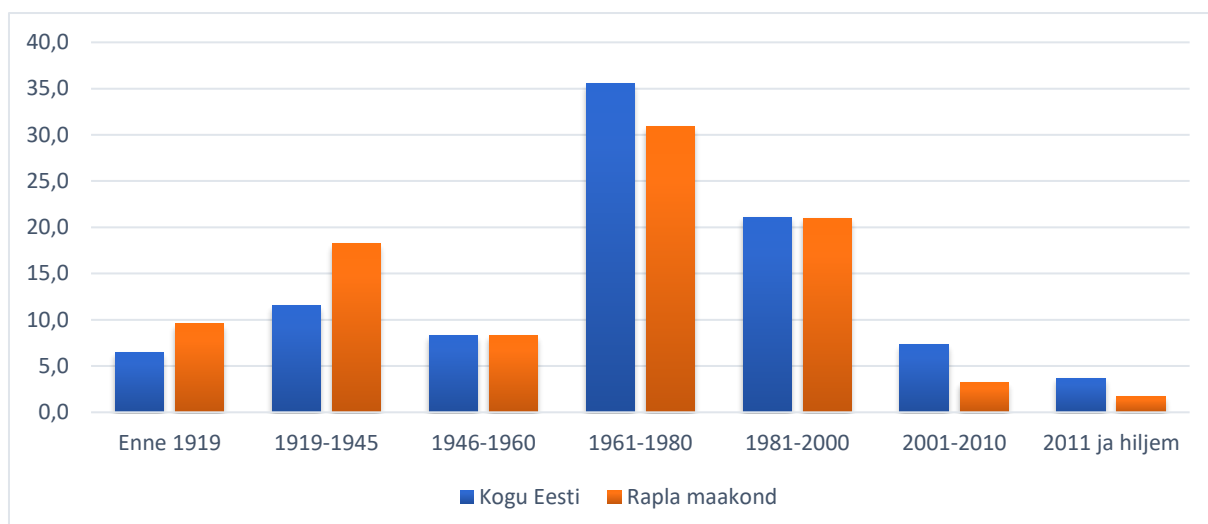
Joonis 153. Uusehitistena kasutusloa saanud eluruumide pind, jättes välja Harjumaa, Tartumaa ja Pärnumaa (m²).

Kui jätta Harjumaa, Tartumaa ja Pärnumaa võrdlusest välja, siis on võimalik mõnevõrra paremini jälgida n-ö väiksemates maakondades toimuvat. Viimase kolme aasta võrdluses (vt joonis 153) on näha, et Raplamaa on üks neist maakondadest, kus uute eluruumide kasutussevõtt on aasta-aastalt kasvanud – nt 2020. aastal oli see 7559 m².

Joonis 154. Raplamaal uusehitistena kasutusloa saanud eluruumide pind kolme aasta keskmisena (m²).

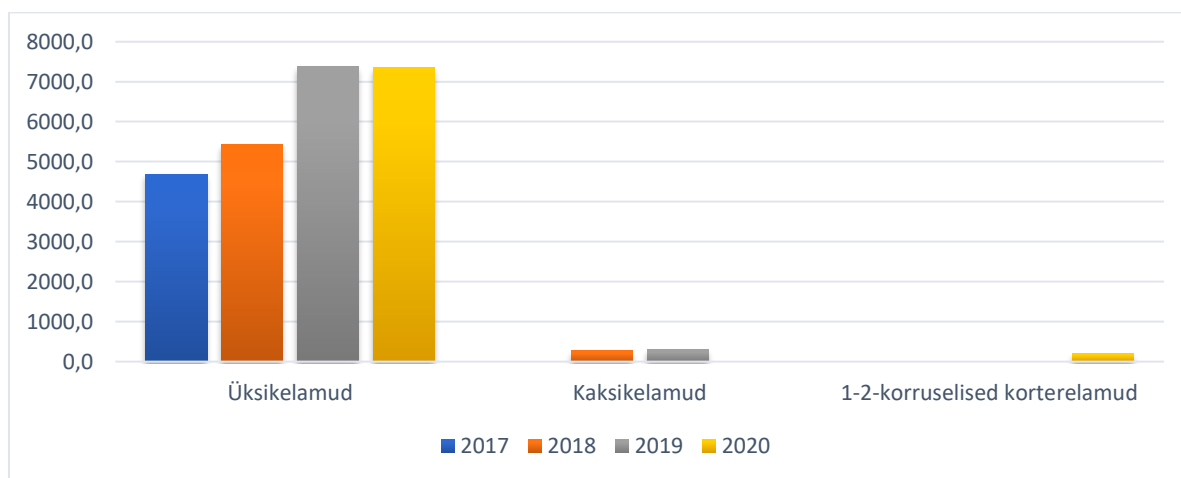
Raplamaal näeme kasvutrendi ka siis, kui vaatleme nt perioodi 2010-2020 (vt joonis 154), kus kolme aasta keskmisena arvatud mahud on kasvanud 2010-2012 perioodi 2983 m²-lt 2018-2020 perioodi 6981 m²-le.

Joonis 155. Raplamaa ja Eesti tavaeluruumide jagunemine ehitusaasta alusel 2018. aasta seisuga (%).

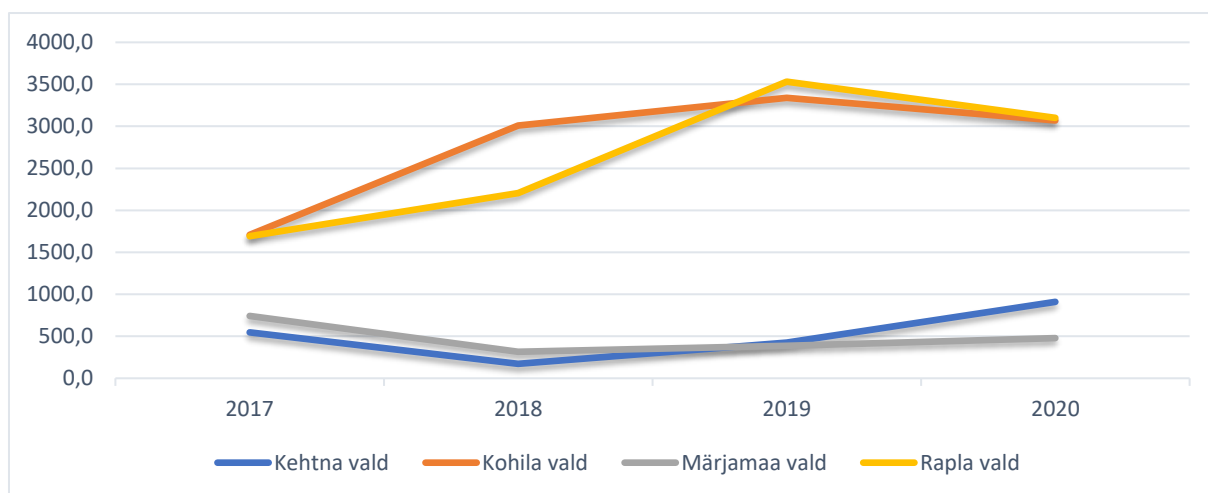
Statistikaameti 2018. aasta andmetel asus Raplamaal 18789 eluruumi, mis oli 2,6% kõigist Eesti eluruumidest.

Raplamaal paiknevad eluruumid on vanemad kui Eestis keskmiselt. Keskmisest enam on enne 1919. aastat ja perioodil 1919-1945 ehitatud eluruumid ning keskmisest vähem perioodil 2001-2010 ja peale 2011. aastat ehitatud eluruumid (vt joonis 155).

Joonis 156. Uusehitistena kasutusloa saanud eluruumide pind (m²) Raplamaal.

Viimastel aastatel Raplamaal kasutusse võetud eluruumidest on pea 100% üksikelamutes (vt joonis 156). Muud tüüpi eluruumid viimase nelja aasta jooksul maakonnas sisuliselt ei ole ehitatud. Järgnevad aastad toovad siia muutusi.

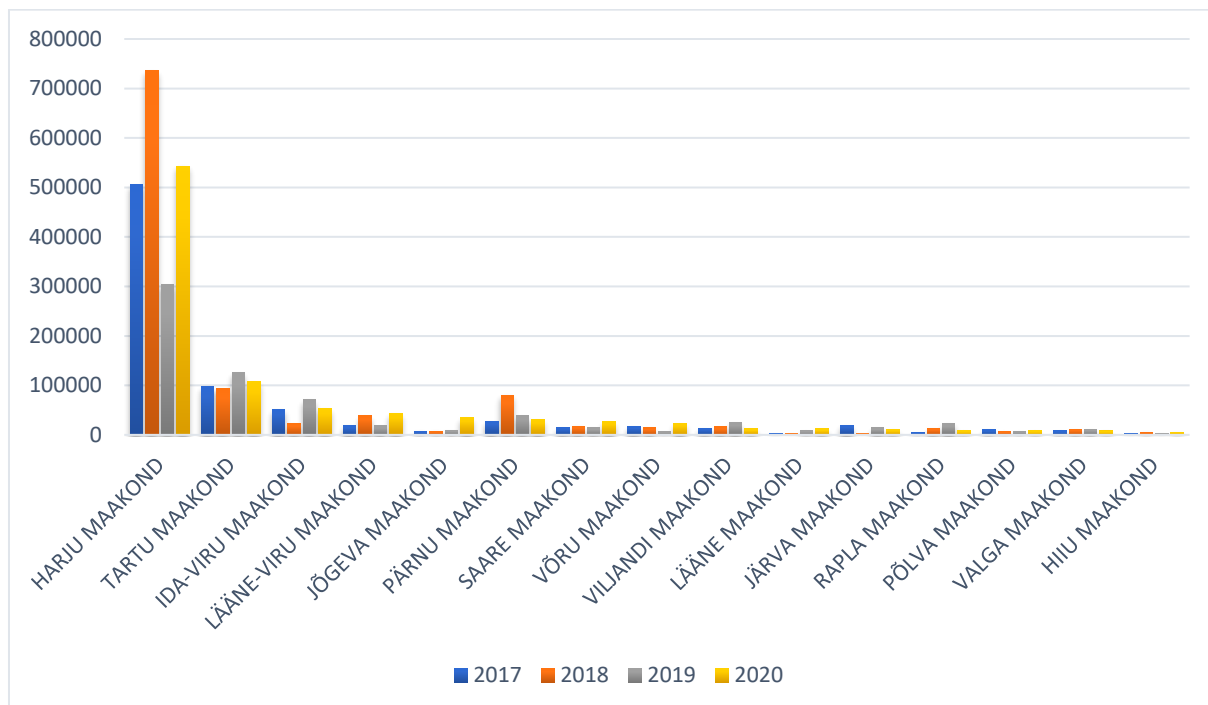

Joonis 157. Uusehitistena kasutusloa saanud eluruumide pind (m²) Raplamaa kohalikes omavalitsustes.

Aktiivsem eluruumide ehitamine ja kasutuselevõtt toimub eeskätt Kohila ja Rapla valdades (vt joonis 157). Kehtna ja Märjamaa pilt on märksa tagasihoidlikum.

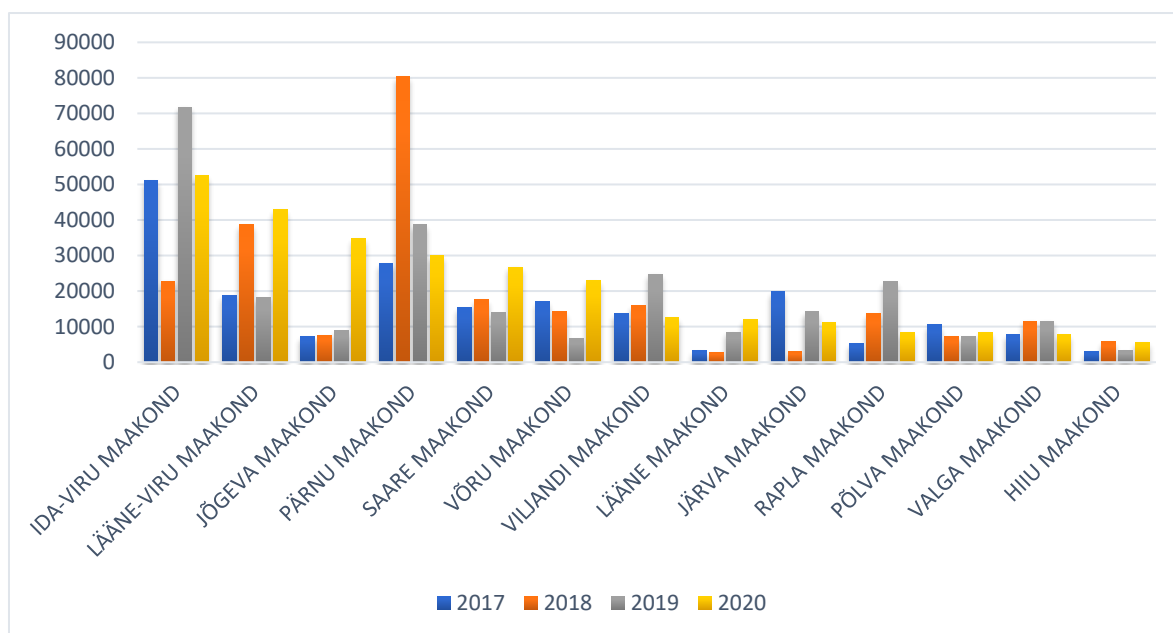
Statistikaameti andmetel oli asustatud 71,8% Raplamaa eluruumidest, mis on ligi 4% võrra vähem Eesti keskmisest (75,5%). Eluruumi pind (asustatud eluruumides) elaniku kohta on kasvav – 2018 oli see 32,6 m², kuna asustatud elurume lisandub iga aastaga ja samas maakonna rahvaarv väheneb.

Eluruumide tehnovarustuse taseme poolest on Raplamaa maakondade seas enam-vähem keskel. Kõik näitajad (veevärk, veeklosett, pesemisvõimalus, köök või kööginurk, keskküte jm) on riigi keskmisest mõnevõrra paremad.

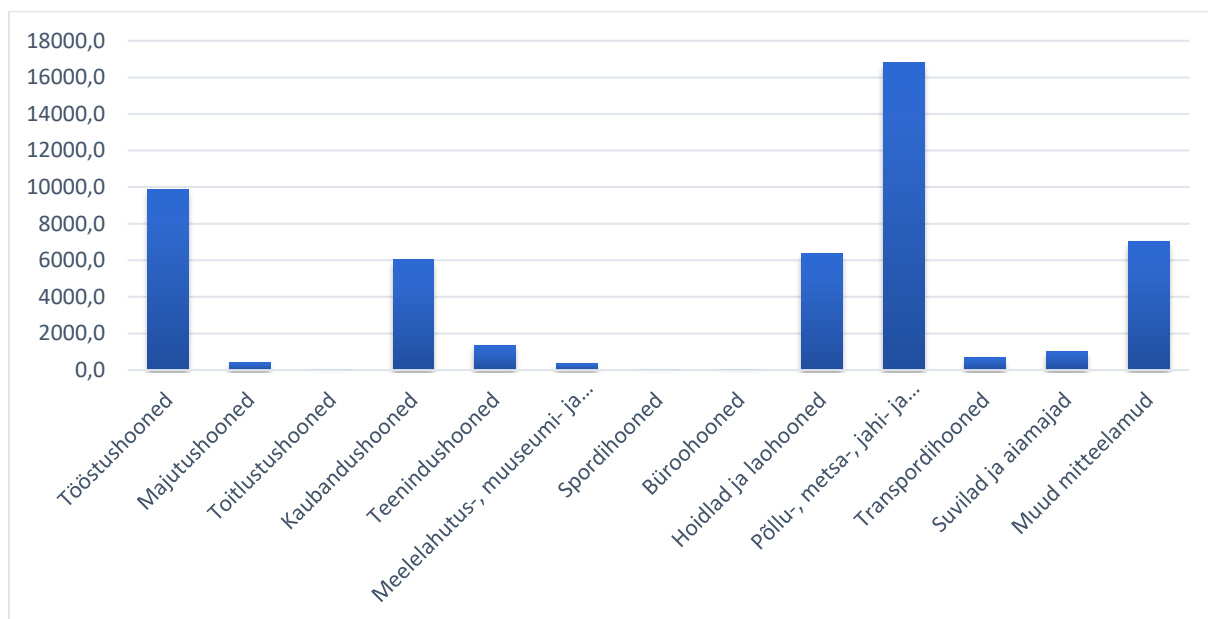
Joonis 158. Uusehitistena kasutusloa saanud mitteeluruumide suletud netopind (m²).

Mitteeluruumide osas pilt erineb vaid selles osas, milline maakond järgneb Harjumaale ja Tartumaale, mis endiselt domineerivad (vt joonis 158). Mitteeluruumide osas ongi Pärnumaast mööda läinud Ida-Virumaa. Raplamaa osa mitteeluruumide osas on väga tagasihoidlik.

Joonis 159. Raplamaal uusehitistena kasutusloa saanud mitteeluruumide suletud netopind (m^2), jättes välja Harjumaa ja Tartumaa.

Teiste maakondade võrdluses ei paista Raplamaal silma viimase nelja aasta jooksul kasutusse võetud mitteeluruumide mahuga (vt joonis 159), kuigi paar aastat – 2018 ja eriti 2019 – olid selles osas aktiivsemad (2019. aastal nt 22739 m^2).

Joonis 160. Uusehitistena 2017-2020 kasutusloa saanud mitteeluruumide suletud netopind (m^2) Raplamaal.

Mitteeluruumidest suurimas mahus on Raplamaal kasutusele võetud uusi Põllu-, metsa-, jahi- ja kalamajandushooneid (selgelt eristatud funktsioonidest) – 16820 m^2 , samuti aga ka tööstushooneid (9894 m^2), hoidlaid ja laohooneid (6355 m^2) ning kaubandushooneid (6055 m^2) (vt joonis 160). Teist tüüpi mitteeluruumide võeti sel perioodil kasutusse väga vähe.

7. Maine ja kohaturundus

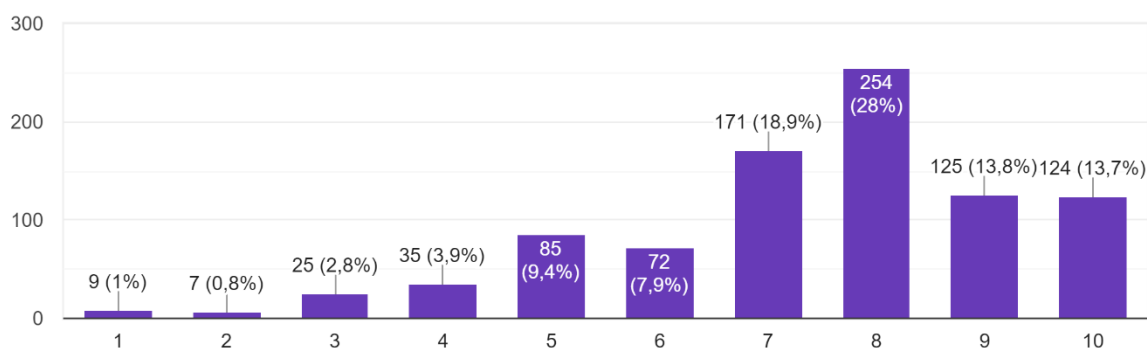
Maakonna mainekujunduse ja kohaturunduse strateegia uuringutega alustati Raplamaa Omavalitsuste Liidu vedamisel 2020. aastal, mil viidi läbi maakonna elanike rahuloluküsitlus ning maakonna uuselanike (kuni 3 aastat maakonnas) küsitlus. Uuringud puudutavad eeskätt maakonda elanike rahulolu tõstmist ja uute elanike kaasamist, vähem uute investorite leidmist ning pea üldse mitte turistide ja puhkajate arvu kasvatamist. Maine ja kohaturunduse seisukohalt on siiski kõik nimetatud rühmad olulised.

Rahuloluküsitlus viidi läbi mais 2020. Tänavaküsitluse ja veebiküsitluse kaudu saadi 907 unikaalset vastust. Vastanutest 388 elab Rapla vallas, 190 Kehtna vallas, 170 Märjamaa vallas ja 162 Kohila vallas.

10 palli süsteemis on inimeste rahulolu eluga Raplamaal keskmiselt 7,37, mis ei ole väga kõrge, aga ei ole ka liiga madal.

2. Kuivõrd te olete rahul eluga Raplamaal?

907 vastust

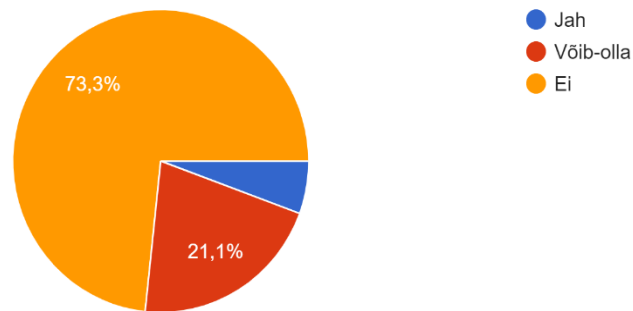

Joonis 161. Elanike rahulolu eluga Raplamaal (vastuste jaotus).

Jaotusest on näha, et rahulolematuid (hindepunktid 1...6) ei ole väga suurel hulgal, aga päriselt rahul (hindepunktid 9...10) on samuti vähe (vt joonis 161). Enamus inimestest andis hindepunkte 7...8 ehk siis nad on enam-vähem rahul. Erinevate omavalitsuste osas puuduvad selged vahed – Märjamaa 7,28, Rapla 7,39, Kohila 7,63 ja Kehtna 7,64 on sisuliselt väga lähedased tulemused. Ka sõpradele või tuttavatele Raplamaale kolimist soovitaksid inimesed umbkaudu samas skaalas (hinnang oli vaid pisut kõrgem) – 265 inimest ei soovitaks oma sõpradel ega tuttavatel siia kolida, samas 326 inimest annaksid sellele kindla soovitusel. Omavalitsuste võrdluses on Märjamaa kergelt negatiivne (-2,92%) ja Kehtna kergelt positiivne (2,11%), Rapla sisuliselt maakonna keskmisega võrdne – 8,85%. Hakkab silma, et Kohila vallas on soovitajaid selgelt rohkem kui mahategijaid – NPS väärtus on 17,39%.

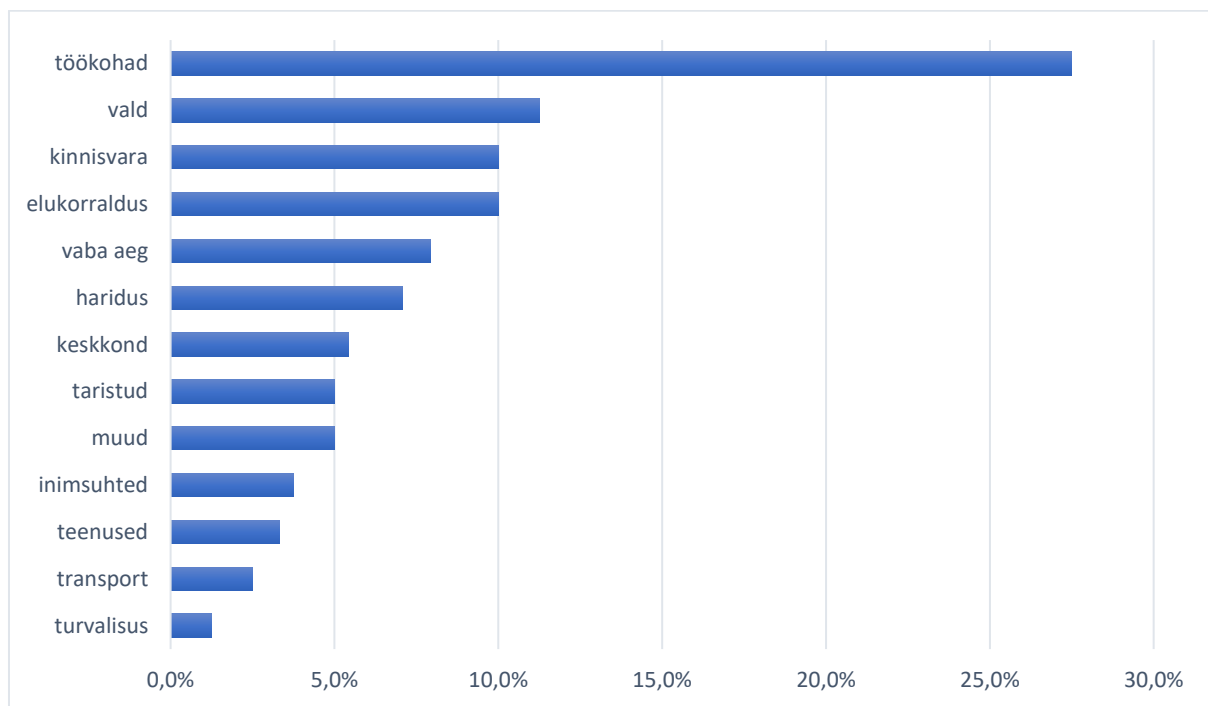
5. Kas kavatsete Raplamaalt ära kolida lähema kolme aasta jooksul?

907 vastust

Joonis 162. Suhtumine Raplamaalt lahkumisse.

Kõige negatiivsemalt meelestatud inimesed soovivad kindlalt maakonnast lahkuda või siis vähemasti kaaluvad seda võimalust. Selliseid on küsitletute seas tervelt 242 inimest ehk 26,8% vastanustest (vt joonis 162).

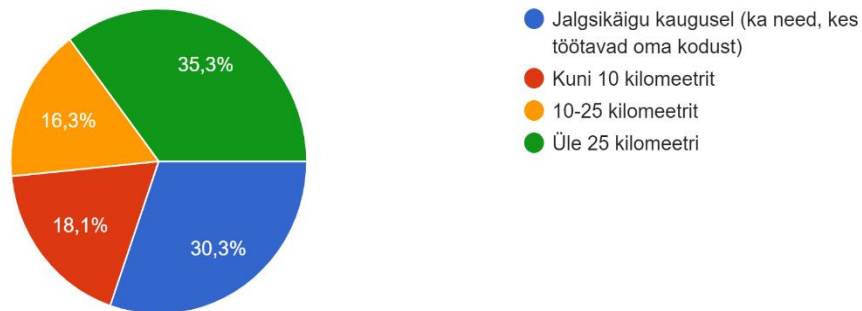

Joonis 163. Raplamaalt lahkumise põhjused.

Peamiseks lahkumise põhjuseks on tasuvate ja meelepäraste töökohtade vähesus. Sobivad töökohad asuvad kaugel ega ole hästi ligipääsetavad (vt joonis 163). Mõnevõrra üllatuslikult on teisel kohal lahkumiste põhjustest kohalik omavalitsus oma üleoleva või erapooliku suhtumise, vaevalise ja segase asjaajamise ning info kinnihoidmisega. Kinnisvaraga seonduvad probleemid on samuti inimestele kriitilise tähtsusega – kvaliteetne kinnisvara ei ole Raplamaal hästi kättesaadav.

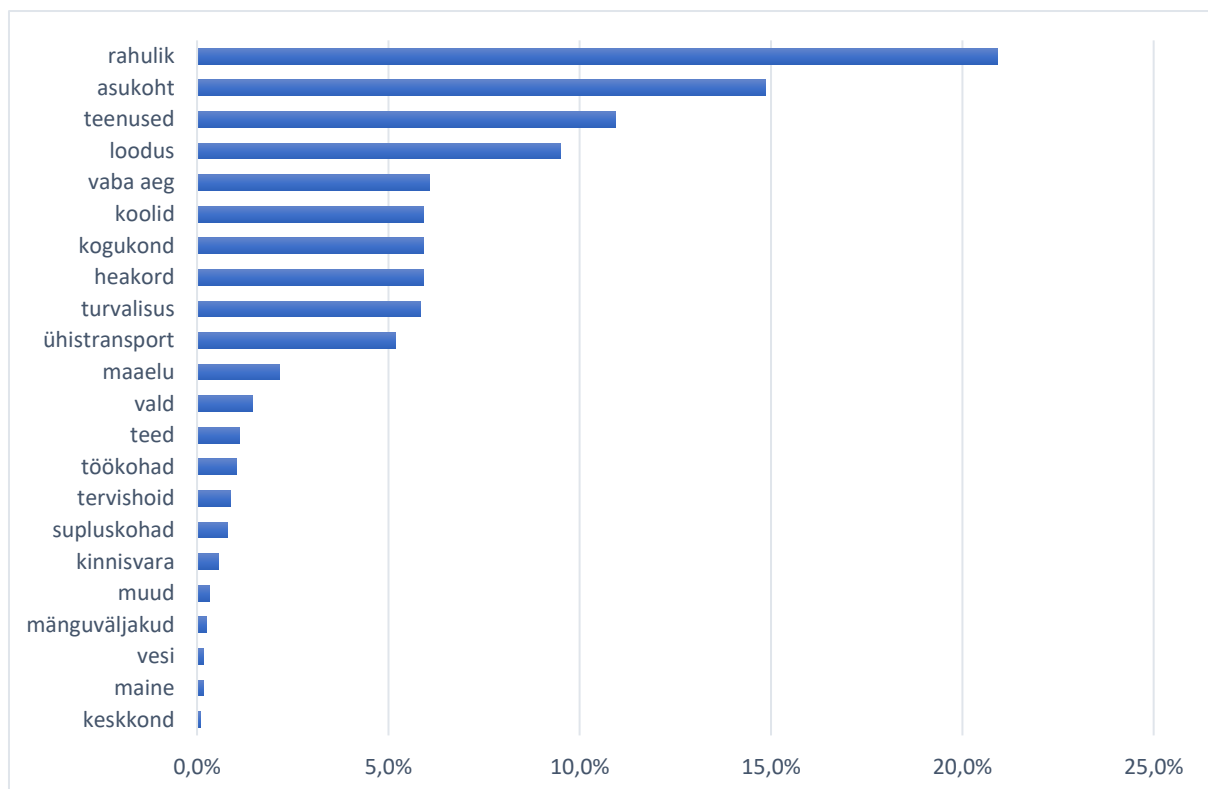
7A. Kui kaugel asub teie põhitöökoht teie elukohast?

805 vastust

Joonis 164. Töökohtade kaugus elamiskohast.

Tähtsusetu probleem ei ole töökoha kaugus – eriti, kui sinna sõitmine on mingil moel takistatud. Eriti selget vahet hinnangutes näeme siis, kui toome välja need, kes soovivad maakonnast lahkuda – kaugemal töötajate seas on neid tervelt 33,5%. Samas peame aru andma, et Raplamaa tööturg on muude Eesti piirkondadega võrreldes eriline, olles vähem maakondlik ja enam avatud (Tallinna läheduse tõttu).

Joonis 165. Raplamaa plussid.

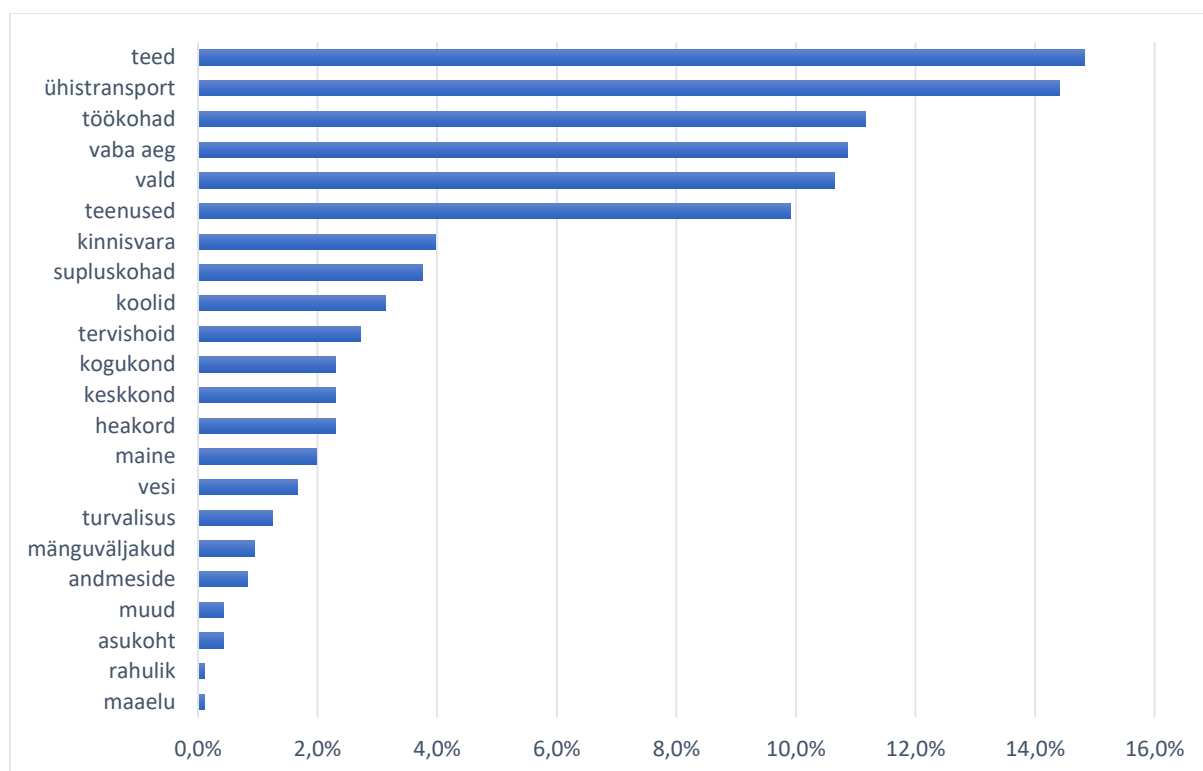
Suuremas osas ei ole väga suuri erinevusi erinevate eärühmade rahulolu osas – inimeste vanuses 26-35, 36-45, 46-55 ja 56-65 rahuloluindeks jääb 7,22 ja 7,48 vahele. Selgelt eristub aga vanuserühm 66 ja vanemad ehk pensioniealised, kelle rahulolu on teistest kõrgem (7,92) ja kes ei plaani ka maakonnast lahkuda. Teine selgesti eristuv rühm on alla 25 aastased (eriti noored naised), kus rahulolematust on

suurem – rahuloluindeks on vaid 6,80. 59,7% sellest eärühmast soovib kas kindlasti või arvatavasti maakonnast lahkuda.

Millised on Raplamaa plussid?

Üle kõige hindavad inimesed rahulikku, vaikset, stressivabat, looduslähedast, maalähedast, heakorrastatud, privaatset ja turvalist elukeskkonda (vt joonis 165). Teine oluline tugevuste kompleks hõlmab maakonna asendit pealinna läheduses ja ristteel ning selle ära kasutamist (sh on pluss rongiliiklus). Küllalt positiivne on vaade ka erinevatele teenustele (sh kauplused jm), vaba aja veetmise võimalustele (sh sport, kultuur, üritused, söögikohad, huviharidus jm) ja koolidele-lasteaedadele – kõik on käe-jala juures.

Millised on Raplamaa miinused?

Joonis 166. Raplamaa miinused.

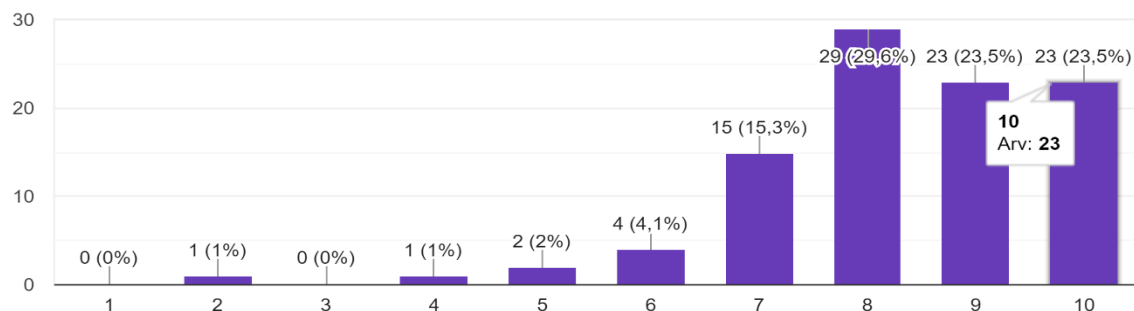
Selgesti eristuvad miinustena teed ja transport (vt joonis 166). Paljudele elanikele teeb muret töökohtade vähesus kohapeal. Puudust tuntakse ka vaba aja veetmise võimalustest (sh sport, kultuur, huviharidus, üritused, söögikohad, spa jm) ja erinevatest teenustest (sh kauplused, mitmed isikuteenused jm). Kohaliku omavalitsuse poolt on kogetud üleolevat või vaenulikku suhtumist, kehva asjaajamist ja vastutulematust. Mitmetel juhtudel tõstatavad inimesed kinnisvaraga seonduvaid mureküsimusi.

Uuselanike küsitlus viidi Raplamaal läbi mais-juunis 2020. Küsitluse kaudu saadi 80 unikaalset vastust, kellest 27 elab Rapla vallas, 18 Kehtna vallas, 26 Märjamaa vallas ja 23 Kohila vallas.

10 palli süsteemis on uuselanike rahulolu eluga Raplamaal on 8,41 palli, mis on päris kõrge.

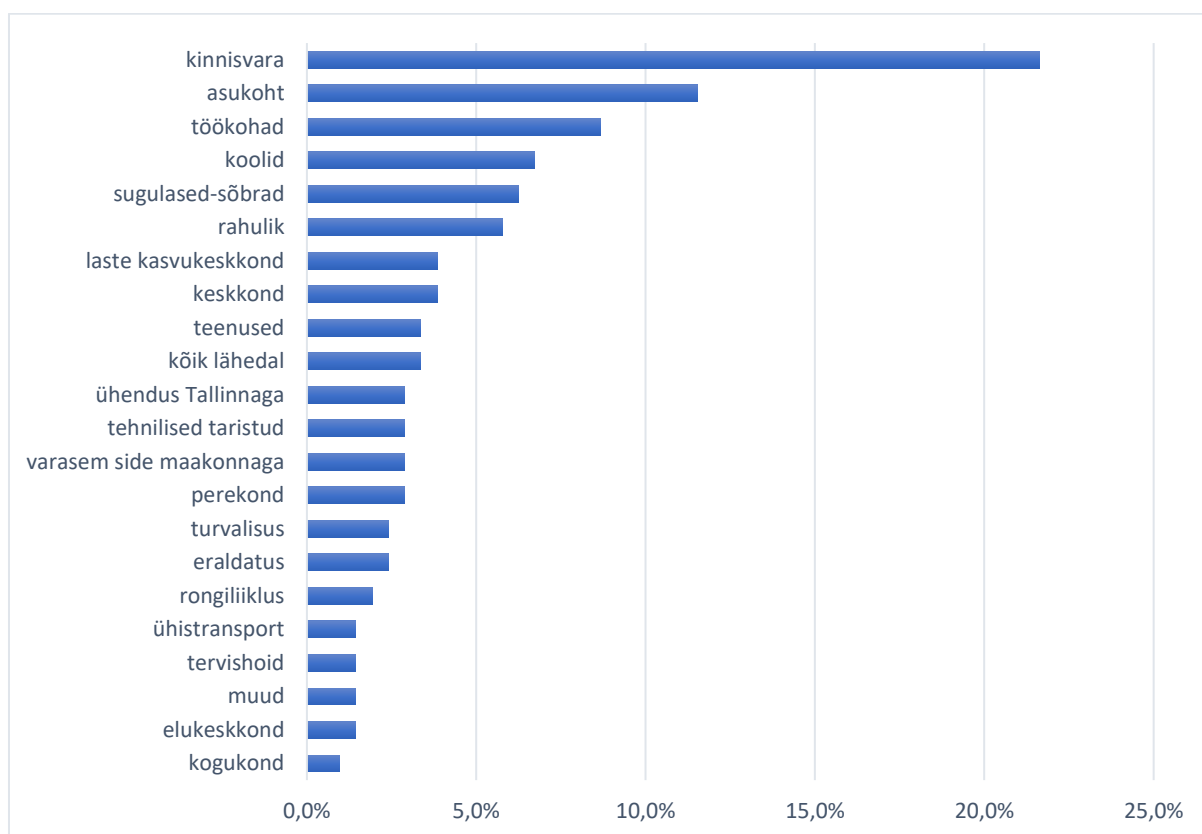
8. Kuivõrd te olete rahul eluga Raplamaal?

98 vastust

Joonis 167. Uuselanike rahulolu eluga Raplamaal (vastuste jaotus).

Jaotuses on näha, et rahulolematuid (hindepunktid 1...6) on uuselanike seas väga vähe – vaid 6,8% (vt joonis 167). Ligi pooled vastanutest (47,7%) on oma eluga päriselt rahul (hindepunktid 9...10). Erinevate omavalitsuste osas ei ole rahuloluindeksi osas suuri vahesid.

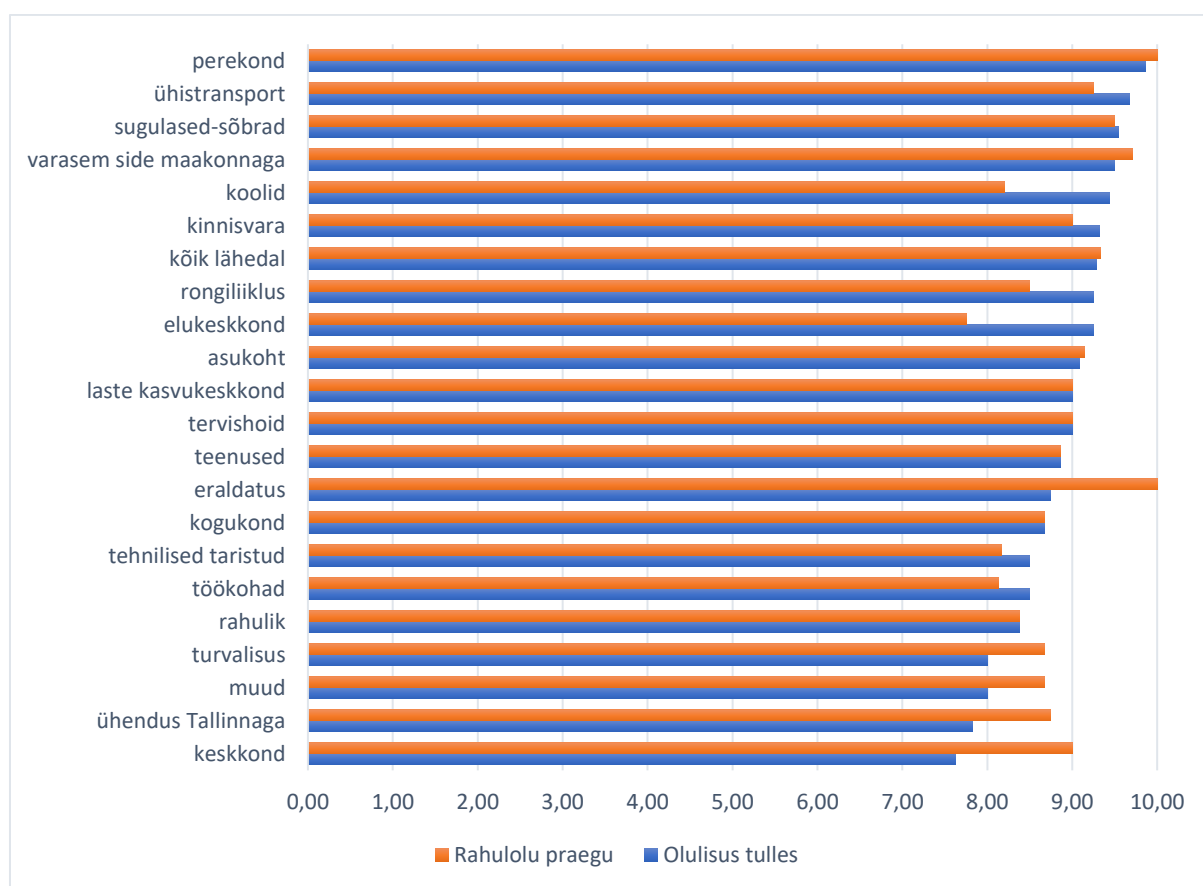
Joonis 168. Olulisemad Raplamaale kolimise põhjused.

Nagu ka rahuloluküsitluse puhul, siis tuleb siingi arvestada, et rahulolunäitajad võivad olla mõnevõrra ülehinnatud, kuna sooline tasakaal oli üsna tugevasti kaldus naiste poole, kes kipuvad oma rahulolu kõrgemalt hindama kui mehed. Seda tõendavad küsitluse numbrid – naiste rahulolu on 8,49 ja meestel 8,17. Lisaks kujuneb NPS väärtuseks (soovitusindeks, *net promoter score*) uuselanikel 43,18%. See

näitab, et uuselanikud on üsna positiivselt meelestatud ja kiidavad heal meelel oma kodumaakonda ka teistele.

Valimisse sattunustest valdav osa tuli Raplamaale Tallinnast ja Harjumaalt – tervelt 73,9% vastanutest. Mujalt tulijaid oli pigem üksikuid. Raplamaale elama asumise hetkel oli vähemalt pooltel inimestel valikus mitmeid teisigi kohti. Peamine alternatiiv Raplamaa kõrval oli Harjumaa (47,8% juhtudest), aga ka Järvamaa (9,0%), Pärnumaa (7,5%), Läänemaa (7,5%), Lääne-Virumaa (7,5%) ja Tallinna linn (7,5%).

Raplamaale kolimise põhjusena nimetati paljudel juhtumitel kinnisvara, mis Raplamaale soetati – peamiselt selleks, et parandada oma elutingimusi või viia need vastavusse perekasvuga (lapsed) (vt joonis 168). Teine oluline Raplamaale elama asumise põhjus on maakonna geograafiline asukoht pealinna lähistel ja hea igapäevane ühendus sellega. Kolmanda olulise põhjusteringina on kõik, mis seondub elukeskkonnaga (rahulik, turvaline, privaatne elukeskkond, kus kõik olulised teenused on käe-jala juures).

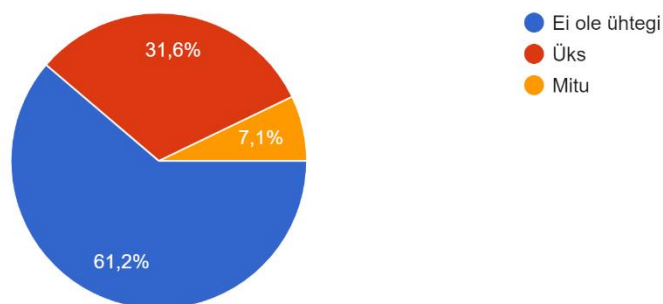

Joonis 169. Uuselanike ootused ja nende täitumine Raplamaal.

Üldises plaanis on olulisuse hinnang Raplamaale kolides ja rahulolu praegusel ajahetkel võrreldavates suurustes (vt joonis 169). Sellest saab teha järelduse, et reeglina ei ole inimesed pettunud ja neile oluliste asjadega on olukord endiselt üsna hästi. Kõige suuremad tagasilöögid on tulnud koolide ja lasteaedade osas, elukeskkonna ja mõnevõrra ka rongiliiklus osas. Mitmete asjade puhul, mida peeti kolimisel vähemoluliseks – eraldatus, turvalisus, keskkond ja ühendus Tallinnaga – on tegelikkus ületanud ootusi.

17. Kui palju on Teie peres ettevõtjaid? (kuuluvad ettevõtte juhatusse)

98 vastust

Joonis 170. Uuselanike seotus ettevõtlusega.

Huvitav on see, et uuselanike peredest tervelt 38,7%-l on üks või mitu ettevõtet (vt joonis 170). See ületab selgelt maakonna keskmist taset (25,9%) ja näitab, et uuselanikud on keskmisest ettevõtlikumad. Enamik neist on mikroettevõtjad. Mitmed neist on hõivatud loomemajanduses (22,2%), tegelevad müügitöö, turunduse või reklaamiga, aga ka IKT valdkond on silmapaistev.

8. Haldus

Alates 2017. aasta kohalikest valimistest on Raplamaal neli kohalikku omavalitsust:

1. Kehtna vald – ühinesid endised Kehtna ja Järvakandi vallad;
2. Kohila vald – endistes piirides;
3. Märjamaa vald – ühinesid endised Märjamaa ja Vigala vallad;
4. Rapla vald – ühinesid endised Rapla, Raikküla, Juuru ja Kaiu vallad.

Kohalike omavalitsuste poolt osutatavate teenuste taset mõõdetakse 2020. aastal loodud veebikeskkonnas Minuomavalitsus.ee.

Teenuste seire metoodika töötas välja Tartu Ülikooli Sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskus (RAKE) koostöös Geomedia OÜ-ga. Hinnatakse 16 valdkonda: alusharidus, noorsootöö, põhiharidus, elamu- ja soojusmajandus, liikuvus, jäätmemajandus, veemajandus, laste heaolu, täiskasvanute sotsiaalhoolekanne, rahvatervis ja turvalisus, kriisideks valmisolek, raamatukogud, sport, kultuur, muuseum ning valitsemine.

Teenustaseme hinnang kujuneb valdkonnapõhiste kriteeriumide täitmisest, mida hinnatakse kuni kolmel tasemel: baas-, edasijõudnu ja eeskujulik tase¹⁷. Erinevates valdkondades võivad osa omavalitsusi jääda ka alla baastaseme. Hindamisel kasutatavad andmed tuginevad riiklikel registritel, omavalitsuste seas läbi viidud täiendaval küsitlusel ning üleriiklikul elanike rahuloluuuringul.

Maakonna valdade keskmine pilt näitab, et meie kohalikud omavalitsused ületavad Eesti keskmist teenustaset märgatavalt rahvatervise ja turvalisuse valdkonnas (Raplamaa 4,5 palli Eesti keskmise 3,0 palli vastu) (vt joonised 171-174). Keskmisest parem on maakonnas seis ka spordi valdkonnas (5,0) ning laste heaolu valdkonnas (3,5). Keskmisest märksa kehvem seis on põhihariduse (Raplamaa 3,5 palli Eesti keskmise 5,0 palli vastu), kriisideks valmisoleku (4,5) ja liikuvuse (2,5) valdkondades. Alla Eesti keskmise jäävad ka noorsootöö (5,0), alusharidus (3,5) ja kultuur (2,5).

Teisest küljest, absoluuttasemelt piirduvad teenustase muuseumide, kultuuri, liikuvuse, planeerimise, ehituse ja energeetika, jäätmemajanduse, täiskasvanute sotsiaalhoolekande, raamatukogude ning valitsemise valdkondades vaid baastasemega (punktid 0-3). Eeskujulikust tasemest (alates 7 punktist) jäävad kaugele kõik valdkonnad.

Pilti aitab täiendada Statistikaameti poolt 2020. aasta jaanuaris läbi viidud üle-eestiline rahulolu uuring (76 kohalikus omavalitsuses), milles osales kokku 11144 inimest. Selle alusel saavad meie vallad pigem keskmised või keskmisest madalamad hinnangud ja kõik nad jäävad kõigi hinnatud valdkondade koondsummas baastasemele (kuni 3,5 hindepunkti) ning on oma tulemustelt üsna sarnased (Märjamaa – 3,29, Kehtna – 3,37, Kohila – 3,45, Rapla – 3,47).

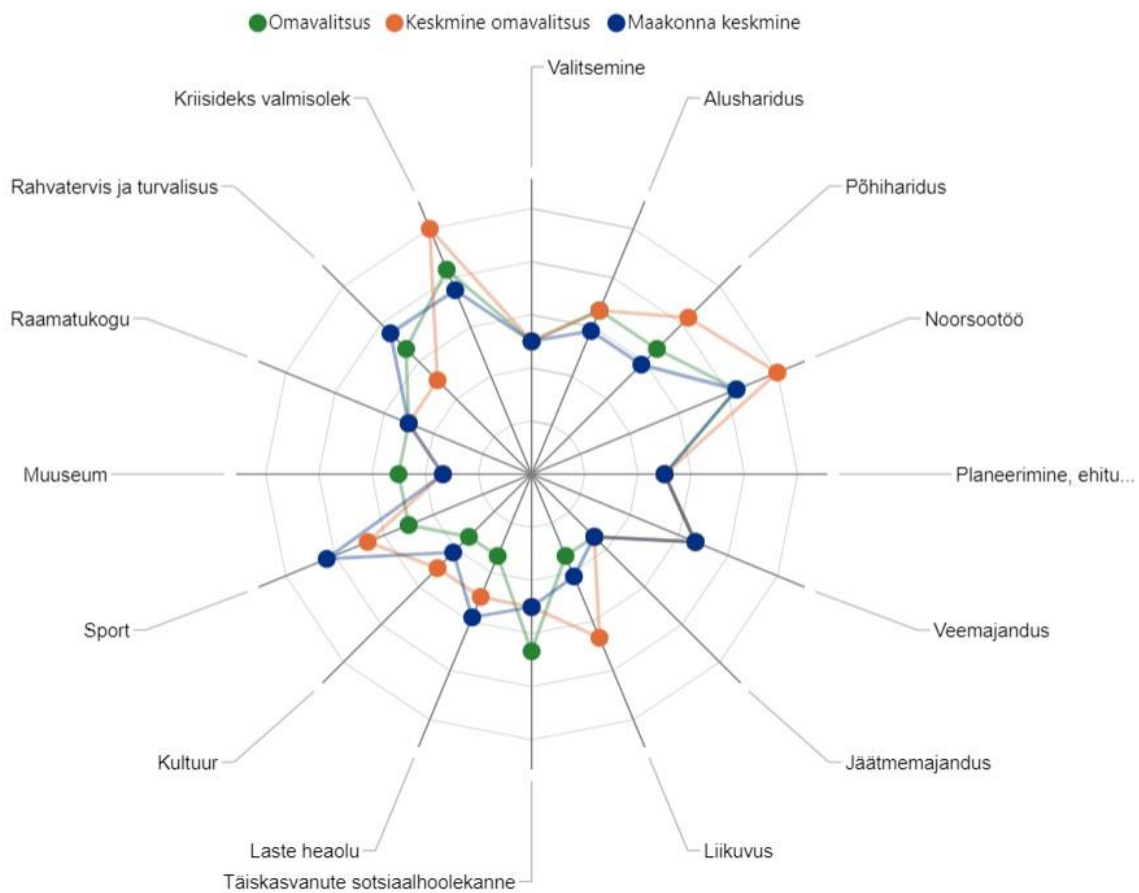
Kokkuvõtvalt võib maakonnas täheldada, et enam rahulolu on inimestel oma elukeskkonnaga ja vähem rahulolu nt liikuvuse teemadega. Maakonnas on väga rahul üldise elukeskkonnaga 11,9% vastanutest (lisaks suur hulk neid, kes on pigem rahul), 28,2% rohealade¹⁸ piisavuse ja ligipääsetavusega, 32,5% välisõhu kvaliteediga¹⁹, 29,1% müratasemega, 22,9% jäätmeveoga, 15,7% jäätmete liigiti sorteerimisega

¹⁷ Baastasemeks on seatud üldjuhul seadustega kohustuslikud või seaduse täitmist kirjeldavad lävendid. Edasijõudnu tase näitab, mida ühelt edukalt toimivalt omavalitsuselt üldjuhul oodatakse ning eeskujuliku tasemega hinnatakse näiteks uuenduslike lahenduste rakendamist, täiendavate võimekuste ja võimaluste kasutamist elanikkonna hüvede suurendamisel, eesmärgi, kuhu soovitakse välja jõuda.

¹⁸ Rohealad on nt haljasalad, pargid jms.

¹⁹ Välisõhu kvaliteedi alla käivad nt lõhnahäiringud, õhusaaste jms.

võimalustega, 11,5% avalike aladega²⁰, 11,4% arhitektuuri ja miljöõga, 13,0% liikumis- ja sportimisvõimalustega, aga ka 24,8% jalgsi ja jalgrattaga liikumise võimalustega. Viimase puhul on siiski palju ka rahulolematuid. Üldse ei ole rahul sõiduteede ja tänavatega 22,5% ning ühistranspordiga 20,5% vastanutest. Ka kultuurse vaba aja veetmise võimaluste²¹ osas on väga rahulolematuid sama palju kui väga rahulolevaid (ca 12%). Suhteliselt palju rahulolematust on kaasamise osas üldisesse valla arengu kavandamisse (11,4%) ja valla ruumilise arengu kavandamisse²² (11,5%). Lahku lähevad arvamused valdade juhtimise koha pealt – siin on selged piirkondlikud erinevused. Umbes veerand vastanutest arvab, et viimase kolme aastaga on juhtimine paranenud ja sama palju, et see on halvenenud. Märksa positiivsemalt vaadatakse valdade üldise arengusuuna peale – siin on keskmiselt 37,1% maakonnas vastanutest seda meelt, et viimase kolme aastaga on valdade üldine areng paranenud.

Joonis 171. Kehtna valla teenustase võrdluses maakonna ja Eesti keskmistega aastal 2020 (allikas: Minuomavalitsus.ee).

Kehtna valla teenuseid saab esile tõsta täiskasvanute sotsiaalhoolekande (4,0 punkti) ja muuseumide (3,0) valdkondades, kus ületatakse isegi Eesti keskmist ning alushariduse (4,0), planeerimise, ehituse ja energeetika, veemajanduse (4,0), jäätmemajanduse, raamatukogude ning valitsemise valdkondades, kus ollakse sellega võrdsed (vt joonis 171). Edasijõudnute tasemele (4-6 punkti) ollakse

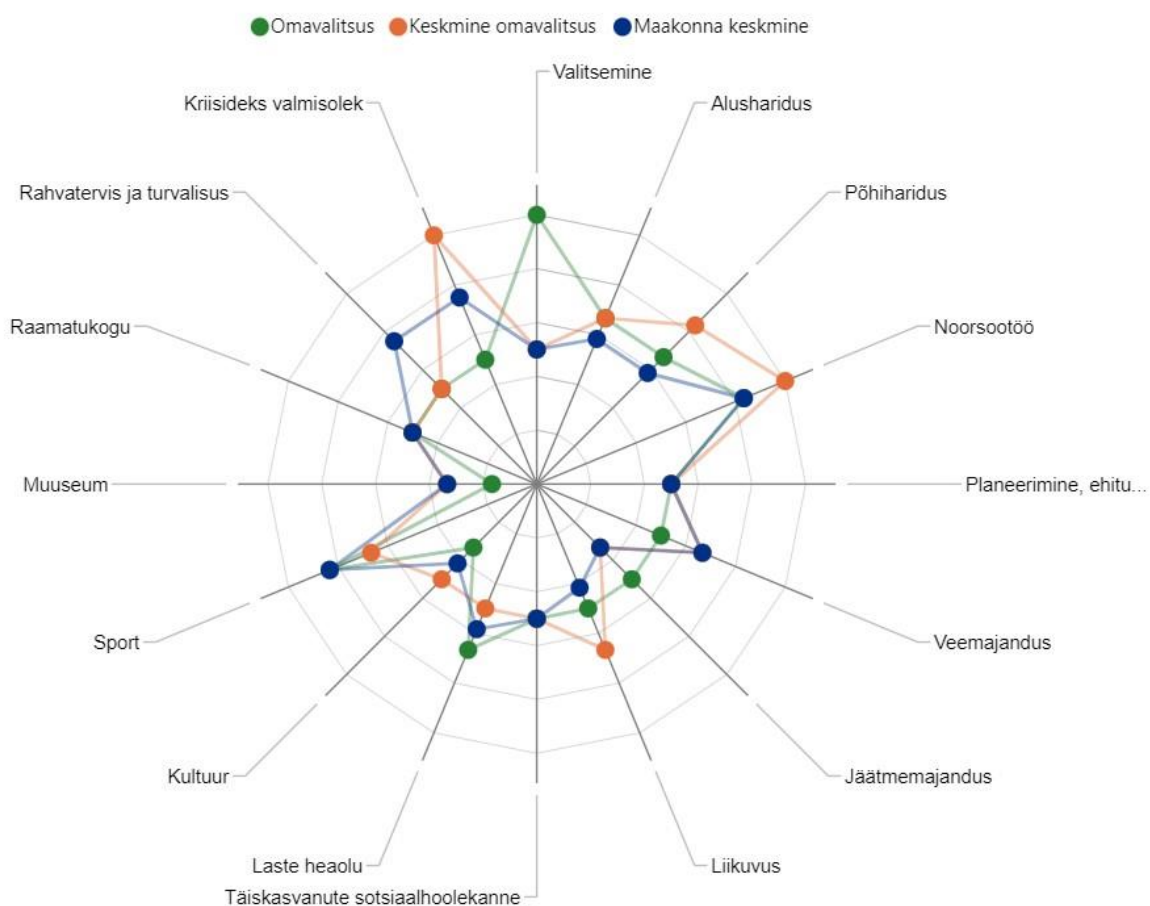
²⁰ Avalikud alad on nt väljakud, turud, jalakäijate alad, pargid jms.

²¹ Kultuurse vaba aja veetmise võimaluste hulka kuuluvad nt kontserdid, etendused, tantsimise harrastamine, koorilaul jms.

²² Elanike kaasamine ruumilise arengu kavandamisse tähendab kaasamist nt detailplaneeringute koostamisse, avalike teenuste asukoha valikusse jms.

lisaks eelpool märgitutele jõudnud ka noorsootöö (5,0), kriisideks valmisoleku (4,5), põhihariduse (4,0) ning rahvatervise ja turvalisuse (4,0) valdkondades. Kõige enam jäädakse maakonna keskmisele alla spordi (3,0) ja laste heaolu (2,0) valdkondades. Madalseisus (2,0) on lisaks kultuuri, liikuvuse ja jäätmemajanduse valdkonnad.

Statistikaameti rahulolu uuringu võtmes saab Kehtna valda esile tuua elukeskkonna osas, kus on saavutatud edasijõudnute tase (3,54 hindepunkti) ning sama seis on ka liikumis- ja sportimisvõimaluste (3,53), jalgsi ja jalgrattaga liikumise võimaluste (3,85), rohealade piisavuse ja ligipääsu (3,91), mürataseme (3,72) ning jäätmeveo osas (3,69). Väga rahul on küllalt paljud Kehtna valla elanikud just liikumis- ja sportimisvõimaluste (12,8%), jalgsi ja jalgrattaga liikumise võimaluste (28,0%), rohealade piisavuse ja ligipääsu (28,6%), arhitektuuri ja miljöö (11,0%), avalike alade (17,5%), mürataseme (21,0%), jäätmeveo (17,6%), jäätmete liigiti sorteerimise võimaluste (14,2%) ja välisõhu kvaliteedi osas (20,5%), kuigi viimase osas on ka täiesti rahulolematuid palju (10,3%). Täiesti rahulolematuid on üsna palju ühistranspordi (19,0%) ning sõiduteede ja tänavate osas (26,7%). Hindepunktide osas ongi näha, et Kehtna vald jääb alla baastaseme ühistranspordi (2,93) ning sõiduteede ja tänavate osas (2,72), samuti elanike kaasamises valla arengu kavandamisse (2,93). Omavalitsuse juhtimise osas kalduvad Kehtna valla elanikud pigem arvamuse suunas, et viimase kolme aastaga asjad liikunud paremuse suunas (31,2%) ning ka üldine valla arengusuund on olnud pigem positiivne (34,7%). Kokkuvõtvalt on Kehtna suhteliselt sarnane maakonna keskmisega ja midagi drastiliselt eristuvat andmetest välja ei tule. Kõigi valdkondade keskmisena on Kehtna vald saavutanud baastaseme ja asub oma 3,37 hindepunktiga 76 kohaliku omavalitsuse seas 53. kohal.

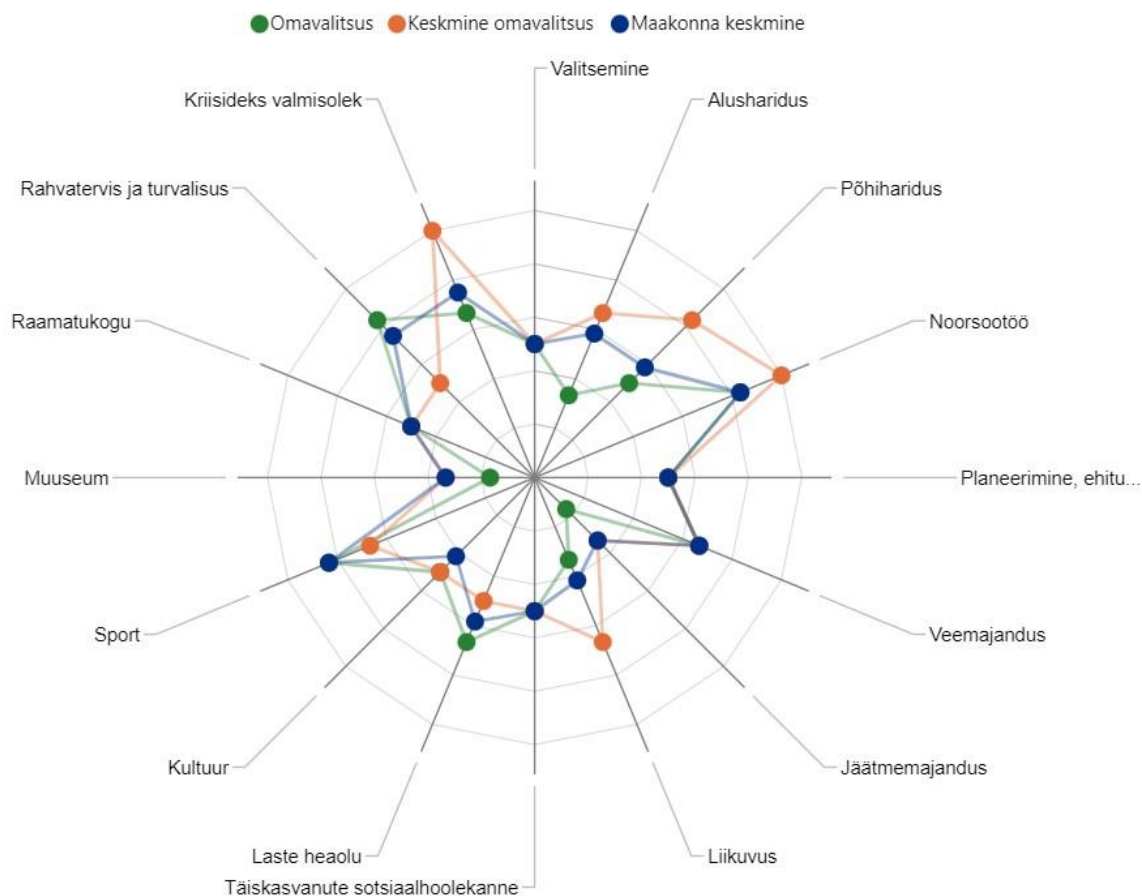
Joonis 172. Kohila valla teenustase võrdluses maakonna ja Eesti keskmistega aastal 2020 (allikas: Minuomavalitsus.ee).

Kohila valla teenuseid saab esile tõsta valitsemise (6,0 punkti), spordi (5,0), laste heaolu (4,0) ja jäätmemajanduse (3,0) valdkondades, kus ületatakse Eesti keskmist ning planeerimise, ehituse ja energeetika, täiskasvanute sotsiaalhoolekande, raamatukogude, rahvatervise ja turvalisuse ning alushariduse (4,0) valdkondades, kus ollakse sellega võrdsed (vt joonis 172). Edasijõudnute tasemele ollakse lisaks eelpool märgitutele jõudnud ka noorsootöö (5,0) ja põhihariduse (4,0) valdkondades. Kõige enam jäädakse maakonna keskmisele alla kriisideks valmisoleku ning rahvatervise ja turvalisuse valdkondades. Madalseisus on lisaks kultuuri (2,0) ja muuseumide (1,0) valdkonnad.

Statistikaameti rahulolu uuringu võtmes saab Kohila valda esile tuua elukeskkonna osas, kus on saavutatud edasijõudnute tase (3,79 hindepunkti) ning sama seis on ka jalgsi ja jalgrattaga liikumise võimaluste (3,74), rohealade piisavuse ja ligipääsu (3,91), avalike alade (3,50), välisõhu kvaliteedi (3,99), mürataseme (3,99) ning jäätmeveo osas (3,82). Väga rahul on küllalt paljud Kohila valla elanikud nii üldise elukeskkonnaga (16,9%) kui ka liikumis- ja sportimisvõimaluste (14,4%), jalgsi ja jalgrattaga liikumise võimaluste (29,9%), rohealade piisavuse ja ligipääsu (31,7%), arhitektuuri ja miljöö (10,3%), avalike alade (11,0%), välisõhu kvaliteedi (35,4%), mürataseme (31,5%), jäätmeveo (27,8%) ja jäätmete liigiti sorteerimise võimaluste osas (14,4%), kuigi viimase osas on ka täiesti rahulolematuid palju (11,9%). Täiesti rahulolematuid on üsna palju kultuurse vaba aja veetmise võimaluste (15,5%), ühistranspordi (26,6%) ning sõiduteede ja tänavate osas (22,0%). Hindepunktide osas on näha, et Kohila vald jääbki alla baastaseme kultuurse vaba aja veetmise võimaluste (2,97), ühistranspordi (2,89) ning sõiduteede ja tänavate osas (2,78). Omavalitsuse juhtimise osas on Kohila valla elanikud pigem rahulolevad (11,4% on väga rahul) ja arvavad, et viimase kolme aastaga asjad liikunud paremuse suunas (28,4%) ning on üsna kindlad ka, et üldine valla arengusuund on olnud positiivne (lausa 51,8%). Elanike kaasamisega valla arengu kavandamisse ollakse enam rahul (10,6% väga rahul) kui kaasamisega ruumilise arengu kavandamisse (11,2% ei ole üldse rahul). Kokkuvõtvalt paistabki Kohila teiste seas silma positiivse vaatega valla juhtimisele. Kõigi valdkondade keskmisena on Kohila vald saavutanud baastaseme ja asub oma 3,45 hindepunktiga 76 kohaliku omavalitsuse seas 37. kohal.

Märjamaa valla teenuseid saab esile tõsta spordi (5,0 punkti), rahvatervise ja turvalisuse (5,0) ja laste heaolu (4,0) valdkondades, kus ületatakse Eesti keskmist ning planeerimise, ehituse ja energeetika, veemajanduse (4,0), täiskasvanute sotsiaalhoolekande, kultuuri, raamatukogude ning valitsemise valdkondades, kus ollakse sellega võrdsed (vt joonis 173). Edasijõudnute tasemele ollakse lisaks eelpool märgitutele jõudnud ka noorsootöö (5,0) ja kriisideks valmisoleku (4,0) valdkondades. Kõige enam jäädakse maakonna keskmisele alla alushariduse (2,0), jäätmemajanduse (1,0) ja muuseumide (1,0) valdkondades. Madalseisus on lisaks liikuvuse valdkond (2,0).

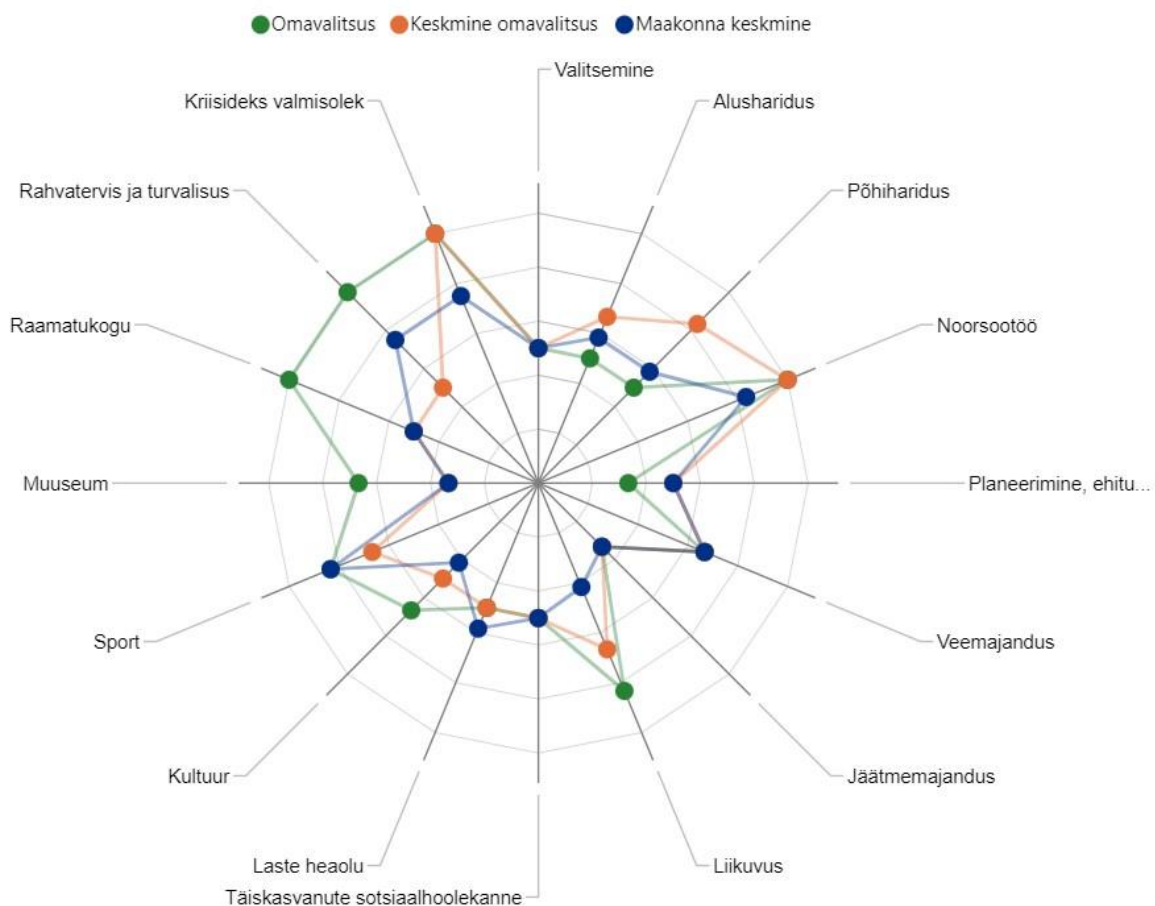
Statistikaameti rahulolu uuringu võtmes saab Märjamaa valda eriti esile tuua välisõhu kvaliteedi (4,24 hindepunkti), mürataseme (4,13) ja jäätmeveo osas (4,01), kus on saavutatud lausa eeskujulik tase ning elukeskkonna (3,63), kultuurse vaba aja veetmise võimaluste (3,58), rohealade piisavuse ja ligipääsu osas (3,70), kus on saavutatud edasijõudnute tase. Väga rahul on küllalt paljud Märjamaa valla elanikud kultuurse vaba aja veetmise võimaluste (17,2%), rohealade piisavuse ja ligipääsu (20,6%), arhitektuuri ja miljöö (12,0%), välisõhu kvaliteedi (38,7%), mürataseme (36,0%), jäätmeveo (25,5%) ja jäätmete liigiti sorteerimise võimaluste osas (18,0%), kuigi viimase osas on ka täiesti rahulolematuid palju (11,0%). Kahetine suhtumine on jalgsi ja jalgrattaga liikumise võimaluste (täiesti rahulolevaid ja täiesti rahulolematuid mõlemaid 14,0%) ning avatud alade suhtes (11,0% rahul ja 10,0% rahulolematud). Täiesti rahulolematuid on üsna palju ühistranspordi (17,2%) ning sõiduteede ja tänavate osas (24,5%). Hindepunktide osas on näha, et Märjamaa vald jääb alla baastaseme ühistranspordi (2,78) ning sõiduteede ja tänavate osas (2,67).

Joonis 173. Märjamaa valla teenustase võrdluses maakonna ja Eesti keskmistega aastal 2020 (allikas: Minuomavalitsus.ee).

Omavalitsuse juhtimise osas on Märjamaa valla elanikud pigem rahulolematud (21,3% ei ole üldse rahul) ja arvavad, et viimase kolme aastaga asjad liikunud halvemuse suunas (tervelt 54,3%!). Sama puudutab ka valla üldist arengusuunda, millega ei ole üldse rahul 17,6% vastanutest ning arvatakse ka, et viimase kolme aastaga on arengusuund olnud pigem negatiivne (25,6% vastanute arvates). Mõlemas neis kategooriates jääb Märjamaa vald ka alla baastaseme. Ka elanike kaasamisega üldisse valla arengu kavandamisse (25,9% ei ole üldse rahul) ja kaasamisega ruumilise arengu kavandamisse (20,7% täiesti rahulolematud) ei olda rahul. Ka neis kategooriates jääb Märjamaa alla baastaseme. Kokkuvõtvalt paistab Märjamaa silma suhteliselt positiivse hinnanguga elukeskkonnale, aga üsna negatiivse suhtumisega valla juhtimisse, millele on kindlasti kaasa aidanud viimaseid aastaid selles valdkonnas valitsenud poliitiline turbulents. Kõigi valdkondade keskmisena on Märjamaa vald saavutanud baastaseme ja asub oma 3,29 hindepunktiga 76 kohaliku omavalitsuse seas 67. kohal.

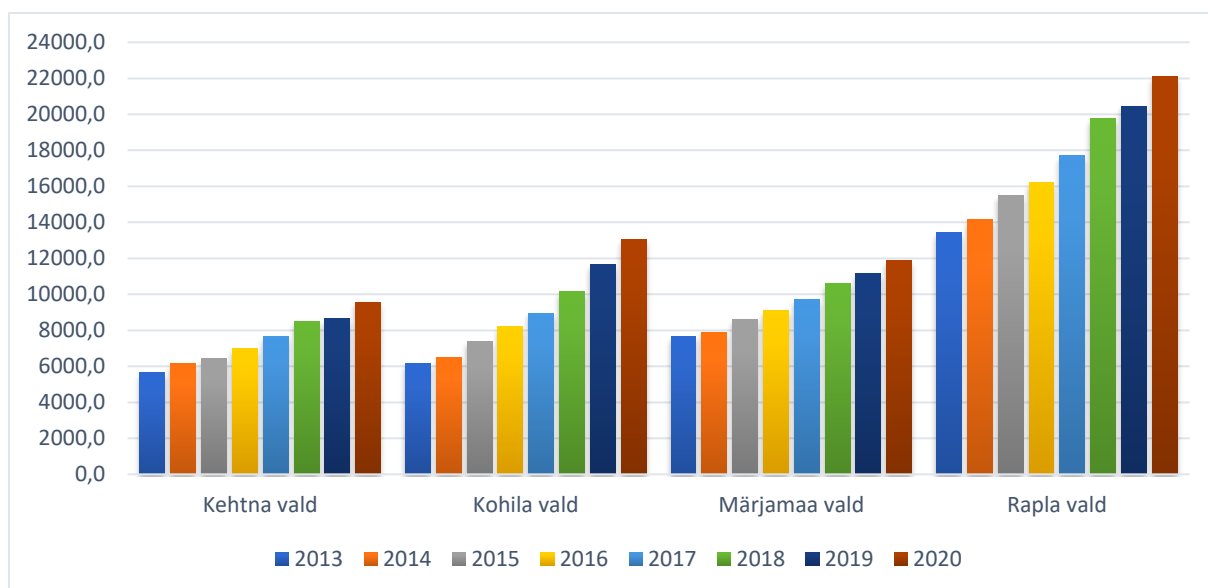
Rapla valla teenuseid saab esile tõsta rahvatervise ja turvalisuse (6,0 punkti), raamatukogude (6,0), muuseumide (4,0), spordi (5,0), kultuuri (4,0) ja liikuvuse (5,0) valdkondades, kus ületatakse Eesti keskmist ning laste heaolu, täiskasvanute sotsiaaltoetamise, jäätmemajanduse (2,0), veemajanduse (4,0), noorsootöö (6,0), valitsemise ja kriisideks valmisoleku (6,0) valdkondades, kus ollakse sellega võrdsed (vt joonis 174). Kõige enam jäädakse maakonna keskmisele alla planeerimise, ehituse ja energeetika (2,0), alushariduse ning põhihariduse valdkondades.

Joonis 174. Rapla valla teenustase võrdluses maakonna ja Eesti keskmistega aastal 2020 (allikas: Minuomavalitsus.ee).

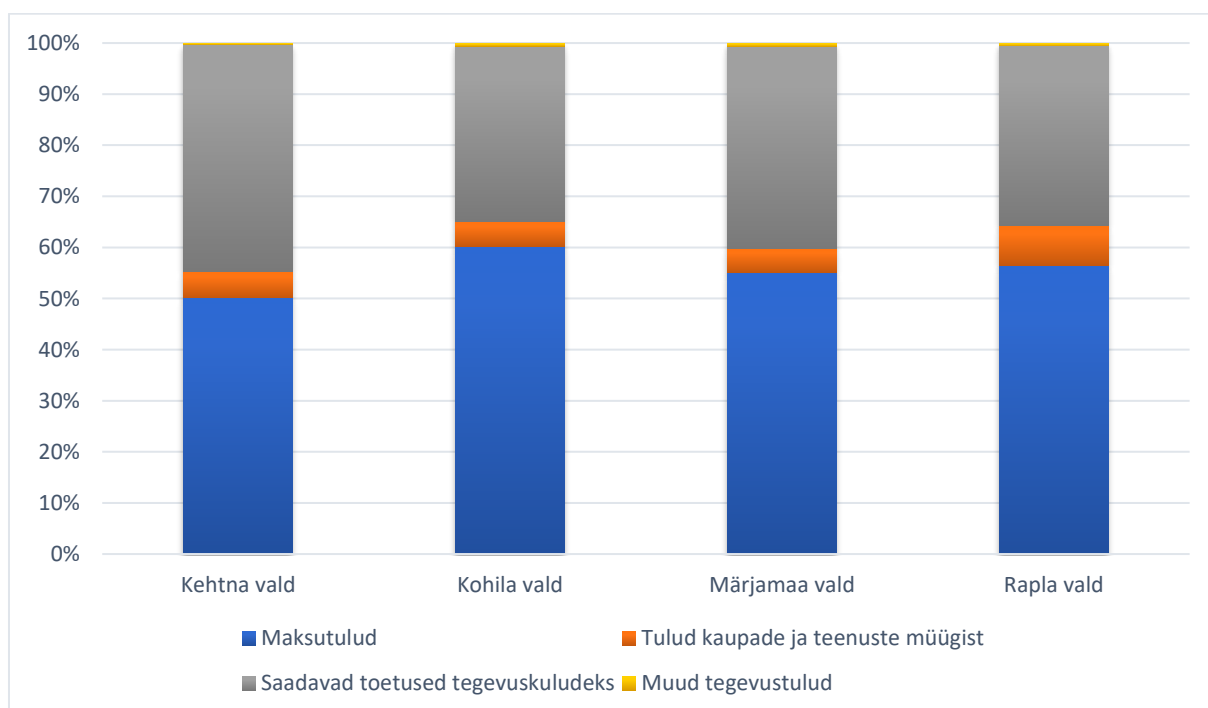
Statistikaameti rahulolu uuringu võttes saab Rapla valda eriti esile tuua välisõhu kvaliteedi osas (4,08 hindepunkti), kus on saavutatud eeskujulik tase ning elukeskkonna (3,85), jalgsi ja jalgrattaga liikumise võimaluste (3,61), rohealade piisavuse ja ligipääsu (3,85), arhitektuuri ja miljöö (3,62), mürataseme (3,96), jäätmeveo (3,85) ning jäätmete liigiti sorteerimise võimaluste osas (3,54), kus on saavutatud edasijõudnute tase. Väga rahul on küllalt paljud Rapla valla elanikud üldise elukeskkonna (13,8%), kultuurse vaba aja veetmise võimaluste (10,5%), liikumis- ja sportimisvõimaluste (14,3%), rohealade piisavuse ja ligipääsu (30,5%), arhitektuuri ja miljöö (12,4%), välisõhu kvaliteedi (34,9%), mürataseme (28,3%), jäätmeveo (21,2%), jäätmete liigiti sorteerimise võimaluste (16,3%) ning jalgsi ja jalgrattaga liikumise võimaluste osas (25,7%), kuigi viimase osas on ka täiesti rahulolematuid palju (10,5%). Täiesti rahulolematuid on üsna palju ühistranspordi (18,7%) ning sõiduteede ja tänavate osas (18,2%). Hindepunktide osas on näha, et Rapla vald jääb alla baastaseme sõiduteede ja tänavate osas (2,95).

Omavalitsuse juhtimisega Rapla valla elanikud pigem rahul ei ole (12,3% ei ole üldse rahul) ning arvamused lähevad lahus, kas viimase kolme aastaga on asjad liikunud paremuse (26,9%) või halvemuse suunas (25,2%). Valla üldisesse arengusuunda suhtutakse märksa positiivsemalt – 40,5% vastanutest arvab, et viimase kolme aastaga on arengusuund olnud positiivne. Kokkuvõtvalt ei paista Rapla vallale antud hinnangud silma radikaalsusega ei ühes ega teises suunas. Kõigi valdkondade keskmisena on Rapla vald saavutanud baastaseme ja asub oma 3,47 hindepunktiga 76 kohaliku omavalitsuse seas 33. kohal.

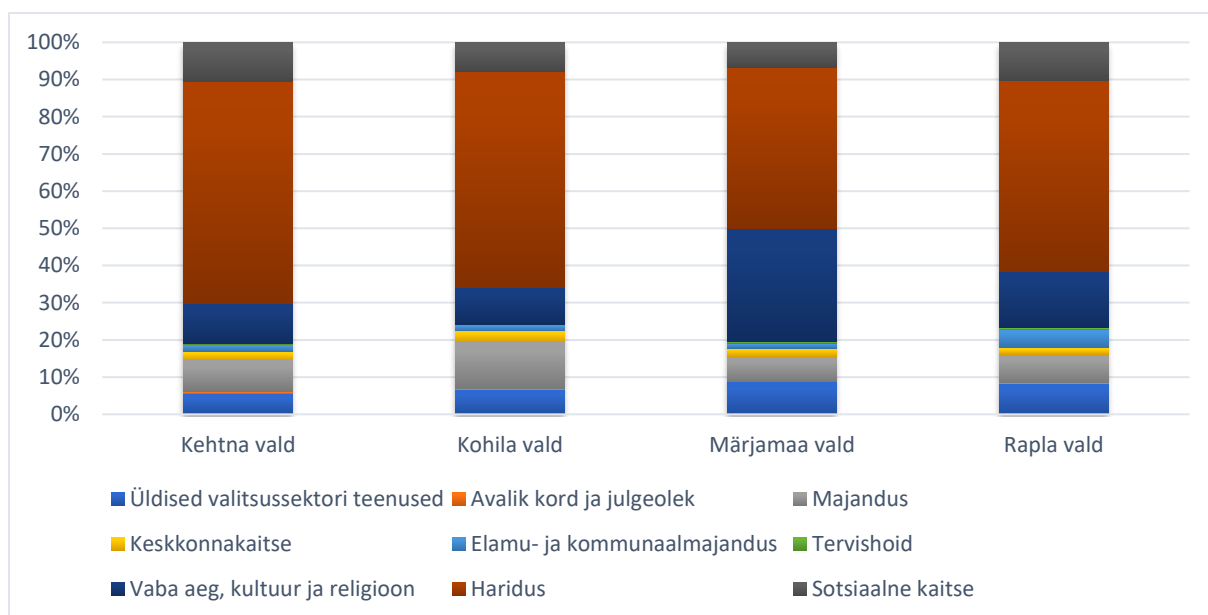
Joonis 175. Põhitegevuse tulud Raplamaa valdade eelarvetes (tuhandetes eurodes).

Raplamaa kohalike eelarvete tuludepool kasvab kõigis valdades (vt joonis 175). Rapla vallas on viimase viie aasta jooksul toimunud kõige suurem kasv 13,4 miljonilt 2013. aastal 22,1 miljonini 2020. aastal. Kohila vallas oli seevastu kasv kõige kiirem – 2020. aasta tulude maht moodustab tervelt 211,5% 2013. aasta mahust (kasv 6,2-lt 13,0-le miljonile). Kehtna valla eelarve kasv oli aeglasem – 5,6-lt 9,6-le miljonile. Kõige aeglasemalt kasvas Märjamaa valla eelarve – seitsme aastaga 7,7-lt 11,9-le miljonile eurole.

Joonis 176. Raplamaa valdade põhitegevuse tulude allikad 2020. aastal.

Kohalike eelarvete tuluallikatest on olulisimad maksutulud (suuremas osas üksikisiku tulumaks) ja erinevad tegevuskuludeks saadavad toetused (vt joonis 176). Kohila vald saab suurima osa maksulaekumistest ja Kehtna valla eelarves on toetuste osakaal kõige suurem maakonna valdadest. Rapla valla puhul tuleb ka silmapaistev osa kaupade ja teenuste müügist.

Joonis 177. Põhitegevuse kulude ja investeerimistegevuse väljaminekute jaotus Raplamaa valdade 2020. aasta eelarvetes.

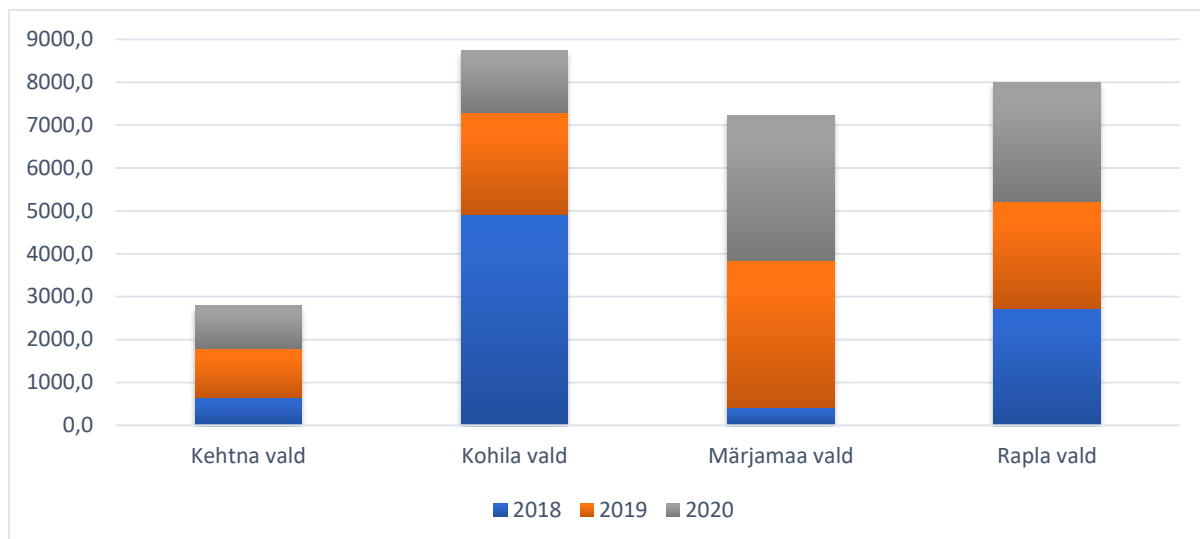
Analüüsides põhitegevuse kulusid ja investeerimistegevuse väljaminekuid Raplamaa kohalikes eelarvetes 2020. aastal, võib välja tuua mõningad erinevused selles osas, mille peale üks või teine vald oma eelarveraha kulutab (vt joonis 177).

Kehtna vald kulutab teistest enam nt haridusele – 59,9% (6,6 miljonit eurot) ja palju ka sotsiaalsele kaitsele – 10,4% (1,1 miljonit). Mõnevõrra teistest vähem kulutatakse nt vabale ajale, kultuurile ja religioonile – 10,6% (1,2 miljonit) ja üldistele valitsussektori teenustele – 5,5 % (0,6 miljonit).

Kohila vald paistab silma küllalt suurte hariduskulutustega – 58,1% (7,2 miljonit eurot) ja teistest selgelt suuremate kulutustega majandusele – 12,6% (1,6 miljonit). Samas kulutatakse suhteliselt vähem vabale ajale, kultuurile ja religioonile – 10,0% (1,2 miljonit) ning ka sotsiaalsele kaitsele – 7,7% (1,0 miljonit).

Märjamaa valla eripäraks on see, et teistest enam kulub vabale ajale, kultuurile ja religioonile – 2020. aastal lausa 30,2% (4,3 miljonit eurot). Protsentuaalselt teistest väiksemad on kulutused haridusele – 43,4% (6,1 miljonit). Muudes valdkondades suurt erisust ei saa välja tuua.

Rapla valla puhul ei ole üldiselt suuri erisusi. Esile võib tuua, et Rapla kulutab kõigist rohkem elamu- ja kommunaalmajandusele – 5,0% (1,1 miljonit eurot) ning suhteliselt palju ka sotsiaalsele kaitsele – 10,3% (2,3 miljonit).

Joonis 178. Investeeringustegevuse väljaminekud Raplamaa valdades (tuhandetes eurodes).

Viimase kolme aasta arvestuses on maakonna kohalikest omavalitsustest kõige enam investeeringuid teinud Kohila vald – kokku ligi 9 miljonit eurot (vt joonis 178), seejuures ainult 2018. aastal ligi 5 miljonit. Kohilale järgneb Rapla vald 8 miljoniga ja Märjamaa üle 7 miljoniga. Seejuures on Märjamaa enam investeerinud just viimasel kahel aastal. Kehtna valla investeeringute maht vaadeldavad ajavahemikus on olnu tagasihoidlikum – vaid ligi 3 miljonit eurot.

Lühike analüüs valdade kodulehtede andmete põhjal näitab, et omavalitsuste ametnikkond on peale ühinemisi endisest enam spetsialiseerunud. Kindlasti täidavad kõik vallad kõiki kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ja teiste seadustega pandud ülesandeid, aga ametinimetuste põhjal ei ole võimalik kõiki spetsialiseerumisi leida. Võimalik, et ühel ametnikul on mitmed teemavaldkonnad, aga seda ei saa nimetada spetsialiseerumiseks selle sõna täies mõttes. Osade ametinimetuste põhjal ei saa ka öelda, millega antud ametnik täpsemalt tegeleb.

Olulisimate strateegiliste kokkulepete täitmine

35 000 õnnelikku ja kodukohta hindavat elanikku

Lubadus: Vajalik on, et sünde oleks pisut enam kui surmasid ja et maakonda saabuks pisut rohkem kui siit lahkuks – vaja on 100 inimesega aastas plussi jääda. Tallinna lähine asend võimaldaks seda. Turvaline ja kvaliteetne elukeskkond on eesmärgi saavutamiseks võtmetähtsusega! On oluline, et Raplamaa inimesed jääksid rahule oma eluga rahul ja oleksid õnnelikud.

Arengud: Kuigi rahvaarv 2018. ja 2019. aastal ka pisut kasvas, siis viimase kolme aasta kokkuvõttes on Raplamaa rahvaarv siiski vähenenud 183 elaniku võrra (keskmiselt 61 inimest aastas), mitte kasvanud. Vaid Kohila valla rahvaarv on olnud jätkuvalt kasvanud (373 inimest 2018-2021), teised vallad on olnud kõik miinuses. Kohila ja Raplas tehakse esimesi samme uue kvaliteetse elamispinna rajamiseks korterelamute näol, aga selle tulemusi näeme järgmisel perioodil. Aktiivset ja suunatud tegevust uute elanike tulemuslikuks maakonda toomiseks ei ole toimunud.

Kõige puhtam ja turvalisem elukeskkond Eestis

Lubadus: Raplamaa on üks puhtamaid ja turvalisimaid piirkondi Eestis – seda suunda tuleb jätkata! Raplamaa jätkab rahvusvahelise Safe Community võrgustiku põhimõtetel – käib tihe omavaheline koostöö, on erinevad tööühmad, tegeletakse riskigruppidega, kaasatakse kõiki eagruppe, toimivad pikaajalised programmid.

Arengud: Maakonnas töötavad mitmed tervise ja turvalisuse meeskonnad: turvalisuse nõukogu, tervisenõukogu, uimastiennetusnõukogu, liikluskomisjon ja omavalitsuste ülene kriisikomisjon. 2020. aastal loodi sotsiaalkaitse komisjon. Raplamaa lähtub endiselt Safe Community põhimõtetest, kuigi ei ole enam ametlikult võrgustiku osa. Raplamaa on jätkuvalt Eesti mõistes turvaline maakond. Siin on Eesti keskmisest vähem kuritegusid, nt 2020. aastal 155 kuritegu 10000 elaniku kohta (5. Eestis). 2018. aastal uuendati maakonna terviseprofiil, valmis tegevuskava aastateks 2019-2022. Maakonnas antakse välja „Raplamaa tervise ja turvalisuse edendaja“ tiitlit ja aastast 2018 ka „Raplamaa tervise ja turvalisuse tegu“ ning „Tervisesõbralik ja turvaline töökoht“ tiitleid.

Positiivselt tuntud piirkond

Lubadus: Raplamaa on suuresti tundmatu – nii positiivsete kui ka negatiivsete märkide poolest. Seda kuvandit on vaja muuta! Maakond peab olema palju enam tuntud ja hinnatud, eeskätt oma positiivsete „sõnumite“ poolest. See on oluline olevatele elanikele, et need oleksid eluga rahul ja motiveeritud kohalikku elusse panustama, tulevastele elanikele, et need asuksid siia elama, turistidele ja puhkajatele, kes toetaksid maakonna majandust ning investoritele, kes rajaksid siia oma ettevõtte ja looksid tasuvaid töökohti.

Arengud: Maakonnas on alustatud mainekujunduse ja kohaturunduse strateegia koostamist, kuid see töö ei ole lõpule viidud. Suuri arenguid lubaduse elluviimiseks ei ole toimunud.

Sagedased ja head ühendused Tallinnaga

Lubadus: Raplamaa majandusruum ja inimeste igapäevased liikumised on lahutamatult seotud pealinnaregiooniga. Seepärast on need ühendused vältimatult olulised ja esmatähtsad. See tähendab kiiret ja sagedast reisirongiliiklust Tallinn-Rapla-Viljandi suunal ning elektriraudtee väljaehitamist Tallinna ja Rapla vahel. Samuti on see Rail Baltic kiirraudtee peatustega Kohilas, Raplas ja Järvakandis. Lisaks on kindlasti vajalik nii Via Baltica kui ka Tallinn-Rapla maanteede väljaehitamine esimese klassi nõuetele vastavaks.

Arengud: Suuri muutusi ei ole toimunud. Edasiminekuks on toimunud Rail Baltic taristu ja peatuste kavandamise ja väljaehitamise alustamisega.

Tolmuvaba kattega tee igasse asulasse

Lubadus: Tolmuvaba katte olemasolu teedel on oluline osa elukvaliteedist. See tähendab sujuvamat ja ohutumat liiklemist, paremat ligipääsu ja puhtamat õhku. Esimesena tuleb katte alla viia suurema kasutusega teed (50 sõidukit ööpäevas) ja teed, kus liikleb ühistransport, aga sellel ei tuleks pidama jääda. Tulevikus võiksid kõik riigiteed olla tolmuva kattega, nagu ka oluline osa kohalikest teedest.

Arengud: Transpordiamet valmistab ette uut riigi kruusateede katte alla viimise kava, mille koostamises on saanud kaasa rääkida ka Raplamaa kohalikud omavalitsused. Valiku puhul on oluliseks lähtekriteeriumiks liiklusintensiivsus 50 sõidukit ööpäevas.

Hea ühistranspordikorraldus maakonnas

Lubadus: Nutikas ühistranspordikorraldus maakonnas on elutähtis tagamaks kõigile ligipääsu töökohtadele, koolidele, teenustele. Kiire ja sagedaste väljumistega ühistransport peab viima inimesed hommikul tööle ja kooli ning hiljem töölt, koolist ja huvikoolist tagasi koju. Sõidugraafikud peavad olema omavahel kooskõlas, et inimesed saaksid liikuda takistusega erinevates suundades ja erinevate liiklusvahenditega. Süsteemis peab olema piisavalt paindlikkust, et luua sõiduvõimalus ka hajaasustuses (nt nõudeliinid jms).

Arengud: Peale maakondliku bussiliikluse korraldamise ülevõtmist Põhja-Eesti Ühistranspordikeskuse on ühistranspordikorraldus mõnevõrra paranenud – töö on muutunud sihipärasemaks, liinivõrk on loogilisem ja efektiivsem. Lisatud on rida uusi väljumisi olulisemate asulate vahel (Rapla-Järvakandi, Rapla-Märjamaa jne), lisatud on ka mõned uued liinid, palju enam tehakse ettevedu raudteele.

Kvaliteetsed ja kõigile kättesaadavad avalikud teenused

Lubadus: Heade elamistingimuste loomine on maakonna arengu põhieesmärke ja kvaliteetsed ja kättesaadavad avalikud teenused on selle oluliseks osaks – kas siis nende väljaarendamine kohapeal korda tehtud hoonetes või kasutades uudseid kaasaegseid meetodeid.

Arengud: 2021. aastal käivitati avalike ja erateenuste uuring, mille tulemused saavad avalikuks 2022. aastal. Uuringu tulemustele tuginedes kavandatakse konkreetsed tegevused.

Loovusest pakatav kultuuriruum

Lubadus: Raplamaa on paljude tuntud kultuuriinimeste sünni- või elupaigaks. Neile inimestele tuleb anda võimalus oma potentsiaali rakendada ka kodumaakonna edendamiseks. See peab tulevikus olema samamoodi! Tugev huviharidussüsteem loob nende arenguks hea põhja. Maakonnas toimub ja sünnib mitmeid tuntud ja säravaid kultuurivaldkonna ettevõtmisi, mida tuleb toetada. Kõige tähtsam on soodustada igati isetegemist ja loomingulisust – seda aitab saavutada mitmekesine ja aktiivne huvitegevus kaunite kunstide, tehnika ja robotika ja muudes tegevusvaldkondades.

Arengud: Mitmed kultuurivaldkonna traditsioonilised ettevõtmised on endiselt toimunud ja tekkinud on ka uusi, kuigi 2020-2021 on olnud takistusi COVID-19 pandeemia tõttu. Huvihariduses osalemine on aasta-aastalt kasvanud, eriti kiiresti seejuures spordikoolides.

Maakonna haridusasutuste koostöövõrgustik, mis kaasab ettevõtjaid ja kõrgkooli

Lubadus: Koostöövõrgustik haarab kõiki maakonna haridusasutusi – erinevatel tasanditel ja erinevates omandivormides. Siia kuuluvad valdade põhikoolid ja gümnaasiumid (sh täiskasvanute gümnaasium), riigigümnaasium, hariduslike erivajadustega laste (HEV) kool, kutsekoolid, erakoolid jne. Tihe koostöö ettevõtjatega rikastab koostöövõrgustiku tööd. Tähtis on leida partnerid kõrgkoolides, kellega koostöös haridusmaastikku rikastada. Kõik see on vajalik iga inimese potentsiaali võimalikult täielikuks väljaarendamiseks ja tema võimaluste laiendamiseks.

Arengud: Maakondliku hariduskoostöövõrgustiku projekti tulemusena on käivitunud Hariduse Nõukoja ja selle tööühmade tegevus. Nende eesmärgiks on leida ühiseid lahendusi maakonna haridusvõrgu arengus. Käivitunud on HEV laste hariduskorralduse mudeli väljatöötamine, mis peaks valmima 2022 suveks.

Igale Raplamaa lapsele on tagatud kodulähedane lasteaiakoht

Lubadus: Kasvav Raplamaa vajab tähelepanu peredele ja lastele. Igale lapsele (ka erivajadustega) tuleb tagada kodu lähedal vajadustele vastav lasteaia või -hoiu koht. Suuresti tuleb praegust head olukorda säilitada ja parandada tingimusi, aga kui vaja, siis ehitada ka juurde.

Arengud: Selle teemaga tegeleb iga omavalitsus iseseisvalt. HEV laste temaatika tuleb käsitlemisele HEV laste hariduskorralduse mudeli väljatöötamise juures.

Raplamaa on atraktiivne turismipiirkond

Lubadus: Raplamaa on seni turismivaldkonnas peaaegu tundmatu. Arvestades huviväärsuste rohkest ja mitmekesisust on selline asjade seis vastuvõetamatu! Raplamaa rabavad rabad ja muud loodusväärtused, matkarajad, pereturismi ja tegevusturismi atraktsioonid, kultuurisündmused ja muu tuleb siduda toodeteks ja klientidele kättesaadavaks teha. Raplamaa tuleb saada Eesti turismikaardile!

Arengud: Käivitunud on projekt „Harju-, Rapla-, Läänemaa ja Tallinna linna piirkonna turismiarendus“, mille üldine eesmärk on külastajate vajadustele vastavate turismitoodete ja -teenuste arendamine. Edasised plaanid turismi arendamiseks ja võimalikuks piirkondadevaheliseks koostööks selguvad 2023. aasta suveks.

Neli kaasaegset tööstusala 40 minuti kaugusel Tallinnast

Lubadus: Hästi varustatud ja kaasaegsed tööstusladad Järvakandis, Kohilas, Orgital (Märjamaa) ja Raplas, pealinna läheduses, kus on piisavalt ruumi uutele kõrget lisandväärtust loovatele ettevõtetele, mis loovad tasuvaid töökohti. Oluline on, et sellised võimalused oleksid igas maakonna piirkonnas. Loomulikult saab vajadusel tööstusalade arvu ka suurendada.

Arengud: Kohila Tuhamäe tööstuspargis ja Järvakandi tööstuspargis on mõlemas paar kinnistut müüdud.

Kehtna Rasketehnika Kompetentsikeskus

Lubadus: Kehtna Kutsehariduskeskus on juba praegu tegus ja kõrgelt hinnatud rasketehnika keskus. Nüüd tuleb teha järgmine samm, et kujundada välja üle-eestiline ja miks mitte rahvusvaheline kompetentsikeskus, kus tehtaks ka teadus- ja uurimistööd ehk loodaks uut teadmust rasketehnika valdkonnas.

Arengud: 2020. aastal käivitus MATA toetuse abil projekt, millega valmistatakse ette suuremad muutused kompetentsikeskuse väljaarendamisel – investeringud ja tegevuse korraldus. Projekti tulemused valmivad aprilliks 2022.

Rapla tervishoiulinnak

Lubadus: Raplasse kerkib ainulaadne tervishoiulinnak, mis ühendab endal väga mitmeid erinevaid asutusi ja teenuseid – üldhaigla, ambulatoorium, esmatasandi tervisekeskus, hooldekeskus jm. Tervishoiulinnakus arendatakse välja kvaliteetsed ravi- ja hooldusteenused.

Arengud: 2019. aastal alustas Raplas uutes ja kaasaegsetes ruumides tööd esmatasandi tervisekeskus (perearstikeskus). 2021. aastal ehitatakse ümber ambulatooriumi sissepääsuala ja paigaldatakse lift.

2021. aasta MATA toetuse abil ehitatakse välja haigla läheduses mitmed parkimiskohad ja rajatakse uus jalakäijate sild. Uue hooldekeskuse rajamise algus on erinevatel põhjustel edasi lükkunud.

Järvakandi klaasiklaster

Lubadus: Järvakandis kui Eesti klaasipealinnas tuleb arendada erinevaid klaasiga seotud tegevusi tervikuna – alates klaasikunstist ja klaasimuuseumist kuni väiketootmise ja suurtööstuseni välja. Klaasi temaatikale peaks tuginema ka kogu piirkonna visuaalne kujundus.

Arengud: Tegevusi ei ole kavandatud ega toimunud.

Kohila Keskkonnahariduse Keskus

Lubadus: Puhas elukeskkond on Raplamaa üks tugevusi, mida tuleb hoida ja edendada. Seejuures on võtmetähtsusega inimeste hoiakud ja suhtumised, mida tuleb kujundada juba maast madalast. Kohila Keskkonnahariduse Keskus on sellega tegelenud, aga nüüd on vajalik teha arengus järgmine samm. Koostöös strateegiliste partneritega (nt Riigimetsa Majandamise Keskus) peab keskuse haare laienema ja sellest peab kujunema oluline keskkonnateadlikkuse kujundaja regionaalsel, aga miks mitte ka üleriigilisel tasandil.

Arengud: Keskus kolis 2020. aastal uutesse ruumidesse. Keskus laiendab tegevust läbi 2021. aastal käivituva MATA toetuse abil läbiviidava projekti, mille raames tegeletakse nii ekspositsiooni kui ka virtuaalsete matkaradade loomisega üle maakonna.

Kasutatud allikad

1. Eesti Statistikaameti andmebaas ja uuringud
2. Haridussilm
3. Minuomavalitsus.ee
4. Eesti spordiregister
5. Äriregister
6. Rahvastikuregister
7. Eesti Maksu- ja Tolliameti andmebaas
8. Rahandusministeerium: Maakonna arengustrateegia uuendamise juhend ja lisad (2021)
9. Raplamaa Omavalitsuste Liit: Raplamaa arengustrateegia 2035+ (2018)
10. Teehoiukava 2021-2030
11. Civitta Eesti AS: Rapla Maakonna noortesporti koostöövõrgustiku kujundamine. Lõpparuanne (2021)
12. Tallinna Tehnikaülikool: Rapla maakonna kohaliku omavalitsuse üksuste ühise liikuvusuuringu läbiviimine. Uuringuaruanne (2021)
13. Rapla Maavalitsus: Raplamaa maakonnaplaneering (2017)
14. Tartu Ülikool (RAKE): Uuring era- ja avalike teenuste ruumilise paiknemise ja kättesaadavuse tagamisest ja teenuste käsitlemisest maakonnaplaneeringutes (2015)
15. Erinevate ametkondade (sh Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Transpordiamet), ettevõtete (sh Eesti Liinirongid AS, Edelaraudtee AS) ja Raplamaa kohalike omavalitsuste veebimaterjalid

Lisad

1. Civitta Eesti AS: Rapla Maakonna noortesporti koostöövõrgustiku kujundamine. Lõpparuanne (2021)
2. Tallinna Tehnikaülikool: Rapla maakonna kohaliku omavalitsuse üksuste ühise liikuvusuuringu läbiviimine. Uuringuaruanne (2021)
3. Raplamaa Omavalitsuste Liit: Rahuloluküsitluse tulemused
4. Raplamaa Omavalitsuste Liit: Uuselanike küsitluse tulemused
5. Raplamaa Omavalitsuste Liit: Raplamaa arengustrateegia elluviimise seire 2021 (mõõdikute ja sihttasemete järgi)
6. Rahandusministeerium: Maakondade arengunäitajad – 31.05.2021